

Republica Moldova

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
ANRE

str. Pușkin 52/A, MD-2012 Chișinău, Tel: 022 852 901, anre@anre.md, <http://www.anre.md>

nr 91/1669 din 30.06.2020

Excelenței Sale
doamnei Zinaida GRECEANȚI
Președinte al Parlamentului Republicii Moldova

Stimată doamnă Președinte al Parlamentului,

În conformitate cu prevederile articolului 12 alineat (7) din Legea cu privire la energetică nr. 174 din 21.09.2017, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică Vă expediază Raportul privind activitatea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică în anul 2019.

Anexă: Raportul privind activitatea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică în anul 2019.

Cu respect,

Veaceslav UNTILA
Director general

Ex. G. Martiniuc
Tel. 022-852-951

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. Nr.	1653
"01"	07 2020
Gră	

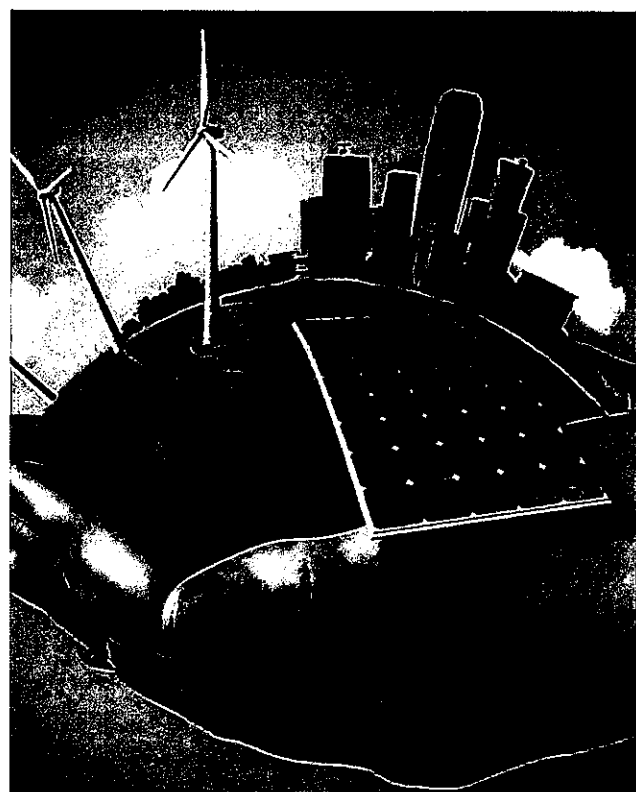

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică

RAPORT

privind activitatea Agenției Naționale
pentru Reglementare în Energetică
în anul 2019

Cuprins

Cuvânt de deschidere	3
1. Statutul și rolul ANRE	5
2. Lacunele de reglementare, problemele și provocările existente în sectoarele reglementate	7
3. Evoluția sectoarelor reglementate	18
3.1. Sectorul electroenergetic	18
3.2. Sectorul termoeenergetic	27
3.3. Sectorul gazelor naturale	32
3.4. Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.....	38
3.5. Piața produselor petroliere	47
4. Activitatea normativă	54
5. Calitatea serviciilor	74
5.1. Calitatea serviciului de distribuție a energiei electrice	74
5.2. Calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale	83
5.3. Calitatea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare	89
5.4. Calitatea serviciului de distribuție și furnizare a energiei termice	93
6. Protecția consumatorilor.....	96
6.1. Sectorul electroenergetic.....	97
6.2. Sectorul gazelor naturale.....	99
6.3. Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare	101
6.4. Sectorul termoeenergetic	102
6.5. Piața produselor petroliere.....	103
6.6. Linia de informare	104
6.7. Audiența consumatorilor	105
6.8. Activitatea de informare a consumatorilor	105
7. Reglementarea prețurilor și a tarifelor	107
7.1. Tarifele și prețurile reglementate la gazele naturale.....	107
7.2. Tarifele și prețurile reglementate la energia termică.....	108
7.3. Tarifele și prețurile reglementate la energia electrică	109
7.4. Tarifele pentru serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.....	111
8. Licențierea	113
9. Aspecte juridice privind actul de reglementare	118
10. Activitatea de control.....	120
11. Supravegherea energetică de stat.....	122
12. Cooperarea internațională	144
13. Managementul administrativ al ANRE	146
13.1. Activitatea de dezvoltare a ANRE	146
13.2. Aprobarea și executarea bugetului ANRE.....	147

Cuvânt de deschidere

În anul 2019 Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) a continuat să își îndeplinească misiunea de implementare a politicii statului privind reglementarea sectorului energetic și a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare. ANRE a asigurat reglementarea și monitorizarea funcționării piețelor de energie electrică, gaze naturale, produse petroliere, a sectorului termoelectric și a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare în condiții de accesibilitate, disponibilitate, fiabilitate, continuitate, competitivitate și transparență, cu respectarea normelor de calitate, de securitate și de protecție a mediului.

Pe parcursul anului, Consiliul de Administrație al ANRE a aprobat un șir de acte normative de reglementare, în conformitate cu Planul de activitate pentru anul 2019.

În scopul elaborării și aplicării actelor normative de reglementare, conform celor mai bune practici europene, ANRE a continuat colaborarea strânsă cu Secretariatul Comunității Energetice, în baza Memorandumului de Înțelegere, semnat în iulie 2017. Urmare a consultărilor și asistenței tehnice oferite de Secretariat, în anul 2019 au fost elaborate și aprobate acte normative de reglementare, care vin să promoveze integrarea piețelor energetice din regiune, contribuind totodată la transpunerea acquis-ului UE în domeniul energetic.

Cele mai importante acte normative de reglementare aprobate în anul 2019 de ANRE sunt *Codul rețelelor electrice, Codul rețelelor de gaze naturale și Regulile pieței gazelor naturale*.

Implementarea *Codului rețelelor electrice* va crea premisele necesare pentru interconectarea sistemului electroenergetic național cu sistemul european, contribuind, totodată, la dezvoltarea competiției pe piața internă și asigurarea transparenței și nediscriminării în procesul de oferire a accesului la rețelele electrice.

Iar implementarea *Codului rețelelor de gaze naturale* va asigura accesul transparent la rețelele de transport al gazelor naturale, inclusiv în legătură cu tranzacțiile transfrontaliere și instituirea unor proceduri unice de cooperare dintre operatorii de sistem din Republica Moldova și operatorii de sistem din țările vecine, la capitolul interoperabilitate și schimb de date.

Regulile pieței gazelor naturale stabilesc termenele și condițiile de organizare și funcționare a pieței gazelor naturale, precum și drepturile și obligațiile participanților la piața gazelor naturale, asigurând un cadru modern de funcționare a pieței gazelor naturale din Republica Moldova.

Începând cu 1 ianuarie 2019, ANRE exercită atribuțiile de supraveghere energetică de stat, care includ efectuarea controalelor tehnice ale instalațiilor electrice, asigurarea corespunderii instalațiilor electrice cerințelor documentelor normativ-tehnice în vigoare și a securității procesului de exploatare a acestora etc.

În perioada de referință, ANRE și-a dinamizat relațiile de cooperare cu autoritățile de reglementare, instituțiile europene și internaționale din domeniul energetic. Un eveniment important în activitatea externă a Agenției a fost semnarea Programului de Cooperare și Asistență cu Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei din România, care are drept obiectiv intensificarea cooperării bilaterale, implementarea standardelor europene în toate domeniile reglementate, dar și instruirea angajaților ANRE în vederea preluării celor mai bune practici în sectorul energetic.

Elaborarea și aprobarea actelor normative de reglementare orientate către consumator, care să răspundă și exigențelor unei piețe energetice și a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare cu adevărat funcționale, reprezintă unul din obiectivele pe care ANRE le urmărește în vederea elaborării și aprobării unei legislații secundare coerente și transparente.

În scopul atingerii obiectivelor propuse, ANRE va continua să se concentreze pe aspecte legate de crearea condițiilor necesare pentru liberalizarea piețelor reglementate, armonizarea legislației secundare cu prevederile legislației primare și ale codurilor europene, încurajarea investițiilor, informarea și protecția intereselor legitime ale consumatorilor.

Consiliul de Administrație al ANRE

1. Statutul și rolul ANRE

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică este autoritatea investită cu competențe de reglementare și de monitorizare a activităților din sectorul electroenergetic, sectorul gazelor naturale, sectorul termoenergetic, piața produselor petroliere, domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, cu atribuții de supraveghere energetică de stat și asigurarea controlului de stat în domeniul siguranței ocupaționale la unitățile de producere și de prestări servicii a căror activitate este reglementată în principal de legislația din sectorul electroenergetic. Agenția are statut de persoană juridică, independentă decizional, organizatoric și funcțional în raport cu alte autorități și organe publice ori în raport cu alte entități publice sau private, sub control parlamentar și judiciar.

ANRE are misiunea să implementeze politica statului privind reglementarea în domeniul energetic și al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, să asigure reglementarea și monitorizarea funcționării eficiente a piețelor de energie electrică, de gaze naturale, de produse petroliere, a sectorului termoenergetic și a domeniului serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare în condiții de accesibilitate, disponibilitate, fiabilitate, continuitate, competitivitate și transparență, cu respectarea normelor de calitate, de securitate și de protecție a mediului și să exercite atribuțiile de supraveghere energetică de stat și a controlului de stat în domeniul siguranței ocupaționale la întreprinderile electroenergetice.

Finanțarea cheltuielilor curente ale ANRE este asigurată integral din contul plăților regulatorii. ANRE stabilește mărimea plăților regulatorii pentru anul următor la un nivel suficient să acopere cheltuielile necesare pentru asigurarea activității sale în conformitate cu legea, în baza estimărilor cantităților de energie electrică și energie termică, volumelor de gaze naturale, volumelor de produse petroliere principale și de gaze lichefiate importate pentru anul următor și ale volumului serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, prezentate de către titularii de licențe. Mărimea plăților regulatorii percepute de ANRE în anul 2019 a constituit 0,19 % aplicat titularilor de licențe din domeniul energetic și 0,15 % aplicat titularilor de licențe din domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

Principalele atribuții ale ANRE stabilite în legislația primară sunt:

- elaborarea și aprobarea actelor normative de reglementare din domeniul energetic și al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, expres prevăzute de legi;
- supravegherea respectării actelor normative în domeniu de către întreprinderile care desfășoară activități licențiate din sectoarele reglementate;
- promovarea, monitorizarea și asigurarea concurenței loiale la desfășurarea activităților în sectoarele reglementate;
- eliberarea licențelor și autorizațiilor pentru desfășurarea activităților autorizate din sectoarele reglementate;
- modificarea, suspendarea temporară și retragerea licențelor în cazurile și conform procedurilor prevăzute de legile sectoriale;
- monitorizarea și controlul, în modul și în limitele stabilite de legile sectoriale, a respectării de către titularii de licențe a condițiilor stabilite pentru desfășurarea activităților licențiate;
- promovarea politicii tarifare adecvate, care corespunde principiilor economiei de piață, astfel încât să fie asigurată în egală măsură protecția drepturilor consumatorilor și desfășurarea de către întreprinderile reglementate din sectorul energetic și operatorii care prestează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare a activităților licențiate la cheltuieli minime justificate și necesare, cu posibilitatea obținerii rentabilității reglementate la investițiile efectuate;
- supravegherea respectării principiului „eficiență maximă la costuri minime” de către întreprinderile din sectorul energetic și din domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare la calcularea prețurilor/tarifelor pentru activitățile reglementate și aprobarea acestora;

- promovarea protecției drepturilor și a intereselor legitime ale consumatorilor, exercitarea controlului privind modul de respectare a drepturilor consumatorilor, examinarea petițiilor consumatorilor și soluționarea neînțelegerilor dintre consumatori și furnizori/operatori, în limita competențelor;
- exercitarea atribuțiilor de supraveghere energetică de stat și a controlului de stat în domeniul siguranței ocupaționale la întreprinderile din sectorul electroenergetic.

În conformitate cu prevederile Legii cu privire la energetică, ANRE este condusă de Consiliul de Administrație, format din 5 directori, care exercită funcții de demnitate publică. Hotărârile Consiliului de Administrație se aprobă cu votul a cel puțin 3 directori.

Ședințele Consiliului de Administrație se convoacă de către directorul general din oficiu sau la solicitarea a cel puțin doi directori ai Consiliului de Administrație. Procedura de organizare și desfășurare a ședințelor Consiliului de Administrație și procedura de efectuare a lucrărilor de secretariat se stabilesc printr-un regulament aprobat de Consiliul de Administrație.

2. Lacunele de reglementare, problemele și provocările existente în sectoarele reglementate

Anul 2019 pentru Agenție a fost un an remarcabil prin prisma numărului de acte normative aprobate de către Consiliul de Administrație al ANRE aplicabile sectoarelor reglementate, care aliniază cadrul de reglementare secundar aplicabil sectoarelor energiei la Pachetul Energetic III. Ca urmare a unui efort colectiv, ANRE a reușit să materializeze rezultatul muncii din ultimii ani și să aprobe toate actele normative necesare pentru organizarea activității titularilor de licențe și organizării piețelor energetice cu amănuntul conform cerințelor europene, fapt ce garantează consumatorului final securitatea aprovizionării cu energie electrică și gaze naturale, calitatea serviciilor prestate și flexibilitate sporită. Cadrul de reglementare aprobat pune bazele unui sistem fundamentat pe principii de piață, ce creează premise pentru liberalizarea piețelor de energie electrică și gaze naturale și posibilitatea negocierii prețurilor la energia electrică și gazele naturale de furnizori și consumatorii finali.

Totodată, în procesul de monitorizare a sectoarelor reglementate de către ANRE, au fost identificate unele impedimente legislative, care generează curenți de implementare, precum și unii factori, care obstrucționează dezvoltarea. Soluționarea lacunelor legislative identificate depășesc competențele funcționale ale ANRE și pot fi înlăturate doar prin implicarea autorităților administrative publice centrale cu inițiativă legislativă, ANRE urmând să participe activ la procesul de elaborare pentru acordarea asistenței de specialitate necesară.

2.1. Divergențele și lacunele de reglementare care necesită modificarea legislației

2.1.1. Lacunele legislative privind procedura de eliberare a unor tipuri de autorizații de către ANRE

Prevederile art. 14 alin. (1) lit. l) și m) din Legea 174/2017 cu privire la energetică, art. 49 și art. 50 din Legea 107/2016 cu privire la energia electrică, art. 63 și art. 64 din Legea 108/2016 cu privire la gazele naturale, stabilesc în competența ANRE atribuții privind eliberarea, prelungirea, reperfectarea, suspendarea, reluarea valabilității și retragerea următoarelor tipuri de autorizații: autorizațiile de electrician autorizat; autorizațiile cu privire la laboratoarele electrotehnice; autorizațiile pentru linii electrice directe; autorizațiile pentru sisteme de distribuție închise; autorizațiile pentru conducta directă de gaze naturale.

Însă la momentul actual nu există prevederi stabilite de lege privind procedura necesară de a fi parcursă atât de către solicitant, precum și de către autoritatea de reglementare întru eliberarea autorizațiilor respective.

Pe de o parte, Legea nr. 160 din 22.07.2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător, în art. 6, alin. (1) prevede expres că, pentru obținerea actului permisiv, solicitantul depune la autoritatea emitentă cererea, la care anexează actele necesare, prevăzute de actul legislativ ce reglementează respectiva activitate. Pe de altă parte însă, legislația care reglementează activitatea respectivă: Legea nr. 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică, Legea nr. 107 din 27.05.2017 cu privire la energia electrică și Legea nr. 108 din 27.05.2017 cu privire la gazele naturale, nu conțin aceste condiții pe care urmează să le îndeplinească solicitanții (sau sunt relatate insuficient), făcând trimitere la Legea nr. 160 din 22.07.2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător. Singura prevedere în acest sens fiind art. 14 alin. (1) lit. l) din Legea nr. 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică, care stabilește dreptul Agenției în calitate de organ al supravegherii energetice de stat de a elibera, suspenda sau retrage autorizațiile de electrician autorizat și de monitorizare a activității electricienilor autorizați.

Propuneri de soluționare:

Completarea Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică și Legii 108/2016 cu privire la gazele naturale cu prevederi ce atribuie în competența ANRE elaborarea și aprobarea actelor normative care să reglementeze procedura de eliberare, prelungire, suspendare și retragere a autorizațiilor de electrician autorizat; autorizațiile cu privire la laboratoarele electrotehnice; autorizațiile pentru linii electrice directe; autorizațiile pentru sisteme de distribuție închise; autorizațiile pentru conducta directă de gaze naturale.

2.1.2. Necesitatea excluderii autorizațiilor de electrician de sub incidența Legii 160/22.07.2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător

Revizuirea și optimizarea actelor permissive conform art. XII, pct. 1, alin. (2) din Legea 181/22.07.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative în domeniul reglementării prin autorizare a activității de întreprinzător a avut drept scop excluderea de sub incidența legii respective a actelor care nu se regăsesc în noțiunea de act permisiv. Astfel, reieșind din efectele juridice pe care le generează actul permisiv, autorizațiile de electrician eliberate de ANRE nu cad sub incidența actelor permissive în sensul Legii nr. 160 din 22.07.2011, dat fiind că acestea nu investesc solicitanții/titularii cu drepturi și obligații legate de inițierea, desfășurarea și/sau încetarea unei activități de întreprinzător sau a unor acțiuni aferente acestei activități, doar confirmând nivelul de calificare în maniera cunoștințelor minime în procesul desfășurării activităților de executare a lucrărilor de amenajare (montare) a instalațiilor electrice, cu respectarea legilor și normelor în domeniul electroenergetic.

Electricianul autorizat prestează serviciile profesionale care cad sub incidența art. 5, pct. 36 al Codului fiscal. Singura condiție pentru a obține autorizația de electrician autorizat fiind promovarea de către solicitantul, care are studiile respective, a examenului privind verificarea cunoștințelor profesionale organizat de către organul supravegherii energetice de stat (ANRE). Verificarea cunoștințelor în cadrul sesiunii de examinare urmează a fi realizată de către comisia de examinare instituită în acest sens de către ANRE. Relevante în acest context fiind și prevederile art. 2 al Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică, care definește noțiunea de „electrician autorizat - persoana fizică autorizată de organul supravegherii energetice de stat cu dreptul de a executa instalațiile electrice și, respectiv, cu dreptul de a întocmi documentația aferentă lucrărilor efectuate”.

Autorizația de electrician autorizat nu constituie un act permisiv în sensul Legii nr. 160/2011, prevederile acesteia fiind integral **inaplicabile în cazul autorizațiilor respective**. Or, potrivit art. 2 din Lege, „act permisiv – document sau înscris constatator prin care autoritatea emitentă constată unele fapte juridice și întrunirea condițiilor stabilite de lege, atestând investirea solicitantului cu o serie de drepturi și de obligații pentru inițierea, desfășurarea și/sau încetarea activității de întreprinzător sau a unor acțiuni aferente și indispensabile acestei activități”. Totodată, autorizație în sensul art. 41 alin. (1) lit. b) al Legii nr. 160/2011 reprezintă „act permisiv care se referă la acordarea anumitor drepturi de activitate și la atestarea întrunirii anumitor condiții de către agentul economic”.

Propuneri de soluționare:

În contextul celor enunțate mai sus se impune excluderea poziției 34, “Autorizație de electrician pentru amenajarea instalațiilor noi și reconstruite” din Anexa nr. 1 compartimentul III din Legea nr.160/2011.

2.1.3. Necesitatea excluderii echivocului de reglementare ce vizează funcționarea piețelor energiei electrice

Prin Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică, Republica Moldova a transpus în legislația primară prevederile Pachetului Energetic III. În procesul de elaborare a actelor normative secundare

ANRE a constatat că unele prevederi ale Legii nr. 107/2016 necesită a fi dezvoltate pentru a asigura funcționalitatea deplină a sectorului electroenergetic. Astfel, Legea nr. 107/2016 nu diferențiază clar funcționalitatea pieței energiei electrice de echilibrare de procesul de soluționare a dezechilibrelor sistemului electroenergetic și impunerea responsabilității echilibrării. Un alt exemplu este faptul că, condiționalitatea lansării pieței zilei următoare, pieței pe parcursul zilei și pieței de echilibrare, și cea de nominalizare a operatorului pieței energiei electrice admit echivocuri și nu oferă o perioadă clară de timp.

Propuneri de soluționare:

Completarea Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică prin prisma problemei invocate.

2.1.4. Excluderea echivocului legislativ în partea ce vizează reflectarea în scopuri tarifare a amortizării mijloacelor fixe și imobilizărilor necorporale

Noțiunea de „depreciere” utilizată în Legile nr. 107 din 27.05.2016 și nr. 108 din 27.05.2016 este ambiguă și vine în contradicție cu normele contabile actuale de evidență a imobilizărilor corporale și necorporale. În contextul prevederilor contabile naționale și internaționale, *deprecierea și amortizarea* reprezintă elemente de cheltuieli distincte, prin tarif urmând a fi recuperată doar amortizarea justificată, dar nu și deprecierea. Lipsa definiției noțiunii de „depreciere” în Legile nr. 107 din 27.05.2016 și nr. 108 din 27.05.2016, a condus în mod repetat la interpretări neuniforme din partea titularilor de licențe, încât există riscul includerii în cheltuielile reglementate a unor costuri nejustificate, inclusiv în cazul reevaluării activelor, ceea ce va duce nejustificat la majorarea prețurilor/tarifelor reglementate.

Propuneri de soluționare:

Întru soluționarea acestei probleme este necesară modificarea art. 87 alin. (2) lit. a) liniuța a 5-a din Legea nr.107 și a art. 99 alin. (3) lit. a) liniuța a 4-a din Legea nr.108 cu expunerea acestora în următoarea redacție: *“cheltuielilor privind amortizarea mijloacelor fixe și imobilizărilor necorporale, pentru a asigura ca valoarea activelor respective să nu fie recuperată prin tarif mai mult de o dată și pentru a exclude activele finanțate de către terți”*.

2.1.5. Lipsa cadrului normativ primar pentru transpunerea metodologiilor relevante conform Regulamentului EU 312/2014

Cadrul normativ primar nu conține prevederi legale necesare transunerii și implementării de către ANRE a metodologiilor relevante procesului de echilibrare, precum și dreptul de calculare și aplicare a taxei de neutralitate, taxei pentru dezechilibru care reies din *Regulamentul EU 312/2014 privind stabilirea unui cod al rețelei privind echilibrarea rețelelor de transport a gazelor naturale*, conform Deciziei PHLG No 2019/01/PHLG- EnC.

Propuneri de soluționare:

În acest context, este necesară completarea Legii 108/2016 cu privire la gazele naturale ținând cont de art. 9, 14, 16, 19, 20, 22, 26, 27, 30, 39, 42, 46 din Regulamentul UE nominalizat.

2.1.6. Instituirea unor prevederi legale ce vizează transpunerea Regulamentului UE referitor la integritatea piețelor de energie și transparența

Ținând cont de obligația de transpunere de către ANRE a prevederilor Regulamentului UE referitor la integritatea piețelor de energie și transparența (REMIT), termenul de transpunere fiind 29 noiembrie 2019, este necesară modificarea Legii 108/2016 cu privire la gazele naturale, în sensul stabilirii obligației ANRE de a transpune Regulamentul respectiv.

2.1.7. Exceptarea întreprinderilor mici de la obligația separării funcționale și legale

În prezent toți operatorii sistemelor de distribuție care dețin și licență pentru furnizarea gazelor naturale sunt obligați să-și separe activitatea de furnizare de activitatea de distribuție a gazelor naturale. Prevederile art. 26 alin. (4) al Directivei 2009/73/CE din 13 iulie 2009 privind sectorul gazelor naturale, stabilesc dreptul statelor de a excepta întreprinderile mici, care deservesc mai puțin de 100 000 de consumatori, de la obligația separării funcționale și legale.

Prin urmare, pentru susținerea întreprinderilor mici de gaze naturale și a nu impune obligații disproporționate și împovărătoare acestora, se propune exceptarea expresă a întreprinderilor mici, care deservesc mai puțin de 100 000 de consumatori, de la obligația separării funcționale și legale prevăzută conform Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale.

Propuneri de soluționare:

Astfel, se propune de modificat art. 114 alin. (11) din Legea nr. 108/2016, în redacție nouă cu următorul conținut: „Obligația privind separarea funcțională, legală și contabilă nu se impune operatorilor sistemelor de distribuție, care deservesc un număr mai mic de 100 000 consumatori finali și nu fac parte dintr-o întreprindere de gaze naturale integrată pe verticală”.

2.1.8. Necesitatea uniformizării prevederilor cadrului legal aplicabil sectoarelor reglementate de către ANRE, în partea ce vizează răspunderea pentru încălcarea valorilor admisibile ale indicatorilor de calitate

În conformitate cu prevederile Legii nr.107/2016 cu privire la energia electrică și Legii nr.108/2016 cu privire la gazele naturale, pentru titularii de licențe se stabilesc anumite valori admisibile ale indicatorilor de calitate, în cazul nerespectării cărora aceștia sunt penalizați sau urmează să achite compensații consumatorilor afectați. Compensațiile reprezintă o reducere a facturii plătite de consumator pentru un serviciu necalitativ.

În acest sens este oportună completarea art. 38 din Legea nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării cu prevederi similare, ce țin de obligațiile furnizorilor de energie termică de a plăti compensații în cazul nerespectării valorilor admisibile ale indicatorilor de calitate a serviciilor.

Aceeași abordare legală urmează a fi promovată și în cazul serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare. Cerințele privind calitatea serviciilor sunt stabilite în art. 30 din Legea 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare. Legea stipulează că „Indicatorii de calitate a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare furnizate consumatorilor se stabilesc în funcție de necesitățile consumatorilor, de starea tehnică a sistemelor de alimentare, de investițiile efectuate etc.”

Prevederile respective sunt similare celor stabilite în Legile nr.107/2016 și nr.108/2016 privind calitatea serviciilor, însă lipsesc cerințele față de operatori în ce privește evidența strictă a tuturor informațiilor care stau la baza calculului indicatorilor de calitate și, la fel ca și în cazul Legii nr. 92/2014 – lipsesc penalizările și compensațiile pentru nerespectarea indicatorilor de calitate. În acest caz, art. 30 al Legii 303/2013 poate fi aplicat doar pentru anumite evaluări statistice, însă contribuie foarte puțin la îmbunătățirea calității serviciilor prestate.

Propuneri de soluționare:

În scopul uniformizării cerințelor privind calitatea serviciilor prestate de titularii de licențe din sectoarele reglementate de către ANRE și nediscriminarea consumatorilor în funcție de anumite servicii, este necesară completarea art. 30 al Legii 303/2013 și art. 38 al Legii nr. 92/2014 cu prevederi similare celor din Legile nr. 107/2016 și nr. 108/2016.

2.1.9. Necesitatea abrogării prevederilor desuete ale cadrului normativ

Ca urmare a adoptării Legii nr. 92/29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, sectorul termoelectric a fost atribuit spre reglementare în competența ANRE, implicit fiind atribuită în competența acesteia elaborarea și aprobarea Regulamentului privind furnizarea energiei termice, fapt stabilit expres la art. 9 alin. (1) și art. 39 alin. (1) din Lege. Astfel, îndeplinirea atribuțiilor de reglementare a sectorului termoelectric și, respectiv, aprobarea de către Agenție a Regulamentului privind furnizarea energiei termice, conform art. 39, alin. (1) al Legii nr. 92/29.05.2014, a determinat caducitatea Regulamentului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 434 din 09.04.1998 și necesitatea abrogării acestuia de către organul emitent în modul stabilit de lege.

Odată cu intrarea în vigoare a Regulamentului privind furnizarea energiei termice, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 23/2017 din 26.01.2017 (Monitorul Oficial nr. 316-321/1581 din 25.08.2017), de către ANRE a fost sesizat în repetate rânduri Ministerul Economiei și Infrastructurii în calitate de organ central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei, privind inițierea procedurii de abrogare a Hotărârii Guvernului nr. 434/09.04.1998, dar până în prezent chestiunea a rămas nesoluționată, din care considerente ANRE se confruntă cu numeroase interpretări unilaterale din partea titularilor de licențe din sectorul termoelectric, în partea ce vizează aplicabilitatea celor două regulamente sus-nominalizate, care au același obiect de reglementare.

Propuneri de soluționare:

Întru excluderea incertitudinilor și neclarităților titularilor de licențe din sectorul termoelectric determinate de aplicabilitatea cadrului normativ în vigoare, este necesară abrogarea Hotărârii Guvernului nr. 434/09.04.1998 în modul stabilit de lege, ca fiind una caducă.

2.2. Provocările și problemele în sectoarele reglementate, soluționarea cărora depinde inclusiv de implicarea altor autorități sau instituții publice

Sectorul electroenergetic și regenerabile

2.2.1. Securitatea energetică și evoluția interconexiunilor cu sistemul electroenergetic continental european

Dezvoltarea cadrului de reglementare creează premisele necesare pentru asigurarea securității energetice, creșterea competiției pe piața de energie electrică și dezvoltarea durabilă a sectorului, însă la fel de importantă rămâne și realizarea obiectivelor stabilite în Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030.

Republica Moldova este un stat dependent de importurile de energie, inclusiv electrică. Evoluțiile cadrului de reglementare sunt realizate contând implicit pe apariția și dezvoltarea paralelă a infrastructurii necesare pentru sursele alternative de energie (interconectarea cu sectorul electroenergetic al României, construcția centralelor electrice pe teritoriul țării, în special, a celor pe bază de energie regenerabilă). În caz contrar, efectul și beneficiile ar putea fi compromise.

2.2.2. Bariere legislative în țările vecine cu efect asupra concurenței pe piața de energie electrică din Republica Moldova

Un factor decisiv în procesul de integrare a piețelor de energie electrică îl reprezintă garantarea accesului la rețelele electrice de transport, în condiții clare, transparente și nediscriminatorii, care să ofere posibilități egale pentru toți participanții la piață.

Întru exemplificare, la nivel național, prin aprobarea Regulamentului privind accesul la rețelele electrice de transport pentru schimburile transfrontaliere și gestionarea congestiilor, ANRE a stabilit

cerințele necesare în domeniu, conform principiilor și regulilor utilizate în Uniunea Europeană. Totuși, luând în considerare că alocarea capacității interconexiunilor dintre țările vecine este realizată în comun de operatorii sistemelor de transport din două țări, este necesar ca și autoritățile din țările vecine, cu care Republica Moldova are interconexiuni, să utilizeze aceleași principii. Însă din cauza barierelor legislative din Ucraina, alocarea capacității interconexiunilor dintre Republica Moldova și Ucraina este realizată unilateral doar de către operatorul sistemului de transport din Ucraina.

Propuneri de soluționare:

Întru soluționarea acestei probleme sunt necesare discuții la nivel guvernamental cu instituțiile corespunzătoare din Ucraina în sensul luării măsurilor de ordin legislativ. Problema nominalizată este monitorizată și de Secretariatul Comunității Energetice.

2.2.3. Evoluția procesului de separare a operatorului sistemului de transport și certificare a operatorului de sistem

În anul 2019 Î.S. „Moldelectrica” a inițiat, conform prevederilor Legii nr. 107/2016 procedura de certificare, însă în proces au fost identificate atât lacune legislative, cât și aferente formei de organizare a operatorului de sistem. Drept rezultat, Secretariatul Comunității Energetice a avizat negativ certificarea operatorului sistemului de transport, motivând opinia sa privind necorespunderea Î.S. „Moldelectrica” condițiilor de certificare, deoarece activele gestionate constituie proprietate publică, deși în conformitate cu art. 26 din Legea nr. 107 din 27.05.2016 cu privire la energia electrică, toate activele aferente activității de transport a energiei electrice trebuie să constituie proprietate privată a OST.

În conformitate cu art. 19 alin. (3) din Legea nr. 246 din 23.11.2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală, până la 22.12.2019 Guvernul urma să inițieze reorganizarea întreprinderilor de stat în alte forme juridice de organizare prevăzute de legislație. Până în prezent această prevedere nu a fost realizată, constituind principala restanță și impediment pentru finalizarea procesului de certificare a OST a energiei electrice Î.S. „Moldelectrica”.

Propuneri de soluționare:

Procesul de certificare provizorie a OST a energiei electrice Î.S. „Moldelectrica” nu va putea fi inițiat până la finalizarea procesului de reorganizare a întreprinderii de stat respective și până la atribuirea activelor aferente activității de transport a energiei electrice din proprietatea publică în proprietatea operatorului sistemului de transport.

Sectorul termoelectric

2.2.4. Debransarea de la sistemul de alimentare centralizată cu energie termică (SACET)

Pe parcursul anilor, în deosebi începând cu anul 2001, au avut loc în mod constant deconectări ale consumatorilor de SACET. În mun. Chișinău până în prezent s-au debransat peste 24,1 mii de apartamente (circa 11% din numărul total de apartamente în zona de deservire SA „Termoelectrica”) cu o sarcină termică sumară de 85,2 Gcal/h, maximum deconectărilor fiind în anii: 2003-2005, respectiv 5581, 5442 și 2744 apartamente.

În mun. Bălți (zona de gestiune a SA „CET-Nord”) sarcina termică sumară a consumatorilor conectați la SACET s-a micșorat de la 148,7 Gcal/h până la 104,76 Gcal/h. Micșorarea este caracteristică pentru toate categoriile de consumatori: sectorul rezidențial de la 104,5 la 75,57 Gcal/h, organizații finanțate din buget (instituții preșcolare, școlare, medicale etc.) de la 31,3 la 19,73 Gcal/h, agenți economici de la 12,9 la 9,46 Gcal/h. Constatăm o dinamică a deconectărilor pentru toate categoriile de

consumatori, iar din cele 753 de blocuri locative cu suprafața totală de 1536674,7 m², peste 29 % din suprafața este deconectată de la sistemul centralizat de încălzire (12341 de apartamente).

Legea nr. 92/29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării prevede condițiile de deconectare de la sistemul centralizat de alimentare cu energie termică, inclusiv cu scopul conectării la o altă sursă de alimentare cu energie termică. Totodată, în prezent există norme în construcții, care stabilesc cerințele privind proiectarea, construcția și exploatarea sistemelor de alimentare cu căldură pe apartamente cu termogeneratoare consumatoare de combustibil gazos (spre exemplu: NCM G.04.04:2012, NCM G.05.01:2014 etc.).

Propuneri de soluționare:

În scopul susținerii sistemului de alimentare centralizată cu energie termică, este oportună abrogarea Hotărârii Guvernului nr. 267/12.03.2003 cu privire la optimizarea procedurii de instalare a cazanelor cu gaze în apartamente, case de locuit individuale și la obiectele de menire socială (Monitorul Oficial nr. 46-47/272 din 14.03.2003).

2.2.5. Consolidarea și optimizarea SACET din municipiul Chișinău și municipiul Bălți

În municipiul Chișinău activează titularii de licențe SA „Termoelectrica” (2 CET-uri, CT Sud, CT Vest, 19 CT suburbane) și S.A. „Apă Canal Chișinău”, ultimul având în gestiune trei centrale termice (Aeroport, Costiujeni, Codru). Activitatea de bază a S.A. „Apă Canal Chișinău” este prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare. Întreprinderea pe parcursul ultimilor ani abordează subiectul de transmitere a celor trei centrale termice și rețele către SA „Termoelectrica”, dar până în prezent nu a fost definitivat procesul.

Într-o situație similară se află și municipiul Bălți, unde activează titularii de licențe SA „CET-Nord” (1 CET-uri, 1 CT) și Î.M. „Termogaz Bălți”, întreprindere municipală având în gestiune două centrale termice cu rețelele termice.

În ambele cazuri tarifele pentru energia termică sunt diferite, în funcție de sectorul municipal deservit și respectiv se creează disensiuni în societate iar schimbarea furnizorului nu este posibilă.

Propuneri de soluționare:

Se propune examinarea și soluționarea de către Guvern și autoritățile locale, respectiv Primăria mun. Chișinău și Primăria mun. Bălți a chestiunilor în cauză.

Sectorul gazelor naturale

2.2.6. Rețelele de gaze naturale în privința cărora nu este stabilit dreptul de proprietate

La situația 01.01.2020, în sistemul de gaze naturale se află în funcțiune circa 25,8 mii km de rețele de gaze naturale, din care 38,1 % sunt în proprietatea titularilor de licențe, 25,4 % sunt ale persoanelor fizice, asociații și grupuri de persoane fizice, 24,7 % sunt ale autorităților administrației publice centrale și locale, 7,3 % sunt ale agenților economici, iar 4,5 % sunt fără proprietar. Aceste rețele sunt exploatare de către titularii de licențe conform documentelor normativ-tehnice în domeniul securității industriale în bază de contracte, iar cele fără proprietar sunt la o evidență separată, fiind exploatare în conformitate cu aceleași norme. Cheltuielile pentru deservirea tehnică a acestor rețele se includ în tarifele la gazele naturale aprobate de către ANRE, ținând cont de prevederile Regulamentului privind modul de transmitere a rețelelor de gaze întreprinderilor de gaze ale Societății pe Acțiuni “Moldovagaz” la deservire tehnică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 683/18.06.2004. Problemele legate de rețelele de gaze naturale asupra cărora nu este înregistrat dreptul de proprietate persistă în cazul necesității efectuării lucrărilor de renovare sau reparații capitale, or, după cum rezultă din Regulamentul aprobat

prin Hotărârea de Guvern nr. 683/18.06.2004, aceste cheltuieli urmează a fi suportate de proprietarii rețelelor de gaze naturale.

În același context este de menționat că rețelele de gaze naturale au o durată de funcționare utilă de 20-25 ani, iar rețelele de gaze construite din surse bugetare prin implementarea Programelor de stat în anii 2001-2005 se apropie de perioada în care vor fi necesare lucrări capitale care urmează a fi finanțate din surse bugetare.

Totodată, prin Hotărârea Guvernului nr. 983 din 22.12.2011 cu privire la restructurarea corporativă, instituțională și financiară a sistemului centralizat de alimentare cu energie termică din mun. Chișinău a fost aprobat Conceptul privind restructurarea corporativă, instituțională și financiară a sistemului centralizat de alimentare cu energie termică din mun. Chișinău și Planul de acțiuni pentru implementarea Conceptului. Conform pct. 14.3.3. reglementarea datoriei întreprinderii nou-create față de furnizorii de gaze naturale va fi efectuată prin: capitalizarea gazoductelor proprietate publică și altor active, precum și comercializarea patrimoniului întreprinderilor-subiecți ai reorganizării prin fuziune (SA "CET-1", SA "CET-2" și SA "Termocom").

Propuneri de soluționare:

Este necesar ca problema invocată să fie discutată pe platforma parlamentară cu impunerea de soluții, inclusiv legislative.

2.2.7. Neadmiterea obstrucționării activităților pe piața gazelor naturale de către întreprinderile cărora le-a fost suspendată sau retrasă licența

În conformitate cu art. 17, alin. (5) din Legea nr. 108/27.05.2016 cu privire la gazele naturale: „În cazul retragerii licenței pentru transportul, distribuția sau pentru stocarea gazelor naturale, precum și în cazul retragerii licenței furnizorilor care asigură furnizarea gazelor naturale în contextul obligațiilor de serviciu public stabilite la art. 89 și 90, **Agencia desemnează un nou titular de licență**, în cadrul obligațiilor de serviciu public, pentru desfășurarea unuia dintre genurile de activitate menționate în locul titularului căruia i-a fost retrasă licența. **Întreprinderea de gaze naturale a cărei licență a fost retrasă nu va împiedica în niciun mod activitatea titularului de licență desemnat, oferindu-i toate informațiile și documentele necesare pentru desfășurarea activității**”.

De menționat că, la desemnarea unui titular de licență să efectueze activitatea licențiată în locul întreprinderii de gaze naturale licența căreia a fost sistată sau retrasă de către ANRE, titularul de licență activitatea căreia a fost sistată creează impedimente titularului de licență desemnat de către ANRE pentru desfășurarea în continuare a activității licențiate și nu prezintă documentele și informațiile necesare desfășurării activității licențiate (drept exemplu, poate servi ÎM „SEF-Gaz” SRL, care avea activitatea licențiată pentru distribuția și furnizarea gazelor naturale în or. Soroca).

Propuneri de soluționare:

Se propune completarea Legii nr. 108 din 27.05.2016 cu privire la gazele naturale cu obligația titularului de licență căruia i-a fost retrasă/suspendată licența să transmită **necondiționat** toate informațiile și documentele necesare pentru desfășurarea activității, inclusiv rețelele de gaze naturale pentru utilizare.

2.2.8. Recuperarea cheltuielilor operaționale de către SRL „Vestmoldtransgaz”

Conform art. 30 alin (2) din Legea 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică s-a stabilit că Guvernul poate impune obligații de serviciu public și poate institui plăți pentru dezvoltarea, modernizarea, exploatarea și/sau întreținerea obiectelor strategice în cazul în care venitul obținut din sau în legătură cu dezvoltarea, modernizarea, exploatarea și/sau întreținerea obiectelor strategice nu acoperă costurile justificate ce țin de activitățile respective. Totodată, conform alin. (5), plățile pentru dezvoltarea,

modernizarea, exploatarea și/sau întreținerea obiectelor strategice pot fi stabilite pentru a acoperi, total sau parțial, costurile justificate aferente dezvoltării, modernizării, exploatării și/sau întreținerii unui obiect de importanță strategică și pot fi impuse unor categorii sau tuturor participanților la una dintre piețele energeticii sau la toate piețele energeticii, în mod neechivoc, transparent și nediscriminatoriu, în funcție de importanța obiectului strategic a cărui dezvoltare, modernizare, exploatare și/sau întreținere sunt necesare).

Propuneri de soluționare:

Considerăm oportun ca Guvernul să propună soluții pentru cadrul legal în partea ce vizează problema recuperării cheltuielilor operaționale ale SRL „Vestmoldtransgaz”.

Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare

2.2.9. Dificultățile financiare aferente activității operatorilor și anume gestionarea deșeurilor

În procesul de reglementare și monitorizare a activității operatorilor care prestează/furnizează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, titulari de licențe, au fost identificate dificultăți financiare aferente activității operatorilor și în mod special gestionarea deșeurilor.

Potrivit art.3 din Legea nr.209/2016 privind deșeurile, sunt prevăzute mecanismele de gestionare a deșeurilor printre care se regăsește și valorificarea energetică iar art. 13 stabilește că producătorii inițiali de deșeuri și deținătorii de deșeuri au obligația valorificării acestora asigurând prevenirea generării deșeurilor și gestionarea eficientă și eficace a deșeurilor, astfel încât să se reducă efectele negative ale acestora asupra mediului.

Instalațiile în cogenerare pe biogaz (gaz produs din nămolul de la instalațiile de epurare) reprezintă un mecanism pentru realizarea scopurilor generale propuse prin Legea nr.209/2016 privind deșeurile și anume, „prevenirea sau reducerea efectelor adverse determinate de generarea și gestionarea deșeurilor și prin reducerea efectelor generale ale folosirii resurselor și creșterea eficienței folosirii acestora”.

În sensul celor menționate, avem convingerea că funcționalitatea la nivel național a instalațiilor în cogenerare pe biogaz este o soluție sustenabilă pentru gazul produs spontan din fermentarea deșeurilor. Drept rezultat, se va obține energie electrică, energie termică folosită pentru încălzire și digestatul, care este un îngrășământ natural de mare calitate.

Propuneri de soluționare:

Se impune identificarea resurselor financiare pentru a promova la nivel național utilizarea unor astfel de tehnologii.

Supravegherea energetică

2.2.10. Gradul redus de îndeplinire a prescripțiilor de către operatorii de sistem din sectorul electroenergetic

Printre cele mai frecvente abateri și neajunsuri depistate în rețelele electrice ale operatorilor de sistem predomină: prezența accesului liber la posturile de transformare (PT), necorespunderea protecției fiderelor liniilor electrice aeriene (LEA) 0,4 și 10 kV; scurgeri de ulei din transformatoare de putere;

lipsa aparatelor de protecție împotriva supratensiunilor la PT; necurățarea traseelor LEA de crengile arborilor în zona de protecție; lipsa legăturilor repetate ale conductorului de protecție cu priza repetată de pământ; nerespectarea gabaritelor LEA; exploatarea pilonilor cu grad de putrefacție avansat sau deteriorați; acces la părțile active ale transformatoarelor de putere; lipsa executării măsurărilor și încercărilor echipamentului și utilajului din posesie de către laboratoare electrotehnice autorizate, cu întocmirea Rapoartelor tehnice respective etc.

Propuneri de soluționare:

Având în vedere ca în majoritatea cazurilor operatorii de sistem percep prescripțiile ca fiind recomandări facultative și nu ca măsuri obligatorii de îndeplinit, este necesar de a opera modificări la cadrul legislativ și nemijlocit a Codului Contravențional în scopul creării premiselor de stabilire și aplicare a contravențiilor cu scop preventiv contra producerii avariilor, incendiilor, electrocutărilor și/sau a exploziilor ori pentru înlăturarea neîndeplinirii prescripțiilor emise în rezultatul controalelor tehnice realizate de Agenție.

2.2.11. Nerespectarea cerințelor Regulamentului privind protecția rețelelor electrice

Eliberarea de către autoritățile administrației publice locale a autorizațiilor de construcție pentru case de locuit, clădiri, alte construcții în zonele de protecție ale rețelelor electrice fără coordonarea în prealabil cu operatorul de sistem, duce la sporirea pericolului de electrocutare la prima etapa a cetățenilor implicați în procesul de construcție iar ulterior a locatarilor.

Propuneri de soluționare:

Este necesară modificarea legislației în scopul de a interzice persoanelor juridice și fizice construcția caselor și clădirilor în zonele de protecție ale rețelelor electrice iar autoritățile administrației publice locale să fie obligate să coordoneze în prealabil cu operatorul de sistem eliberarea autorizațiilor de construcție pentru case de locuit, clădiri, alte construcții în zonele de protecție.

2.2.12. Rezultatele îngrijorătoare identificate în cadrul controalelor tehnice ale instalațiilor electrice, efectuate în scopul prevenirii avariilor, incendiilor, electrocutărilor și/sau a exploziilor

În conformitate cu prevederile art. 14 alin. (1) lit o), din Legea nr. 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică, ANRE efectuează controale tehnice ale rețelelor și instalațiilor electrice în scopul prevenirii avariilor, incendiilor, electrocutărilor și/sau a exploziilor și emite prescripții pe numele persoanelor fizice sau juridice în cazul constatării abaterilor de la documentele normativ-tehnice.

În rezultatul efectuării a circa 1876 controale tehnice ale instalațiilor electrice ale consumatorilor finali (agenți economici și instituții bugetare) admiterea în exploatare a instalațiilor noi și reconstruite, verificarea cunoștințelor personalului electrotehnic cu atribuirea grupei de securitate electrică au fost constatate un șir de probleme, abateri și neajunsuri, care influențează negativ asupra stării tehnice a instalațiilor electrice, care pot aduce la cazuri de avarii, incendii sau electrocutări.

1. La circa 70 % din instituțiile bugetare, la care au fost efectuate controale tehnice ale instalațiilor electrice, nu este angajat personal electrotehnic și nici nu sunt încheiate contracte de deservire a instalațiilor electrice de către întreprinderi specializate, nu se efectuează măsurări și încercări profilactice în instalațiile electrice;

2. Din cauza lipsei mijloacelor financiare, prescripțiile emise instituțiilor bugetare pentru înlăturarea încălcărilor prevederilor documentelor normativ-tehnice sunt executate în proporție de 39 %.

3. La 22 instituții medicale (spitale raionale și municipale) nu se asigură categoria I de fiabilitate obligatorie în alimentarea cu energie electrică a receptoarelor electrice conform proiectelor inițiale.

4. Aproximativ 323 posturi de transformare (PT-10/0,4 kV) și 120 linii electrice aeriene sau prin cablu 6-10 kV din proprietatea consumatorilor finali, se exploatează cu abateri de la prevederile documentelor normativ-tehnice.

5. Majoritatea centralelor termice autonome pe biomasă, cărbune, lemne, din posesia instituțiilor bugetare sunt exploatate de personal necalificat, neinstruit și neatestat.

6. Instalațiile electrice din proprietatea consumatorilor finali cu activitate sezonieră (tabere de odihnă a copiilor din gestiunea APL), parcuri de distracții, stații de pompare și irigare, gospodării agricole ș.a.) sunt într-o stare nesatisfăcătoare. Necesitatea efectuării controalelor tehnice la astfel de instalații nu este prevăzută în legislație și Agenția întâmpină probleme la efectuarea controalelor tehnice, pentru prevenirea cazurilor de avarii, incendii sau electrocutări. Astfel de instalații electrice necesită efectuarea controalelor tehnice suplimentare, efectuarea măsurărilor și încercărilor pentru punerea sub tensiune.

Ca măsuri și soluții pentru îmbunătățirea situației în instalațiile electrice ale consumatorilor ar fi:

1. Examinarea posibilității creării unor subdiviziuni specializate ale Direcțiilor de Învățământ, întreprinderilor municipale, altor instituții publice bugetare, care să dispună de personal electrotehnic autorizat pentru asigurarea deservirii instalațiilor electrice;
2. Planificarea mijloacelor financiare și încheierea contractelor dintre Direcțiile de Învățământ, întreprinderile municipale, alte instituții publice bugetare cu laboratoare electrotehnice pentru efectuarea unui set minim de măsurări și încercări în instalațiile electrice în scopul stabilirii stării tehnice a acestora;
3. Restabilirea surselor de rezervă de alimentare cu energie electrică a instituțiilor medicale, conform proiectelor inițiale;
4. Instituirea obligației controalelor tehnice a instalațiilor electrice din proprietatea consumatorilor finali cu activitate sezonieră, înainte de începerea sezonului;
5. Facilitarea procedurii de transmitere a instalațiilor electrice cu tensiunea 6-10 kV a instituțiilor bugetare în proprietatea operatorilor de sistem, îndeosebi a instalațiilor electrice utilizate de operatorii de sistem pentru tranzitarea energiei electrice spre alți consumatori;
6. Asigurarea instruirii și atestării personalului de deservire a centralelor termice pe biomasă, cărbune, lemne, din proprietatea instituțiilor bugetare, în centrele de instruire specializate.

2.2.13. Implementarea recomandării Hotărârii Curții de Conturi nr. 58 din 25.10.2019

Potrivit pct. 2.1 din Hotărârea Curții de Conturi nr. 58 din 25.10.2019 „*Cu privire la Raportul auditului conformității gestionării fondurilor publice de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică în anul 2018*”, ANRE are obligația să sesizeze Parlamentul privind oportunitatea de instituire a instrumentelor legale de combatere a cazurilor de nerespectare de către titularii de licențe a termenelor de efectuare a plășilor regulatorii.

Astfel, se propune modificarea cadrului legal pentru implementarea recomandării Curții de Conturi.

3. Evoluția sectoarelor reglementate de către ANRE

3.1. Sectorul electroenergetic

Conform datelor privind dinamica fluxurilor de energie în rețelele electrice, pe parcursul anului 2019, operatorul sistemului de transport, operatorii sistemelor de distribuție și furnizorii au procurat energie electrică în cuantum de 4 301,9 mil. kWh, cu 0,05 % mai puțin decât în anul precedent (4 303,9 mil. kWh), iar consumatorilor finali a fost livrată cantitatea de 3 875,1 mil. kWh, cu 3,2 la sută mai mult decât în anul 2018 (3 862,7 mil. kWh). Nivelul consumului tehnologic și al pierderilor de energie electrică în rețelele electrice de distribuție în anul 2019 s-a diminuat față de nivelul anului precedent cu 0,2 puncte procentuale și a constituit 8,1%.

Tabelul 1. Cantități de energie electrică procurate și livrate consumatorilor finali* (2001 – 2019)

Indicii	Unitatea de măsură	2001	2005	2010	2017	2018	2019
1. Cantitatea de energie electrică procurată – total	mil. kWh	3 194,8	3 359,5	3 835,7	4 066,4	4 178,8	4 301,9
	mil. Lei	1 161,6	1 180,1	2 905,5	4 027,3	4 152,1	4 542,9
2. Prețul mediu de procurare a energiei electrice	bani/kWh	36,36	35,13	75,75	99,04	99,36	105,60
3. Cantitatea de energie electrică livrată consumatorilor finali – total	mil. kWh	2 166,0	2 585,0	3 229,2	3 637,4	3 737,6	3 875,1
	mil. Lei	1 376,4	1 943,1	4 320,4	7 048,2	6 926,8	6 806,5
4. Prețul mediu de furnizare a energiei electrice (fără TVA)	bani/kWh	63,55	75,17	133,80	193,77	185,33	175,65

**Datele din tabel, până 2019, nu includ consumatorii finali care au făcut uz de statutul de consumator eligibil”.*

Datele prezentate în Figura 1 denotă diminuarea cu 3,1 mil. kWh (0,4 la sută) a cantității de energie electrică produsă în anul 2019 față de anul precedent, constituind 801,1 mil. kWh. Astfel, cantitatea produsă în anul 2019 este cu circa 57.5 mil. kWh sau 6.7 % sub nivelul mediu anual de producere a energiei electrice, înregistrat începând cu anul 2001. La fel, cantitatea de energie electrică produsă în anul 2019, a fost cu 23,2 % mai mică în raport cu cantitatea maximă produsă în această perioadă (1 042,9 mil. kWh în anul 2001).

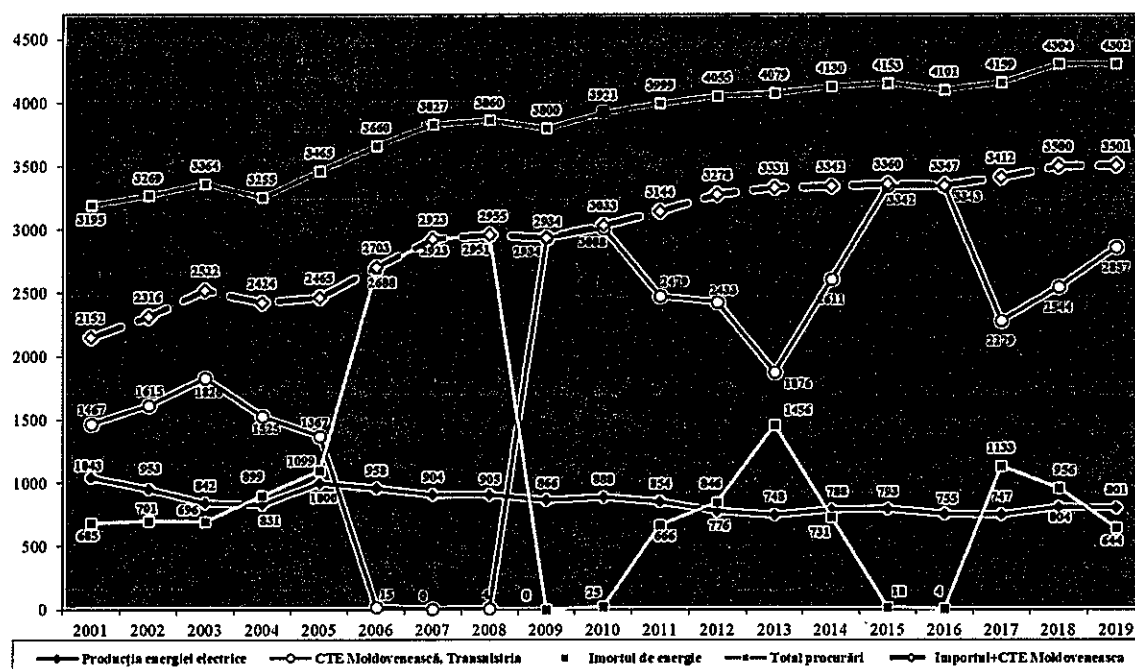

Figura 1. Evoluția producerii, importului și procurărilor de energie electrică, 2001-2019, mil. kWh

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

De notat că, în anul 2019 evoluția producerii de energie electrică a fost influențată de micșorarea producției de energie electrică la centralele electrice de termoficare și de majorarea cantității de energie electrică generată de instalațiile de producere a energiei electrice din surse regenerabile (Figura 2). Astfel, cantitatea de energie electrică produsă de S.A. „Termoelectrica” a constituit 601,3 mil. kWh, mai mică cu 49,8 mil. kWh (7,6%) față de producția de energie electrică din anul precedent (651,1 mil. kWh). Referitor la S.A. „CET-Nord”, întreprinderea a generat 58,3 mil. kWh, sporind producția energiei electrice cu 4,5 mil. kWh sau cu 11,2% față de producția de energie electrică din anul precedent (53,8 mil. kWh). Menționăm că, față de anul precedent energia electrică produsă din surse regenerabile de energie s-a majorat cu 42,0 mil. kWh (43,3%).

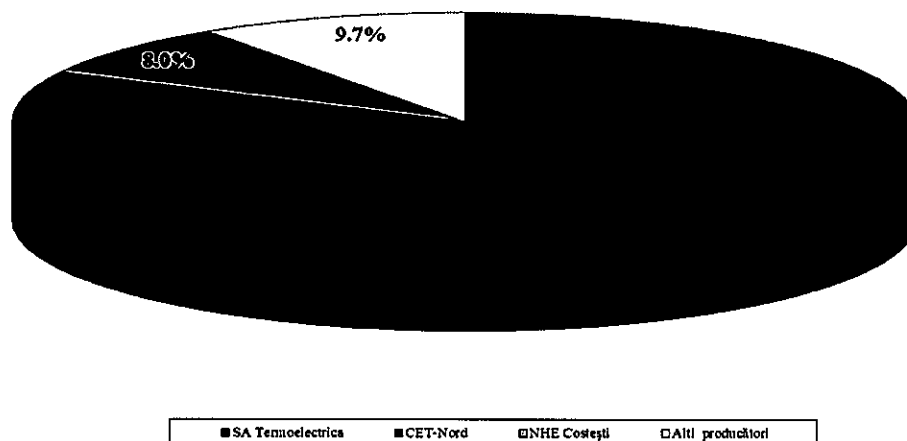

Figura 2. Structura producerii energiei electrice în anul 2019, %

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Dintre acestea, Î.S. „NHE Costești” și-a majorat producția de energie electrică (cu 46,5 % sau 20,3 mil. kWh), iar ceilalți producători de energie electrică din surse regenerabile au livrat în rețea cu 21,6 mil. kWh (40,6%) mai mult față de anul precedent.

Totodată, cantitatea de energie electrică produsă și livrată în rețea de combinatele de zahăr în cadrul surselor proprii de generare s-a majorat cu 0,5 mil. kWh, sau cu 25,2 % (2,5 mil. kWh).

Tablelul 2. Producția și procurările de energie electrică în perioada anilor 2001-2019

Indicii	2001	2005	2010	2017	2018	2019
Producția de energie electrică (livrată de la liniile electrice de plecare) – total, mil. kWh	1 042,9	999,8	888,1	747,4	804,2	801,1
incl.: CET-1	115,4	128,9	82,0	×	×	×
CET-2 (din 2015 – Termoelectrica)	812,6	724,7	665,4	619,3	651,0	601,3
CET-Nord	31,5	55,5	57,1	48,4	53,9	58,3
NHE Costești	72,2	83,8	78,3	46,9	43,7	64,0
alți producători interni	11,2	6,9	5,3	32,8	55,5	77,4
Procurările de energie electrică – total, mil. kWh	3 194,8	3 465,1	3 915,6	4 159,0	4 303,9	4 301,9
incl.: RED Nord	569,7	588,1	651,0	53,2	85,0	76,4
RED Nord-Vest	314,9	287,1	342,4	29,5	×	×
Premier Energy Distribution (RED Union Fenosa)	2 310,2	2 484,3	2 842	234,9	243,2	243,9
Premier Energy (GNF Furnizare Energie)	×	×	×	2 704,4	2 767,6	2 621,5
FEE Nord	×	×	×	933,1	970,0	972,7

Moldelectrica	×	×	×	111,3	112,9	106,5
Consumatorii care au făcut uz de eligibilitate	×	105,6	80,0	92,6	125,1	280,9

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

În acest context, este necesar de luat în considerare că cantitatea generată și livrată în rețea a energiei electrice rămâne a fi cu mult sub nivelul consumului, producerea internă (partea dreaptă a râului Nistru, exceptând CTE Moldovenească) acoperind doar 18,6 % din necesar, în condițiile în care consumul de energie a crescut cu 0,3 % față de anul precedent, iar producția este cu 6,3 % sub nivelul mediu anual înregistrat în anii 2001-2018. Situația descrisă denotă elocvent o stare de vulnerabilitate sporită a sectorului electroenergetic național, care persistă pe parcursul unei perioade îndelungate de timp.

Potrivit informației despre activitatea întreprinderilor din sectorul electroenergetic, în anul 2019, consumul de energie electrică de către consumatorii finali a constituit 3 875,1 mil. kWh, cu 12,4 mil. kWh mai mult decât în anul precedent. Astfel, majorarea consumului de energie electrică cu 0,3% în anul 2019 continuă trendul ascendent al consumului înregistrat din 2001 până în prezent.

Tabelul 3. Livrările de energie electrică în perioada 2001-2019

Indicii	2001	2005	2010	2017	2018	2019
Livrat util consumatorilor finali (consumul de energie electrică) – total, mil. kWh	2 166,0	2 695,1	3 311,6	3 730,0	3 862,7	3 875,1
incl.: RED Nord	391,0	483,2	564,7	×	×	×
RED Nord-Vest	181,0	220,3	288,6	×	×	×
RED Union Fenosa	1 594,0	1 881,6	2 375,9	×	×	×
Premier Energy (GNF Furnizare Energie)				2 704,3	2 767,6	2 621,5
FEE Nord				933,1	970,0	972,7
Consumatorii care au făcut uz de eligibilitate	×	101,6	77,4	92,6	125,1	280,9
alți consumatori	×	8,4	5,0	×	×	×

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Dacă în cazul Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L. (anterior Î.C.S. „GNF Furnizare Energie” S.R.L.) consumul de energie s-a diminuat cu 146,1 mil. kWh sau 5,3 %, în cazul S.A. FEE Nord” consumul de energie s-a majorat cu circa 2,7 mil. kWh sau 0,3 %. Majorarea consumului de energie electrică a consumatorilor finali care au făcut uz de statutul de consumator eligibil a constituit în total 155,8 mil. kWh, sau 124,5 %.

Tabelul 4. Structura livrărilor de energie electrică pe categorii de consumatori finali

Categoriile de consumatori	2017		2018		2019		2018/2017			2019/2018		
	mil. kWh	%	mil. kWh	%	mil. kWh	%	mil. kWh	%	p.p.	mil. kWh	%	p.p.
Consumul de energie electrică (livrat util consumatorilor), total	3 730,0	100,0	3 862,7	100,0	3 875,1	100,0	+132,7	+3,6	0,0	+12,4	+0,3	0,0
incl.: consumatori casnici	1 635,7	43,9	1 637,5	42,4	1 663,2	42,9	+1,8	+0,1	-1,5	+25,7	+1,6	+0,5
din care: urbani	866,7	23,2	857,7	22,2	859,2	22,2	-9,0	-1,0	-1,0	+1,5	+0,2	0,0
rurali	769,0	20,6	779,8	20,2	804,0	20,7	+10,8	+1,4	-0,4	+24,2	+3,1	+0,5
consumatori noncasnici	2 094,3	56,1	2 225,2	57,6	2 211,8	57,1	+130,9	+6,3	+1,5	-13,4	-0,6	-0,5

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Modificarea consumului de energie electrică în anul 2019 în raport cu anul precedent diferă în funcție de principalele categorii monitorizate de consumatori finali (Figura 3).

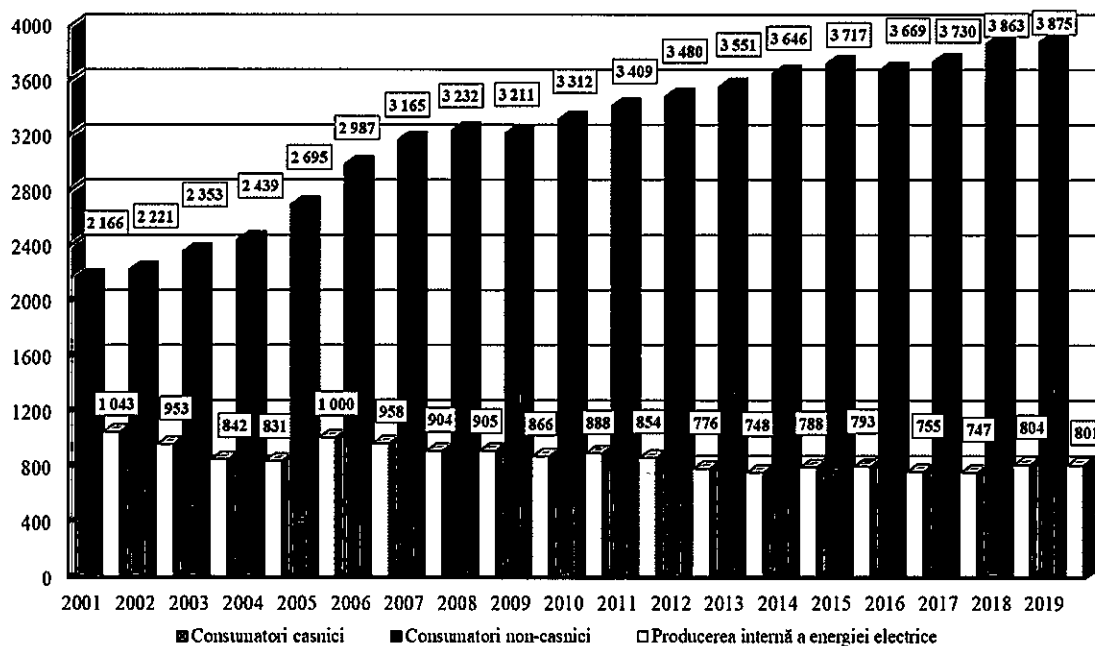

Figura 3. Producerea și consumul de energie electrică în perioada 2001-2019, mil. kWh

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Astfel, dacă consumul de energie electrică s-a majorat, în medie, cu 0,3%, în cazul consumatorilor casnici creșterea a fost de 1,6%. Cu referință la consumatorii casnici, menționăm că cei din mediul rural și-au majorat consumul cu 3,1%, în timp ce consumul consumatorilor casnici din mediul urban s-a majorat cu 0,2%. Totodată, consumul de energie electrică în cazul consumatorilor noncasnici s-a diminuat cu 0,6%. Drept urmare, s-a modificat structura consumului de energie electrică.

În așa mod, ponderea în consumul de energie electrică a consumatorilor casnici față de anul anterior s-a majorat cu 0,5 puncte procentuale (p. p.), iar al celor noncasnici s-a diminuat cu 0,5 p. p., constituind, în 2019, pe categoriile nominalizate 42,9% și, respectiv, 57,1%. În același timp, a avut loc majorarea

ponderii consumatorilor casnici din mediul rural cu 0,5 p. p., de la 20,2 % la 20,7 %, iar a celor din mediul urban a rămas practic nemodificată și constituie 22,2 %.

Tabelul 5. Consumul tehnologic și pierderile de energie electrică în rețelele electrice de distribuție

Operatorii sistemelor de distribuție	Consumul tehnologic și pierderile efective (în % față de energia electrică intrată în rețelele de distribuție)						
	2001	2005	2010	2016	2017	2018	2019
RED Nord	*28,4	*14,39	*10,43	8,82	8,74	8,87	7,95
RED Nord-Vest	*39,9	*20,07	*12,98	9,77	9,13	×	×
Premier Energy Distribution (RED Union Fenosa)	*28,0	*21,44	*13,68	8,25	8,12	8,13	8,10

* în % față de energia electrică la punctele de ieșire din rețelele de transport.

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Cu referință la tendința benefică de micșorare a cotei consumului tehnologic și a pierderilor de energie electrică, nivelul mediu al consumului tehnologic și al pierderilor per total pe operatorii sistemelor de distribuție a energiei electrice s-a diminuat față de anul precedent cu circa 0,23 p. p. și constituie circa 8,1 %. În raport cu fiecare operator al sistemului de distribuție, acest indicator a avut însă o evoluție diferită. Astfel, o diminuare semnificativă a acestui parametru a avut loc la „RED Nord” S.A. – cu 8,6 mil. kWh sau 0,92 p. p., în timp ce pentru Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. (anterior Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A.) a rămas practic neschimbat (-0,03 p. p.).

Investiții în sistemul electroenergetic în anul 2019

Planificarea și efectuarea investițiilor în infrastructura energetică reprezintă un proces continuu realizat de către titularii de licențe (transport, distribuție și furnizare), cu scopul de a asigura livrarea fără întreruperi a energiei electrice, la parametrii de calitate, către consumatorii finali de energie electrică.

Cadrul normativ în vigoare aplicabil procesului de planificare, aprobare și realizare a investițiilor este reprezentat de un șir de acte, printre cele mai importante fiind:

- Legea cu privire la energia electrică nr. 107 din 27.05.2016;
- Regulamentul privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 283 din 15.11.2016;
- Regulamentul privind dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 94 din 04.04.2019.

Pentru anul 2019 ANRE a aprobat planurile de investiții pentru operatorul sistemului de transport – Î.S. „Moldelectrica” în valoare totală de 275,8 mil. lei, pentru operatorii sistemelor de distribuție în valoare totală de 577,1 mil. lei, precum și pentru furnizorii de energie electrică în valoare totală de 1,4 mil. lei (Tabelul 6).

Tabelul 6. Investiții planificate și aprobate pentru operatorii de sistem și furnizorii de energie electrică pentru anul 2019

Nr.	Denumirea titularului de licență / Operatorului de sistem	Unitatea de măsură	Investiții planificate, aprobate de ANRE
1	Operatorul sistemului de transport	Î.S. „Moldelectrica”	mii lei 275 848
2	Operatorul sistemului de distribuție	Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.	mii lei 310 425
3		S.A. „RED Nord”	mii lei 266 636
4	Furnizorul	Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L.	mii lei 1 103
5		S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”	mii lei 281
TOTAL			mii lei 854 293

De menționat că operatorii sistemelor de transport și de distribuție a energiei electrice au respectat prevederile pct. 54 din Regulamentul privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 283 din 15. 11. 2016, care prevede că aceștia sunt obligați să aloce cel puțin 75% din valoarea totală a proiectelor de investiții pentru realizarea proiectelor de investiții din categoriile A și B, precum și celor aferente rețelelor din categoriile D și E (Figura 4).

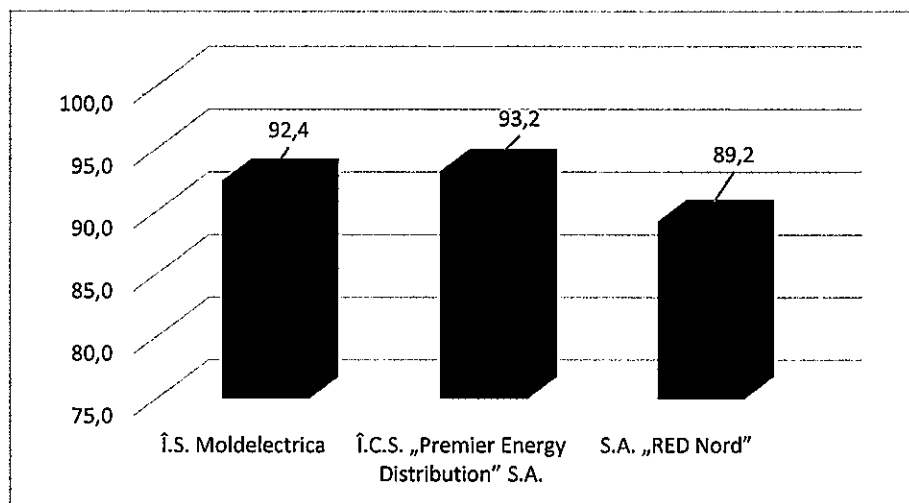

Figura 4. Ponderea cumulativă a categoriilor A, B, D și E din planul anual de investiții 2019, %

Concomitent, în scopul recuperării prin tarif a investițiilor realizate de titularii de licențe în anul 2018, ANRE a aprobat pentru operatorul sistemului de transport investiții în valoare de 39,4 mil. lei, pentru operatorii sistemelor de distribuție a energiei electrice, investiții în valoare totală de 538,2 mil. lei, precum și pentru furnizorii de energie electrică investiții totale de 1,6 mil. lei (Tabelul 7).

Tabelul 7. Investiții aprobate și realizate de operatorii de sistem și furnizorii de energie electrică în 2018

Nr.	Denumirea titularului de licență / Operatorului de sistem	Unitatea de măsură	Investiții planificate aprobate de ANRE	Investiții realizate aprobate de ANRE	
1	Operatorul sistemului de transport	Î.S. „Moldelectrica”	mii lei	392 556	39 388
2	Operatorul sistemului de distribuție	Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.	mii lei	385 549	340 844
3		S.A. „RED Nord”	mii lei	227 902	197 352
4	Furnizorul	Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L.	mii lei	1 780	1 382
5		S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”	mii lei	294	195
Total		mii lei	1 008 081	579 161	

Producerea energiei electrice din surse de energie regenerabile (SER)

Conform rapoartelor prezentate de către furnizorul central și operatorul sistemului de transport, energia electrică produsă din surse regenerabile în anul 2019 de către producătorii pentru care se aplică schema de sprijin, (cu excepția Î. S. „Nodul Hidroenergetic Costești” și a producătorilor care nu beneficiază de schema de sprijin, instalațiile cărora sunt racordate la rețelele electrice de distribuție), a constituit 67,43 mil. kWh (Tabelul 8). Din totalul acesteia, pentru 56,35 mil. kWh energie electrică au fost eliberate garanții de origine de către furnizorul central.

Tabelul 8. Producerea energiei electrice din surse regenerabile în perioada 2016 – 2019

Tip SER	Cantitatea de energie electrică generată, mii kWh			
	2016	2017	2018	2019
Energie solară (fotovoltaică)	1 311	1 509	1 457	1 437
Biogaz (produs din biomasă)	14 030	21 576	27 961	28 748
Energie eoliană	2 477	7 066	21 968	36 915
Energie hidroelectrică		38	279	330
TOTAL	17 818	30 189	51 665	67 430

Cantitatea lunară produsă cumulativ de instalațiile generatoare din SER a variat, acestea fiind dependente în mare parte de condițiile climatice. Astfel, luna în care a fost înregistrată cantitatea minimă de energie generată a fost iunie 2019 - cca 4,0 mil. kWh, iar cantitatea maximă, în luna februarie 2019 – cca 7,3 mil. kWh. Cantitatea medie lunară generată pe parcursul anului 2019 a fost de cca 5,6 mil. kWh (Figura 5).

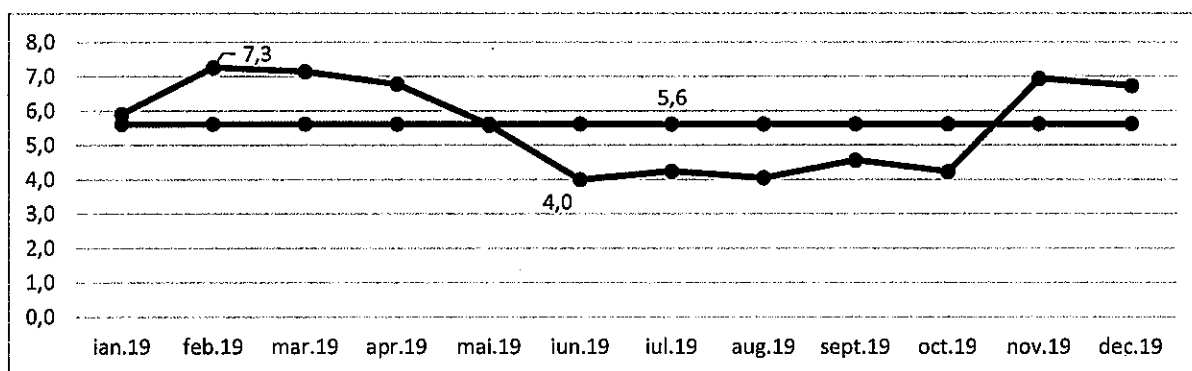

Figura 5. Variația energiei electrice lunar generate în anul 2019, mil. kWh

Din mixul total de energie electrică generată din SER, cea mai mare pondere o deține energia generată utilizând potențialul eolian (54,7 % din cantitatea totală de energie electrică produsă din surse regenerabile), urmată de energia electrică produsă din biogaz (42,6 %), energia electrică produsă din energie solară (2,1 %), cea mai mică pondere revenindu-i energiei produse de instalațiile hidroenergetice¹, mai puțin de 1 procent (Figura 6).

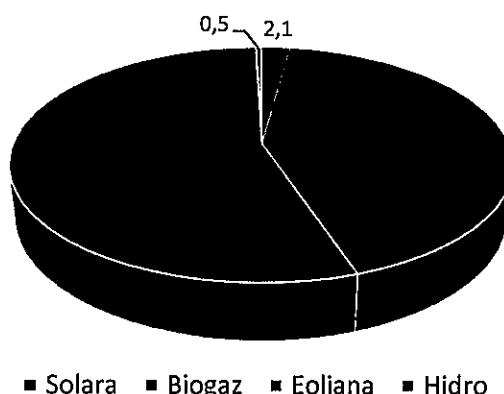

Figura 6. Ponderea energiei electrice generate, în funcție de tipul SER utilizate, %

Concomitent, cea mai mare cantitate de energie livrată de o singură instalație ce produce energie electrică din SER provine, ca și în cazul anului 2018, de la centrala electrică ce aparține Î.M. „Sudzucker Moldova” S.A. cu capacitatea de 3,6 MW, aceasta generând în anul 2019 – 20,5 mil. kWh energie electrică.

De menționat că, puterea totală instalată a centralelor electrice care produc din SER în anul 2019 a fost de 41,8 MW (Figura 7).

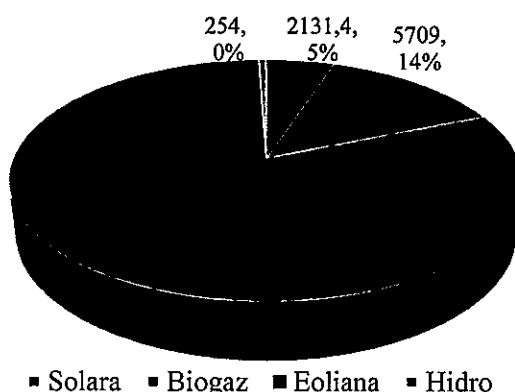

Figura 7. Puterea instalată a capacităților de generare ce utilizează SER, kW

În anul 2019 a crescut și numărul consumatorilor finali care au beneficiat de mecanismul contorizării nete, prevăzut de art. 39 din Legea nr. 10 din 26.02.2016 privind promovarea utilizării energiei din sursele regenerabile. Astfel, pe durata anului 2019 au fost înregistrați 127 de consumatori finali care dețineau surse de energie regenerabile pentru consum intern și care au livrat în rețeaua electrică cca 470,1 mii kWh de energie electrică (Tabelul 9).

¹ Energia electrică generată de sursele hidroenergetice menționată în raport nu include energia generată de CHE Costești

Tabelul 9. Date privind aplicarea mecanismului de contorizare netă în anul 2019

Furnizorul	Nr. de consumatori finali	Tipul SER	Puterea totală instalată, kW	Cantitatea de energie livrată, kWh
Î.C.S. „Premier Energy” SRL	118	Fotovoltaice	1 253,8	422 254
S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”	9	Fotovoltaice	236,7	47 874
TOTAL	127	Fotovoltaice	1 490,5	470 128

3.2. Sectorul termoenergetic

Pe parcursul anului 2019, serviciile publice de alimentare cu energie termică prin sistemele centralizate au fost asigurate de către 7 titulari de licențe, care desfășoară activități de producere, distribuție și furnizare a energiei termice.

Balanța energiei termice în perioada anilor 2017-2019 relevă pentru anul 2019 o diminuare a cantității totale de energie termică produsă de către centralele electrice de termoficare și centralele termice ale întreprinderilor reglementate din sectorul termoenergetic (fără consumul tehnologic și consumul propriu), (Tabelul 10).

Tabelul 10. Evoluția balanței energiei termice în anii 2017-2019

Denumirea întreprinderilor	Energia termică livrată în rețea, mil Gcal			Pierderi de energie termică, mil Gcal			Livraturii consumatorilor finali, mil Gcal			Ponderea în totalul de livrări, %		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
S.A. „Termoelectrica”	1635,8	1710,1	1532,3	349,6	335,8	304,1	1286,3	1374,2	1228,1	86,5	86,3	87,13
S.A. „CET-Nord”	192,9	211,8	175,7	42,5	45,0	38,1	150,4	166,8	137,6	10,1	10,5	9,76
S.A. „Apă-Canal Chișinău”	25,1	28,2	24,3	2,7	3,2	3,5	22,4	25,0	20,8	1,5	1,6	1,48
Î.M. „Termogaz-Bălți”	11,2	12,4	10,7	1,2	1,3	1,2	10,1	11,0	9,5	0,7	0,7	0,67
S.A. „Comgaz Plus”	7,4	7,1	6,2	1,0	0,9	1,1	6,4	6,2	5,2	0,4	0,4	0,37
Î. M. R. C.T. Comrat	7,0	7,9	6,8	0,3	0,3	0,2	6,7	7,6	6,6	0,5	0,5	0,47
S.R.L. „Thermohouse”	3,5	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,00
Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	2,1	2,0	2,0	0,2	0,1	0,2	1,9	1,9	1,8	0,1	0,1	0,13
Total pe întreprinderile reglementate	1885,1	1979,5	1757,9	397,9	386,7	348,4	1487,1	1592,8	1409,5	100	100	100

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

În anul 2019 cantitatea totală de energie termică livrată în rețea a constituit 1757,9 mii Gcal, cu 221,6 mii Gcal (-11,2%) mai puțin comparativ cu cantitatea de energie termică livrată în anul 2018. Comparativ cu anul 2017, în anul 2019 cantitatea de energie termică livrată în rețea s-a diminuat cu 127,1 mii Gcal (-6,7%).

Deși perioada de funcționare a utilajului pe parcursul sezonului de încălzire în anul 2019 a fost comparativ egală cu perioada anului 2018, micșorarea cantității de energie termică produsă a fost determinată de temperaturile medii mai ridicate comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Consumul tehnologic și pierderile efective de energie termică în anul 2019 au constituit 348,4 mii Gcal, cu 38,3 mii Gcal mai puțin în comparație cu anul 2018. Pentru anul 2019 ponderea consumului tehnologic și a pierderilor efective în totalul cantității de energie termică livrată în rețea a constituit 19,8%. În anul 2018 consumul tehnologic și pierderile efective de energie termică au constituit 386,7 mii

Gcal sau 19,5% din cantitatea energiei termice intrate în rețeaua termică. Astfel, în anul 2019 consumul tehnologic și pierderile efective de energie termică relative s-au majorat cu 0,3 p.p. în raport cu anul 2018, în timp ce cele absolute au scăzut cu 38,3 mii Gcal.

În valoare absolută, în anul 2019 a fost livrată energie termică consumatorilor finali în cantitate de 1409,5 mii Gcal, cu 183,3 mii Gcal mai puțin în comparație cu anul 2018, (Tabelul 11). În valoare relativă, în anul 2019 în raport cu anul 2018 cantitatea de energie termică livrată consumatorilor finali s-a diminuat cu 11,5%.

Tabelul 11. Dinamica livrărilor de energie termică pentru perioada 2016-2019

Denumirea întreprinderilor	Livrat utililor consumatorilor, mil Gcal				Modificări, %		
	2016	2017	2018	2019	2017/2016	2018/2017	2019/2018
S.A. „Termoelectrica”	1374,44	1286,27	1374,24	1228,11	-6,41	6,84	-10,63
S.A. „CET-Nord”	161,81	150,37	166,84	137,61	-7,07	10,96	-17,52
S.A. „Apă-Canal Chișinău”	24,24	22,41	24,97	20,82	-7,52	11,39	-16,62
Î.M. „Termogaz-Bălți”	10,47	10,07	11,05	9,47	-3,84	9,73	-14,30
S.A. „Comgaz Plus”	7,42	6,36	6,23	5,15	-14,33	-1,97	-17,34
Î. M. R. C.T. Comrat	7,29	6,71	7,61	6,59	-7,94	13,33	-13,40
S.R.L. „Thermohouse”	4,63	3,03	0,00	0,00	-34,49	-100,00	0,00
I.M. „Servicii Comunale Glodeni”	2,02	1,92	1,90	1,78	-5,15	-1,05	-6,32
Total pe întreprinderile reglementate	1592,3	1487,1	1592,8	1409,5	-6,61	7,11	-11,51

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

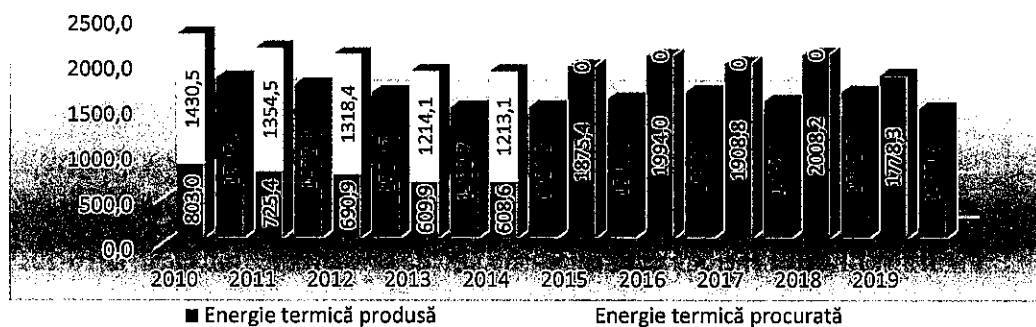

Figura 8. Producerea și livrarea energiei termice consumatorilor, mii Gcal

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Toți cei 7 titulari de licențe, care desfășoară activitățile de producere, distribuție și furnizare a energiei termice, în perioada anului 2019 au înregistrat micșorarea cantităților de energie termică livrată.

În anul 2019 comparativ cu anul 2018, cel mai important furnizor de energie termică S.A. „Termoelectrica” a înregistrat o diminuare a cantității de energie termică livrată cu 146,1 mii Gcal (- 10,6 %). Cantitatea de energie termică livrată s-a micșorat și la ceilalți titulari de licențe după cum urmează: la S.A. „CET - Nord” cu 29,2 mii Gcal (-17,5 %), la S.A. „Apă-Canal Chișinău” - cu 4,1 mii Gcal (-16,6 %), la Î.M.„Termogaz - Bălți” - cu 1,6 mii Gcal (-14,3 %), la S.A. „Comgaz Plus” - cu 1,1 mii Gcal (-17,3 %), la Î.M.R.C.T. Comrat – cu 1 mii Gcal (-13,4 %), la Î.M. „Servicii Comunale Glodeni” – cu 0,1 mii Gcal (-6,2 %).

Analiza evoluției livrărilor energiei termice pe categorii de consumatori, denotă o diminuare a consumului energiei termice în anul 2019 pentru toate categoriile de consumatori (Tabelul 12).

Tabelul 12. Livrarea energiei termice pe categorii de consumatori, mii Gcal

Categoriile de consumatori	2016	2017	2018	2019	Modificări					
					2017/2016		2018/2017		2019/2018	
					mii Gcal	%	mii Gcal	%	mii Gcal	%
Consumatori casnici	1.225,7	1.152,1	1.223,6	1.082,7	-73,6	-6,0	71,4	6,2	-140,9	-11,52
Instituții bugetare	226,5	207,1	226,7	200,2	-19,4	-8,6	19,6	9,5	-26,5	-11,69
Agenți economici	140,1	127,9	142,5	126,6	-12,2	-8,7	14,7	11,5	-15,9	-11,16
Total livrat util consumatorilor	1.592,3	1.487,1	1.592,8	1.409,5	-105,2	-6,6	105,7	7,1	-183,3	-11,51

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

În valori absolute, cea mai semnificativă diminuare s-a înregistrat la categoria consumatorilor casnici, unde consumul s-a micșorat cu 140,9 mii Gcal (-11,5 %). Energia termică livrată instituțiilor bugetare s-a diminuat cu 26,5 mii Gcal (-11,7 %), iar în cazul agenților economici s-a diminuat cu 15,9 mii Gcal (-11,2 %).

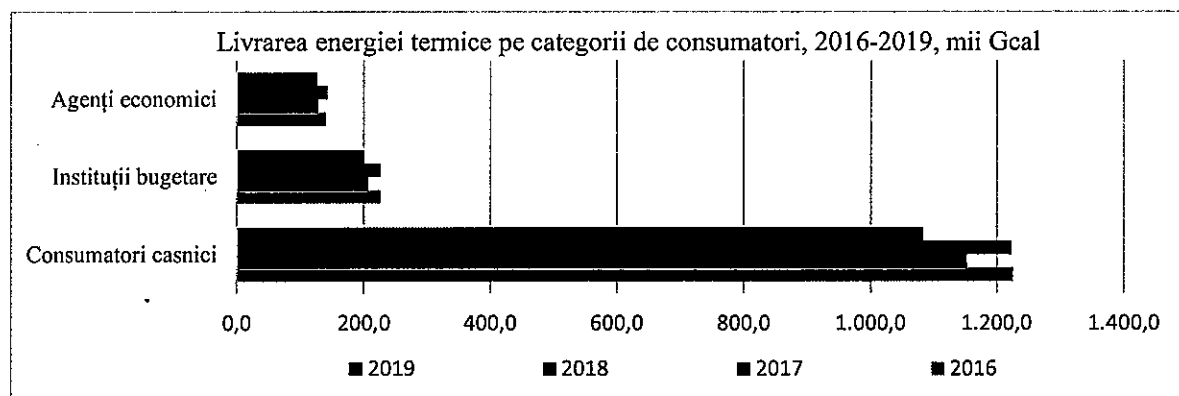

Figura 9. Livrarea energiei termice pe categorii de consumatori, mii Gcal, 2016-2019

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

În anul 2019 livrările de energie termică pe categorii de consumatori în valori absolute au înregistrat cea mai accentuată diminuare. Dacă în anul 2017 în raport cu anul 2016 s-a înregistrat o diminuare cu 105,2 mii Gcal, atunci în anul 2019 în raport cu anul 2018 livrările de energie termică pe categorii de consumatori s-au diminuat cu 183,3 mii Gcal.

În valori relative, pentru anii 2018 și 2019, în structura furnizărilor de energie termică pe categorii de consumatori nu s-au produs schimbări semnificative. Ponderea categoriilor de consumatori în totalul cantității de energie termică furnizată a rămas practic aceeași. În anul 2019 consumatorii casnici au înregistrat o pondere de 76,8%, instituțiile bugetare au avut o pondere de 14,2%, iar agenții economici – 9,0%.

Furnizarea energiei termice după categorii de consumatori în anul 2019, %

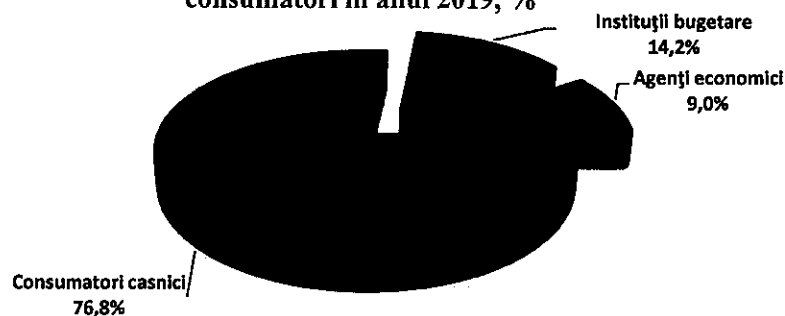

Figura 10. Furnizarea energiei termice după categorii de consumatori, 2019

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Furnizarea energiei termice după categorii de consumatori în anul 2018, %

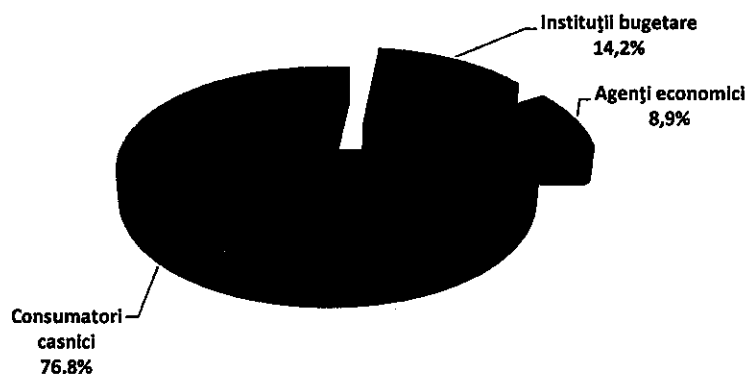

Figura 11. Furnizarea energiei termice după categorii de consumatori, 2018

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Investițiile în sistemul termoelectric în perioada 2015-2019

În corespundere cu prevederile art. 36 din Legea nr. 92 din 29 mai 2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, titularii de licențe pentru producerea, distribuția și furnizarea energiei termice au obligația asigurării livrării energiei termice către consumatori în conformitate cu reglementările tehnice și standardele în vigoare și cu condițiile stipulate în licențe și/sau în contractele de furnizare a energiei termice. De asemenea, sunt obligați să exploateze, să întrețină, să rețehnologizeze, să reabiliteze și să extindă rețelele termice în condiții de eficiență economică și să elaboreze planuri de perspectivă privind extinderea și dezvoltarea rețelelor termice, ținând cont de prognoza consumului de energie termică.

În acest context, în perioada anilor 2015-2018, ANRE a aprobat planurile de investiții ale titularilor de licențe din sectorul termoelectric în valoare totală de 2115,57 mil. lei. De menționat că titularii de licențe nu au realizat integral Planurile de investiții aprobate, de regulă, din lipsa mijloacelor financiare.

În corespundere cu pct. 26 din Metodologia de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru energia termică livrată consumatorilor, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE

nr.482 din 06.09.2012, până la 1 martie al fiecărui an de gestiune operatorii prezintă autorității abilitate cu aprobarea tarifelor un raport privind realizarea planului investițional pentru anul precedent. Ulterior, ANRE examinează și aprobă valoarea investițiilor care vor fi recuperate prin tarif. În scopul recuperării investițiilor prin tarif, de către ANRE au fost aprobate investițiile realizate de titularii de licențe pentru perioada 2015-2018 în valoare de 1021,05 mil. lei. Valoarea de 993,89 mil. lei reprezintă investițiile efectuate de S.A. „Termoelectrica”, ce constituie 97,3 % din totalul investițiilor aprobate de către ANRE (Tabelul 13). Pentru anii 2019-2020, investițiile aprobate de către ANRE pentru fiecare titular de licență sunt prezentate în Tabelul 13.

Tabelul 13. Investițiile aprobate de către ANRE pentru fiecare titular de licență, mii lei

№r	Denumirea întreprinderii	Investiții	Plan (mil lei)	Realizare (mil lei)
2015				
1	S.A. „Termoelectrica”		86 498,83	79 685,19
2	S.A.„CET-Nord”		11 981,49	8 130,11
3	Î.M. a Rețelelor și Centralelor Termice Comrat		370	165,32
4	Total 2015		98 850,32	87 980,62
2016				
1	S.A. „Termoelectrica”		465 787,3	80 637,3
2	S.A.„CET-Nord”		10 762,1	7 961,9
3	Total 2016		476 549,4	88 599,1
2017				
1	S.A. „Termoelectrica”	Total	645 763,4	387 553,2
		din care Acord de împrumut	382 800,0	
2	S.A.„CET-Nord”	Total	231 400,0	6 026,8
		din care Acord de împrumut	215 000,0	*
3	Î.M. „Termogaz-Bălți”		4 520,0	*
4	Î.M.a Rețelelor și Centralelor Termice Comrat		654	249,3
5	S.A. „Apă-Canal Chișinău”		1 626,5	*
6	Total 2017		883 963,9	393 829,4
2018				
1	S.A. „Termoelectrica”	Total	646 063,7	446 017,7
		din care Acord de împrumut	258 305,0	214 968,5
2	S.A.„CET-Nord”		9 184,3	3 929,0
3	Î.M. a Rețelelor și Centralelor Termice Comrat		955	695,3
4	Total 2018		656 203,0	450 642,1
5	Total 2015-2018		2 115 566,6	1 021 051,3
Plan			2019	2020
1	S.A. „Termoelectrica”	Total	847 121,7	353 166,5
		din care Acord de împrumut	266 403,2	98 529,2
2	S.A.„CET-Nord”	Total	20 910,2	29 344,3
3	Î.M. „Termogaz-Bălți”		260	3 528,0
4	S.A. „Comgaz - Plus”		**	644,3
5	Î.M. a Rețelelor și Centralelor Termice Comrat		535,1	565
6	S.A. „Apă-Canal Chișinău”		1 586,0	5 586,0
7	Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”		**	227,4
8	Total		870 413,0	393 061,5

* Titularii au planificat investiții pentru perioada respectivă, dar nu le-au realizat.

** Titularii nu au planificat investiții pentru perioada respectivă.

O parte din investițiile realizate de către SA ”Termoelectrica” sunt finanțate în corespundere cu Acordul de împrumut, ratificat prin Legea nr. 148 din 30.07.2015, în vederea realizării Proiectului de îmbunătățire a eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică. Investițiile fiind direcționate spre:

- majorarea sarcinii SACET gestionat de SA "Termoelectrica" prin reconectarea unor clădiri aflate în gestiunea autorităților la sistemul de alimentare centralizată cu energie termică cu reconstrucția rețelelor termice și racordarea prin intermediul punctelor termice individuale);
- construcția unei rețele termice magistrale și stație de pompare noi;
- reconstrucția capitală a unor tronsoane ale rețelelor termice magistrale;
- reutilizarea a 3 stații de pompare, prin schimbarea instalațiilor de pompare etc.;
- modificarea racordurilor prin montarea punctelor termice individuale la o serie de consumatori și altele.

În cazul SA "CET-Nord", în baza Acordului au fost selectate proiecte investiționale în cadrul unui împrumut din partea BERD, inclusiv:

- majorarea puterii instalate la CET-Nord prin instalarea a trei motoare cu gaz, care vor spori producerea de electricitate cu circa 60%;
- înlocuirea pompelor și ventilatoarelor existente învechite moral și tehnic prin utilizarea instalațiilor performante dotate cu convertizoare de frecvență, care va conduce la reducerea necesității de energie electrică auxiliară cu circa 30%;
- înlocuirea cazanelor cu cărbune din centrala termică cu cazane cu pește;
- instalarea a 169 puncte termice individuale în 130 clădiri, inclusiv cu prepararea apei calde menajere și organizarea sistemului automat de colectare a datelor de tip SCADA.

Conform prevederilor pct. 25 din Metodologia de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru energia termică livrată consumatorilor, în anul 2019 ANRE a aprobat 7 planuri investiționale ce urmează a fi realizate în anul 2020, fiind planificate investiții de către toți titularii de licențe reglementați. Valoarea totală a investițiilor aprobate pentru anul 2020 constituie 393,06 mil. lei.

3.3. Sectorul gazelor naturale

ANRE realizează activitatea de monitorizare continuă a relațiilor economice din sectorul gazelor naturale, inclusiv în baza datelor și informațiilor prezentate de titularii de licențe care desfășoară activitatea licențiată în sectorul respectiv.

Conform datelor prezentate pe parcursul anului 2019, gazele naturale furnizate pe piața din Republica Moldova au fost procurate de la S.A.P. „Gazprom” din Federația Rusă, volumul total de gaze naturale procurat constituind 1057,7 mil. m³. Volumul total de gaze naturale, procurat în anul 2019, comparativ cu anul precedent, s-a micșorat cu 72,0 mil. m³ (-6,4 %). Analizând procurările totale de gaze naturale pentru o perioadă mai îndelungată de timp, constatăm că tendința de diminuare continuă caracteristică perioadei anilor 2005-2013 a fost inversată în anii 2014, 2016 și 2018, când s-au înregistrat creșteri de 2,1 %, 3,0 % și respectiv de 9,3 %, urmate totuși de micșorarea din ultimul an.

Datele prezentate în Tabelul 14 denotă că consumul de gaze naturale în Republica Moldova (atât distribuite consumatorilor finali, cât și livrate direct din rețelele de transport al gazelor naturale) în anul 2019 s-a micșorat semnificativ în comparație cu anul precedent, cu 53,9 mil m³ (-5,0 %).

Începând cu luna ianuarie 2019, prețul de achiziție a gazelor naturale a constituit 241,2 dolari SUA/1000 m³, preț valabil pentru trimestrul I al anului 2019 și care a fost mai mic cu 2,9 % decât cel din perioada trimestrială anterioară (în trimestrul patru 2018 – 248.3 dolari SUA/1000 m³). Ulterior, calculat conform formulei prestabilite în contractul de procurare a gazelor naturale, modificat trimestrial, prețul de achiziție a fost în continuă descreștere și a constituit în trimestrul II, 2019 – 235,7 dolari SUA/1000 m³, în trimestrul III, 2019 – 229,8 dolari SUA/1000 m³ și în trimestrul IV, 2019 – 224,0 dolari SUA/1000 m³. Astfel, prețul mediu la care au fost efectuate procurările de gaze naturale din import în anul 2019, a constituit 233,7 dolari SUA/1000 m³, preț care este cu 7,4 % mai mare decât cel achitat în anul 2018 (217,5 dolari SUA/1000 m³) (Figura 12).

Tabelul 14. Volumele de gaze naturale procurate și furnizate consumatorii finali (2001-2019)

Indicii	Unitatea de măsură	2001	2005	2010	2016	2017	2018	2019	Modificări			
									2018/2017		2019/2018	
									Suma	%	Suma	%
1. Volumul de gaze naturale procurate – total	mil. m3	1127.0	1418.6	1187.8	1038.4	1033.9	1129.7	1057.7	+95.8	+9.3	-72.0	-6.4
	mil. Lei	1131.8	1364.9	3674.0	4036.8	3107.3	4146.0	4298.7	+1038.6	+33.4	+152.8	+3.7
2. Prețul mediu de procurare a gazelor naturale	\$/1000 m3	78.0	76.1	250.1	193.5	162.05	217.5	233.7	+55.4	+34.2	+16.2	+7.4
	lei/1000m3	1004	962	3093	3887	3005.4	3670.0	4064.3	+664.5	+22.1	+394.3	+10.7
3. Volumul de gaze naturale livrate (inclusiv din rețelele de transport) – total	mil. m3	1108.5	1315	1089.8	965.3	965.1	1069.5	1015.6	+104.4	+10.8	-53.9	-5.0
	mil. Lei	1004	1551	4362.2	5873.5	5762.4	5384.6	4834,4	-377.7	-6.6	-550,2	-10,2
4. Prețul mediu de furnizare a gazelor naturale (cu TVA)	lei/1000 m3	906	1180	4003	6085	5970.7	5034.8	4760,1	-935.9	-15.7	-274,7	-5,5

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Totodată, exprimat în lei moldovenești, prețul de procurare a înregistrat o creștere de 10,7 %, de la 3670 lei la 4064 lei pentru 1000 m³, determinată de deprecierea de 4,6 % în termeni nominali a monedei naționale față de dolarul SUA. În același timp, prețul mediu de furnizare a gazelor naturale consumatorilor finali a înregistrat o diminuare, cu 5.5 %, de la 5035 lei la 4760 lei pentru 1000 m³, concomitent, venitul obținut de S.A. „Moldovagaz” din furnizarea gazelor naturale s-a diminuat cu 10.2 %, de la 5384.6 mil. lei la 4834.4 mil. lei.

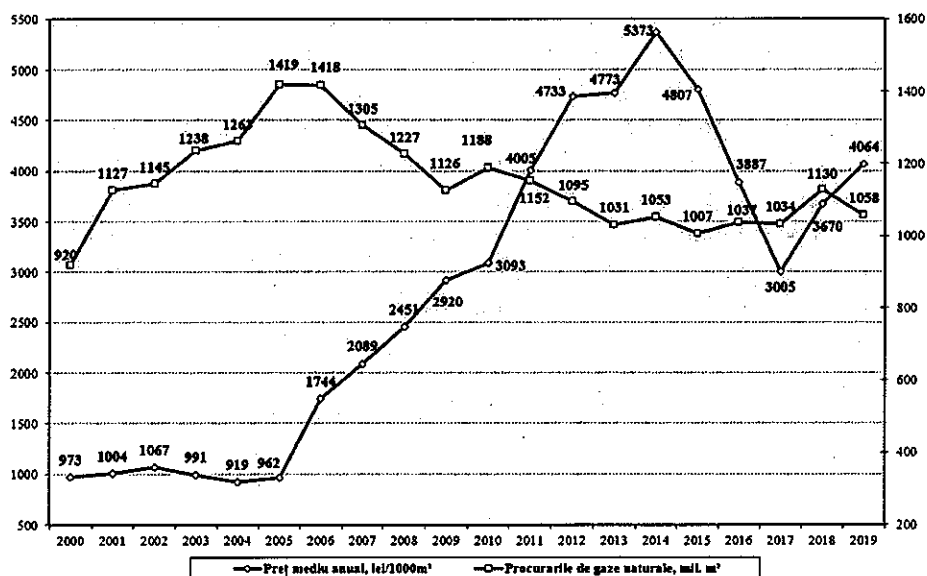

Figura 12. Procurările de gaze naturale și prețul mediu de import în perioada 2000-2019

Referitor la dinamica livrărilor de gaze naturale consumatorilor finali în parte pe zonele deservite de către operatorii sistemelor de distribuție, în anul 2019, pentru majoritatea operatorilor sistemelor de distribuție a fost caracteristică diminuarea volumelor de gaze naturale distribuite, doar patru din aceștia au înregistrat o creștere nesemnificativă (Tabelul 15).

Cea mai mare creștere, cu 30 %, a revenit zonei deservite de către operatorul sistemului de distribuție S.R.L. „Taraclia-gaz”, trei operatori ai sistemelor de distribuție au realizat creșteri mai mici, cuprinse între 1,0 % și 3,7 %.

În cazul celor 8 operatori ai sistemelor de distribuție (S.R.L. „Chișinău-gaz”, S.R.L. „Bălți-gaz”, S.R.L. „Edineț-gaz”, S.R.L. „Orhei-gaz”, S.R.L. „Ștefan Vodă-gaz”, S.R.L. „Gagauz-gaz”, S.R.L. „Cahul-gaz”, S.R.L. „Ungheni-gaz”), care în anul 2018 au înregistrat majorări de la 8.1 % la 19.9 %, în anul 2019 au înregistrat micșorări cuprinse între 0.4 % și 8.0 %.

Dinamica neuniformă a consumului de gaze naturale în teritoriile autorizate ale operatorilor sistemelor de distribuție în anul 2019 a generat modificări ale ponderii acestora în livrările de gaze naturale consumatorilor finali (Figura 13). În așa mod, deși în mediu la operatorii sistemelor de distribuție a fost înregistrată o micșorare de 5.6 %, cota-parte a consumului de gaze naturale în zonele de activitate ale 9 operatori ai sistemelor de distribuție în structura consumului total s-a majorat de la 0.1 p.p până la 0.5 p.p. În același timp, în structura consumului total ponderea S.R.L. „Chișinău-gaz” s-a diminuat cu 1.6 p. p., a S.R.L. „Bălți-gaz” - cu 0.2 p. p., iar ponderea S.R.L. „Ștefan Vodă-gaz” în livrările totale de gaze naturale a rămas neschimbată.

Tabelul 15. Evoluția volumelor de gaze naturale distribuite de operatorii sistemelor de distribuție (2017-2019)

Nr. crt.	Denumirea întreprinderii	Livrat consumatorilor finali, mil. m ³					Pondere în livrările totale, %				
		2017	2018	2019	Modificări		2017	2018	2019	Modificări	
					2018/2017, %	2019/2018, %				2018/2017, P/P	2019/2018, P/P
1.	S.R.L. „Chișinău-gaz”	594.6	642.9	591.5	+8.1	-8.0	63.4	62.0	60.4	-1.4	-1.6
2.	S.R.L. „Ialoveni-gaz”	58.6	68.7	69.4	+17.2	+1.0	6.2	6.6	7.1	+0.4	+0.5
3.	S.R.L. „Bălți-gaz”	84.9	92.1	84.7	+8.5	-8.0	9.0	8.9	8.7	-0.1	-0.2
4.	S.R.L. „Edineț-gaz”	35.6	41.4	39.7	+16.3	-4.1	3.8	4.0	4.1	+0.2	+0.1
5.	S.R.L. „Florești-gaz”	31.9	38.3	38.9	+20.1	+1.6	3.4	3.7	4.0	+0.3	+0.3
6.	S.R.L. „Orhei-gaz”	27.2	32.6	31.9	+19.9	-2.1	2.9	3.1	3.3	+0.2	+0.1
7.	S.R.L. „Ștefan Vodă-gaz”	14.0	16.4	15.7	+17.1	-4.2	1.5	1.6	1.6	+0.1	0
8.	S.R.L. „Gagauz-gaz”	30.1	35.3	35.2	+17.3	-0.4	3.2	3.4	3.6	+0.2	+0.2
9.	S.R.L. „Cahul-gaz”	22.1	24.3	23.6	+10.0	-2.9	2.4	2.3	2.4	-0.1	+0.1
10.	S.R.L. „Taraclia-gaz”	7.5	8.3	10.8	+10.7	+30.0	0.8	0.8	1.1	0.0	+0.3
11.	S.R.L. „Cimișlia-gaz”	12.2	14.2	14.7	+16.4	+3.7	1.3	1.4	1.5	+0.1	+0.1
12.	S.R.L. „Ungheni-gaz”	19.6	22.3	22.1	+13.8	-0.8	2.1	2.2	2.3	+0.1	+0.1
13.	S.R.L. „BV Group Company”	0	0	0.4	0	0	0	0	0	0	0
Total		938.3	1036.8	978.6	10.5	-5.6	100.0	100.0	100.0	0.0	0.0

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Figura 13. Structura livrărilor de gaze naturale pe întreprinderi în anul 2019, %

În condițiile micșorării în anul 2019 a consumului de gaze naturale în total cu 53.9 mil. m³ (5.0 %), atestăm tendințe similare de diminuare a cantităților de gaze naturale consumate de fiecare din categoriile monitorizate de consumatori finali, cu excepția consumatorilor casnici, care a crescut nesemnificativ, însă intensitatea acestora a variat (Tabelul 16).

Tabelul 16. Structura furnizării gazelor naturale pe categorii de consumatori finali (2017-2019)

Categoriile de consumatori finali	2017		2018		2019		2018/2017		2019/2018	
	mil. m ³	%	mil. m ³	%	mil. m ³	%	mil. m ³	%	mil. m ³	%
Consumul de gaze naturale (livrat consumatorilor finali), total	965.1	100.0	1069.5	100.0	1015.6	100.00	104.4	10.8	-53.9	-5.0
incl.: consumatori casnici	302.8	31.4	346.4	32.4	347.9	34.3	+43.6	+14.4	+1.5	+0.4
instituții publice	45.4	4.7	51.2	4.8	45.7	4.5	+5.8	+12.7	-5.5	-10.6
sectorul energetic	384.0	39.8	404.9	37.9	364.7	35.9	+20.9	+5.4	-40.2	-9.9
alți agenți economici	232.9	24.1	267.1	25.0	257.4	25.3	+34.1	+14.7	-9.7	-3.6

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Cea mai relevantă diminuare atât relativă, cât și absolută a consumului de gaze naturale în anul 2019, cu 40.2 mil. m³ (sau cu 9.9 %), a fost înregistrată de către sectorul energetic. Concomitent, în contextul micșorării generale a consumului de gaze naturale, în cazul altor agenți economici a avut loc o micșorare a consumului de gaze naturale, cu 9.7 mil. m³, sau cu 3.6 %, după o creștere pentru această categorie de consumatori în perioada anuală precedentă (2018) de 14.7 %.

În cazul consumatorilor casnici a avut loc o majorare a consumului de gaze naturale, cu 1.5 mil. m³, sau 0.4 %, care este nesemnificativă comparativ cu creșterea pentru această categorie în anul 2018 de 14.4 %.

Cea mai mare pondere (de 35.9 %) în structura consumului de gaze naturale în anul 2019 a revenit întreprinderilor din sectorul energetic. Totuși, această pondere este în scădere cu 2.0 p. p. față de anul 2018, și cu 3.9 p. p. față de anul 2017. Totodată, ponderea consumului de gaze naturale revenită consumatorilor casnici, în condițiile majorării față de anii precedenți a consumului de gaze

naturale de către această categorie, a sporit cu 1.9 p. p. și a constituit 34.3 %. Cota-parte a consumului de gaze naturale revenită instituțiilor publice și agenților economici (exceptând cei din sectorul energetic), în perioada de referință a constituit 4.5 % și 25.3 % corespunzător, înregistrându-se o diminuare a ponderii de 0.3 p. p. și respectiv o creștere de 0.3 p. p. (Figura 14).

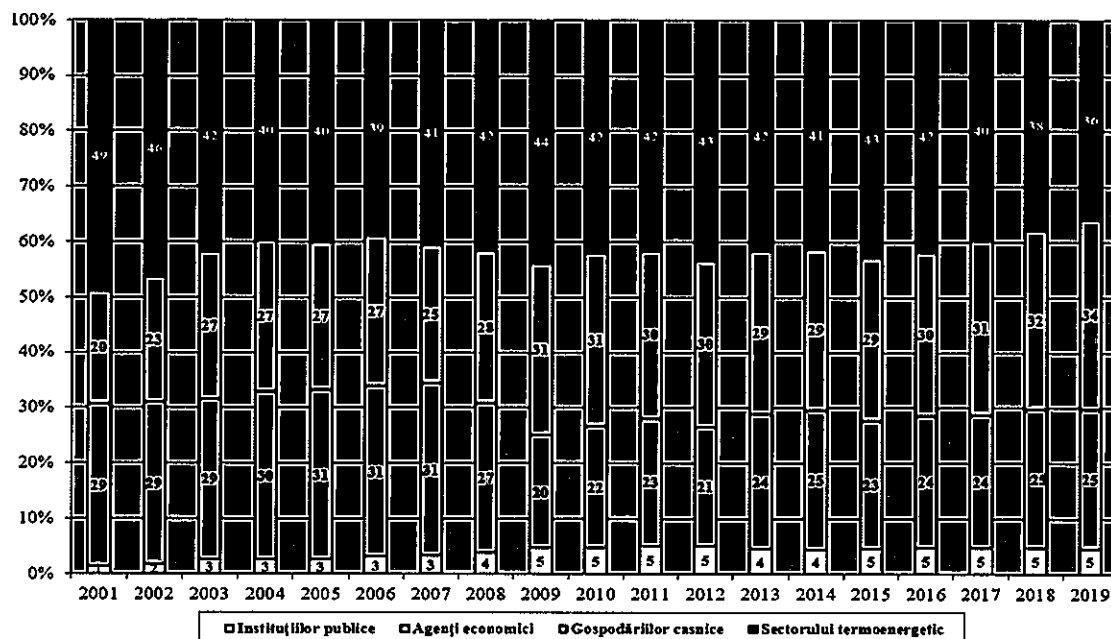

Figura 14. Structura consumului de gaze naturale pe categorii de consumatori finali 2001-2019, %

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Cu referință la dinamica structurii rețelelor de gaze naturale, toți operatorii sistemelor de distribuție a gazelor naturale, întreprinderi afiliate S.A. „Moldovagaz”, au înregistrat creșterea lungimii rețelelor de distribuție a gazelor naturale (Tabelul 17). Acest fapt confirmă că operatorii sistemelor de distribuție dezvoltă în continuare rețelele de distribuție a gazelor naturale, pentru a satisface pe termen lung un nivel rezonabil al cererii privind prestarea serviciului de distribuție a gazelor naturale. Cele mai extinse rețele de distribuție a gazelor naturale aparțin S.R.L. „Ialoveni-gaz” și S.R.L. „Chișinău-gaz”, acestea constituind 16.0 % și, respectiv, 14.0 % din lungimea totală a acestora.

Tabelul 17. Lungimea rețelelor de distribuție a gazelor naturale ale OSD

Nr.	Denumirea întreprinderii	Lungimea rețelelor de distribuție a gazelor naturale ale operatorilor sistemelor de distribuție, km					Creșteri, %	
		2015	2016	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018
1.	S.R.L. „Chișinău-gaz”	2919.0	2979.5	3034.5	3130.3	3187.6	3.2	1.8
2.	S.R.L. „Ialoveni-gaz”	3526.8	3541.0	3558.2	3588.4	3647.3	0.8	1.6
3.	S.R.L. „Bălți-gaz”	1797.9	1804.5	1826.5	1847.6	1871.7	1.2	1.3
4.	S.R.L. „Edineț-gaz”	1877.5	1883.8	1909.7	1924.5	1947.7	0.8	1.2
5.	S.R.L. „Florești-gaz”	1573.2	1578.4	1582.9	1599.9	1621.1	1.1	1.3
6.	S.R.L. „Orhei-gaz”	2002.1	2027.9	2060.8	2125.6	2170.9	3.1	2.1
7.	S.R.L. „Ștefan Vodă-gaz”	1395.2	1404.0	1406.1	1413.7	1427.5	0.5	1.0
8.	S.R.L. „Gagauz-gaz”	1888.1	1890.7	1901.3	1905.8	1921.9	0.2	0.8
9.	S.R.L. „Cahul-gaz”	1388.0	1394.4	1420.8	1438.9	1471.6	1.3	2.3
10.	S.R.L. „Taraclia-gaz”	626.7	627.4	633.7	635.0	635.7	0.2	0.1
11.	S.R.L. „Cimișlia-gaz”	1250.3	1264.2	1277.7	1326.3	1357.0	3.8	2.3

12.	S.R.L. „Ungheni-gaz”	1326.6	1354.9	1386.7	1489.5	1537.1	7.4	3.2
	Total	21571.3	21750.5	21998.9	22425.5	22797.0	1.9	1.7

Sursa: Raportările titularilor de licențe – prelucrare ANRE

Investițiile în sistemul de gaze naturale în perioada 2015-2019

În conformitate cu Legea nr. 108 din 27.05.2016 cu privire la gazele naturale, titularii de licențe au obligația dezvoltării rețelelor de gaze naturale în legătură cu creșterea cererii de gaze naturale, astfel încât să fie asigurate fiabilitatea și continuitatea în aprovizionarea consumatorilor finali cu gaze naturale. De asemenea, titularii de licențe, ținând cont de Strategia energetică a Republicii Moldova, de oferta și de cererea de gaze naturale, în conformitate cu cadrul de reglementare au obligația să elaboreze și să realizeze planuri de investiții. În acest context, în perioada anilor 2015-2018, ANRE a aprobat planurile de investiții ale titularilor de licențe din sectorul gazelor naturale în valoare de 1555,26 mil. lei, din care pentru întreprinderile afiliate S.A. „Moldovagaz” în valoare totală de 900,68 mil. lei.

Conform art. 42, alin. (14) și art. 49, alin. (11) din Legea nr. 108 din 27.05.2016 cu privire la gazele naturale, cât și a Regulamentului privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor, operatorii de sistem, anual, până la 30 aprilie, urmează să prezinte raportul privind realizarea planului de investiții pentru anul precedent, iar ulterior ANRE va aproba valoarea investițiilor care vor fi recuperate prin tarif.

Astfel, în scopul recuperării investițiilor prin tarif, de către ANRE au fost aprobate investițiile realizate de titularii de licențe pentru perioada 2015-2018 în valoare de 969,94 mil. lei, din care pentru întreprinderile afiliate S.A. „Moldovagaz” – 969,58 mil. lei, care constituie 99,96 % din toate investițiile realizate de titularii de licențe (Tabelul 18).

Tabelul 18. Investiții în sistemul gazelor naturale în perioada 2015-2018

Nr. de ord.	Activitatea licențiată	Unități de măsură	Investiții planificate aprobate de ANRE	Investiții realizate aprobate de ANRE
Anul 2015				
1	Furnizarea gazelor naturale (12 întreprinderi afiliate S.A. „Moldovagaz”)	mii lei	3729,6	3261,5
2	Transportul gazelor naturale SRL „Moldovatrangaz”	mii lei	136920,4	40165,4
3	Distribuția gazelor naturale (12 întreprinderi afiliate S.A. „Moldovagaz”)	mii lei	70639,4	49002,1
	Total	mii lei	211289,4	92429
Anul 2016				
1	Furnizarea gazelor naturale (S.A. „Moldovagaz”)	mii lei	510,4	200
2	Transportul gazelor naturale (SRL „Moldovatrangaz”, S.R.L. „Vestmoldtrangaz”)	mii lei	100265,3	287328,8
3	Distribuția gazelor naturale (12 întreprinderi afiliate S.A. „Moldovagaz”)	mii lei	63184,8	80566,1
	Total:	mii lei	163960,5	368094,9
	din care afiliați S.A. „Moldovagaz”	mii lei	155560,5	367734,9
Anul 2017				
1	Furnizarea gazelor naturale (S.A. „Moldovagaz”)	mii lei	8104,4	8265,6
2	Transportul gazelor naturale (SRL „Moldovatrangaz”, S.R.L. „Vestmoldtrangaz”)	mii lei	176547,9	236796,9
3	Distribuția gazelor naturale (13 OSD)	mii lei	105299,4	106417,2
	Total :	mii lei	mii lei	351479,8
	din care afiliați S.A. „Moldovagaz”	mii lei	mii lei	351479,8
Anul 2018				
1	Furnizarea gazelor naturale (S.A. „Moldovagaz”)	mii lei	17392,9	17443,2
2	Transportul gazelor naturale (SRL „Moldovatrangaz”, S.R.L. „Vestmoldtrangaz”)	mii lei	773496,9	42744,9
3	Distribuția gazelor naturale (13 OSD)	mii lei	99172,4	97746,9
	Total	mii lei	mii lei	157935

din care afiliați S.A. „Moldovagaz”		mii lei	mii lei	157935
Anul 2015-2018				
1	Furnizarea gazelor naturale	mii lei	29737,4	29170,3
2	Transportul gazelor naturale	mii lei	1187230,5	607036
3	Distribuția gazelor naturale	mii lei	338296	333732,4
Total		mii lei	mii lei	969938,7
din care afiliați S.A. „Moldovagaz”		mii lei	mii lei	969578,7

Pentru anul 2019 ANRE a aprobat planurile de investiții modificate ale titularilor de licențe cu o valoare totală de 835,95 mil. lei. Din totalul investițiilor aprobate 91,2 % revin la activitatea de transport al gazelor naturale, 8,7 % - la activitatea de distribuție, iar 0,1 % - la activitatea de furnizare a gazelor naturale. De asemenea, pentru anul 2020 ANRE a aprobat planurile de investiții ale titularilor de licențe în valoare totală de 240,42 mil. lei. Din totalul investițiilor aprobate 53,6 % revin activității de transport al gazelor naturale, 45,3 % - activității de distribuție a gazelor naturale, iar 1,1 % - activității de furnizare a gazelor naturale (Tabelul 19).

Tabelul 19. Investiții planificate în sistemul gazelor naturale în perioada 2019-2020

Nr. de ord.	Activitatea licențiată	Unități de măsură	Investiții planificate aprobate de ANRE	Investiții realizate aprobate de ANRE
Anul 2019				
1	Furnizarea gazelor naturale (S.A. „Moldovagaz”)	mii lei	866,2	x
2	Transportul gazelor naturale (SRL „Moldovatrangaz”, SRL „Vestmoldrangaz”)	mii lei	762383,3	x
3	Distribuția gazelor naturale (13 OSD)	mii lei	72704,7	x
Total		mii lei	835954,2	x
din care afiliați S.A. „Moldovagaz”		mii lei	253120,7	x
Anul 2020				
1	Furnizarea gazelor naturale (S.A. „Moldovagaz”)	mii lei	1411,6	x
2	Transportul gazelor naturale (SRL „Moldovatrangaz”)	mii lei	67735,7	x
3	Distribuția gazelor naturale (13 OSD)	mii lei	57188,9	x
Total		mii lei	126336,2	x
din care afiliați S.A. „Moldovagaz”		mii lei	121392,6	x

Conform prevederilor art. 42 și art. 49 din Legea nr. 108 din 27.05.2016 cu privire la gazele naturale și a Regulamentului privind dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale, în anul 2019 ANRE a aprobat 13 planuri de dezvoltare a rețelelor de distribuție pentru anii 2020-2022 și planul de dezvoltare al SRL „Moldovatrangaz” pentru anii 2020-2029.

3.4. Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare

În conformitate cu atribuțiile prevăzute de Legea 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare și a Planului de activitate pentru anul 2019, ANRE a monitorizat activitatea economico-financiară a operatorilor care prestează servicii publice de alimentare cu apă și de canalizare la nivel de raioane, municipii și orașe, în baza rapoartelor privind activitatea operatorilor licențiați, prezentate de către aceștia.

Astfel, la sfârșitul anului 2019, își desfășurau activitatea 44 titulari de licențe pentru furnizarea/prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

Datele privind dinamica volumelor de apă captată, procurată, furnizată, precum și consumul tehnologic și pierderile de apă în sistemele publice de alimentare cu apă pentru anul 2019 sunt reflectate în Tabelul 20.

Tabelul 20. Evoluția serviciilor publice de alimentare cu apă în anii 2018-2019

Denumirea întreprinderii	Volumul de apă captată		Volumul apei potabile procurate		Volumul de apă potabilă furnizată			Volumul de apă tehnologică furnizată		Consumul tehnologic și pierderile de apă în sistemul public de alimentare cu apă		
	mli m ³		mli m ³		mli m ³		Dinamica 2019/2018 %	mli m ³		mli m ³		Dinamica 2019/2018 %
	2018	2019	2018	2019	2018	2019		2018	2019	2018	2019	
S.A. „Apă-Canal Chișinău”	68 720,1	68 758,9	0,0	0,0	43 461,0	45 204,1	104,0	1 361,7	364,8	23 848,2	22 190,0	93,0
I.M. „Regia Apă-Canal” Bălți	118,4	197,8	10 611,6	11 134,1	4 179,7	4 315,0	103,2	0,0	0,0	6 549,9	7 016,8	107,1
Î.M. „Apă-Canal” Cantemir	218,2	212,7	0,0	0,0	144,4	151,0	104,5	0,0	0,0	73,8	61,4	83,2
Î.M. „Apă-Canal” Cahul	2 712,5	2 528,4	0,0	0,0	1 097,8	1 198,3	109,2	0,0	0,0	1 614,7	1 330,0	82,4
Î.M. „Apă-Canal” Ungheni	1 706,3	1 771,4	0,0	0,0	1 206,6	1 171,9	97,1	0,0	0,0	499,7	599,5	120,0
Î.S.I. „Acva-Nord” Soroca	12 694,1	13 154,0	0,0	0,0	12 408,9	12 812,9	103,3	0,0	0,0	285,2	341,1	119,6
Î.M. „Regia Apă-Canal” Orhei	1 499,4	1 598,1	0,0	0,0	947,4	1 038,9	109,7	0,0	0,0	552,0	559,0	101,3
Î.M. „Apă-Canal” Vulcănești	247,1	265,3	0,0	0,0	164,5	175,4	106,6	0,0	0,0	82,6	89,9	108,8
S.A. „Operator Regional Apa-Canal Hîncești”	547,0	624,3	7,5	7,7	323,5	336,4	104,0	0,0	0,0	231,0	295,6	128,0
Î.M. „Apă-Canal” Ștefan Vodă	197,3	200,5	0,0	0,0	154,0	160,3	104,1	0,0	0,0	43,3	40,2	92,8
Î.M. „Apă-Canal” Telenești	197,7	188,8	0,0	0,0	98,1	100,7	102,7	0,0	0,0	99,6	88,1	88,5
Î.M. „Apă-Canal” Anenii Noi	513,2	530,9	0,0	0,0	290,9	295,5	101,6	0,0	0,0	222,3	235,7	106,0
S.A. „Service-Comunale” Florești	735,3	782,5	16,9	17,4	535,2	581,3	108,6	0,0	0,0	217,0	218,7	100,8
Î.M. „Apă-Canal” Căușeni	401,2	408,7	0,0	0,0	259,1	270,4	104,4	0,0	0,0	142,1	138,3	97,3
Î.M. „Apă-Canal” Taraclia	471,8	497,0	0,0	0,0	229,4	260,1	113,4	0,0	0,0	242,4	236,9	97,7
Î.M. „Apă-Canal” Drochia	722,8	754,8	0,0	0,0	362,6	355,6	98,1	0,0	0,0	360,2	399,2	110,8
Î.M. „Apă-Termo” Ceadr-Lunga	680,9	836,1	0,0	0,0	361,5	481,4	133,2	0,0	0,0	319,1	354,7	111,2
S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”	0,0	0,0	1 511,3	1 339,4	782,6	812,8	103,9	0,0	0,0	728,7	526,6	72,3
Î.M. „G.C. Rîșcani”	312,3	307,7	0,0	0,0	237,1	242,2	102,2	0,1	0,0	75,1	65,5	87,2
Î.M. „Apă - Canal” Leova	343,6	380,3	0,0	0,0	230,6	257,6	111,7	0,0	0,0	112,6	122,8	109,1
Î.M. „RCL” Cricova	429,0	393,9	0,0	0,0	272,2	291,9	107,2	0,0	0,0	156,8	102,0	65,1
Î.M. „Apă - Canal Ocnîța”	100,9	108,5	0,0	0,0	75,3	79,8	106,0	0,0	0,0	25,6	28,7	112,1
Î.M.D.P. „Apă - Canal” Sîngerei	441,3	401,3	0,0	0,0	254,7	255,7	100,4	0,0	0,0	186,6	145,6	78,0
Î.M. „GCL” Briceni	223,5	216,1	0,0	0,0	148,9	149,0	100,1	0,0	0,0	74,6	67,1	89,9
Î.M. „DPGCL Fălești”	468,7	484,6	20,3	19,9	309,4	293,4	94,8	0,0	0,0	179,5	211,3	117,7
Î.M. „Servicii Publice” Cimișlia	601,3	621,9	0,0	0,0	289,4	303,0	104,7	0,0	0,0	312,0	318,9	102,2
Î.M. „SU - Canal” Comrat	1 361,2	1 458,8	0,0	0,0	503,0	549,3	109,2	0,0	0,0	858,2	909,4	106,0

Denumirea întreprinderii	Volumul de apă captată		Volumul apei potabile procurate		Volumul de apă potabilă furnizată			Volumul de apă tehnologică furnizată		Consumul tehnologic și pierderile de apă în sistemul public de alimentare cu apă			
	mii m ³		mii m ³		mii m ³			Dinamica 2019/2018 %	mii m ³		mii m ³		Dinamica 2019/2018 %
	2018	2019	2018	2019	2018	2019		2018	2019	2018	2019		
Î.M. „Servicii Com.Loc.” Rezina	478,5	466,9	0,0	0,0	257,4	262,3	101,9	0,0	0,0	221,1	204,6	92,5	
Î.M. „Comunservicii” Criuleni	431,2	405,5	0,0	0,0	180,1	183,9	102,1	0,0	0,0	251,1	221,6	88,3	
Î.M. „Gospod.Com.Loc.” Călărași	485,3	428,7	0,0	0,0	283,5	289,1	102,0	0,0	0,0	201,9	139,6	69,1	
Î.M. „AQUA Basarabasca”	243,5	271,4	0,0	0,0	110,9	112,7	101,6	0,0	0,0	132,6	158,7	119,7	
Î.M. „SC Glodeni”	15,7	0,0	201,8	240,2	145,5	149,3	102,6	0,0	0,0	72,0	91,0	126,4	
SRL „Făclia” Cimișlia	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Î.M. „Apa Canal” Strășeni	1 183,7	1 003,9	0,0	0,0	349,7	392,7	112,3	0,0	0,0	834,0	611,2	73,3	
Î.M. „Apa Canal” Edineț	1 363,8	1 341,1	0,0	0,0	381,5	339,3	88,9	0,0	0,0	982,3	1 001,8	102,0	
S.A. „Apa Canal Nisporeni”	322,7	334,4	0,0	0,0	231,3	288,9	124,9	0,0	0,0	91,6	45,5	49,7	
S.A. „Apa Canal Basarabasca”	267,8	238,5	0,0	0,0	86,8	97,1	111,9	0,0	0,0	181,0	141,4	78,1	
Î.M. „Apa Canal Magdacești”	131,2	133,2	0,0	0,0	118,2	125,1	105,8	0,0	0,0	13,0	7,9	60,5	
S.R.L. „Petcom Lux” Causeni	60,6	52,4	0,0	0,0	59,0	49,8	84,4	0,0	0,0	1,6	2,6	162,5	
S.R.L. „AQUASOL”	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
S.R.L. „Izvor Cristalin”	43,9	12,2	0,0	0,0	43,9	12,0	27,3	0,0	0,0	0,3	0,2	58,3	
ÎM „Regia Apa Șoldănești”*	117,0	117,0	0,0	0,0	88,4	90,6	102,5	0,0	0,0	45,5	26,4	58,0	
ÎM „Pro Mediu” Cocieri*	120,8	134,3	0,0	0,0	90,3	100,7	111,5	0,0	0,0	30,5	33,7	110,5	
Total	101 930,8	102 622,6	12 369,4	12 758,7	71 754,3	74 637,3	104,0	1 361,8	1 364,8	41 151,3	39 379,2	95,7	

* ÎM „Regia Apa Șoldănești” a obținut licența pe 08.03.2019 * ÎM „Pro Mediu” Cocieri ” a obținut licența pe 26.04.2019

Din analiza informației prezentate de operatori, se observă că pe parcursul anului 2019 a fost furnizată de către operatori apă potabilă în volum de 74637,3 mii m³, atestându-se o creștere față de anul precedent cu 2883 mii m³ sau cu 4,0 %.

La majoritatea operatorilor volumele de apă furnizată au sporit, aceste creșteri variind între 0,1 % și 33,2 %. Cele mai semnificative majorări relative au fost înregistrate de către Î.M. „Apă-Termo” Ceadăr-Lunga (+ 33,2 %) și S.A. „Apa Canal Nisporeni” (+ 24,9 %). Creșterea volumelor de apă furnizată se datorează în mare parte extinderii rețelelor publice de alimentare cu apă ale operatorilor prin conectarea noilor localități.

Cea mai semnificativă descreștere a volumelor de apă furnizată prin rețele publice de alimentare cu apă potabilă a fost înregistrată la S.R.L. „Izvor Cristalin” (- 72,7 %).

Pe parcursul anului 2019, în comparație cu anul 2018, se constată o ușoară micșorare a consumului tehnologic și a pierderilor de apă în sistemul public de alimentare cu apă.

În Tabelul 21 este prezentată evoluția volumelor apelor uzate deversate în rețelele publice de canalizare în anii 2018-2019.

Tabelul 21. Evoluția volumelor serviciului public de canalizare în anii 2018-2019

Denumirea întreprinderii	Volumul apelor uzate deversate în rețelele publice de canalizare, mii m ³		Dinamica 2019/2018, %
	2018	2019	
S.A. „Apă-Canal Chișinău”	41.299,8	42.648,2	103,3
I.M. „Regia Apă-Canal” Bălți	0,0	0,0	0,0
Î.M. „Apă-Canal Cantemir”	66,0	68,7	104,1
S.R.L. „Glorin Inginering”	8.316,1	8.974,8	107,9
Î.M. „Apă-Canal” Cahul	785,0	1.150,9	146,6
Î.M. „Apă-Canal” din Ungheni	800,1	803,2	100,4
Î.I.S. „Acva-Nord” Soroca	0,0	0,0	0,0
S.A. „Regia Apă Canal-Orhei”	929,9	925,3	99,5
Î.M. „Apă-Canal” Vulcănești	52,0	58,5	112,5
S.A. „Operator Regional Apa-Canal Hîncești”	207,3	216,8	104,6
D.P. „Apă-Canal” din or. Ștefan Vodă	106,2	110,3	103,9
Î.M. D.P. „Apă-Canal” Telenești	121,7	171,3	140,8
Î.M. D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi	132,3	138,1	104,4
S.A. „Service-Comunale” Florești	226,1	231,2	102,3
Î.M. „Apă-Canal” Căușeni	162,5	170,8	105,1
Î.M. „Apă-Canal Taraclia”	127,5	144,0	112,9
Î.M. „Apă-Canal din Drochia”	266,3	264,3	99,3
Î.M. „Apă-Termo” Ceadr Lunga	248,4	284,9	114,7
S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”	471,2	537,7	114,1
Î.M. „G.C. Rîșcani”	111,4	112,8	101,3
S.A. „Apă - Canal Leova”	113,4	120,3	106,1
Î.M. „RCL” Cricova	233,0	257,6	110,6
Î.M. „Apă - Canal Ocnîța”	48,9	49,9	102,0
Î.M.D.P. „Apă - Canal” Sîngerei	126,4	128,7	101,8
Î.M. „GCL” Briceni	127,6	128,8	100,9
Î.M. „DPGCL Fălești”	212,6	201,4	94,7
Î.M. „Servicii Publice Cimișlia”	100,3	107,5	107,1
Î.M. „SU - Canal” Comrat	296,6	261,9	88,3
Î.M. „Servicii Com. Loc.” Rezina	191,3	216,8	113,3
Î.M. „Comunservice” Criuleni	88,6	90,2	101,8
Î.M. „Gospod.Com.Loc.” Călărași	448,2	417,4	93,1
Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	93,6	95,1	101,6
F.P. „Făclia” S.R.L.	0,0	0,0	0,0
Î.M. „Apa-Canal” Strășeni	187,2	196,8	105,1
Î.M. „Apa-Canal” Edineț	358,4	338,8	94,5
S.A. „Apa Canal Nisporeni”	113,4	121,5	107,1
Î.M. „Apa-Canal din Basarabeasca”	85,4	84,4	98,8
Î.M. „Apa-Canal Măgdăcești”	57,8	84,6	146,4

S.R.L. "Petcom-Lux"	0,0	0,0	0,0
S.R.L. "AQUASOL"	0,0	0,0	0,0
S.R.L. "Izvor Cristalin"	0,0	0,0	0,0
ÎM „Regia Apa Șoldănești”	45,5	51,1	112,3
ÎM „Pro Mediu” Cocieri	2,6	3,5	134,6
TOTAL	57.360,6	59.968,0	104,5

Conform datelor prezentate în tabel, pe parcursul anului 2019 volumul de ape uzate deversate în rețelele publice de canalizare a constituit 59968 m³, ce denotă o creștere față de anul precedent cu 2607.4 m³, sau cu 4.5 %.

Cele mai mari majorări ale volumelor de ape uzate deversate în sistemul public de canalizare a înregistrat Î.M. „Apă-Canal” Cahul (+ 46,6 %), Î.M. „Apa-Canal Măgdăcești” (+ 46,4 %), Î.M. D.P. „Apă-Canal” Telenești (+40,8 %).

Lungimea rețelelor publice de alimentare cu apă și de canalizare, în dinamică, este prezentată în Tabelul 22.

Tabelul 22. Lungimea rețelelor publice de alimentare cu apă și de canalizare în anii 2018-2019

Denumirea întreprinderii	Sistemele publice de alimentare cu apă			Sistemele publice de canalizare		
	Lungimea rețelelor publice de alimentare cu apă, km			Lungimea rețelelor publice de canalizare, km		
	2018	2019	Dinamica, 2019/2018, %	2018	2019	Dinamica, 2019/2018, %
S.A. „Apă-Canal Chișinău”	1.931,30	1925,1	99,0	1.113,30	1116,8	100,0
I.M. „Regia Apă-Canal” Bălți	241,8	244,0	100,9	0,0	0	0,0
Î.M. „Apă-Canal” Cantemir	56,4	56,4	100,0	10,8	10,8	100,0
SRL Glorin Ingering	0,0	0,0	0,0	151,2	152,4	100,8
Î.M. „Apă-Canal” Cahul	103,6	196,4	189,6	51,5	74,3	144,3
Î.M. „Apă-Canal” Ungheni	137,5	137,5	100,0	66,0	66,0	100,0
Î.S.I. „Acva-Nord” Soroca	73,7	73,7	100,0	0,0	0	0,0
Î.M. „Regia Apă-Canal” Orhei	293,9	295,0	100,4	97,6	99,1	101,5
Î.M. „Apă-Canal” Vulcănești	49,2	49,2	100,0	17,6	17,6	100,0
S.A. „Operator Regional Apa-Canal Hîncești”	133,0	133,0	100,0	26,7	26,7	100,0
Î.M. „Apă-Canal” Ștefan Vodă	45,8	45,8	100,0	24,6	24,6	100,0
Î.M. „Apă-Canal” Telenești	27,6	27,6	100,0	36,2	36,6	101,1
Î.M. „Apă-Canal” Anenii Noi	69,9	69,9	100,0	93,4	93,4	100,0
S.A. „Service-Comunale” Florești	315,9	417,9	132,3	39,9	39,9	100,0
Î.M. „Apă-Canal” Căușeni	94,2	94,2	100,0	44,9	44,9	100,0
Î.M. „Apă-Canal” Taraclia	57,8	57,8	100,0	13,4	13,4	100,0
Î.M. „Apă-Canal” Drochia	70,5	70,5	100,0	45,5	45,5	100,0
Î.M. „Apă-Termo” Ceadîr-Lunga	248,7	248,7	100,0	83,6	83,6	100,0
S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”	75,3	119,5	158,7	53,4	53,4	100,0
Î.M. „G.C. Rîșcani”	58,9	58,9	100,0	20,7	20,7	100,0
Î.M. „Apă - Canal” Leova	55,6	111,8	201,1	24,2	24,2	100,0
Î.M. „RCL” Cricova	24,6	24,6	100,0	14,9	14,9	100,0

Î.M. „Apă - Canal Ocnița”	35,4	35,4	100,0	4,6	4,6	100,0
Î.M.D.P. „Apă - Canal” Sîngerei	50,5	50,5	100,0	15,8	16	101,3
Î.M. „GCL” Briceni	47,1	47,1	100,0	30,0	30,0	100,0
Î.M. „DPGCL Fălești”	44,7	44,7	100,0	31,8	31,8	100,0
Î.M. „Servicii Publice” Cimișlia	83,9	83,9	100,0	26,6	26,6	100,0
Î.M. „SU - Canal” Comrat	126,7	135,6	107,0	41,7	44,38	106,4
Î.M. „Servicii Com. Loc.” Rezina	35,0	35,0	100,0	26,0	26,0	100,0
Î.M. „Comunservic” Criuleni	59,5	59,5	100,1	24,0	24,0	100,0
Î.M. „Gospod.Com.Loc.” Călărași	64,0	64,0	100,0	44,7	44,7	100,0
Î.M. „AQUA Basarabasca”	24,6	24,6	100,0	0,0	0	0,0
Î.M. „SC Glodeni”	34,9	34,9	100,0	18,2	18,2	100,0
SRL „Făclia” Cimișlia	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0
Î.M. „Apa Canal” Strășeni	82,0	82,0	100,0	42,1	42,1	100,0
Î.M. „Apa Canal” Edineț	118,2	118,2	100,0	52,7	52,7	100,0
S.A. „Apă Canal Nisporeni”	121,2	121,2	100,0	34,0	34	100,0
S.A. „Apă Canal Basarabasca”	34,6	34,6	100,0	16,3	16,3	100,0
Î.M. „Apa Canal Magdacesti”	33,6	33,6	100,0	21,4	21,4	100,0
S.R.L. „Petcom-Lux”	28,7	28,7	99,9	0,0	0	0,0
S.R.L. ”AQUASOL”	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0
S.R.L. „Izvor Cristalin”	5,4	5,4	100,0	0,0	0	0,0
ÎM „Regia Apa Șoldănești”	37,0	37,0	100,0	20,0	20,0	100,0
ÎM „Pro Mediu” Cocieri	19,7	23,4	118,8	2,2	3,1	140,9
Total	5.251,9	5.556,8	105,8	2.481,5	2.514,6	101,3

Pe parcursul perioadei analizate, titularii de licențe au raportat despre deținerea în gestiune a 5556.8 km de rețele publice de alimentare cu apă și 2514.6 km de rețele publice de canalizare sau o creștere de 304,9 km a lungimii rețelelor publice de alimentare cu apă și de 33,1 km a lungimii rețelelor publice de canalizare față de anul precedent.

În urma luării în gestiune, construcției și/sau inventarierii, s-a constatat o extindere a rețelelor publice de alimentare cu apă. Titularii de licențe Î.M. „Apă-Canal” Cahul (+ 89,6%), Î.M. „Apă - Canal” Leova (+ 101,1 %) au înregistrat cele mai mari valori de extindere comparativ cu anul precedent.

Cele mai mari extinderi ale lungimii rețelelor publice de canalizare pe parcursul anului 2019, față de anul 2018, au înregistrat titularii de licențe Î.M. „Apă-Canal” Cahul (+ 44,3) și Î.M. „Pro Mediu” Cocieri (+ 40,9 %).

Cu referire la numărul consumatorilor de servicii publice de alimentare cu apă și de canalizare, la finele anului 2019 au existat 388956 consumatori de servicii publice de alimentare cu apă și 202608 consumatori de servicii publice de canalizare.

Conform datelor din Tabelul 23, în 2019 au fost înregistrați 7553 de noi consumatori ai serviciului public de alimentare cu apă, numărul acestora s-a majorat cu 2,0 % comparativ cu anul precedent. Corespunzător, în anul 2019 au fost înregistrați 6234 consumatori noi ai serviciului public de canalizare, ceea ce constituie o creștere de 3,2 %.

Tabelul 23. Numărul consumatorilor de servicii publice de alimentare cu apă și de canalizare în anii 2018-2019

Denumirea întreprinderii	Numărul consumatorilor de servicii publice de alimentare cu apă			Numărul consumatorilor de servicii publice de canalizare		
	2018	2019	Dinamica 2019/2018, %	2018	2019	Dinamica 2019/2018, %
S.A. „Apă-Canal Chișinău”	93.980,0	96.191,0	102,4	68.854,0	71.341,0	103,6
Î.M. Regia „Apă-Canal Bălți”	51.215,0	51.472,0	100,5	0,0	0,0	0,0
Î.M. „Apă-Canal Cantemir”	2.630,0	2.680,0	101,9	1.455,0	1.457,0	100,1
S.R.L. „Glorin Inginering”	0,0	0,0	0,0	3.104,0	3.535,0	113,9
Î.M. „Apă-Canal” Cahul	16.150,0	17.071,0	105,7	9.221,0	9.507,0	103,1
Î.M. „Apă-Canal” din Ungheni	15.254,0	15.350,0	100,6	9.414,0	9.474,0	100,6
Î.I.S. „Acva-Nord”	88,0	91,0	103,4	0,0	0,0	0,0
S.A. „Regia Apă Canal-Orhei”	29.587,0	30.042,0	101,5	17.603,0	17.967,0	102,1
Î.M. „Apă-Canal” Vulcănești	3.762,0	3.807,0	101,2	1.384,0	1.388,0	100,3
S.A. „Operator Regional Apa-Canal Hîncești”	6.397,0	6.505,0	101,7	2.948,0	3.048,0	103,4
D.P. „Apă-Canal” din or. Ștefan Vodă	3.174,0	3.210,0	101,1	2.112,0	2.149,0	101,8
Î.M. D.P. „Apă-Canal” Telenești	1.702,0	1.651,0	97,0	1.121,0	1.170,0	104,4
Î.M. D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi	4.965,0	5.004,0	100,8	1.845,0	1.861,0	100,9
S.A. „Service-Comunale” Florești	12.544,0	13.509,0	107,7	4.372,0	4.402,0	100,7
Î.M. „Apă-Canal” Căușeni	5.925,0	5.721,0	96,6	3.194,0	3.246,0	101,6
Î.M. „Apă-Canal Taraclia”	4.023,0	4.068,0	101,1	1.580,0	1.598,0	101,1
Î.M. „Apă-Canal din Drochia”	8.438,0	8.515,0	100,9	6.066,0	6.097,0	100,5
S.A. „Apă-Termo”	10.351,0	10.643,0	102,8	4.238,0	4.598,0	108,5
S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”	13.836,0	14.241,0	102,9	7.629,0	7.703,0	101,0
Î.M. „G.C. Rîșcani”	4.696,0	4.754,0	101,2	1.810,0	1.811,0	100,1
S.A. „Apă - Canal Leova”	4.452,0	4.876,0	109,5	2.216,0	2.216,0	100,0
Î.M. „RCL” Cricova	2.959,0	2.959,0	100,0	1.731,0	1.775,0	102,5
Î.M. „Apă - Canal Ocnîța”	2.300,0	2.300,0	100,0	1.700,0	1.700,0	100,0
Î.M.D.P. „Apă - Canal” Singerei	4.625,0	4.839,0	104,6	1.722,0	1.924,0	111,7
Î.M. „GCL” Briceni	3.468,0	3.488,0	100,6	2.591,0	2.596,0	100,2
Î.M. „DPGCL Fălești”	6.044,0	5.143,0	85,1	3.503,0	3.601,0	102,8
Î.M. „Servicii Publice Cimișlia”	6.191,0	6.265,0	101,2	1.735,0	1.821,0	105,0
Î.M. „SU - Canal” Comrat	9.039,0	9.159,0	101,3	3.667,0	3.749,0	102,2
Î.M. „Servicii Com. Loc.” Rezina	5.215,0	5.228,0	100,2	4.889,0	4.894,0	100,1
Î.M. „Comunservice” Criuleni	2.867,0	2.872,0	100,2	1.415,0	1.417,0	100,1
Î.M. „Gospod.Com.Loc.”Călărași	6.119,0	6.205,0	101,4	3.581,0	3.640,0	101,6
Î.M. „AQUA Basarabeasca”	2.224,0	2.229,0	100,2	0,0	0,0	0,0
Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	3.550,0	3.585,0	101,0	2.182,0	2.155,0	98,8
F.P. „Făclia” S.R.L.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Î.M. „Apa-Canal” Strășeni	6.805,0	6.805,0	100,0	3.267,0	3.267,0	100,0
Î.M. „Apa-Canal” Edineț	16.838,0	16.905,0	100,4	9.974,0	9.990,0	100,2
S.A. „Apa Canal Nisporeni”	4.892,0	5.579,0	114,0	1.794,0	1.971,0	109,9
Î.M. „Apa-Canal din Basarabeasca”	2.531,0	2.190,0	86,5	1.610,0	1.610,0	100,0
Î.M. „Apa-Canal Măgdăcești”	1.235,0	1.252,0	101,4	847,0	871,0	102,8
S.R.L. „Petcom-Lux”	1.050,0	1.050,0	100,0	0,0	0,0	0,0
S.R.L. „AQUASOL”	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

S.R.L. „Izvor Cristalin”	283,0	280,0	98,9	0,0	3,0	0,0
ÎM „Regia Apa Șoldănești”	0,0	202,0	X	0,0	1.025,0	X
ÎM „Pro Mediu Cocieri”	0,0	1.021,0	X	0,0	31,0	X
Total	381.404,0	388.957,0	102,0	196.374,0	202.608,0	103,2

Cele mai multe instalații interne de apă au fost bransate la rețelele publice de alimentare cu apă ale S.A. „Apa Canal Nisporeni” (+ 14,0%), S.A. „Apă - Canal Leova” (+ 9,5%), S.A. „Service-Comunale” Florești (+ 7,7%), iar cele mai multe instalații interne de canalizare au fost racordate la rețelele publice de canalizare ale S.R.L. „Glorin Inginering” (+ 13,9%), Î.M.D.P. „Apă - Canal” Sîngerei (+ 11,7%), S.A. „Apa Canal Nisporeni” (+ 9,9%).

Investițiile în sistemul public de alimentare cu apă și de canalizare în perioada 2017-2019

În perioada anilor 2017-2019 ANRE a aprobat planurile de investiții ale titularilor de licențe care furnizează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare prezentate conform termenelor stabilite în pct. 49, alin. 1) din Metodologia de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru serviciul public de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 741 din 18.12.2014 (*Monitorul Oficial nr. 33 – 38/258 din 13.02.2015*).

Totodată, conform pct. 49, alin. 6) din Metodologia de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru serviciul public de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate, până la 1 martie a fiecărui an de gestiune operatorii prezintă autorității administrației publice locale sau Agenției, după caz, rapoarte privind realizarea planurilor de investiții pentru anul precedent, iar ulterior ANRE va aproba valoarea investițiilor care vor fi recuperate prin tarif.

În anul 2019 au fost prezentate Planuri de investiții de către 10 operatori în valoare totală de 432088,40 mii lei sau cu 15,65 % mai puțin față de anul 2018 și cu 31,69 % mai puțin față de anul 2017.

Rapoartele privind realizarea planurilor de investiții aprobate de ANRE pentru anul 2019, au fost aprobate pentru doi operatori. Titularul de licență Î.M. „Apă-Canal” din Ungheni a realizat 43,37 % din valoarea Planului de investiții pentru anul 2019 aprobat de ANRE și titularul de licență S.A. „Regia Apă Canal-Orhei” a realizat 46,3% din valoarea Planului de investiții pentru anul 2019 aprobat de ANRE.

Tabelul 24. Investițiile efectuate de operatori în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe parcursul anilor 2017-2019

Denumirea întreprinderii	Investițiile în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare aprobate de ANRE, mii lei			Investițiile realizate aprobate de ANRE în scopul recuperării prin tarif, mii lei		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
S.A. „Apă-Canal Chișinău”	406510,84	465652,03	399482,82	29461,02	18882,97	
Î.M. „Regia Apă-Canal” Bălți	0	0	0	0	0	
Î.M. „Apă-Canal Cantemir”	0	0	0	0	0	
S.R.L. „Glorin Inginering”	0	0	0	0	0	
S.A. „Apă-Canal” Cahul	207868,0	1184,0	2342,10	10648,243	0	
Î.M. „Apă-Canal” din Ungheni	1820,0	2076,4	8506,0	66,0	2093,1	907,76
Î.S.I. „Acva-Nord” Soroca	0	0	0	0	0	
Î.M. „Regia Apă-Canal” Orhei	0	5597,40	8646,70	0	150,14	4004,1
Î.M. „Apă-Canal” Vulcănești	0	0	0	0	0	
S.A. „Operator Regional Apă Canal – Hîncești”	0	996,98	0	0	0	
Î.M. „Apă-Canal” din Ștefan Vodă	0	0	0	0	0	
Î.M.D.P. „Apă-Canal” Telenești	9361,65	26070,5	465,77	0	26739,73	
Î.M. „Apă-Canal” Anenii Noi	0	0	0	0	0	
S.A. „Service-Comunale” Florești	3530,77	9033,49	8797,91	243,91	1780,96	
Î.M. „Apă-Canal” Căușeni	0	0	790,60	0	0	

Î.M. „Apă-Canal” Taraclia	0	275,30	0	0	0	
Î.M. „Apă-Canal” Drochia	0	0	0	0	0	
S.A. „Apă-Termo”	0	80,9	2006,50	0	0	
S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”	0	0	0	0	0	
Î.M. „G.C. Rîșcani”	0	0	0	0	0	
Î.M. „Apă – Canal” Leova	0	0	0	0	0	
Î.M. „RCL” Cricova	0	0	0	0	0	
Î.M. „Apă - Canal Ocnîța”	0	0	0	0	0	
Î.M.D.P. „Apă - Canal” Sîngerei	0	0	0	0	0	
Î.M. „GCL” Briceni	0	0	0	0	0	
Î.M. „DPGCL Fălești”	250,5	360,5	880,0	0	0	
Î.M. „Servicii Publice” Cimișlia	0	0	0	0	0	
Î.M. „SU - Canal” Comrat	0	0	0	0	0	
Î.M. „Servicii Com.Loc.” Rezina	0	0	0	0	0	
Î.M. „Comunservice” Criuleni	0	772,85	170,0	0	0	
Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă” Călărași	0	0	0	0	0	
Î.M. „AQUA Basarabeasca”	0	0	0	0	0	
Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	0	172,6	0	0	0	
SRL „Făclia” Cimișlia	0	0	0	0	0	
Î.M. „Apa Canal” Strășeni	0	0	0	0	0	
Î.M. „Apa Canal” Edineț	0	0	0	0	0	
S.A. „Apa Canal Nisporeni”	0	0	0	0	0	
S.A. „Apa Canal Basarabeasca”	0	0	0	0	0	
Î.M. „Apa Canal Magdacești”	0	0	0	0	0	
S.R.L. „Petcom Lux” Căusenii	0	0	0	0	0	
S.R.L. „Aquasol”	0	0	0	0	0	
S.R.L. „Izvor Cristalin”	0	0	0	0	0	
Î.M. „Regia Apa Șoldănești”	0	0	0	0	0	0
Î.M. „Pro Mediu-Cocieri”	0	0	0	0	0	0

Este important de menționat că, majoritatea operatorilor, titulari de licențe, nu au prezentat Planurile de investiții pentru a fi examinate și aprobare de către ANRE. Astfel, ANRE nu poate să reflecte date privind planificarea și realizarea investițiilor în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare de către toți operatorii pe parcursul perioadei de referință.

Până la data de 29.12.2019, titularii de licențe prezentau Planurile de investiții în conformitate cu prevederile pct. 49 din Metodologia determinării, aprobării și aplicării tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 741 din 18.12.2014. La data de 29.12.2019 a intrat în vigoare Regulamentul privind principiile de efectuare a investițiilor în sectorul de alimentare cu apă și de canalizare aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 357/2019 din 27.09.2019.

Deși ANRE a informat operatorii privind termenele de prezentare a planurilor de investiții pentru aprobare, cerințele minime în procesul de elaborare, categoriile de investiții etc. și a solicitat tuturor operatorilor să prezinte planurile anuale de investiții și ulterior rapoartele privind realizarea investițiilor, majoritatea operatorilor nu s-au conformat.

Lipsa surselor financiare pentru realizarea investițiilor în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare nu permite dezvoltarea, modernizarea, reabilitarea, re tehnologizarea acestor sisteme, care sunt vitale pentru populația Republicii Moldova. Infrastructura tehnico-edilitară este cu termenul util de exploatare depășit, rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare au un grad înalt de uzură, fapt ce denotă nivelul crescut al pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă.

3.5. Piața produselor petroliere

Piața produselor petroliere din Republica Moldova este asigurată din importul produselor petroliere de la principalii furnizori din regiune. În anul 2019 cantitatea totală de produse petroliere importate a constituit 861128,1 de tone, fiind în creștere cu 3,8 % față de cantitatea produselor petroliere importate în anul 2018. Majorarea s-a înregistrat datorită creșterii importului la motorină (+ 6,2 %) și la unele tipuri de benzină. Totodată, cantitatea gazelor lichefiate importate s-a diminuat cu 8,9 % (Tabelul 25).

Tabelul 25. Cantitățile de produse petroliere importate în anii 2017-2019

Tipul produsului	2017	Cota Parte	2018	Cota parte	2018/2017	2019	Cota parte	2019/2018
	Tone		tone		%	Tone		%
Benzină A 98	2 612,18	0,3%	2 821,15	0,3%	8,0	3 524,64	0,4%	24,9
Benzină A 95	159 555,64	19,7%	162 642,61	19,6%	1,9	167 534,14	19,5%	3,0
Benzină A 92	5 818,19	0,7%	4 176,80	0,5%	-28,2	501,33	0,1%	-88,0
Motorină	568 934,49	70,3%	587 844,84	70,9%	3,3	624 038,28	72,5%	6,2
Gaz lichefiat	72 351,47	8,9%	71 917,94	8,7%	-0,6	65 529,71	7,6%	-8,9
Total produse petroliere	809 271,97		829 403,35		2,5	861 128,10		3,8

Sursa: Statistica ANRE în baza rapoartelor prezentate de companiile licențiate și a importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

România reprezintă principalul furnizor de produse petroliere deținând, din totalul importat, o cotă de 99,94 % la benzină și 87,26% la motorină. Această tendință se explică prin prezența pe piața autohtonă a companiilor petroliere care dețin rafinării proprii în statul vecin și distanța mică care permite importul pe cale rutieră la costuri relativ mici. Din celelalte țări furnizoare de produse petroliere principale pot fi menționate Ucraina cu 0,06% la benzină, Federația Rusă cu 7,72% la motorină, Belarus cu 2,8 % la motorină și Bulgaria cu 1,59 % la motorină. (Figurile 15, 16)

Importurile de gaz lichefiat sunt efectuate din patru țări: Federația Rusă, România, Kazahstan și Belarus. În cazul gazului lichefiat, poziția de lider este ocupată de Kazahstan care deține o cotă de 38,7 %. Această tendință se explică prin faptul că prețul de vânzare a gazului lichefiat importat din

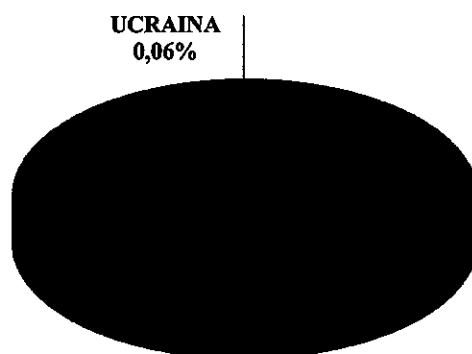

Figura 15. Importul de benzină după țări în anul 2019

Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

Kazahstan este mai mic decât în alte regiuni, aceasta fiind urmată de Federația Rusă cu 35,80%, România cu 25,44% și Belarus cu 0,06%. (Figura 17).

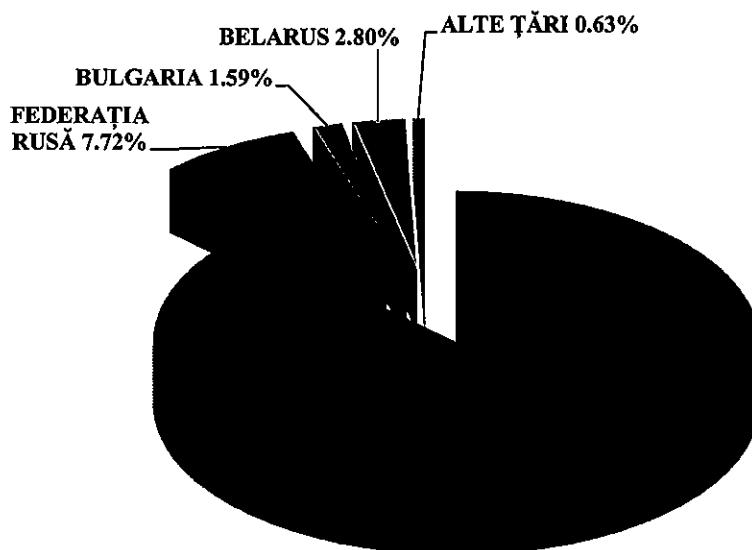

Figura 16. Importul de motorină după țări în anul 2019

Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

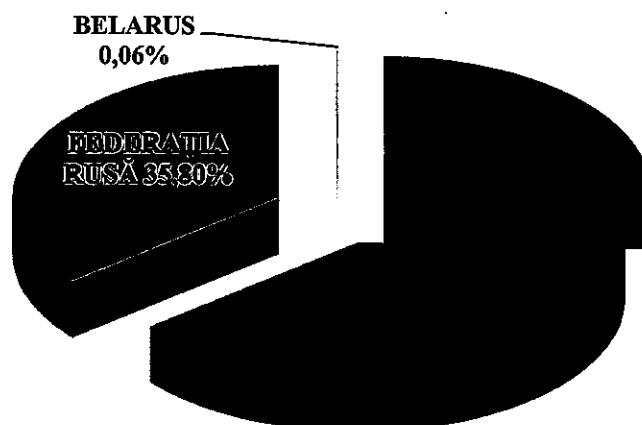

Figura 17. Importul de gaze lichefiate după țări în anul 2019

Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

În figurile 18, 19, 20 sunt reflectate cotațiile bursiere, precum și prețurile medii de import exprimate în dolari SUA, cât și în monedă națională.

Pe parcursul perioadei de referință, prețurile medii lunare de import la produsele petroliere principale exprimate în dolari SUA au fost influențate în mare parte de evoluția cotațiilor Platts.

În luna ianuarie prețul mediu de import al unei tone de benzină a fost de 531,8 dolari SUA/tona, majorându-se către luna mai până la 712,2 dolari SUA/tona. Începând cu luna iulie, prețul de import a intrat în trend descrescător, ajungând în decembrie la 614,8 dolari SUA/tona. Totodată, începând cu luna mai se atestă creșterea semnificativă a diferenței dintre prețul mediu de import și cotațiile Platts. Dacă în primele patru luni ale anului diferența a constituit în mediu 22,5 dolari SUA/tona, atunci în ultimele 8 luni aceasta sa majorat până la 43,0 dolari SUA/tona.

Motorina a avut aceeași evoluție ca și benzina, având pe parcursul a mai multor luni prețul de import mai mare ca la benzina.

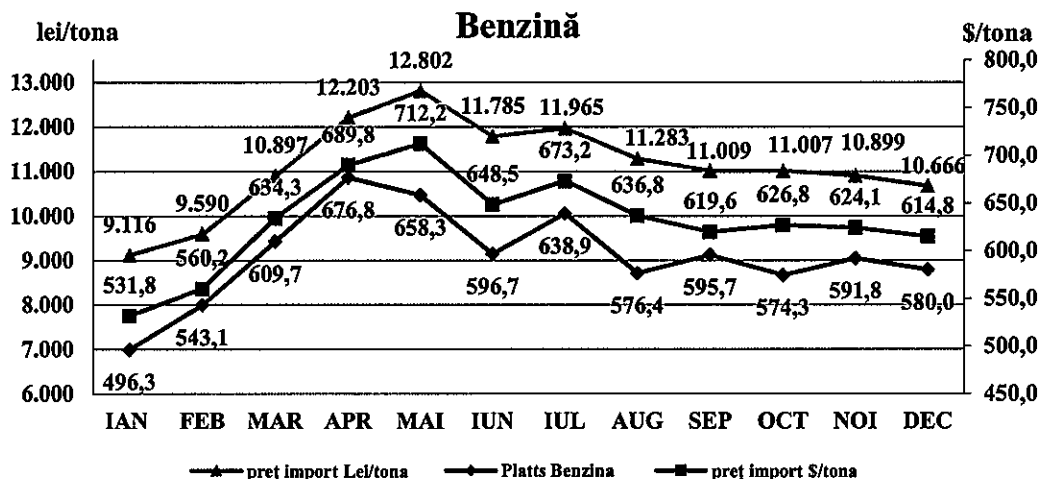

Figura 18. Prețurile medii de import/cotațiile medii la benzina în anul 2019

Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

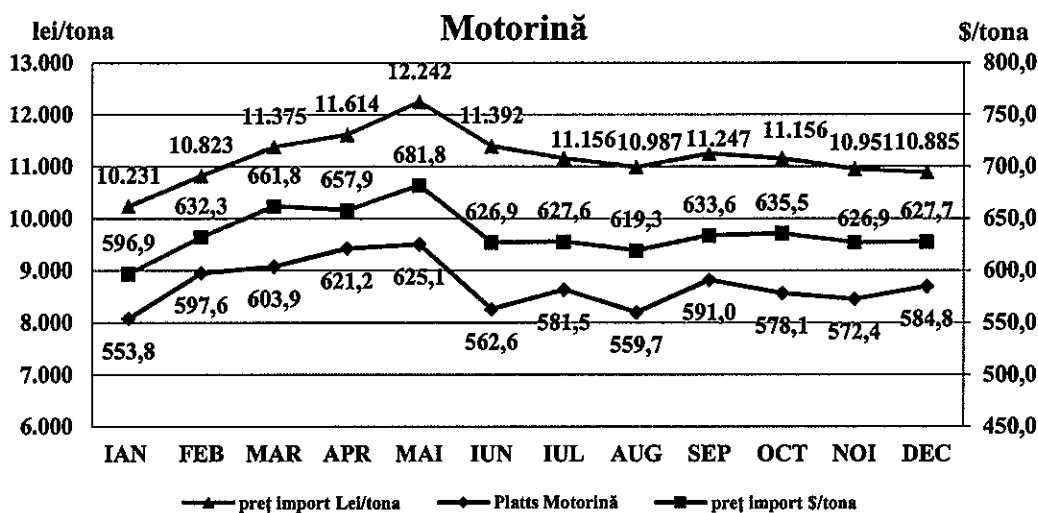

Figura 19. Prețurile medii de import/cotațiile medii la motorină în anul 2019

Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

Prețul mediu de import al gazului lichefiat a oscilat între 381,4 și 512,7 dolari SUA/tona. Astfel, dacă la începutul anului prețul mediu de import a constituit 413,2 dolari SUA/tona, în luna mai acesta a crescut până la 474,6 dolari SUA/tona, iar deja în luna august a atins cota de 381,4 dolari SUA/tonă. Începând cu luna septembrie prețul de import a înregistrat o creștere permanentă ajungând la finele anului la cota de 512,7 dolari SUA/tona, ceea ce reprezintă o majorare cu 99,5 dolari SUA/tona sau cu 24,1 % comparativ cu luna ianuarie 2019.

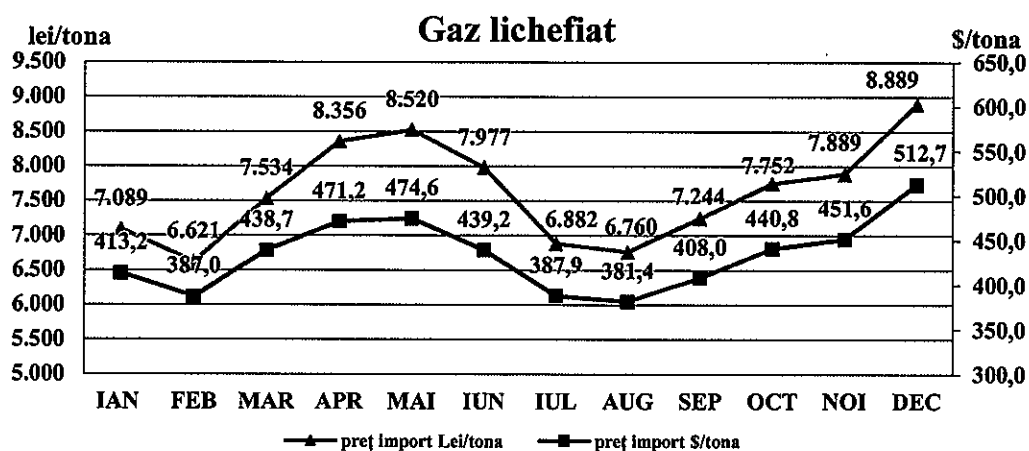

Figura 20. Prețurile medii de import/cotațiile medii la gaze lichefiate în anul 2019

Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

În Tabelul 25 este prezentată informația comparativă privind cantitățile de produse petroliere comercializate cu ridicata și cu amănuntul pe piața internă, cu indicarea prețurilor medii de comercializare, inclusiv TVA, înregistrate în anii 2018-2019. Prețurile medii efective de vânzare cu ridicata și cu amănuntul, au fost determinate ca media ponderată a prețurilor practicate de către toți titularii de licențe.

Tabelul 25. Cantitățile de produse petroliere comercializate cu ridicata și cu amănuntul 2018-2019

Produsul	comerț cu ridicata						comerț cu amănuntul					
	2018		2019		2019/2018 %		2018		2019		2019/2018 %	
	tone	lei /tona	tone	lei /tona	cantitate	preț	mii litri	lei/ litru	mii litri	lei/ litru	volum	preț
Benzină A98	613,45	22 290,80	807,18	22 248,41	31,6	-0,2	3 651,62	19,26	4 341,86	19,47	18,9	1,1
Benzină A95	60 043,00	20 706,16	86 927,91	20 454,92	44,8	-1,2	177 344,95	18,27	187 789,09	18,53	5,9	1,4
Benzină A92	2 997,15	21 210,07	1 855,86	20 305,32	-38,1	-4,3	30 827,47	18,00	21 181,94	18,31	-31,3	1,7
Motorină	448 537,05	17 286,73	564 790,59	16 859,23	25,9	-2,5	428 066,20	15,99	445 139,53	16,19	4,0	1,2
Gaz lichefiat	45 066,02	14 531,51	41 646,29	13 703,68	-7,6	-5,7	118 411,92	10,25	113 338,74	10,20	-4,3	-0,5
Total	557 256,66		696 027,83		24,9		758 302,16		771 791,15		1,8	

Sursa: Statistica ANRE în baza rapoartelor anuale prezentate de companiile licențiate

Tabelul 26. Stocurile și consumul intern de produse petroliere principale și gaze lichefiate în anul 2019, tone

Produsul	Stoc la începutul anului	Importat	Consum intern	Stoc la finele anului
Benzină	12 633,08	171 560,10	169 750,15	14 443,03
Motorină	28 825,97	624 038,28	624 099,78	28 764,47
Gaze lichefiate	6 032,13	65 529,71	66 398,41	5 163,44
	47 491,18	861 128,10	860 248,34	48 370,94

Sursa: Statistica ANRE în baza rapoartelor anuale prezentate de companiile licențiate

Stocurile de produse petroliere la finele anului asigură consumul intern pentru o perioadă de 31 de zile la benzină, 17 zile la motorină și 28 de zile la gazul lichefiat.

În rezultatul modificărilor la Legea nr.461/2001 privind piața produselor petroliere, care au intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2019, prețurile de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere principale și a gazului lichefiat se stabilesc și se modifică de sine stătător de către companii, ținându-se cont de consumurile și cheltuielile aferente comercializării produselor respective, în conformitate cu standardele de contabilitate aplicabile, incluzând o rată de rentabilitate anuală care nu depășește 10%, prevăzută în Metodologia formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere.

Noua Metodologie a fost aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație nr. 50/2019 din 11.03.2019 (în vigoare din 15.03.2019)

Prețurile efective medii ponderate de comercializare cu amănuntul a benzinei, motorinei și a gazului lichefiat comparativ cu prețurile plafon medii ponderate stabilite de către titularii de licențe, pentru anul 2019 sunt prezentate în figurile 21-25.

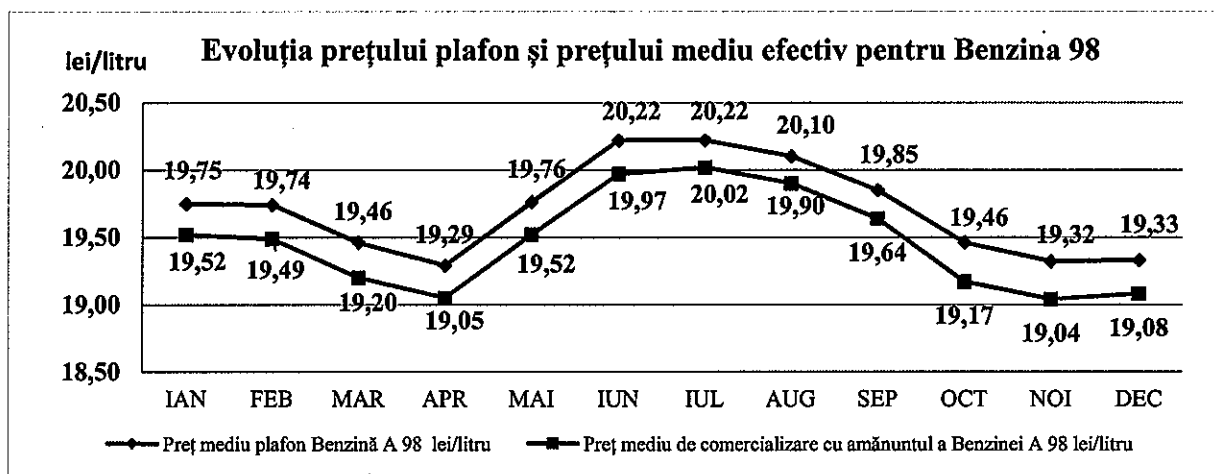

Figura 21. Evoluția prețului plafon și a prețului mediu efectiv pentru Benzina 98

Sursa: Statistica ANRE în baza calculului prețului plafon și rapoartelor prezentate de titularii de licențe

Diferența dintre prețul mediu plafon și prețul mediu efectiv pentru benzina 98 în anul 2019 a constituit circa 0,24 lei/litru sau -1,2%.

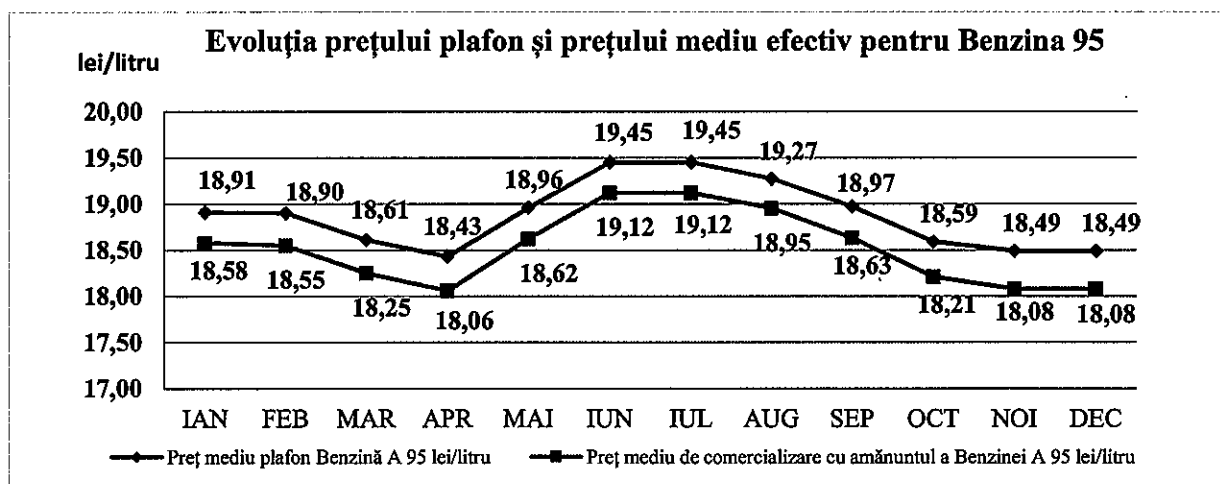

Figura 22. Evoluția prețului plafon și a prețului mediu efectiv pentru Benzina 95

Sursa: Statistica ANRE în baza calculului prețului plafon și rapoartelor prezentate de titularii de licențe

Diferența dintre prețul mediu plafon și prețul mediu efectiv pentru benzina 95 în anul 2019 a constituit circa 0,36 lei/litru sau - 1,9 %.

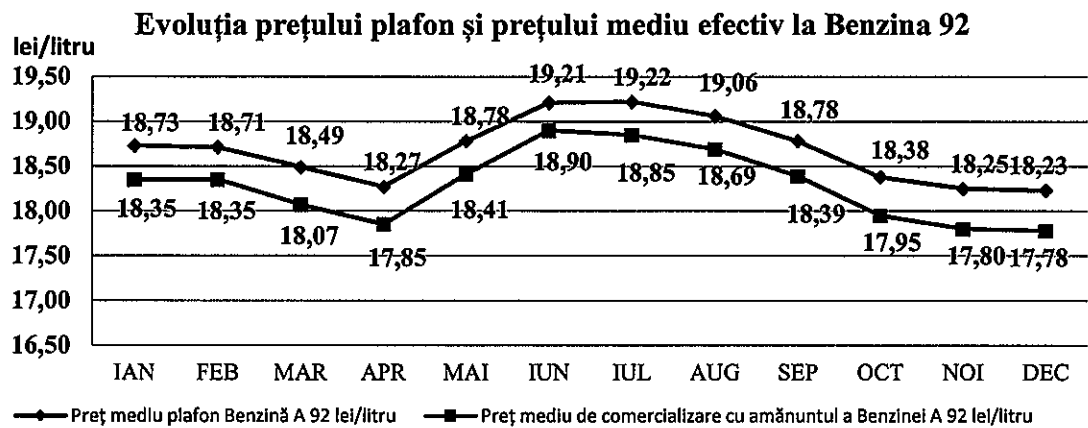

Figura 23. Evoluția prețului plafon și a prețului mediu efectiv pentru Benzina 92

Sursa: Statistica ANRE în baza calculului prețului plafon și rapoartelor prezentate de titularii de licențe

Diferența dintre prețul mediu plafon și prețul mediu efectiv pentru benzina 92 în anul 2019 a constituit circa 0,39 lei/litru sau - 2,1 %.

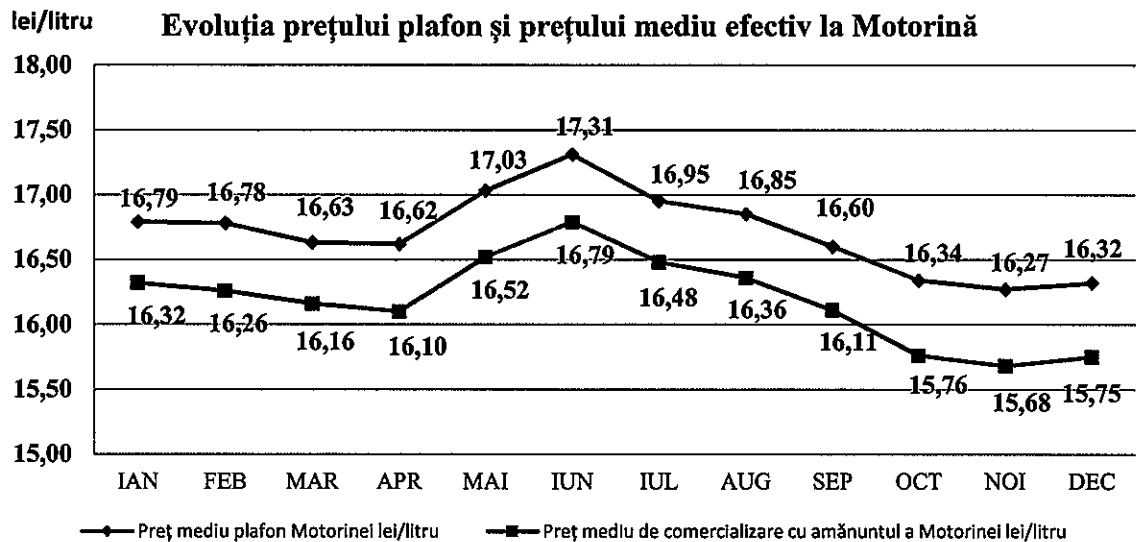

Figura 24. Evoluția prețului plafon și a prețului mediu efectiv la motorină în anul 2019

Sursa: Statistica ANRE în baza calculului prețului plafon și rapoartelor prezentate de titularii de licențe

Diferența dintre prețul mediu plafon și prețul mediu efectiv pentru motorină în anul 2019 a constituit circa 0,52 lei/litru sau - 3,1 %.

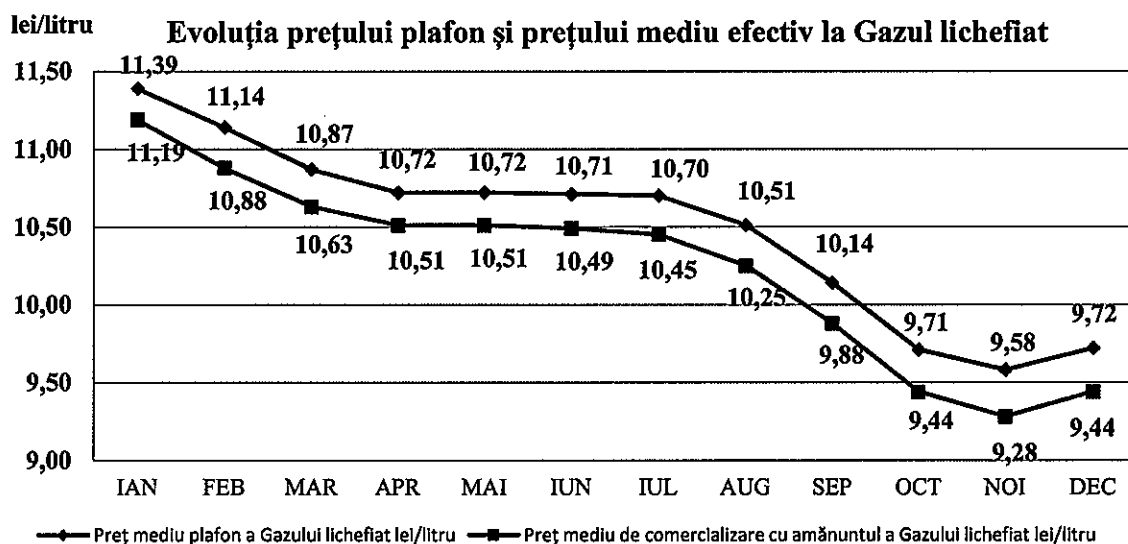

Figura 25. Evoluția prețului mediu efectiv de comercializare cu amănuntul a gazelor lichefiate
Sursa: Statistica ANRE în baza rapoartelor prezentate de titularii de licențe

Diferența dintre prețul mediu plafon și prețul mediu efectiv pentru gazul lichefiat în anul 2019 a constituit circa 0,25 lei/litru sau -2,4 %.

Diferențele înregistrate dintre prețurile plafon mediu ponderate stabilite de către titularii de licență și prețul efectiv mediu de comercializare se datorează reducerilor aplicate de către companiile petroliere prin intermediul cardurilor corporative valorice și vânzărilor în zilele de odihnă.

În conformitate cu pct. 15 al Metodologiei formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație nr. 50/2019 din 11.03.2019, rata de rentabilitate anuală, integral pe întreprindere, inclusă în prețul de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere principale și a gazului lichefiat, nu poate depăși 10 % din consumurile și cheltuielile anuale aferente comercializării acestor produse. Pentru anul 2019, rentabilitatea medie aplicată de către titularii de licențe pentru comercializarea produselor petroliere și a gazului lichefiat la formarea prețurilor de comercializare cu amănuntul a constituit 4,23 %, în timp ce rentabilitatea medie efectivă a fost de 1,51 %.

4. Activitatea normativă

Potrivit art. 12 alineat (2) din Legea cu privire la energetică, nr. 174 din 21.09.2017, în scopul exercitării atribuțiilor și a funcțiilor prevăzute de lege, ANRE elaborează și aprobă regulamente, metodologii și alte acte normative de reglementare prevăzute de Legea cu privire la energetică, nr.174 din 21.09.2017, Legea cu privire la energia electrică nr.107 din 27.05.2016, Legea cu privire la energia termică și promovarea cogenerării nr.92 din 29 mai 2014, Legea cu privire la gazele naturale nr.108 din 27.05.2016, Legea privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile nr.10 din 26.02.2016, Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare nr. 303 din 13.12.2013.

Prevederi similare sunt stabilite și în Regulamentul de organizare și funcționare a ANRE, aprobat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 334 din 14.12.2018, care prevede că ANRE elaborează și aprobă regulamente, metodologii și alte acte normative din domeniul energetic și al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

La elaborarea și aprobarea actelor normative de reglementare, ANRE a respectat principiul consultărilor publice a proiectelor de acte normative de reglementare, care au impact semnificativ asupra piețelor reglementate. Acest proces are loc în conformitate cu Legea nr. 239-XVI din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional, legile speciale aplicabile în sectorul energetic și domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

Astfel, pe parcursul anului 2019 ANRE a continuat elaborarea și aprobarea actelor normative de reglementare.

În scopul realizării Planului de activitate al ANRE pentru anul 2019, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație nr. 47 din 06.03.2019, Consiliul de Administrație al ANRE a aprobat în ședințe publice următoarele acte normative de reglementare:

1. Regulamentul privind racordarea la rețelele de gaze naturale și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 112/2019 din 19 aprilie 2019 (Regulamentul privind racordarea)

Regulamentul privind racordarea la rețelele de gaze naturale și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, reglementează:

- etapele, procedura, termenele și condițiile de racordare a instalațiilor de utilizare și a instalațiilor de producere la rețelele de gaze naturale ale operatorilor de sistem, interconectarea rețelelor de gaze naturale;
- raporturile juridice dintre operatorii de sistem și utilizatorii de sistem privind prestarea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale;
- termenele și condițiile de deconectare, de reconectare la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale a instalațiilor de utilizare, a instalațiilor de producere și a depozitelor de stocare; condițiile de sistare a prestării serviciilor de transport sau de distribuție a gazelor naturale, de întrerupere, de limitare a livrării gazelor naturale.

Regulamentul se aplică la stabilirea soluțiilor de racordare a instalațiilor de utilizare, a instalațiilor de producere, a depozitelor de stocare ale solicitanților, la rețeaua de gaze naturale, modificarea instalațiilor de gaze naturale existente, eliberarea avizelor de racordare, condițiilor tehnice de interconectare a rețelelor de gaze naturale, precum și relațiile dintre operatorii de sistem, inclusiv cu utilizatorii de sistem privind contractarea serviciilor de transport și/sau de distribuție a gazelor naturale.

Impactul

Implementarea Regulamentului privind racordarea va avea impact pozitiv atât asupra titularilor de licențe, cât și asupra consumatorilor finali existenți și potențiali.

Orice potențial consumator sau consumator final va putea să beneficieze de dreptul său de acces la rețeaua de gaze naturale a operatorului de sistem, unde procedura, etapele și condițiile de racordare sunt descrise în Regulamentul privind racordarea. Prevederile Regulamentului privind racordarea vor contribui la îmbunătățirea serviciilor prestate și la evitarea neînțelegerilor ce pot apărea în relațiile dintre utilizatorii de sistem și operatorii de sistem în legătură cu racordarea, deconectarea, reconectarea la rețelele de gaze naturale, prestarea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, sistarea prestării serviciilor, întreruperea, limitarea livrării gazelor naturale.

Prevederile Regulamentului au constituit temei pentru stabilirea indicatorilor de calitate garantați prevăzuți în Regulamentul privind calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale aprobat de Agenție, pentru nerespectarea cărora operatorii de sistem sunt obligați să achite compensații utilizatorilor de sistem.

2. Regulamentul privind furnizarea gazelor naturale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 113/2019 din 19.04.2019

Regulamentul privind furnizarea gazelor naturale reglementează:

- furnizarea gazelor naturale, inclusiv furnizarea gazelor naturale de către furnizorul de ultimă opțiune și furnizorul care are obligația de furnizare a gazelor naturale consumatorilor casnici și societăților comerciale mici în contextul obligațiilor de serviciu public;
- contractarea și facturarea gazelor naturale;
- deconectarea, reconectarea instalațiilor de gaze naturale (aparaturilor de utilizare) ale consumatorilor finali, limitarea și întreruperea furnizării gazelor naturale;
- calitatea serviciului de furnizare a gazelor naturale;
- examinarea reclamațiilor și soluționarea neînțelegerilor dintre furnizori, operatorii de sistem și consumatorii finali.

Regulamentul se aplică consumatorilor finali, furnizorilor și operatorilor de sistem, pentru asigurarea condițiilor necesare furnizării gazelor naturale la locurile de consum ale consumatorilor finali.

Impactul

Regulamentul privind furnizarea gazelor naturale prevede soluții pentru rezolvarea problemelor consumatorilor finali (încheierea contractelor cu furnizorul ales, deconectarea instalației de utilizare, încheierea contractelor de furnizare a gazelor naturale cu mai mulți furnizori în același timp, facturarea, furnizarea de ultimă opțiune, consumul fraudulos etc.) implementarea căruia va avea un impact pozitiv asupra titularilor de licențe și consumatorilor finali.

Consumatorii finali informați își vor cunoaște drepturile și obligațiile și vor juca un rol proactiv în relația cu furnizorul și operatorul de sistem, fiind evitate neînțelegerile și situațiile de conflict.

La rândul lor, operatorii de sistem și furnizorii vor avea obligația să dispună de Centre de informare a utilizatorilor/ consumatorilor finali, unde vor pune la dispoziția solicitanților toată informația necesară pentru a soluționa reclamațiile consumatorilor finali.

De asemenea, implementarea prevederilor Regulamentului privind furnizarea gazelor naturale va conduce la îmbunătățirea calității serviciului de furnizare a gazelor naturale. În cazul nerespectării de către furnizorul de serviciu public a termenelor de încheiere a contractului de furnizare a gazelor naturale, solicitantul potențial consumator final este în drept să ceară compensații de la furnizor.

3. Codul rețelelor de gaze naturale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 420/2019 din 22.11.2019

Codul rețelelor de gaze naturale instituie norme care asigură gestionarea unui acces eficient și transparent la rețelele de gaze naturale.

Prevederile Codului rețelelor de gaze naturale se aplică la punctele de interconectare dintre sistemele de gaze naturale ale Republicii Moldova, statele membre ale Uniunii Europene și Părțile Contractante ale Tratatului de Constituire a Comunității Energetice. Codul se aplică la punctele de intrare/ieșire spre țări terțe, în conformitate cu decizia Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică.

Codul rețelelor de gaze naturale stabilește norme privind:

- exploatarea rețelelor de transport și de distribuție a gazelor naturale;
- asigurarea interoperabilității în cadrul sistemului de gaze naturale;
- schimbul de date cu operatorii de sistem, inclusiv cu operatorii sistemelor de transport din țările vecine;
- operarea fluxurilor de gaze naturale în rețelele de gaze naturale, inclusiv prin interconexiuni;
- alocarea capacității la punctele de interconectare.

Codul rețelelor de gaze naturale se aplică tuturor operatorilor de sistem și utilizatorilor de sistem, inclusiv în legătură cu tranzacțiile transfrontaliere.

Impactul

Prin adoptarea Codului rețelelor de gaze naturale Republica Moldova și-a onorat angajamentele asumate în calitate de țară membră la Tratatul de Constituire a Comunității Energetice.

Prin aprobarea Codului rețelelor de gaze naturale în legislația națională au fost transpuse o serie de acte normative europene, conform cărora operatorii de sistem naționali își vor desfășura activitatea pe viitor și vor conlucra cu operatorii de sistem din țările vecine.

Implementarea prevederilor Codului rețelelor de gaze naturale va duce la beneficii pe termen mediu, precum creșterea gradului de transparență al sectorului, sporirea nivelului de concurență pe piața gazelor naturale, pe termen lung ar putea îmbunătăți și nivelul securității energetice al țării, în cazul în care pe piața își vor începe activitatea mai mulți furnizori sau utilizatori de sistem.

4. Regulamentul privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale și gestionarea congestiilor, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 421/2019 din 22.11.2019

Regulamentul privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale și gestionarea congestiilor stabilește:

- principiile generale și condițiile de acces la rețelele de transport al gazelor naturale;
- mecanisme de alocare a capacității rețelelor de transport al gazelor naturale;
- instrumentele și procedurile de gestionare a congestiilor;
- atribuțiile și responsabilitățile participanților la aceste operațiuni;
- cerințe privind transparența în publicarea datelor de către operatorii de sistem;
- măsuri menite să garanteze securitatea aprovizionării cu gaze naturale.

Regulamentul se aplică tuturor utilizatorilor de sistem inclusiv pentru raporturile juridice ce țin de schimburile transfrontaliere de gaze naturale.

Impactul

Regulamentul privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale și gestionarea congestiilor asigură disponibilitatea unor mecanisme ce vor fi utilizate de către operatorii sistemelor de transport pentru reducerea riscului apariției congestiilor fizice în sistem care pot perturba activitatea, atât activitatea zi de zi a utilizatorilor de sistem, precum și dăuna întregii infrastructuri de transport a gazelor naturale.

Din punctul de vedere al eficienței economice, mecanismele adoptate vor permite operatorilor sistemului de transport al gazelor naturale să gestioneze capacitățile neutilizate și să le ofere altor solicitanți de pe piață, astfel eliminând situații ce pot duce la monopolizarea acestora.

Regulamentul include mai multe cerințe privind transparența, care se referă la operatorii sistemului de transport și publicarea informațiilor necesare utilizatorilor de sistem pentru a fi asigurat accesul efectiv la rețeaua de transport al gazelor naturale.

5. Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 422/2019 din 22.11.2019

Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale reglementează calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale prestate de către operatorul sistemului de transport, operatorul sistemului de distribuție, utilizatorilor de sistem sau solicitanților. Regulamentul stabilește indicatorii generali și garanți de calitate a serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, precum și consecințele nerespectării de către operatorii de sistem a valorilor minime ale acestor indicatori.

Prevederile Regulamentului se aplică în relațiile dintre operatorii de sistem și:

- utilizatorii de sistem, inclusiv consumatorii finali de gaze naturale;
- persoanele fizice/juridice care se adresează operatorului de sistem în vederea racordării instalațiilor de gaze naturale la rețeaua de gaze naturale;
- persoanele fizice/juridice care solicită informații sau care adresează o reclamație referitoare la calitatea serviciului de transport/distribuție a gazelor naturale.

Impactul

Pentru nerespectarea de către operatorii de sistem a indicatorilor de calitate stabiliți, consumatorii finali au dreptul la compensații stabilite în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale. Operatorul de sistem este obligat să compenseze consumatorul final direct prin compensații fixe sau prin intermediul furnizorului de gaze naturale prin micșorarea sumei prețului gazelor naturale consumate. În funcție de caz, aceste compensații sunt achitate automat și la cererea consumatorului final. Totodată, în cazul nerespectării valorilor minime stabilite ale indicatorilor generali de calitate și a indicatorilor garanți de continuitate în livrarea gazelor naturale consumatorilor finali, Agenția este în drept să reducă tarifele pentru serviciile de transport și de distribuție a gazelor naturale.

Actul normativ de reglementare va responsabiliza operatorii de sistem în scopul asigurării respectării drepturilor consumatorilor finali de a li se livra gaze naturale în mod continuu și fiabil.

Stabilirea indicatorilor de calitate, generali și garanți precum și valorile minime ale acestor indicatori permit Agenției să evalueze corect gradul respectării acestora de către operatorii de sistem și, după caz, să intervină cu măsuri.

6. Regulile pieței gazelor naturale, aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 534/2019 din 27.12.2019

Regulile pieței gazelor naturale au drept scop stabilirea cadrului legal pentru efectuarea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare a gazelor naturale și a produselor conexe pe piața angro și cu amănuntul a gazelor naturale, precum și pentru prestarea serviciilor de sistem, bazate pe principiul transparenței, obiectivității, competitivității și nediscriminării.

Regulile reglementează:

- structura pieței gazelor naturale;
- procedurile, principiile și standardele de organizare și de funcționare a pieței gazelor naturale;
- tipurile de contracte încheiate pe piața gazelor naturale și clauzele obligatorii ce urmează a fi incluse în contractele încheiate pe piața contractelor bilaterale în condiții reglementate;
- metodele de calcul al fluxurilor efective de gaze naturale pe piața gazelor naturale, volumelor de gaze naturale procurate de participanții la piața gazelor naturale în conformitate cu contractele încheiate, metodele de evidență a cantității de gaze naturale la punctele de intrare și de ieșire ale rețelelor de transport al gazelor naturale;
- procedurile și metodele de evidență a tranzacțiilor efectuate pe piața gazelor naturale;
- procedura de efectuare a notificărilor fizice de către participanții la piața gazelor naturale;
- procedurile și metodele aferente stabilirii și menținerii bazei de date pentru necesitățile pieței gazelor naturale;
- procedurile și metodele aferente achiziției serviciilor de sistem și cele aferente achiziției gazelor naturale pentru acoperirea consumului tehnologic și a pierderilor de gaze naturale în rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale;
- drepturile și obligațiile participanților la piața gazelor naturale, inclusiv obligațiile participanților la piața gazelor naturale în legătură cu echilibrarea;
- metodele de calcul al dezechilibrelor cantitative provocate de participanții la piața gazelor naturale și al decontărilor financiare pentru dezechilibrele provocate pe piața gazelor naturale;
- alte norme necesare pentru organizarea și funcționarea pieței gazelor naturale.

Impactul

Prevederile Regulilor pieței gazelor naturale vor avea un impact considerabil asupra mai multor aspecte ale funcționării sectorului de gaze naturale, printre care pot fi menționate:

- ✓ Apariția noilor furnizori pe piață, diversificarea surselor de furnizare a gazelor naturale;
- ✓ Consumatorii finali vor avea posibilitatea de a-și alege furnizorul de gaze naturale și beneficia de prețuri competitive;
- ✓ Participanților la piața de gaze naturale le vor reveni noi responsabilități și funcții (pentru aspectele de echilibrare, evidența gazelor naturale, prognozare și notificare a tranzacțiilor). Entitatea de echilibrare va fi responsabilă de evidența tuturor tranzacțiilor care vor fi efectuate pe piață, precum și de evidența volumelor de gaze naturale intrate/ieșite din sistemul național de transport al gazelor naturale;
- ✓ Instituirea mecanismului de echilibrare a sistemului de gaze naturale, care permite acoperirea de către utilizatorii de sistem a costurilor financiare asociate cu dezechilibrele provocate de aceștia în rețelele de transport al gazelor naturale;
- ✓ Integrarea în timp a pieței gazelor naturale din Republica Moldova cu piețele energetice regionale și cea a Uniunii Europene.

7. Metodologia de calculare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 535/2019 din 27.12.2019

Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru serviciul de transport al gazelor naturale are drept scop stabilirea modului de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru serviciul de transport al gazelor naturale, inclusiv a tarifelor de tip intrare/ieșire, prestat de către operatorii sistemelor de transport.

Metodologia stabilește:

- principiile de reglementare a tarifelor pentru serviciul de transport al gazelor naturale;
- modul de calculare și aplicare a tarifelor de intrare/ieșire în/din rețelele de transport al gazelor naturale;
- mecanismele și metoda de stabilire a ratelor de alocare a costurilor în raport cu punctele de intrare/ieșire în/din rețelele de transport al gazelor naturale;
- structura și modul de determinare a cheltuielilor reglementate;
- modul de determinare, aprobare și actualizare a costurilor de bază pentru serviciul de transport al gazelor naturale;
- modul de determinare a nivelului rentabilității;
- modul de separare a costurilor, a cheltuielilor și a rentabilității între activitățile practicate de către OST;
- modul de determinare, aprobare, ajustare, actualizare și aplicare a tarifelor reglementate.

Impactul

Metodologia de calculare a tarifelor pentru serviciul de transport al gazelor naturale va avea impact asupra tuturor operatorilor sistemelor de transport, precum și asupra utilizatorilor de sistem (furnizori, consumatori finali).

Operatorii sistemelor de transport vor calcula tarifele pentru serviciul de transport al gazelor naturale pentru utilizatorii de sistem separat pentru fiecare punct de intrare sau punct de ieșire în/din sistemul de transport al gazelor naturale aplicând mecanismele de alocare a costurilor stabilite de Metodologie. Tarifele pentru serviciul de transport al gazelor naturale vor fi determinate aplicând metoda prețului de referință în funcție de distanța medie ponderată bazată pe capacitate.

În ceea ce privește impactul actului normativ de reglementare asupra consumatorilor finali, acesta va putea fi determinat pe parcursul perioadei de aplicare a Metodologiei de către titularii de licențe pentru transportul gazelor naturale. Spre deosebire de Metodologia tarifară precedentă, care prevedea modalitatea de determinare a tarifului pentru serviciul de transport al gazelor naturale conform principiului „marcă poștală”, în cadrul sistemului tarifar bazat pe tarife de intrare-ieșire, costurile pentru serviciul de transport nu sunt asociate cu o anumită rută. Utilizatorii de sistem vor putea contracta separat capacitatea de intrare și ieșire. În plus, aceștia pot solicita transportarea gazelor naturale de la orice punct de intrare spre orice punct de ieșire. În acest context, operatorul sistemului de transport decide care este modalitatea cea mai eficientă de transportare a gazelor naturale.

Datorită abordării specifice a Metodologiei, operatorii sistemelor de transport vor avea posibilitatea de a-și planifica activitatea și costurile legate de aceasta într-un mod corect și previzibil.

8. Regulamentul privind sistemul de distribuție închis al energiei electrice, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 48/2019 din 11.03.2019

Regulamentul privind sistemul de distribuție închis al energiei electrice are ca scop:

- reglementarea termenelor și condițiilor de racordare, deconectare, reconectare a instalațiilor de utilizare ale utilizatorilor sistemului de distribuție închis la sistemul de distribuție închis;

- reglementarea raporturilor juridice dintre operatorul sistemului de distribuție închis și utilizatori, privind contractarea și plata energiei electrice.

Regulamentul se aplică operatorilor și utilizatorilor sistemelor de distribuție închise la livrarea energiei electrice, evidența consumului, plata energiei electrice, limitarea și întreruperea livrării energiei electrice, examinarea reclamațiilor utilizatorilor și modalitatea de soluționare a litigiilor dintre operatori și utilizatori.

Impactul

Aplicarea acestui act normativ de reglementare în practică va obliga operatorii sistemelor de distribuție închise să încheie contracte de alimentare cu energie electrică cu utilizatorii sistemului de distribuție închis, să asigure livrarea energiei electrice în condiții optime și de siguranță, să asigure încasarea de la utilizatorii sistemului de distribuție închis a plăților pentru energia electrică distribuită, să repare prejudiciul cauzat utilizatorului în cazul nerespectării clauzelor contractuale, să prezinte lunar utilizatorului factura emisă în baza indicațiilor echipamentului de măsurare pentru plata energiei electrice consumate, la tariful în vigoare aprobat de Agenție, după caz, cu cel puțin 10 zile calendaristice înainte de expirarea termenului limită de plată a facturii, astfel utilizatorilor sistemului de distribuție li se va livra un serviciu calitativ de către operatorul sistemului de distribuție închis.

9. Hotărârea nr. 49/2019 din 11.03.2019 pentru modificarea Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr.282 din 11.11.2016

Modificarea menționată are ca scop schimbarea termenului de aplicare a plăților automate a compensațiilor pentru nerespectarea duratei și numărului întreruperilor programate și neprogramate, permițând respectarea principiului desfășurării activităților licențiate ale operatorilor de sistem cu cheltuieli minime și la eficiență maximă.

Principalele obiective stabilite ale intervenției sunt:

- elaborarea bazei de date privind asocierea consumatorilor finali cu elementele specifice ale rețelelor electrice de tensiune joasă de la care sunt alimentați, în scopul sistematizării informației pentru determinarea automată a încălcărilor indicatorilor de continuitate în alimentarea cu energie electrică;
- micșorarea costurilor necesare pentru modificarea sistemelor informaționale existente, utilizate de operatorii de sistem;
- excluderea cheltuielilor suplimentare legate de creditarea investițiilor necesare pentru modificarea sistemelor informaționale existente, utilizate de operatorii de sistem;
- elaborarea unui algoritm funcțional de determinare a cazurilor de încălcare a indicatorilor de continuitate în alimentarea cu energie electrică și stabilirea automată a compensațiilor pentru consumatorii finali;
- asigurarea transparenței și nediscriminării în procesul de compensare a consumatorilor finali în caz de nerespectare a indicatorilor normativi de continuitate în alimentarea cu energie electrică;
- evitarea situațiilor de neachitare a compensațiilor consumatorilor finali, cărora nu li s-au respectat indicatorii de continuitate;
- respectarea principiului desfășurării activităților licențiate cu cheltuieli minime și la eficiență maximă, stabilit prin Legea nr. 107 din 27 mai 2016 cu privire la energie electrică.

Impactul

Beneficiile pe care le vor obține consumatorii finali se vor reflecta în creșterea nivelului indicatorilor de continuitate a serviciului de distribuție a energiei electrice, impulsionată de prevederile

Regulamentului odată cu implementarea sistemului de plată a compensațiilor, care va servi drept stimul pentru ca operatorii sistemelor de distribuție să respecte nivelele normative ale indicatorilor respectivi.

10. Regulamentul privind dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 94/2019 din 04.04.2019

Regulamentul privind dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție are ca scop stabilirea:

- modului de elaborare, evaluare și aprobare a planurilor de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție pe o perioadă de 3 ani;
- etapelor și procedurii de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție;
- responsabilităților părților implicate în procesul de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție.

Regulamentul se aplică de către operatorii sistemelor de distribuție, autoritățile administrației publice locale, asociații și investitori.

Impactul

Actul normativ de reglementare aprobat va avea un impact pozitiv asupra activității operatorilor sistemelor de distribuție și asupra potențialilor consumatori și consumatorilor existenți, și anume:

- crearea de condiții necesare pentru dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție de operatorii sistemelor de distribuție, conform planului de dezvoltare și în condiții de eficiență economică;
- crearea de condiții optime necesare pentru dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție și pentru asigurarea cu energie electrică a potențialilor consumatori;
- asigurarea protecției drepturilor și a intereselor legitime ale potențialilor consumatori finali, inclusiv prin informarea acestora în legătură cu măsurile ce trebuie de întreprins în cazul în care pentru racordarea instalațiilor de utilizare ale solicitanților este necesar de dezvoltat rețeaua electrică de distribuție.

11. Metodologia de calculare a plăților pentru dezvoltarea, modernizarea, exploatarea și/sau întreținerea obiectelor de infrastructură energetică de importanță strategică, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 95/2019 din 04.04.2019

Metodologia de calculare a plăților pentru dezvoltarea, modernizarea, exploatarea și/sau întreținerea obiectelor de infrastructură energetică de importanță strategică are ca scop determinarea mărimii plăților în cazul în care venitul obținut din sau în legătură cu dezvoltarea, modernizarea, exploatarea și/sau întreținerea obiectelor de infrastructură energetică de importanță strategică nu acoperă costurile justificate ce țin de activitățile corespunzătoare.

Metodologia stabilește:

- structura și modul de determinare a costurilor justificate ce țin de activitățile de dezvoltare, modernizare, exploatare și/sau întreținere a obiectelor de infrastructură energetică de importanță strategică;
- modul de calculare a venitului obținut de operatorul obiectului de infrastructură energetică de importanță strategică de la exploatarea obiectului respectiv;
- modul de determinare și de ajustare a mărimii plății pentru finanțarea sau cofinanțarea obiectului de infrastructură energetică de importanță strategică.

Impactul

Actul normativ de reglementare va avea un impact pozitiv și anume:

- ✓ vor fi create premisele și condițiile necesare pentru atingerea obiectivelor stabilite în Legea cu privire la energetică;
- ✓ va fi asigurată transparența la formarea plăților pentru finanțarea sau cofinanțarea obiectului de infrastructură energetică de importanță strategică;
- ✓ vor fi asigurate condițiile necesare pentru ca operatorii să-și acopere costurile minime de operare necesare pentru desfășurarea normală a activității, utilizând eficient capacitățile de producție.

12. Regulamentul privind furnizarea energiei electrice, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 169/2019 din 31.05.2019

Regulamentul privind furnizarea energiei electrice are drept scop reglementarea raporturilor juridice dintre furnizor, operatorul de sistem și consumatorul final cu privire la contractarea, furnizarea și plata energiei electrice, care au loc pe piața energiei electrice cu amănuntul.

Regulamentul stabilește următoarele obiective:

- definirea rolurilor și stabilirea funcțiilor și obligațiilor furnizorului serviciului universal și a furnizorului de ultimă opțiune și a condițiilor de încheiere și reziliere a contractelor de furnizare a energiei electrice, precum și a condițiilor în care consumatorii finali pot beneficia de serviciile acestora;
- sporirea gradului de transparență în relațiile dintre consumatorii finali și furnizori în legătură cu furnizarea energiei electrice, prin oferirea posibilității de negociere a clauzelor contractuale, conform prevederilor art. 70, alin (4) din Legea cu privire la energia electrică;
- prevederea clauzelor obligatorii ale contractului de furnizare a energiei electrice în care sunt specificate drepturile și obligațiile consumatorilor finali în raport cu furnizorii privind condițiile de livrare a energiei electrice, de limitare a livrării și/sau deconectare a instalațiilor de utilizare ale consumatorilor finali de la rețeaua electrică;
- introducerea posibilității pentru consumatorii finali de a alege între tarife de tip monom și binom, precum și prețuri diferențiate în funcție de orele de consum aplicat la facturarea consumului de energie electrică;
- stabilirea unui sistem de plată a compensațiilor de către furnizori consumatorilor finali, în cazul încălcării obligațiilor stabilite de Legea cu privire la energia electrică și Regulamentul cu privire la furnizarea energiei electrice.

Impactul

Aplicarea prevederilor Regulamentului va avea un impact pozitiv asupra furnizorilor și consumatorilor finali de energie electrică.

Se stabilesc în mod clar, transparent și neechivoc drepturile și obligațiile furnizorilor în raport cu consumatorii finali și invers. Sunt descrise modalitățile de aplicare a tarifelor de tip binom și a celor diferențiate după orele de consum, oferind astfel consumatorilor finali posibilitatea de a-și controla cheltuielile pentru energia electrică consumată. Se creează premise pentru dezvoltarea unei piețe concurențiale veritabile în Republica Moldova, stimulate de intrarea pe piața energiei electrice a unor furnizori alternativi.

13. Regulamentul privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 168/2019 din 31.05.2019

Regulamentul privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice are drept scop stabilirea soluțiilor de racordare a instalațiilor de utilizare, a centralelor electrice ale solicitanților la rețeaua electrică, precum și reglementarea relațiilor dintre operatorii de sistem cu utilizatorii de sistem privind contractarea serviciilor de transport și/sau de distribuție a energiei electrice.

Regulamentul stabilește următoarele obiective:

- implementarea prevederilor Legii cu privire la energia electrică ce țin de racordarea instalațiilor utilizatorilor de sistem, condițiile și modalitatea de sistare a prestării serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, întrerupere, limitare a livrării energiei electrice și/sau deconectarea acestora de la rețeaua electrică;
- sporirea gradului de transparență în relațiile dintre utilizatorii de sistem și operatorii de sistem în legătură cu accesul reglementat la rețeaua electrică și racordarea instalațiilor de utilizare, a centralelor electrice la rețelele de transport și de distribuție a energiei electrice;
- stabilirea clară a drepturilor și obligațiilor consumatorilor în raport cu operatorii de sistem privind racordarea instalațiilor de utilizare, sistarea prestării serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, întreruperea, limitarea livrării energiei electrice și/sau deconectarea acestora de la rețeaua electrică;
- pe termen lung, asigurarea posibilității integrării pieței energiei electrice a Republicii Moldova în piață regională a Uniunii Europene.

Impactul

Beneficii majore ale implementării Regulamentului respectiv ar putea fi următoarele:

- ✓ vor fi implementate, în mod corespunzător, prevederile Legii cu privire la energia electrică;
- ✓ vor fi stabilite în mod clar, transparent și neechivoc drepturile și obligațiile operatorilor de sistem în raport cu utilizatorii de sistem, inclusiv consumatorii finali.

14. Regulamentul privind confirmarea statutului de producător eligibil, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 251/2019 din 05.07.2019

Regulamentul privind confirmarea statutului de producător eligibil are ca scop stabilirea procedurilor și cerințelor transparente și nediscriminatorii ce se aplică la confirmarea și retragerea statutului de producător eligibil de către ANRE.

Regulamentul stabilește următoarele obiective:

- instituirea procedurii privind confirmarea statutului de producător eligibil;
- stabilirea unor reguli și criterii clare, transparente, neechivoce și de aplicabilitate unică la confirmarea și retragerea statutului de producător eligibil;
- asigurarea informării publicului cu privire la procedura referitoare la confirmarea statutului de producător eligibil;
- aprobarea cadrului legal secundar și implementarea principiilor stabilite în Legea privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile nr. 10 din 26.02.2016.

Impactul

Implementarea prevederilor Regulamentului va avea un impact pozitiv în activitatea producătorilor de energie electrică din surse regenerabile, care vor beneficia de tarife fixe pentru energia electrică produsă din surse regenerabile pe o perioadă de 15 ani:

- va fi asigurată respectarea principiilor de transparență, nediscriminare și crearea de condiții necesare pentru atragerea, la nivelul producătorilor mici, a investițiilor în dezvoltarea centralelor electrice care produc energie electrică din surse regenerabile;
- vor fi create premisele și asigurate condițiile de atragere a investițiilor locale și străine în dezvoltarea surselor de producere a energiei din surse regenerabile.

15. Clauzele obligatorii ale contractului pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile, aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 252/2019 din 05.07.2019

Clauzele obligatorii ale contractului pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile stabilesc condițiile obligatorii ce urmează a fi incluse în contractele pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile, pentru a evita careva neînțelegeri dintre furnizorul central de energie electrică și producătorii eligibili la încheierea contractului.

Impactul

Intervenția va asigura transparența, condiții nediscriminatorii și va facilita procesul de încheiere a contractelor pentru achiziționarea energiei electrice produse de producătorii eligibili din surse regenerabile.

16. Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifului reglementat pentru serviciul de operare a pieței energiei electrice, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 395/2019 din 01.11.2019

Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifului reglementat pentru serviciul de operare a pieței energiei electrice are drept scop stabilirea modului de calculare, aprobare și aplicare a tarifului reglementat pentru serviciul de operare a pieței energiei electrice de către operatorul pieței energiei electrice.

Metodologia stabilește:

- 1) structura și modul de determinare a costurilor justificate ce țin de activitatea de operare a pieței energiei electrice și a venitului obținut de operatorul pieței;
- 2) modul de determinare și de ajustare a tarifului pentru serviciul de operare a pieței energiei electrice.

Participanții pieței energiei electrice (furnizorii de energie electrică, operatorii de sistem), în funcție de numărul de tranzacții pe care le vor efectua pe piața energiei electrice și cantitățile tranzacționate, urmează să achite plățile ce vor fi determinate luând în considerare tariful pentru serviciul de operare a pieței energiei electrice.

17. Regulamentul privind accesul la rețelele electrice de transport pentru schimburile transfrontaliere și gestionarea congestiilor în sistemul electroenergetic, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 424/2019 din 22.11.2019

Regulamentul privind accesul la rețelele electrice de transport pentru schimburile transfrontaliere și gestionarea congestiilor în sistemul electroenergetic are scopul de a stabili normele, cerințele și criteriile pentru alocarea pe termen lung a capacităților disponibile ale interconexiunilor dintre

sistemul electroenergetic al Republicii Moldova și sistemele electroenergetice ale țărilor vecine, în vederea realizării schimburilor transfrontaliere de energie electrică în condiții egale, transparente și nediscriminatorii pentru toți participanții la piața energiei electrice, a normelor privind gestionarea congestiilor pe interconexiuni, sporind astfel concurența pe piața energiei electrice.

Regulamentul stabilește următoarele obiective:

- crearea unui cadru normativ predictibil pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică și gestionarea congestiilor care pot apărea în rețeaua electrică de transport al energiei electrice;
- promovarea concurenței la comercializarea energiei electrice;
- asigurarea utilizării optime a infrastructurii de transport al energiei electrice;
- asigurarea securității alimentării cu energie electrică;
- acces nediscriminatoriu la capacitatea interconexiunilor și optimizarea alocării capacităților interconexiunilor;
- asigurarea unui tratament echitabil și nediscriminatoriu pentru participanții la piața energiei electrice;
- asigurarea și îmbunătățirea transparenței și fiabilității informațiilor;
- contribuția la funcționarea și dezvoltarea eficientă și pe termen lung a rețelelor electrice de transport și a sectorului electroenergetic;
- crearea premiselor pentru formarea unei piețe echitabile și ordonate și a unei modalități de formare a prețurilor echitabile și ordonate;
- crearea bazei normative necesare pentru asigurarea cooperării dintre operatorul sistemului de transport din Republica Moldova și operatorii de sistem din țările vecine și stabilirea modalităților de calculare a capacității, a mecanismelor de gestionare a congestiilor.

Impactul

Implementarea Regulamentului va asigura un tratament echitabil al participanților pieței energiei electrice, acces nediscriminatoriu la capacitatea interconexiunilor, îmbunătățirea transparenței și fiabilității informațiilor, crearea unui mecanism transparent de gestionare a congestiilor, promovarea concurenței la generarea, comercializarea și furnizarea energiei electrice și va contribui la funcționarea și dezvoltarea eficientă și pe termen lung a rețelelor electrice de transport și a sectorului electroenergetic.

18. Codul rețelelor electrice, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 423/2019 din 22.11.2019

Codului rețelelor electrice are scopul de a institui cadrul normativ pentru asigurarea și gestionarea unui acces eficient și transparent la rețelele electrice, reglementând procedurile de racordare, dezvoltare și exploatare a rețelelor electrice.

Actul normativ de reglementare stabilește următoarele obiective:

- armonizarea cerințelor tehnice naționale stabilite pentru instalațiile electrice care au un potențial impact sistemic, cu cerințele tehnice europene;
- reglementarea cerințelor pentru potențialii consumatori comandabili în vederea participării acestora la reglarea frecvenței, tensiunii și caracteristicilor rețelelor electrice;
- îmbunătățirea procedurii de schimb de informații între proprietarii de obiective de infrastructură energetică;
- accesul operatorilor de sistem la informații ce țin de potențialul răspuns al infrastructurii energetice la potențiale șocuri, care ar putea pune sub pericol securitatea aprovizionării cu energie electrică;
- asigurarea funcționării sigure, fiabile și eficiente a sistemului electroenergetic menită să garanteze furnizarea neîntreruptă a energiei electrice și satisfacerea cererilor de energie electrică ale consumatorilor finali;

- asigurarea accesului reglementat și nediscriminatoriu, pentru toate persoanele fizice și juridice, la rețelele electrice de transport și de distribuție, precum și la serviciile de sistem;
- garantarea securității aprovizionării cu energie electrică a consumatorilor finali.

Impactul

Implementarea actului normativ de reglementare va avea un impact pozitiv asupra operatorilor de sistem, asupra producătorilor și a consumatorilor finali, deoarece se creează premise pentru aducerea instalațiilor electrice în conformitate cu cerințele aplicate în țările membre ale Uniunii Europene; dezvoltarea sustenabilă a sistemului electroenergetic, inclusiv crearea condițiilor de prestare a serviciilor de sistem la cerea operatorului sistemului de transport, asigurând astfel funcționalitatea sistemului electroenergetic și a securității aprovizionării cu energie electrică a consumatorilor finali.

19. Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 355/2019 din 27.09.2019

Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare stabilește cerințe privind:

- branșarea/racordarea instalațiilor interne de apă și de canalizare la serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare;
- delimitarea instalațiilor interne de apă și de canalizare de instalațiile operatorului;
- contractarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare;
- drepturile și obligațiile părților;
- evidența volumelor de apă furnizată consumatorilor și a volumelor de ape uzate evacuate în sistemul public de canalizare;
- facturarea și plata serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare;
- deconectarea, reconectarea instalațiilor interne de apă și de canalizare, întreruperi și limitări la furnizarea/prestarea serviciului public de alimentare cu apă și/sau de canalizare;
- procedurile de soluționare a neînțelegerilor dintre consumatori și operatori.

Regulamentul-cadru va fi utilizat de autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi pentru elaborarea și aprobarea propriilor regulamente de organizare și funcționare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, conform Legii nr. 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.

Impactul

Actul normativ de reglementare va avea impact pozitiv asupra consumatorilor și operatorilor, luând în considerare că sunt stabilite transparent și neechivoc drepturile și obligațiile părților, acțiunile ce urmează a fi întreprinse în cazul neînțelegerilor și obligațiile operatorului de a asigura calitatea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare prestat/furnizat consumatorilor. De asemenea, actul normativ de reglementare permite operatorilor și consumatorilor să negocieze prevederi contractuale suplimentare care ar conduce la satisfacerea necesităților consumatorilor și îmbunătățirea calității serviciilor prestate/furnizate.

20. Regulamentul-cadru cu privire la indicatorii de performanță ai serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 356/2019 din 27.09.2019

Regulamentul-cadru cu privire la indicatorii de performanță ai serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare stabilește:

- indicatorii de performanță care trebuie să fie respectați de către operatori pentru asigurarea prestării/furnizării serviciului de alimentare cu apă și de canalizare;
- autoritățile care aprobă indicatorii de performanță și valorile acestora;
- modalitatea de prezentare de către operator a rapoartelor privind respectarea indicatorilor de performanță și monitorizarea performanței operatorilor.

Impactul

Actul normativ de reglementare va avea impact pozitiv asupra consumatorilor și a operatorilor, deoarece operatorii vor fi motivați să asigure funcționarea sistemului public de alimentare cu apă și de canalizare la parametrii normativi stabiliți pentru captarea, tratarea, transportul și distribuția apei potabile consumatorilor, precum și colectarea și evacuarea apelor uzate de la consumatori, iar consumatorii vor beneficia de servicii calitative.

De asemenea, operatorii sunt obligați să prezinte ANRE rapoarte cu privire la continuitatea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, rapoartele cu privire la indicatorii de performanță ai serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, ceea ce va permite monitorizarea activității performanței operatorilor.

21. Regulamentul privind principiile de efectuare a investițiilor în sectorul de alimentare cu apă și de canalizare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 357/2019 din 27.09.2019

Actul normativ de reglementare stabilește procedura de elaborare de către operatori atât a planurilor anuale de investiții, cât și a rapoartelor privind realizarea planurilor de investiții, categoriile de investiții, criteriile de evaluare a proiectelor de investiții, termenelor de elaborare a planurilor anuale de investiții, modalitatea de avizare/aprobare și modificare a planurilor anuale de investiții, cerințe față de prezentarea raportului privind realizarea investițiilor, precum și prevederi ce țin de implementarea programelor multianuale de dezvoltare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

Impactul

Implementarea Regulamentului privind principiile de efectuare a investițiilor în sectorul de alimentare cu apă și de canalizare va conduce la impulsivitatea activității investiționale de către operatori, la realizarea investițiilor necesare, obligatorii și eficiente economic, asigurând continuitatea prestării/furnizării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

22. Caietul de sarcini-cadru al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 358/2019 din 27.09.2019

Caietul de sarcini-cadru al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare conține prevederi privind:

- condițiile de funcționare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare în condiții de eficiență și siguranță maximă;
- specificațiile tehnice care definesc caracteristicile referitoare la nivelul calitativ, tehnic și de performanță, siguranță în exploatare, precum și sisteme de asigurare a calității serviciilor prestate/furnizate;
- specificațiile tehnice referitor la modul de executare a activităților, la verificarea, inspecția și condițiile de recepție a lucrărilor;
- reglementări obligatorii referitoare la protecția muncii, la prevenirea și stingerea incendiilor și la protecția mediului.

Caietul de sarcini-cadru va fi utilizat de către autoritățile administrației publice locale la întocmirea caietului de sarcini, parte componentă a contractului de delegare a gestiunii serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare și va permite dezvoltarea durabilă a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, precum și îmbunătățirea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare prin administrarea coordonată și finanțarea corespunzătoare a serviciului respectiv.

23. Contractul-cadru de furnizare/prestare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 359/2019 din 27.09.2019

Contractul-cadru de furnizare/prestare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare cuprinde clauzele obligatorii privind:

- evidență, facturare și plată a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare;
- condițiile de deconectare și reconectare a instalațiilor interne de apă și de canalizare, întreruperile și limitările la furnizarea/prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare;
- condițiile de suspendare și rezoluțiune și modificare a contractului;
- soluționarea neînțelegerilor și litigiilor dintre operator și consumator;
- calitatea și parametrii tehnici la furnizarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

Impactul

Aprobarea Contractului-cadru de furnizare/prestare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare va avea un impact pozitiv asupra operatorilor și consumatorilor serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, deoarece părțile contractante vor avea posibilitatea să negocieze contractul fiind familiarizați cu cerințele stabilite de autoritatea de reglementare pentru conținutul contactelor de prestare/furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, astfel evitând neînțelegerile ce pot apărea în procesul de contractare.

24. Metodologia de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru serviciul public de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 489/2019 din 20.12.2019

Metodologia de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru serviciul public de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate are drept scop stabilirea modului de calculare, aprobare, ajustare și aplicare a tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate.

Metodologia stabilește:

- tarifele care se determină și se aprobă;
- conține mai multe prevederi noi, în parte ce țin de :
- modul de determinare a tarifelor;
- cheltuielile justificate care se includ la determinarea tarifelor;
- noul tip de cheltuieli - cheltuielile legate de redevență pentru obiectele sistemului public de alimentare cu apă și de canalizare date în gestiune operatorilor de către autoritățile administrației publice locale;
- expunerea distinctă a modului de recuperare prin tarif a cheltuielilor ce țin de achiziționarea contoarelor pentru consumatorii casnici;
- modul de stabilire a coeficientului de complexitate de ramură în funcție de pierderile tehnologice în sistemul public de alimentare cu apă;

- ajustarea modalității de recuperare prin tarif a cheltuielilor ce țin de achitarea taxei pentru apă, ce oferă operatorului posibilitatea de a acoperi cheltuielile sale justificate necesare pentru desfășurarea activității reglementate.

Impactul

Aplicarea Metodologiei va avea impact pozitiv asupra operatorilor și consumatorilor, deoarece în calculul tarifelor se vor include doar cheltuielile justificate ale operatorului la prestarea/furnizarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, necesare pentru desfășurarea activității la cheltuieli minime, eficiență maximă, inclusiv a costurilor pentru procurarea, verificarea metrologică, exploatarea, reparația și înlocuirea contoarelor de apă pentru consumatorii casnici și obținerea de către operator a unei rentabilități rezonabile pentru a avea posibilitatea dezvoltării, renovării și reconstrucției sistemului public de alimentare cu apă și de canalizare în beneficiul consumatorilor.

25. Hotărârea Consiliului de Administrație ANRE nr. 488/2019 din 20.12.2019 privind modificarea Metodologiei privind aprobarea și aplicarea tarifelor la serviciile auxiliare prestate consumatorilor de către operatorii serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

Prin modificarea Metodologiei privind aprobarea și aplicarea tarifelor la serviciile auxiliare prestate consumatorilor de către operatorii serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare se exclud prevederile legate de determinarea și aprobarea tarifului distinct aplicat la instalarea contoarelor de apă în apartamentele blocurilor locative, achitat de către consumatorii casnici. Excluderea acestei prevederi va duce la reducerea cheltuielilor ce sunt suportate de consumatorii casnici și a neînțelegerilor dintre operator și deținătorii/chiriașii de apartamente din blocurile locative legate de instalarea contoarelor de apă.

26. Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și tarifelor reglementate pentru producerea energiei electrice și termice, pentru serviciile de distribuție și furnizare a energiei termice, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație ANRE nr. 396/2019 din 01.11.2019

Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și tarifelor reglementate pentru producerea energiei electrice și termice, pentru serviciile de distribuție și furnizare a energiei termice are drept scop stabilirea unor metode unice de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și tarifelor reglementate de către titularii de licențe pentru producerea energiei electrice, producerea energiei termice, distribuția și/sau furnizarea energiei termice, inclusiv pentru apa caldă menajeră.

De asemenea, Metodologia stabilește:

- principiile de reglementare a prețurilor și tarifelor la energia electrică și energia termică produse și livrate;
- structura și modul de determinare a cheltuielilor reglementate;
- metoda de separare a cheltuielilor și a rentabilității la producerea energiei electrice și termice în regim de cogenerare;
- principiile efectuării investițiilor și modul de recuperare a acestora prin prețuri și tarife reglementate;
- modul de calculare a rentabilității;
- modul de determinare, aprobare, actualizare și aplicare a prețurilor și a tarifelor reglementate.

Metodologia reglementează prețurile pentru energia electrică și energia termică produsă de centralele electrice de termoficare și tarifele pentru producerea energiei termice, pentru serviciul de

distribuție și furnizare a energiei termice și tariful pentru energia termică livrată consumatorilor, inclusiv pentru apa caldă menajeră.

Impactul

Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și tarifelor reglementate pentru producerea energiei electrice și termice, pentru serviciile de distribuție și furnizare a energiei termice va avea un impact pozitiv asupra întreprinderilor termoelectrice și consumatorilor de energie electrică și termică. Aplicarea Metodologiei va permite să fie determinate și aprobate prețuri/tarife nediscriminatorii, transparente, bazate pe performanță și pe criterii obiective care includ o rată rezonabilă de rentabilitate. De asemenea, aplicarea Metodologiei asigură determinarea justă a cheltuielilor aferente fiecărei activități reglementate, astfel încât sunt eliminate subvențiile încrucișate, iar fiecare categorie de consumatori achită doar costul justificat al energiei electrice și termice, favorizează atragerea investițiilor în dezvoltarea, modernizarea și reconstrucția capacităților de producere, distribuție și furnizare a energiei termice, ceea ce are un impact benefic asupra întregii economii naționale.

27. NE1-01:2019 „Norme de exploatare a instalațiilor electrice ale consumatorilor noncasnici”, aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 393/2018 din 01.11.2019

Documentul normativ-tehnic NE1-01:2019 „Norme de exploatare a instalațiilor electrice ale consumatorilor noncasnici” are drept scop stabilirea cerințelor necesare pentru asigurarea exploataării fiabile, raționale și în condiții de securitate a instalațiilor electrice și întreținerea acestora în stare funcțională.

Normele stabilesc:

- responsabilitățile și obligațiile consumatorilor noncasnici de energie electrică privind exploatarea instalațiilor electrice pe care le dețin;
- cerințele față de organizarea exploatarei instalațiilor electrice ale consumatorilor noncasnici;
- cerințele față de personalul care exploatează instalațiile electrice și nivelul de pregătire al acestuia;
- cerințele față de managementul gospodăriei electrice;
- cerințele față de deservirea tehnică, reparația, modernizarea și reconstrucția instalațiilor electrice;
- cerințele privind întocmirea documentației tehnice necesară în procesul exploatarei instalațiilor electrice ale consumatorilor noncasnici;
- volumul și periodicitatea efectuării încercărilor și măsurărilor parametrilor echipamentelor și instalațiilor electrice ale consumatorilor noncasnici.

28. NE1-01:2019 „Norme de securitate la exploatarea instalațiilor electrice”, aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 394/2018 din 01.11.2019

Documentul normativ-tehnic NE1-02:2019 „Norme de securitate la exploatarea instalațiilor electrice” conține cerințe pentru desfășurarea în condiții de securitate a activităților aferente instalațiilor electrice și este obligatoriu pentru executanții de lucrări în instalații electrice, indiferent de nivelul lor de tensiune, precum și pentru angajatori (persoane fizice și juridice, indiferent de forma de proprietate și formele juridice de organizare), care desfășoară activități de proiectare, mentenanță a instalațiilor electrice existente, care execută manevre operative în aceste instalații, organizează și execută lucrări de construcție, montare, reglare, reparație, încercări și măsurări.

Normele stabilesc:

- cerințe privind gradul de pregătire profesională a personalului care execută lucrări în instalațiile electrice;
- modalitățile și cerințele de executare inofensivă a lucrărilor;
- persoanele responsabile de executarea inofensivă a lucrărilor aferente instalațiilor electrice, drepturile și obligațiile lor;
- modalitatea executării lucrărilor în baza autorizațiilor de lucru, dispozițiilor de lucru și în ordinea exploatării curente;
- măsurile tehnice și organizatorice pentru executarea lucrărilor aferente instalațiilor electrice, care vor asigura gradul minim necesar de securitate la executarea acestor lucrări;
- cerințele de securitate la executarea unor lucrări speciale, cum ar fi lucrările sub tensiune pe părțile conductoare a instalațiilor electrice, lucrările sub tensiune indusă, lucrările de escaladare, efectuarea testărilor și măsurărilor cu tensiuni sporite etc.;
- cerințele de securitate la efectuarea lucrărilor cu mijloace de telecomunicații, dirijare tehnologică și conducere operativă prin dispecerat pentru utilizatorii sistemului electroenergetic;
- modalitatea de organizare a lucrului personalului operativ, de reparații delegat pentru executarea lucrărilor în instalațiile electrice;
- modalitatea de admitere a personalului întreprinderilor de construcții-montaj și de proiectări, la lucrări aferente instalațiilor electrice în funcțiune și în zona de protecție a liniilor electrice.

29. RA01-02:2019 Regulamentul privind autorizarea laboratoarelor electrotehnice, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 405/2019 din 01.11.2019

Documentul normativ-tehnic RA01-02:2019 „Regulamentul privind autorizarea laboratoarelor electrotehnice” stabilește condițiile de eliberare, reperfectare, suspendare și retragere a autorizațiilor cu privire la laboratorul electrotehnic.

Regulamentul stabilește:

- tipurile de autorizări;
- cerințele nediscriminatorii față de șefii de laboratoare care solicită autorizarea laboratoarelor electrotehnice;
- procedura de organizare și desfășurare a examenului șefilor de laboratoare pentru obținerea autorizației cu privire la laboratorul electrotehnic;
- procedura de eliberare/prelungire, reperfectare a autorizației cu privire la laboratorul electrotehnic;
- procedura de retragere și suspendare a autorizației cu privire la laboratorul electrotehnic;
- drepturile și obligațiile personalului laboratoarelor electrotehnice.

30. RA01-02:2019 Regulamentul cu privire la autorizația de electrician autorizat, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 404/2019 din 01.11.2019

Documentul normativ-tehnic RA01-02:2019 „Regulamentul cu privire la autorizația de electrician autorizat” stabilește condițiile de eliberare, reperfectare, suspendare și retragere a autorizațiilor de electrician autorizat.

Regulamentul stabilește:

- gradele de autorizare ale electricienilor autorizați;
- cerințele față de candidații care solicită eliberarea autorizațiilor de electrician autorizat;
- procedura de organizare și desfășurare a examenului candidaților pentru obținerea autorizației de electrician autorizat;
- procedura de eliberare/prelungire, reperfectare a autorizației de electrician autorizat;

- procedura de retragere și suspendare a valabilității autorizației de electrician autorizat;
- drepturile și obligațiile electricianului autorizat.

Impactul

Implementarea prevederilor documentelor normativ-tehnice menționate mai sus, va influența pozitiv domeniul electroenergetic și activitatea de supraveghere energetică de stat efectuată de către Agenție. Documentele menționate urmează a fi respectate în mod obligatoriu de către executanții de lucrări în instalațiile electrice, indiferent de nivelul lor de tensiune, precum și pentru angajatori (persoane fizice și juridice), și angajații care desfășoară activități de proiectare, mentenanță a instalațiilor electrice existente, execută manevre operative în instalațiile electrice, organizează și execută lucrări de construcție a instalațiilor, rețelelor și obiectivelor electrice și electroenergetice, montare, reglare, reparație, încercări și măsurări electrice, dar și pentru specialiștii din cadrul organului supravegherii energetice de stat în realizarea supravegherii energetice.

Prin respectarea cerințelor impuse de aceste documente, se va asigura efectuarea lucrărilor de exploatare, montare, mentenanță și reparație a instalațiilor electrice, precum și a manevrelor operative, măsurărilor și încercărilor și altor lucrări în instalațiile electrice, în condiții de securitate ridicată. Efectuarea acestor lucrări în condiții de securitate ridicată va avea ca urmare reducerea numărului șocurilor electrice și electrocutărilor, reducerea numărului incendiilor și accidentelor, contribuind la funcționarea și dezvoltarea eficientă și în condiții de securitate pe termen lung și fiabilitate a sectorului electroenergetic.

În anul 2019, în scopul îndeplinirii atribuțiilor ANRE stabilite de Legea cu privire la energetică, Legea cu privire la energia electrică, Legea cu privire la gazele naturale, Legea cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, Legea cu privire la piața produselor petroliere, Legea privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, Consiliul de Administrație al ANRE a adoptat 555 de hotărâri. În cadrul ședințelor publice, Consiliul de Administrație a adoptat 51 hotărâri privind aprobarea sau modificarea actelor normative de reglementare, aprobarea tarifelor pentru energia electrică, gaze naturale, energia termică și pentru serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.

În baza Programului de reglementări al ANRE pentru anul 2020, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 549/2019 din 27.12.2019, se prevede elaborarea mai multor proiecte de acte normative de reglementare, care urmează să fie supuse aprobării, și anume:

- Regulile pieței energiei electrice;
- Regulamentul privind procedura de schimbare a furnizorului de energie electrică;
- Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de distribuție a gazelor naturale;
- Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor reglementate pentru furnizarea gazelor naturale de către furnizorul de ultima opțiune și furnizorul de serviciu public;
- Metodologia de determinare a consumului tehnologic și a pierderilor de gaze naturale în rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale;
- Modificarea Hotărârii ANRE nr. 420/2019 privind aprobarea Codului rețelelor de gaze naturale, prin transpunerea: Regulamentului UE nr. 312/2014 adaptat prin Decizia PHLG al EnC de stabilire a unui cod de rețea privind echilibrarea rețelelor de transport de gaze;
- Regulamentul privind integritatea și transparența pieței angro de energie prin transpunerea Regulamentului UE nr. 1227/2011 adoptat prin Decizia Consiliului Ministerial D2018/10/MC - EnC din 29 Noiembrie 2018;
- Regulamentul de admitere în exploatare a instalațiilor electrice;
- Norme de exploatare a centralelor și rețelelor electrice.

Tabelul 27. Indicatorii transparenței în procesul decizional pentru anul 2019

Indicatorii	Nr.
<i>Procesul de elaborare a deciziilor</i>	
<i>Numărul hotărârilor adoptate</i>	555
<i>Numărul proiectelor de hotărâri consultate public</i>	51
<i>Numărul hotărârilor adoptate fără consultare, care nu cad sub incidența Legii nr. 239-XVI din 13.11.2008:</i>	504
<i>Numărul întrunirilor consultative (audieri publice, dezbateri, ședințe ale grupurilor de lucru etc.) desfășurate</i>	211 - ședințe de lucru 32 - GL (AIR, proiectul actului)
<i>Numărul recomandărilor recepționate</i>	1798
<i>Numărul recomandărilor incluse în proiectele de hotărâri</i>	1171
<i>Contestații / sancțiuni</i>	0
<i>Numărul cazurilor în care acțiunile sau deciziile autorității administrației publice centrale au fost contestate pentru nerespectarea Legii nr. 239-XVI din 13.11.2008: în organul ierarhic superior</i>	0
<i>în instanța de judecată</i>	
<i>Numărul sancțiunilor aplicate pentru încălcarea Legii nr. 239-XVI din 13.11.2008</i>	0

5. Calitatea serviciilor

Principiile de evaluare și de analiză a calității serviciilor sunt similare în toate sectoarele reglementate de către ANRE, indiferent de specificul fiecărui sector în particular. Evaluarea calității serviciilor este efectuată pe baza următoarelor criterii:

- Continuitatea prestării serviciului (înteruperile programate și neprogramate în prestarea serviciului);
- Calitatea și/sau regimurile de livrare a produsului contractat (energie electrică, gaze naturale, apă);
- Calitatea relațiilor dintre operatorii de sistem și utilizatorii sistemului respectiv.

Pentru fiecare criteriu menționat, actele normative de reglementare aprobate de către ANRE aplicabile calității serviciilor, stabilesc două categorii de indicatori:

a) Indicatori generali – care se calculează per întreprindere, în raport cu care autoritatea de reglementare stabilește anumite nivele de performanță, nerespectarea cărora poate determina penalizarea acesteia de către ANRE sub forma reducerii de tarif.

b) Indicatori garanți – indicatori de calitate care sunt stabiliți pentru un consumator final/utilizator de sistem individual (număr de întreruperi pentru un loc de consum, nivelul tensiunii la locul de consum specific etc.), nerespectarea cărora determină achitarea de către operatorul de sistem a compensațiilor consumatorilor/utilizatorilor individuali respectivi.

5.1. Calitatea serviciilor de distribuție a energiei electrice în anul 2019

Monitorizarea de către ANRE a calității serviciilor de distribuție a energiei electrice, prestate de operatorii sistemelor de distribuție a energiei electrice pe parcursul anului 2019 s-a realizat în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 282/2016 din 11.11.2016 în baza informației prezentate de operatorii de sistem conform anexelor la Regulament.

5.1.1. Continuitatea livrării energiei electrice consumatorilor finali

Evaluarea continuității livrării energiei electrice s-a realizat în baza indicatorilor generali de continuitate (SAIDI, SAIFI, CAIDI), care reflectă situația în general per întreprindere, în funcție de întreruperile neprogramate (avariate) și a indicatorilor garanți care vizează fiecare consumator final în parte.

Indicatorii de continuitate, monitorizați conform prevederilor Regulamentului, se calculează în funcție de durata întreruperilor, numărul de consumatori finali afectați de o întrerupere și numărul total de consumatori finali deserviți de un operator al sistemului de distribuție. Astfel, pe parcursul anului 2019, operatorii sistemelor de distribuție: Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.² și S.A. „RED-Nord”³ au deservit un număr total de 1 399 621 locuri de consum. Comparativ cu 2018, în anul 2019 numărul locurilor de consum ale consumatorilor finali a crescut cu 10 591 (în anul 2018 – 1 389 030 locuri de consum).

Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. a deservit 65 % din numărul total de consumatori finali de energie electrică din țară, iar 35 % de consumatori finali au fost deserviți de S.A. „RED Nord” S.A. (Figura 26).

² Anterior (până la data de 11 decembrie 2019) denumită Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A.

³ În anul 2017 S.A. „RED Nord-Vest” a fost reorganizată prin fuziune (absorbție) cu S.A. „RED Nord” (în calitate de societate absorbită).

	■ Premier Energy Distribution	■ RED Nord	■ RED Nord-Vest
A.2019	908812	491909	0
A.2018	897951	491079	0
A.2017	889007	305272	184688
A.2016	878422	296340	184688
A.2015	867218	295429	184688
A.2014	856849	294645	183963
A.2013	846080	294159	180026
A.2012	839583	293509	179261

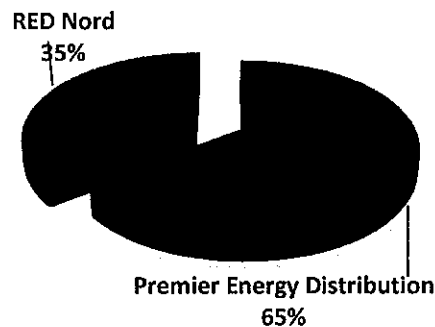

Figura 26. Numărul locurilor de consum deservite de operatorii sistemelor de distribuție pe parcursul perioadei 2012-2019

Indicatorii generali de continuitate

Pentru anul 2019 durata medie a întreruperii neprogramate produse în rețelele electrice de distribuție, conform pct. 13 din Regulament, pentru fiecare din cei doi operatori ai sistemelor de distribuție, au fost stabilite următoarele valori de reper ale indicatorului SAIDI (System Average Interruption Duration Index):

- 1) S.A. „RED Nord” – 155 minute;
- 2) Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. – 270 minute.

Analizând situația în dinamică, pentru perioada 2011-2019 (Figura 27), constatăm că în anul 2019 indicatorii de continuitate s-au îmbunătățit semnificativ atât în cazul Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A., cât și în cazul „RED Nord” S.A.

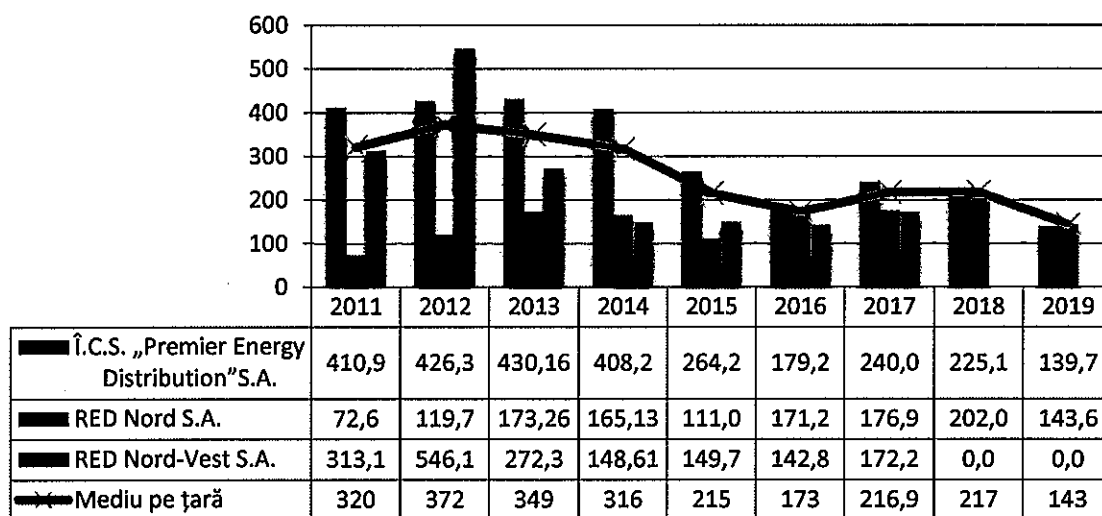

Figura 27. Evoluția indicatorului SAIDI, min (2011-2019)

Nivelul mediu al indicatorului SAIDI pe țară în anul 2019 a fost de 143 minute, mult mai redus comparativ cu cel din anul 2018 - 217 minute.

Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. a raportat o valoare a indicatorului SAIDI de 139,7 minute, mai mică cu 85,4 minute comparativ cu anul precedent.

S.A. „RED Nord” a înregistrat o valoare a SAIDI de 143,6 minute, cu 58,4 minute mai puțin comparativ cu anul precedent.

De menționat că nivelul indicatorului SAIDI, reflectat în figurile de mai sus, este calculat doar pentru întreruperile care pot fi clasificate ca fiind din vina operatorului de sistem (conform Regulamentului – aceste întreruperi sunt notate cu AC „Alte cauze”), și nu includ întreruperile produse din cauza defecțiunilor în instalațiile consumatorilor (IC), întreruperile cauzate de acțiunea terților (AT-accidente rutiere, intervenția unor persoane străine în instalațiile de distribuție etc.) și întreruperile în condiții de forță majoră sau condiții meteorologice deosebite (FM). Condițiile meteorologice speciale reprezintă fenomene naturale severe, manifestate prin vânt puternic, depuneri de chiciură, precipitații abundente și alte calamități naturale care au provocat întreruperi în masa a serviciului de transport sau de distribuție a energiei electrice. Potrivit pct. 22 din Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, astfel de condiții se recunosc prin decizia ANRE, după prezentarea de către operatorii de sistem a probelor privind producerea evenimentelor respective și a consecințelor acestora. Întreruperile produse în aceste condiții se exclud din calculul indicatorilor anuali de continuitate.

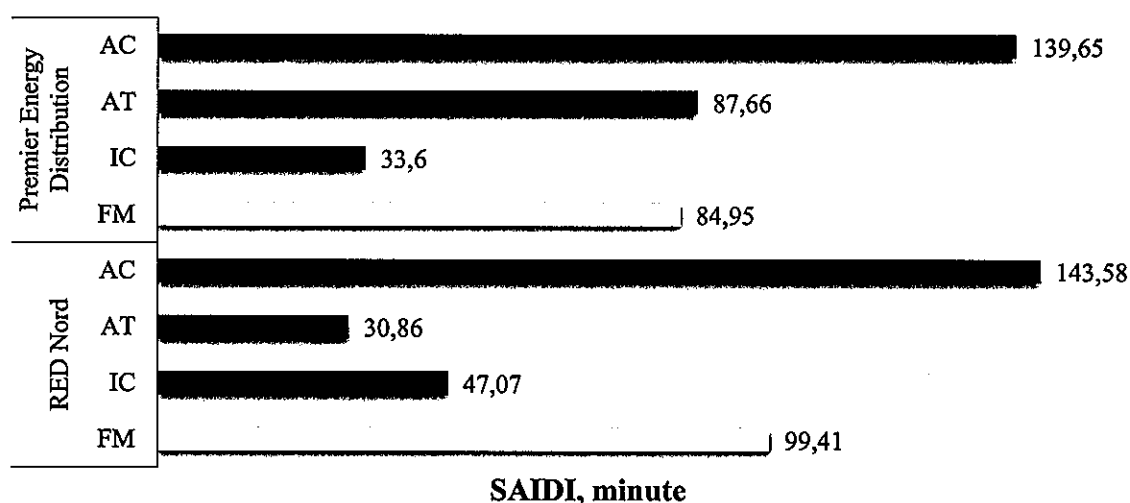

Figura 28. Nivelul indicatorului SAIDI în anul 2019, în funcție de cauzele întreruperilor

Comparativ cu anul precedent, în anul 2019 rețelele electrice de distribuție din teritoriul deservit de Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. au avut de suferit mai puțin din cauza calamităților naturale. Dacă în 2018 valoarea SAIDI, calculată pentru întreruperile produse în condiții meteorologice speciale a fost de 282 minute, în anul 2019 s-a înregistrat o valoare de 84.95 minute.

În cazul operatorului sistemului de distribuție „RED Nord” S.A. situația este inversă – ponderea întreruperilor produse în condiții meteo speciale a crescut cu aproape 90 minute comparativ cu anul precedent.

De menționat că în anul 2019, în cadrul procesului de examinare a solicitărilor operatorilor sistemelor de distribuție privind recunoașterea condițiilor meteorologice speciale, ANRE a aplicat metoda statistică 2,5 beta, descrisă în standardul internațional IEEE Std 1366-2003. În baza solicitărilor operatorilor de sistem, în anul 2019 ANRE a emis 4 hotărâri de recunoaștere a condițiilor meteo speciale, aplicabile în contextul pct. 22 din Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice.

Potrivit pct. 11 din Regulament, operatorii sistemelor de distribuție sunt obligați să monitorizeze și să raporteze anual și valorile indicatorilor SAIFI⁴ (frecvența medie a întreruperilor în rețea) și CAIDI⁵ (indicele duratei medii a unei întreruperi pentru un consumator final). Evoluția indicatorilor SAIFI și CAIDI în perioada 2015-2019 este prezentată în Figura 29.

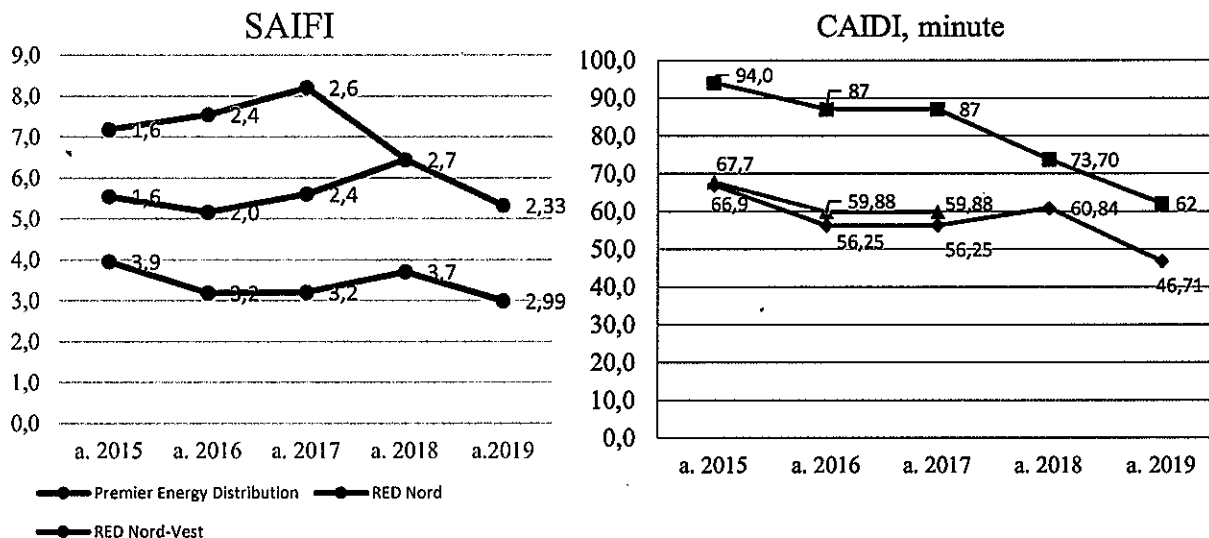

Figura 29. Evoluția indicatorilor SAIFI și CAIDI în perioada anilor 2015-2019

Din datele reprezentate în figura 29, se constată că în anul 2019, comparativ cu anul precedent, valoarea frecvenței întreruperilor s-a redus la ambii operatori de sistem: de la 3.7 la 3 în cazul Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. și de la 2.7 la 2.33 în cazul „RED Nord” S.A. Actualmente, diferența dintre valorile SAIFI ale celor 2 operatori este destul de mică, ceea ce corespunde și stării similare a rețelelor electrice de distribuție gestionate.

Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. a înregistrat o valoare a indicatorului CAIDI – 46,71 minute, comparativ cu valoarea de 62 minute înregistrată de către „RED Nord” S.A., ceea ce înseamnă că în mod general, în zona deservită de Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A., consumatorii finali sunt realimentați cu circa 15 minute mai rapid în cazul întreruperilor neprogramate, decât consumatorii finali deserviți de către celălalt operator de sistem.

Potrivit pct. 13 din Regulament, pentru anul 2019 operatorii sistemelor de distribuție li s-au aplicat nivelele reglementate individuale ale indicatorului SAIDI. Pentru Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. valoarea reglementată a SAIDI a fost stabilită la 270 minute, iar pentru „RED Nord” S.A. – 155 minute. În figura 30 sunt prezentate valorile înregistrate ale SAIDI pentru operatorii sistemelor de distribuție în anul 2019, în comparație cu nivelul reglementat.

⁴ System Average Interruption Frequency Index.

⁵ Customer Average Interruption Duration Index.

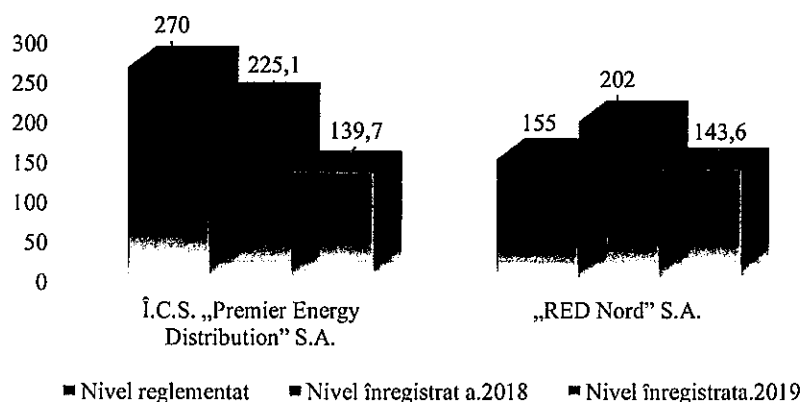

Figura 30. Nivelul indicatorului SAIDI în anii 2018-2019, per operatori de sistem, în comparație cu nivelul reglementat

Ambii operatori de sistem s-au încadrat în valorile reglementate a SAIDI, cu o rezervă de 130 minute în cazul Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. și de 14 minute în cazul „RED Nord” S.A. În același timp, valorile SAIDI înregistrate sunt foarte apropiate, ceea ce este normal pentru sisteme de distribuție care funcționează practic în aceleași condiții. Totodată, diferența mică dintre valorile indicatorilor denotă și faptul că metodele de înregistrare și procesare a datelor sunt aplicate în mod corect de către ambii operatori.

În multe din raioanele țării continuitatea livrării energiei electrice consumatorilor finali este la un nivel nesatisfăcător, mult mai dificilă comparativ cu situația medie pe operatori și pe țară. În figura 31 este reprezentată situația privind continuitatea livrării energiei electrice consumatorilor deserviți de Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. în teritoriul autorizat.

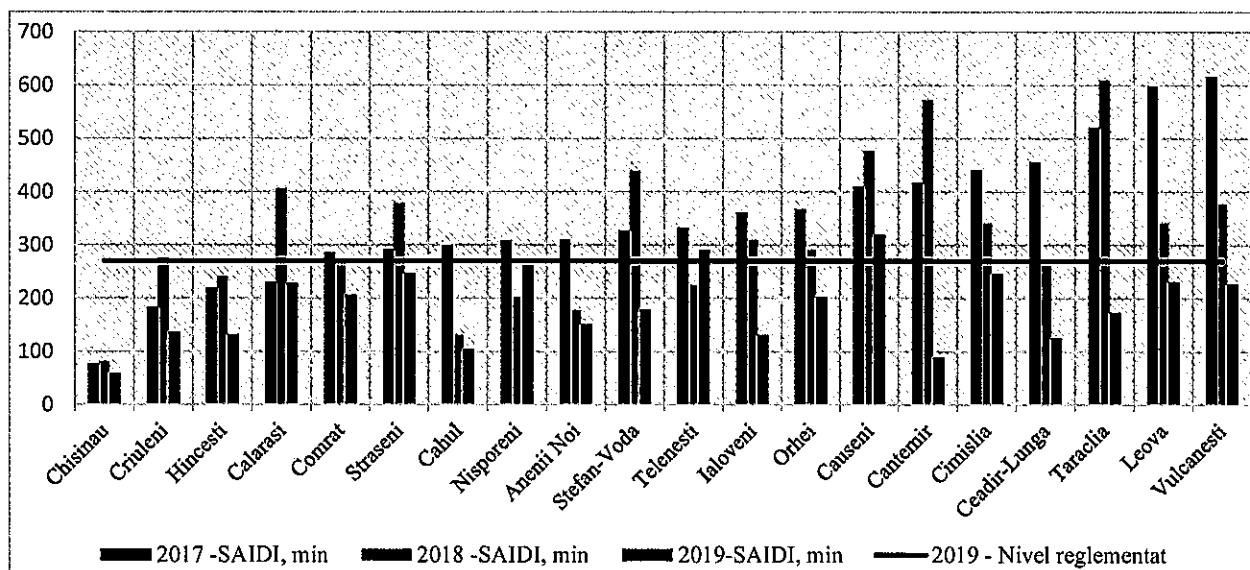

Figura 31. Valoarea SAIDI (minute) în raioanele deservite de Î.C.S. "Premier Energy Distribution" S.A. (2017-2019)

În anul 2019 la Î.C.S. "Premier Energy Distribution" S.A. s-au înregistrat valori ale indicatorului SAIDI mai mari decât valoarea reglementată – în doar 2 din cele 20 de raioane deservite, Căușeni și Telenești, unde valoarea anulă a SAIDI a fost de 320 și respectiv 290 minute. Totodată, în raioanele Nisporeni și Telenești indicatorul SAIDI s-a înrăutățit comparativ cu anul precedent. Totuși, important

de evidențiat în acest context, este tendința continuă de modificare a indicatorului monitorizat, dovadă fiind faptul că în toate celelalte raioane deservite de Î.C.S. „Premier Energy Distribution”, valoarea indicatorului respectiv s-a îmbunătățit esențial. În cazul S.A. „RED Nord” situația este reprezentată de figura 32.

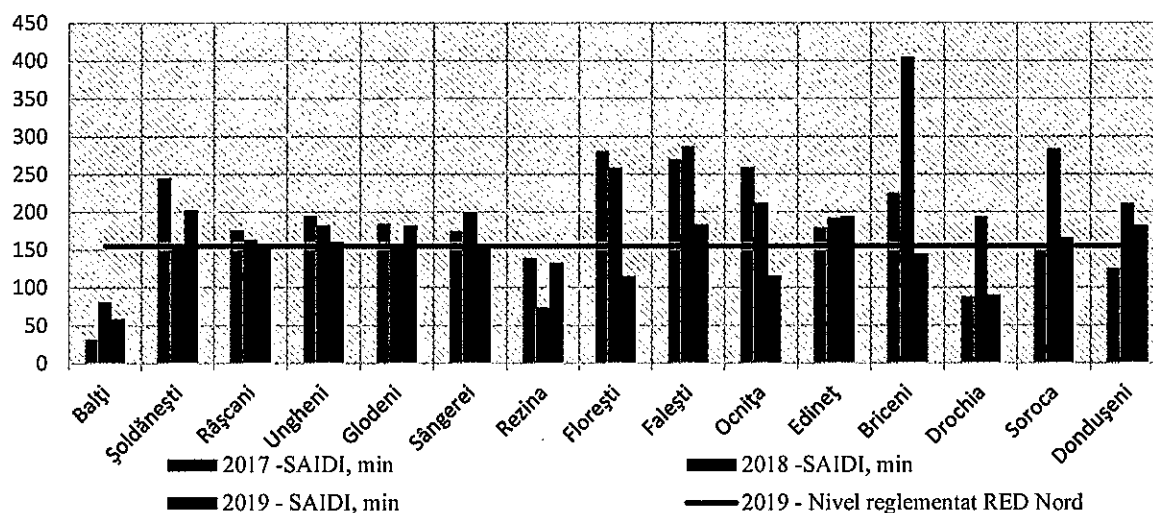

Figura 32. Valoarea SAIDI (minute) în raioanele deservite de S.A. "RED Nord" în anii 2017-2019

Pentru anul 2019, datele operatorului sistemului de distribuție S.A.„RED Nord” indică respectarea valorii reglementate a indicatorului SAIDI doar în 8 din cele 15 raioane deservite. Totuși, comparativ cu anul precedent, situația s-a îmbunătățit pentru toate localitățile, cu excepția raionului Șoldănești, unde indicatorul SAIDI a crescut de la 150 la 203 minute.

În acest context, este necesar de menționat și situația relativ stabilă din raioanele Edineț, Ungheni, Glodeni, Râșcani, Sângerei. Pe parcursul anilor 2017-2019 valoarea SAIDI în aceste raioane a variat nesemnificativ în jurul valorii reglementate.

Indicatorii garanțați de continuitate a livrării energiei electrice

În partea ce vizează cealaltă categorie de indicatori stabiliți de Regulament, indicatorii garanțați, aplicabili pentru fiecare consumator final în parte, relevăm clasificarea acestora după cum urmează:

- Durata unei întreruperi programate (8 ore pentru reparații curente și 24 ore pentru lucrări de reparații capitale sau reconstrucții);
- Durata unei întreruperi neprogramate (6 ore pentru consumatorii finali din mediu urban și 12 ore pentru consumatorii finali din mediul rural);
- Numărul anual de întreruperi programate (5+2 pentru consumatorii finali din mediul urban și 8+2 pentru consumatorii finali din mediul rural);
- Numărul anual de întreruperi neprogramate (pentru consumatorii finali din mediul urban – 6 la nivel de MT și 9 la nivel de JT, iar pentru consumatorii finali din mediul rural – 9 la MT și 12 la JT).

Pentru nerespectarea acestor indicatori, operatorii sistemelor de distribuție sunt obligați conform pct. 18 din Regulament să achite la solicitare compensații consumatorilor finali în raport cu care s-a admis încălcarea indicatorilor respectivi.

În tabelul 28 este reflectată situația privind încălcările indicatorilor garanțați de continuitate, admise de către cei doi operatori ai sistemelor de distribuție a energiei electrice.

Tabelul 28. Situația privind depășirea duratei admise a întreruperilor de către operatorii de sistem

	S.A. „RED Nord”	Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.
Indicatori de durată a întreruperii		
Nr. total de întreruperi programate	10 656	14687
Nr. total de întreruperi neprogramate	2 322	2 562
Nr. de întreruperi cu încălcarea duratei admise	77	116
Cota întreruperilor cu depășirea duratei admise din numărul total de întreruperi, %	0.59	1.79
Numărul de situații în care operatorul de sistem urma să achite compensații	15 603	41 144
<i>Numărul de compensații achitate</i>	<i>0</i>	<i>1</i>
<i>Suma compensațiilor achitate, lei</i>	<i>0</i>	<i>5 073</i>
Indicatori privind numărul anual de întreruperi		
Nr. total de cazuri de depășire a numărului admis de întreruperi programate pentru un consumator final	5 153	15 510
Nr. total de cazuri de depășire a numărului anual de întreruperi neprogramate pentru un consumator final	12 669	13 361
<i>Numărul de compensații achitate</i>	<i>0.00</i>	<i>0.00</i>
<i>Suma compensațiilor achitate, lei</i>	<i>0.00</i>	<i>0.00</i>

Conform datelor prezentate de către cei doi operatori ai sistemelor de distribuție, cele mai multe cazuri în care consumatorii aveau dreptul să solicite compensații ca urmare a întreruperilor cu o durată ce depășește durata reglementată, au fost înregistrate de către Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. – **41 144 cazuri**. La acest operator de sistem s-a înregistrat doar o cerere de plată a compensației în sumă de **5073 lei**.

În cazul operatorului „RED Nord” S.A., au fost înregistrate **15 603** situații în care durata admisă a întreruperii a fost depășită, însă compensații nu au fost achitate, nefiind solicitate de către consumatori.

Referitor la depășirea numărului admis de întreruperi, „RED Nord” S.A. a raportat 17 822 cazuri în care urmau să fie plătite compensații, iar Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. – 28 871 cazuri.

În concluzie, pe parcursul anului 2019 operatorii sistemelor de distribuție au raportat un număr total de 103 440 cazuri în care consumatorii au avut dreptul să solicite compensații pentru nerespectarea indicatorilor garanți de continuitate. De remarcat că, numărul cazurilor înregistrate în anul 2019 este mai mic (cu 47 608 cazuri) în comparație cu anul precedent.

Plata compensațiilor pe parcursul anului 2019 se rezumă la un singur caz, fiind depusă doar o cerere de plată a compensației în adresa Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A., suma compensației plătite în acest caz consumatorului a constituit 5073 lei. Prin urmare, lipsa solicitării compensațiilor de către consumatorii finali denotă informarea insuficientă a acestora despre dreptul la compensații în cazul încălcării de către operatorii sistemelor de distribuție a indicatorilor de calitate, fapt ce implică necesitatea demarării de către ANRE a unor campanii de informare suplimentare în acest sens.

5.1.2. Soluționarea problemelor legate de calitatea energiei electrice livrate

Calitatea energiei electrice livrate consumatorilor finali rămâne a fi în continuare o problemă destul de gravă. Exprimată în valoare monetară, această problemă a cauzat operatorului sistemului de distribuție Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A., pe parcursul anului 2019, prejudicii materiale în sumă de 624 038 mii lei (în 2018 - 931 910 mii lei), sumă achitată consumatorilor finali pentru reparația receptoarelor electrice ale consumatorilor finali, defectate în urma livrării de energie electrică cu

încălcarea parametrilor de calitate stabiliți de standard. Operatorul „RED Nord” S.A. a raportat suma prejudiciilor achitate consumatorilor de 45 715,41 lei (în 2018 – 0 lei).

În cazul defectării receptoarelor electrice, Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. a plătit consumatorilor finali afectați, în mediu, câte 1431 lei, iar „RED Nord” S.A. – câte 4571 lei. Cu referire la numărul de solicitări de plată a prejudiciilor, Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. a raportat despre recepționarea a 936 cereri, din care au fost satisfăcute 436 (46,6%), iar „RED Nord” S.A. – 10 solicitări, toate fiind satisfăcute.

O altă problemă reflectată în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, vizează modul de soluționare a reclamațiilor consumatorilor finali privind parametrii de calitate a energiei electrice furnizate. În majoritatea situațiilor consumatorii finali reclamă nerespectarea valorilor standard ale tensiunii în rețeaua electrică.

În acest sens Regulamentul stabilește obligația operatorilor de sistem de a soluționa cerințele consumatorilor finali, legate de supratensiuni, în cel mult 24 ore din momentul înregistrării solicitării, cât și o procedură de soluționare a reclamațiilor privind depășirea abaterilor admisibile ale tensiunii.

Din informația prezentată de operatori, în anul 2019 la Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. numărul de adresări ale consumatorilor finali, legate de supratensiuni și goluri repetate de tensiune a fost de 9432 (față de 10506 în 2018). Din numărul total de solicitări primite de către operatorul de sistem, în 554 cazuri soluționate a fost admisă încălcarea termenului stabilit de pct. 27 din Regulament, ceea ce constituie 6% din numărul total de reclamații (în scădere cu circa 7 p.p. față de anul precedent).

De către „RED Nord” S.A. au fost înregistrate 2707 reclamații (în creștere față de anul 2018, când au fost înregistrate 2621), iar depășiri ale termenului de 24 ore nu au fost raportate.

În cazul reclamațiilor consumatorilor finali privind depășirea abaterii admisibile a tensiunii, depuse în conformitate cu pct. 29 din Regulament, termenul de soluționare a acestor solicitări este de 30 zile calendaristice din ziua înregistrării. Dacă termenul dat nu se respectă – consumatorii finali au dreptul la compensații bănești (echivalentul bănesc a 25% din energia electrică consumată pe parcursul perioadei în care energia s-a livrat cu încălcarea parametrilor de calitate).

De notat că, începând cu data de 1 iulie 2017, compensațiile în cazul livrării energiei cu încălcarea parametrilor de calitate sunt plătite automat de către operatori, fără a fi necesară o cerere de plată în acest sens de la consumatorii finali.

Pe parcursul anului 2019, operatorul „RED Nord” S.A. a raportat un număr de 10 reclamații depuse de consumatori conform pct. 29 din Regulament, toate fiind soluționate în termenul stabilit. În cazul Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. au fost înregistrate 329 de reclamații, 10 dintre care au fost soluționate cu depășirea termenului stabilit. În rezultat, operatorul a achitat consumatorilor compensații bănești în sumă de 2 509 lei.

5.1.3. Calitatea relațiilor dintre operatorii sistemelor de distribuție și consumatorii finali de energie electrică

Calitatea relațiilor dintre operatorii sistemelor de distribuție și consumatorii finali, în sensul Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și distribuție a energiei electrice, se apreciază în baza următorilor indicatori:

- anunțarea întreruperilor programate;
- eliberarea în termenele stabilite a avizului de racordare;
- respectarea termenelor de racordare a instalațiilor solicitanților la rețeaua electrică de distribuție;
- respectarea termenelor de reconectare a instalațiilor consumatorilor finali deconectate de la rețeaua electrică.

Potrivit punctului 39 din Regulament, pentru nerespectarea obligațiilor referitoare la anunțarea întreruperilor programate și eliberarea avizelor de racordare (pct. 37 și 38 din același Regulament), în cel

puțin 95% din cazuri, operatorii sistemelor de distribuție pot fi penalizați, prin reducerea tarifului pentru serviciul de distribuție a energiei electrice cu 1% pentru fiecare indicator. Dacă însă operatorii încalcă termenele de racordare sau de reconectare a instalațiilor de utilizare ale consumatorilor finali la rețeaua electrică de distribuție, aceștia sunt obligați să achite consumatorilor finali compensații în valoare de 25% din costul serviciului de reconectare sau după caz – racordare, pentru fiecare zi de întârziere.

Conform rapoartelor prezentate, ambii operatori ai sistemelor de distribuție a energiei electrice au respectat cerințele cu privire la anunțarea întreruperilor programate. Anunțarea consumatorilor finali se face prin diferite metode. Astfel, în localitățile rurale se plasează anunțuri pe panourile de la primării și se anunță autoritățile administrației publice locale. În localitățile urbane se fac anunțuri prin intermediul presei scrise, la posturile de televiziune și radio. Informația respectivă este accesibilă și pe pagina electronică a întreprinderilor. În cazul consumatorilor noncasnic, operatorii sistemelor de distribuție practică informarea în scris sau prin telefon.

Potrivit informațiilor raportate, Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. susține că toate cele 14 687 de întreruperi programate, operate pe parcursul anului 2019, s-au efectuat cu anunțarea prealabilă a consumatorilor finali. S.A. „RED Nord” a efectuat 10 656 de întreruperi programate, toate fiind, la fel, anunțate în modul stabilit de Regulament.

Tabelul 29. Indicatorii de calitate a relațiilor operator-utilizator de sistem

Potrivit raportului operatorului de sistem „RED Nord” S.A., toate avizele de racordare au fost eliberate în termenul stabilit. În cazul Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. (anterior „RED Union

		Î.C.S. Premier Energy Distribution S.A.		S.A. RED Nord	
		2018	2019	2018	2019
Pct. 37	Anunțarea întreruperilor programate				
	Total întreruperi programate	16230	14687	10441	10656
	Întreruperi programate neanunțate	0	0	0	0
pct. 38	Eliberarea avizelor de racordare				
	Cereri de racordare la rețeaua electrică de distribuție a instalațiilor electrice ale potențialilor consumatori finali (10 zile)	6 727	6 741	2872	3161
	Cereri de racordare la rețeaua electrică de distribuție a centralelor electrice (30 zile)	121	136	0	11
pct. 40	Racordarea la rețeaua electrică de distribuție a instalațiilor solicitanților				
	Numărul de cereri de racordare	11422	12569	2509	2342
	Numărul de consumatori finali racordați în termen mai mare de 2 zile calendaristice	15	12	0	0
	Suma compensațiilor, lei	576,13	243	0	0
pct. 41	Reconectarea instalației de utilizare a consumatorului la rețeaua electrică de distribuție				
	Numărul total de consumatori reconectați	11480	9740	10848	10526
	Numărul de consumatori reconectați în termen mai mare de 2 zile lucrătoare	5	3	0	0
	Suma compensațiilor, lei	78,25	173	0	0

Fenosa” S.A.), în anul 2019 ANRE a constatat o abatere a operatorul de sistem de la prevederile cadrului normativ, prin depășirea cu 30 zile a termenului stabilit pentru eliberarea avizului de racordare pentru un potențial consumator noncasnic.

Numărul cererilor de eliberare a avizelor de racordare la rețeaua electrică de distribuție a centralelor electrice s-a majorat pe parcursul anului 2019 comparativ cu anul precedent, de către Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A fiind înregistrate 136 cereri (față de 121 în 2018), iar de către „RED Nord” S.A. – 11 cereri (0 în anul precedent). Numărul avizelor eliberate de către operatorii de sistem în anul 2019 pentru racordarea potențialilor consumatori finali s-a păstrat practic la același nivel cu anul 2018, de către Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. fiind eliberate 6 741 avize (față de 6727

eliberate în 2018), iar de către „RED Nord” S.A. – 3161 avize, cu o majorare de circa 10% față de anul precedent (2872 avize eliberate în 2018).

Referitor la respectarea termenelor de racordare și reconectare a instalațiilor de utilizare ale consumatorilor finali la rețeaua electrică de distribuție, S.A. „RED Nord” a raportat lipsa unor încălcări. Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. însă, a înregistrat 12 cazuri de depășire a termenului de racordare, fiind achitate compensații în sumă de 243 lei. La fel, s-au raportat 3 cazuri de depășire a termenului de reconectare a instalațiilor de utilizare ale consumatorilor finali, pentru care operatorul sistemului de distribuție a achitat compensații în sumă de 173 lei.

Potrivit Regulamentului, începând cu 1 iulie 2017, compensațiile menționate mai sus se achită de operatorii sistemelor de distribuție automat, fără a fi necesară depunerea de către consumatorul final a unei cereri pentru solicitarea compensațiilor.

5.2. Calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale

Calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale prestate de către titularii de licențe a fost analizată de către ANRE în baza indicatorilor de calitate definiți în **Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale**, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 406 din 09.06.2011, în vigoare până la 24.02.2020 (în continuare Regulament), care se referă la:

- **Continuitatea în livrarea gazelor naturale** (întreruperile programate și întreruperile neprogramate);
- **Calitatea comercială a serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale** (eliberarea Avizului de racordare solicitanților, racordarea la rețeaua de gaze naturale a potențialilor consumatori finali, reconectarea instalației de utilizare a consumatorilor finali la rețeaua de gaze naturale);
- **Siguranța serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale.**

Valorile indicatorilor de calitate în sectorul gazelor naturale, realizate în anul 2019 au fost analizate de către ANRE în baza datelor reflectate în rapoartele prezentate ANRE de către operatorii sistemului de distribuție și operatorii sistemului de transport în modul și termenul stabilit de Regulament de către 19 operatori ai sistemului de distribuție și 1 operator al sistemului de transport.

5.2.1. Continuitatea în livrarea gazelor naturale

Continuitatea livrării gazelor naturale conform Regulamentului reprezintă obligația operatorului de sistem de a asigura consumatorilor finali livrarea gazelor naturale în mod continuu și fiabil, fapt ce implică obligația de a executa lucrări programate și neprogramate. Analiza continuității serviciului se realizează în baza indicatorilor garanțați de continuitate, care reflectă situația per întreprindere referitor la întreruperile programate și întreruperile neprogramate (avariate).

a. Întreruperi Programate (ÎP)

În rezultatul analizei datelor raportate, pe parcursul anului 2019 se constată operarea a **1889** întreruperi programate, legate de executarea lucrărilor de întreținere a rețelei de gaze naturale, reparații curente, racordare și modernizare – necesare pentru exploatarea fiabilă a rețelei. Numărul cazurilor înregistrate pe parcursul anului 2019 sunt cu 139 mai puține comparativ cu anul 2018, însă cu 153 cazuri mai multe decât în 2017.

Din totalul de întreruperi, **1832 cazuri (97%)** au fost înregistrate de către operatorii de sistem afiliați S.A. „Moldovagaz” și **57 cazuri (3%)** de către alți operatori de sistem. Totodată, 4 titulari de licențe: „Candelux Com” SRL, „Pielart-Service” SRL, „Proalfa-Service” SRL și SRL „Compania Doboș” – nu au operat nicio întrerupere cu caracter planificat. Cele mai multe întreruperi programate au fost înregistrate de către SRL „Găgăuz-Gaz” – 365 cazuri, ceea ce constituie 19.3% din totalul de

întreruperi programate pe țară, fiind urmată de SRL „Bălți-Gaz” – cu 266 cazuri, sau în expresie procentuală 14%.

Tabelul 30. Date cu privire la întreruperile programate din rețelele de distribuție a gazelor naturale, înregistrate în anul 2019

Total pe țară	Total întreruperi	Durata admisibilă			
		24 ore	48 ore	72 ore	120 ore
	1839	1732	49	28	30
	100 %	94,3 %	2,6 %	1,5 %	1,6 %
Operatorii sistemelor de distribuție afiliați S.A. „Moldovagaz”	1832	1726	49	27	30
	97 %				
Alți Operatorii ai sistemelor de distribuție	57	56	0	1	0
	3 %				

Cu referire la „Durata întreruperilor”, este de remarcat respectarea regulamentară a cerințelor privind indicatorul respectiv de către toți operatorii de sistem din sectorul gazelor naturale. Conform rapoartelor prezentate de către operatorii de sistem, se constată încadrarea în limitele admisibile a duratei întreruperilor programate specificate pentru fiecare tip de lucrări în parte, cu lichidarea ulterioară a acestora în termen normativ și în proporție deplină. Astfel, indicatorul respectiv la nivel de țară, reflectat în valori procentuale, constituie:

- **94.3 % - întreruperi cu durata de 24 ore,**
- **2.6 % - cu durata de 48 ore,**
- **1.5 % - cu durata de 72 ore**
- **1.6 % - cu durata de 120 ore.**

Analizând indicatorii de continuitate realizați în 2019, concluzionăm că toate întreprinderile de distribuție a gazelor naturale au îndeplinit condiția privind performanța indicatorului aferent obligației operatorilor de sistem de a relua livrarea gazelor naturale către consumatori în termenul stabilit.

În partea ce vizează respectarea termenelor și condițiilor de informare prealabilă a consumatorilor, este de notat că potrivit Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, este prevăzută obligația operatorului de sistem de a informa din timp consumatorii proprii despre data și durata sistării livrării gazelor naturale, în mod clar, corect și deplin.

Astfel, în rezultatul examinării informațiilor prezentate de către operatorii de sistem din sectorul gazelor naturale, se conturează o situație similară celei privind indicatorul de calitate care reflectă „Durata întreruperilor”, de către toți titularii de licențe respectivi fiind respectate cerințele referitor la anunțarea consumatorilor finali deserviți despre sistarea livrării gazelor naturale. Informația respectivă a fost pusă la dispoziția consumatorilor prin metodele prevăzute în actul normativ de reglementare: plasarea anunțului la fiecare scară a blocului (pentru localitățile urbane), plasarea anunțului pe panoul de anunțuri (în cazul satelor și comunelor), prin poștă/poșta electronică sau fax (pentru consumatorii noncasnici). În unele cazuri informația a fost plasată pe pagina electronică a întreprinderii.

Anunțul cu privire la întreruperile ce urmau a fi efectuate a fost publicat în modul stabilit, în prealabil cu 3 zile calendaristice, indicându-se data și intervalul de întrerupere.

b. Întreruperi Neprogramate

Evaluarea gradului de respectare de către operatorii de sistem a indicatorilor de calitate, din perspectiva „Întreruperilor Neprogramate”, de asemenea, s-a realizat în baza informațiilor prezentate de titularii de licențe respectivi, fiind constată o creștere a întreruperilor neprogramate înregistrate în anul 2019 față de anul precedent. Astfel, pe parcursul anului de referință, au fost înregistrate **198 de întreruperi neprogramate, din care 193 sau 98% - la operatorii rețelelor de distribuție afiliați S.A. „Moldovagaz” și 5 cazuri, sau 2% - alți operatori.**

Or, dacă în anul de activitate 2018 numărul întreruperilor neprogramate înregistrate (149 cazuri) au cunoscut o scădere considerabilă, de 61%, comparativ cu anul 2017 (248 cazuri), valoarea înregistrată pentru anul 2019 indică o creștere cu 32% a întreruperilor cu caracter de avarie, comparativ cu anul precedent (a se vedea următoarea diagramă).

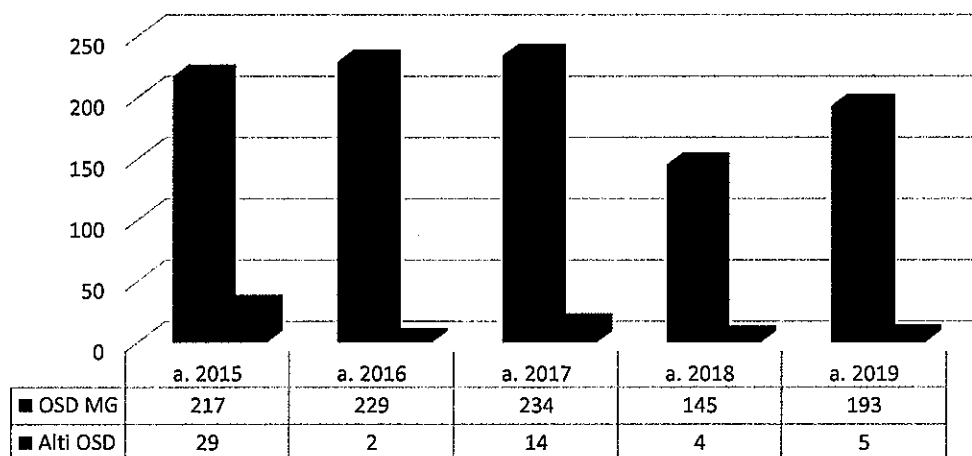

Figura 33. Dinamica întreruperilor neprogramate pe parcursul perioadei 2015-2019

Lider la capitolul respectiv rămâne a fi în continuare operatorul sistemului de distribuție SRL „Găgăuz-gaz”, care a înregistrat un număr de 76 întreruperi din cauza avariilor cu durată de 36 ore.

Referitor la indicatorul de calitate ce vizează „*Informarea consumatorilor despre întreruperile neprogramate*”, se constată respectarea deplină a acestuia de către operatorii de sistem pe întreg parcursul anului 2019. Evidențiem în acest context, respectarea integrală a indicatorului respectiv de către titularii de licențe, în comparație cu încălcarea constantă a acestuia în primii ani de aplicabilitate a Regulamentului. Or, dacă în anul 2015 SRL „Chișinău-gaz” în cazul celor 10 întreruperi neprogramate înregistrate și SRL „Găgăuz-gaz”- 139 întreruperi, au anunțat despre neinformarea consumatorilor afectați, atunci datele înregistrate ulterior pe parcursul următorilor ani 2016-2019, denotă redresarea treptată a situației. Astfel că în 2019, consumatorii finali au fost informați în măsură deplină despre motivul întreruperii și despre termenul preconizat pentru reluarea serviciului de furnizare a gazelor naturale, în decurs de 6 ore de la înregistrarea fiecărei întreruperi.

Referitor la continuitatea serviciului de transport al gazelor naturale, operatorul de sistem SRL „Moldovatrangaz” a raportat operarea a 7 întreruperi programate, cu înștiințarea preventivă a operatorilor sistemului de distribuție, racordați la rețeaua de transport al gazelor naturale. Întreruperi neprogramate nu au fost înregistrate.

Tabelul 31. Informații cu privire la întreruperile programate/neprogramate realizate de operatorul sistemului de transport pentru perioada 2017-2019

MTG	2017					2018					2019				
	ÎP				ÎN	ÎP				ÎN	ÎP				ÎN
Durata (ore)	24	48	72	120	-	4	8	2	20	-	4	8	2	20	
Nr. întreruperi	-	2	3	-	-	1	3	5	-	-	1	1	4	1	
	Total=5					Total=9					Total=7				

Notă: MTG- SRL „Moldovatrangaz”, ÎP – întreruperi programate, ÎN – întreruperi neprogramate

Drept rezultat al monitorizării continue a indicatorilor de calitate de către ANRE, îl constituie responsabilitatea sporită din partea titularilor de licențe manifestată pe întreg parcursul anului 2019 întru respectarea prevederilor Regulamentului. Astfel, potrivit datelor examinate de către ANRE, se constată respectarea de către titularii de licențe a cerințelor Regulamentului în partea ce vizează „*continuitatea serviciului*” având în vedere că:

- **întreruperile programate** au fost realizate cu informarea prealabilă a consumatorilor finali (cu 3 zile calendaristice până la data preconizată a întreruperilor) și lichidate în termenul stabilit;
- în cazul **întreruperilor neprogramate**, operatorii de sistem au acționat în vederea eficientizării lucrului echipelor operative, prin aceasta reușindu-se micșorarea duratei întreruperilor/lichidarea în termen normativ/micșorarea gradului de afectare a utilizatorilor, ceea ce denotă redresarea situației în raport cu anii precedenți.

Totodată, pe parcursul anului 2019 s-a reușit sporirea gradului de evidență a consumatorilor finali afectați de întreruperi. Or, dacă în anii precedenți operatorii de sistem înregistrau o evidență parțială a consumatorilor afectați, pentru anul de activitate 2019, operatorii sistemelor de distribuție au raportat cu exactitate datele solicitate de ANRE.

Suplimentar, menționăm că responsabilitatea privind continuitatea serviciului poate fi pusă pe seama operatorilor de sistem doar parțial, deoarece din totalul întreruperilor produse în rețea, nu toate au loc din vina acestora. În cazurile în care este periclitată sănătatea/viața oamenilor ori integritatea bunurilor, pentru prevenirea sau extinderea avariilor în instalațiile/echipamentele rețelelor de transport/distribuție și alte situații cu caracter de urgență, operatorului de sistem îi revine obligația de a sista serviciul de livrare a gazelor naturale către utilizatori, urmând să depună toate eforturile pentru reducerea duratei întreruperilor.

5.2.2. Calitatea și regimurile de livrare a gazelor naturale

Operatorului de sistem îi revine obligația de a asigura livrarea gazelor naturale consumatorilor finali, la parametri de calitate a gazelor naturale, stabiliți prin Standardul național în vigoare „Gaze naturale pentru utilizarea în scopuri industriale și casnice” GOST 5542.

Prevederile Regulamentului instituie procedurile și termenele de soluționare a reclamațiilor consumatorului final, inclusiv în cazul în care survine o solicitare legată de nerespectarea parametrilor de calitate/nivelurilor de presiune a gazelor naturale. De asemenea, sunt prevăzute și compensațiile care urmează a fi achitate consumatorilor finali afectați, valoarea cărora este stabilită în Anexa nr.1 la Regulament.

Potrivit datelor cu privire la petițiile înregistrate în perioada anilor 2016-2019, se evidențiază o dinamică pozitivă a respectării de către operatorii de sistem din sectorul gazelor naturale a indicatorului de calitate nominalizat. Astfel, dacă în anul 2016 din numărul total de 152 petiții adresate operatorilor – 3 dintre acestea au avut ca obiect nerespectarea parametrilor de calitate/regimurilor de livrare a gazelor naturale, în 2017 se observă o micșorare a numărului de petiții ce vizează sectorul gaze naturale, iar din 122 plângeri înregistrate – niciuna nu reclamă abaterea calității gazelor naturale și/sau a nivelului de presiune stabilit de standardului național; în anul 2018 – din 118 petiții înregistrate, doar în cazul uneia a fost reclamată necorespunderea parametrilor de calitate a gazelor naturale livrate; anul 2019 – din numărul total de 108 petiții, doar în 1 (una) petiție a fost invocată problema presiunii gazelor naturale livrate.

În figura de mai jos poate fi urmărită evoluția situației privind petițiile care au ca obiect calitatea serviciilor operatorilor de sistem din sectorul gazelor naturale, raportate la numărul total de petiții înregistrate de către aceștia pe parcursul ultimilor 4 ani.

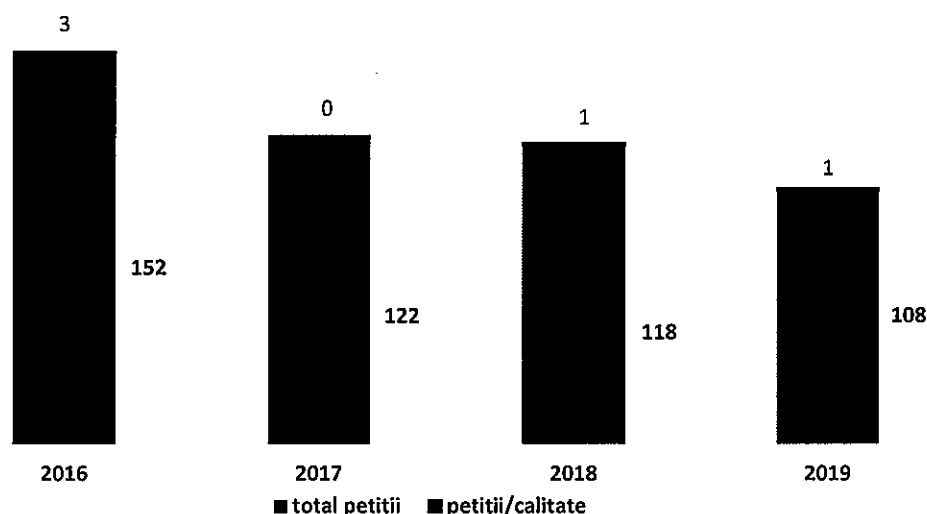

Figura 34. Evoluția indicatorului *Calitatea și regimurile de livrare a gazelor naturale* 2016-2019.

5.2.3. Calitatea relațiilor dintre operatorii de sistem și consumatorii finali

Calitatea relațiilor dintre operatorii de sistem și consumatorii finali (potențialii consumatori finali), în sensul Regulamentului se apreciază în baza următorilor indicatori:

- eliberarea avizului de racordare solicitanților;
- racordarea la rețeaua de gaze naturale cu respectarea termenului normativ;
- reconectarea instalației de utilizare la rețeaua de gaze naturale cu respectarea termenului prevăzut de Regulament.

a. Eliberarea avizului de racordare la rețelele de distribuție a gazelor naturale

Potrivit pct. 22 din Regulament, operatorul de sistem este obligat să elibereze solicitantului aviz de racordare la rețeaua de gaze naturale, în termen de cel mult 15 zile lucrătoare de la data înregistrării cererii. În cazul în care, pe parcursul unui an, mai puțin de 95% din numărul de avize au fost eliberate în termenul stabilit, operatorii de sistem urmează a fi penalizați, prin reducerea tarifului de distribuție cu 0.1%.

Ca urmare a examinării datelor din rapoartele prezentate de către operatorii de sistem, se conturează o situație de conformare față de cerințele stabilite în Regulament. În anul 2019, potențialii consumatori au înaintat **19352** cereri pentru eliberarea avizului de racordare, dintre care **18228** sau **94%** au fost depuse la operatorii sistemelor de distribuție afiliați S.A. „Moldovagaz” și **1124** cereri sau **6%** la alți operatori de sistem.

De asemenea, au fost eliberate 18082 avize de racordare cu respectarea termenului legal de 15 zile lucrătoare, ceea ce constituie 93.4% din numărul total de cereri depuse, iar pentru restul cazurilor fiind eliberate refuzuri. Din numărul total de refuzuri, 884 au fost eliberate de către S.R.L. „Chișinău-gaz”, care a invocat drept motiv lipsa de capacitate tehnică a rețelei de distribuție a gazelor naturale existentă, fapt relatat și de către S.R.L. „Bălți-gaz” în cazul a 379 refuzuri.

Tabelul 32. Eliberarea Avizelor de racordare de către operatorii sistemelor de distribuție în anul 2019

	Total cereri depuse	Eliberate în termen normativ (15 zile)	
		Avize de racordare	Refuzări
Total pe țară	19352	18082	1269
		93.4%	6.6%
OSD afiliați SA Moldovagaz	18228	16962	1265
		93	7
Alți OSD	1120	1120	4
		99.6	0.4

- b. Racordarea instalației de utilizare la rețeaua de gaze naturale;
c. Reconectarea instalației de utilizare la rețeaua de gaze naturale.

Referitor la indicatorul ce vizează „Racordarea la rețeaua de gaze naturale”, situația raportată la anul 2019 este reflectată în tabelul de mai jos.

Tabelul 33. Racordarea la rețeaua de gaze naturale în anul 2019

	Total cereri de racordare	Realizate:	
		În termen normativ (4 zile lucrătoare)	După 4 zile
Total pe țară	14773	14710	63
		99.6%	0.6%
<i>Operatorii de sistem afiliați S.A. „Moldovagaz”</i>	13312	13249	63
		99.5%	0.5%
<i>Alți operatori ai sistemului de distribuție</i>	1461	1461	0
		100%	

De notat că în anul 2019 s-a înregistrat o creștere a numărului de cereri de racordare, creșterea fiind generată în principal de extinderea rețelelor de distribuție a gazelor naturale, de fenomenul dezvoltării imobiliare, dar și de orientarea noilor consumatori către utilizarea gazelor naturale în locul altor combustibili tradiționali. Astfel, din datele raportate de către titularii de licențe pentru distribuția gazelor naturale, se constată că pe parcursul anului 2019 au fost depuse 14773 cereri de racordare la rețeaua de gaze naturale, cu o creștere de 14.6% față de anul 2018, tendință continuată din 2018 față de anul de activitate 2017. Din numărul total de solicitări înaintate, 99.6% sau 14710 cazuri au fost realizate cu respectarea termenului normativ de 4 zile lucrătoare. Conform Regulamentului, în cazul în care termenul normativ nu este respectat, solicitanții sunt în drept să ceară compensații bănești în baza unei cereri scrise, în mărime de 15% din plata pentru racordare, odată ce a expirat termenul de 4 zile lucrătoare și 5% din plata de racordare, pentru fiecare zi de întârziere suplimentară celor 4 zile.

Cu referire la „Reconectarea instalației de utilizare la rețeaua de gaze naturale”, menționăm că în rezultatul evaluării situației reale conform datelor colectate raportate la prevederile Regulamentului, s-a constatat respectarea valorii reglementate.

Din totalul de **8724 de cereri** depuse pentru reconectarea la rețea, în proporție de **100%** au fost satisfăcute în termenul stabilit de Regulament – de 2 zile lucrătoare de la data achitării de către consumator a taxei pentru reconectare.

b. Siguranța serviciului

Indicatorii de siguranță care trebuie să fie respectați de către operatorii de sistem sunt clasificați după cum urmează:

- *NAD* – care reprezintă numărul anual de defecte cauzate de acțiunea unor terți pe un km de rețea activă și
- *NTD* - care reprezintă numărul total de defecte înregistrate pe parcursul unui an.

Evaluarea gradului de respectare a indicatorilor de siguranță menționați se realizează în baza rapoartelor prezentate de către operatorii de sistem. Astfel, în rezultatul sistematizării datelor indicate, se constată că în anul 2019 au fost înregistrate **143 defecte**, care au fost remediate în conformitate cu normele tehnice în vigoare. Din totalul de cazuri, 141 au avut loc la operatorii sistemelor de distribuție afiliați S.A. „Moldovagaz” și celelalte 2 deranjamente la alți operatori de sistem.

Cele mai multe defecte produse în rețeaua de distribuție pe parcursul anului de referință au fost înregistrate de către SRL „Bălți-gaz”- cu 32 cazuri (22.4%), fiind urmat de SRL „Ialoveni-gaz”- cu 29 cazuri (20.3%).

De remarcat că analiza datelor colectate pe parcursul ultimilor ani (2017-2018) referitor la siguranța serviciului, a relevat o înrăutățire a situației pentru anul 2019, dat fiind o creștere a numărului de defecte produse în rețeaua de distribuție a gazelor naturale în anul de referință. Graficul de mai jos reflectă evoluția în timp a indicatorului ce vizează „*Siguranța serviciului de distribuție a gazelor naturale*”, pentru perioada 2017-2019.

În acest context, menționăm că operatorul sistemului de transport SRL „Moldovatransgaz” nu a înregistrat niciun defect pe parcursul întregului an de activitate 2019.

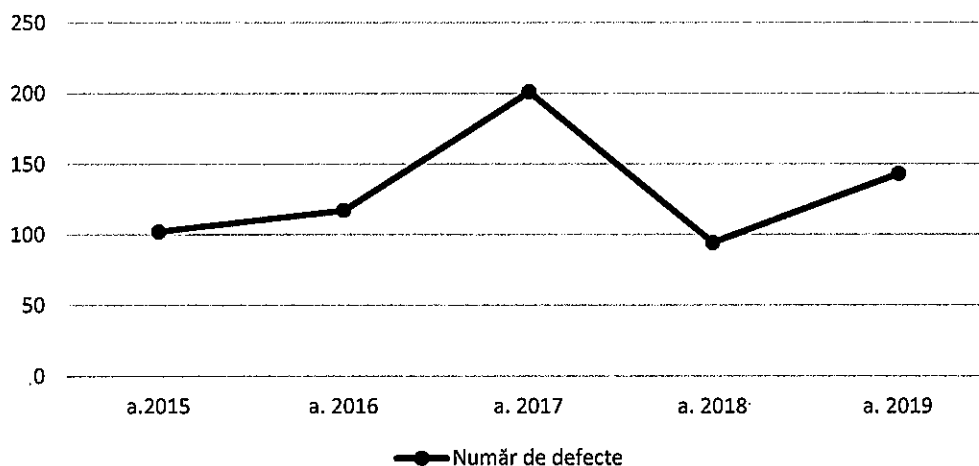

Figura 35. Dinamica defectelor produse în rețelele de distribuție a gazelor în perioada 2015-2019

5.3. Calitatea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

Conform prevederilor Regulamentului cu privire la calitatea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 352/2016 din 27.12.2016, evaluarea de către ANRE a aspectelor privind calitatea activității operatorilor care furnizează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare s-a realizat în baza rapoartelor anuale prezentate.

Analiza calității serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare s-a efectuat în baza datelor reflectate în rapoartele prezentate de către 34 titulari de licențe din numărul total de 44 de operatori reglementați existenți.

5.3.1. Continuitatea furnizării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

Aprecierea gradului de continuitate a furnizării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, în sensul Regulamentului, se realizează în conformitate cu indicatorii de calitate privind valorile „*Întreprerilor Planificate*” și „*Întreprerilor Neplanificate*”. Operatorii fiind obligați să furnizeze serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare consumatorilor - în mod continuu și fiabil, cu respectarea strictă a valorilor minime ale indicatorilor de calitate stabilite în Regulament.

Astfel, în rezultatul analizei datelor prezentate de către titularii de licențe pentru anul 2019, s-a constatat că pe parcursul anului de referință au fost înregistrate 10 610 întreruperi neplanificate (avariate) a serviciului public de alimentare cu apă. Din totalul acestor întreruperi, în 10191 cazuri, ceea ce constituie 96.5%, serviciul a fost reluat în termen normativ. În cazul celorlalte 419 întreruperi înregistrate reluarea serviciului a avut loc cu o depășire a valorii admisibile stabilite.

Comparând indicatorii de continuitate realizați în anul 2019 cu cei realizați în anul 2018, constatăm o scădere cu peste 1000 de întreruperi neplanificate pentru serviciul public de alimentare cu apă.

Din numărul total de 1540 întreruperi planificate, legate de branșare/racordare, lucrări de reparație/întreținere a rețelei publice, colectate, sistematizate și raportate la cerințele Regulamentului, se constată că în cazul a 31 titulari de licențe (din totalul de 34 titulari care au prezentat datele), nu au înregistrat abateri de la normele de reglementare privind durata întreruperilor. Operatorii respectivi au raportat încadrarea în limitele admisibile a duratei întreruperilor planificate, cu reluarea deplină a prestării serviciului în termenul stabilit de Regulament. În cazul S.A. „Apă-Canal Chișinău”, au fost operate 184 de întreruperi, dintre care 164 cazuri au fost remediate în limita duratei admisibile.

Pentru serviciul public de canalizare, se constată o îmbunătățire a calității serviciului, numărul remedierilor în termenele legale stabilite atingând valoarea procentuală de cca 98,7%.

Dinamica numărului înregistrat de întreruperi planificate/neplanificate este prezentată în diagrama de mai jos.

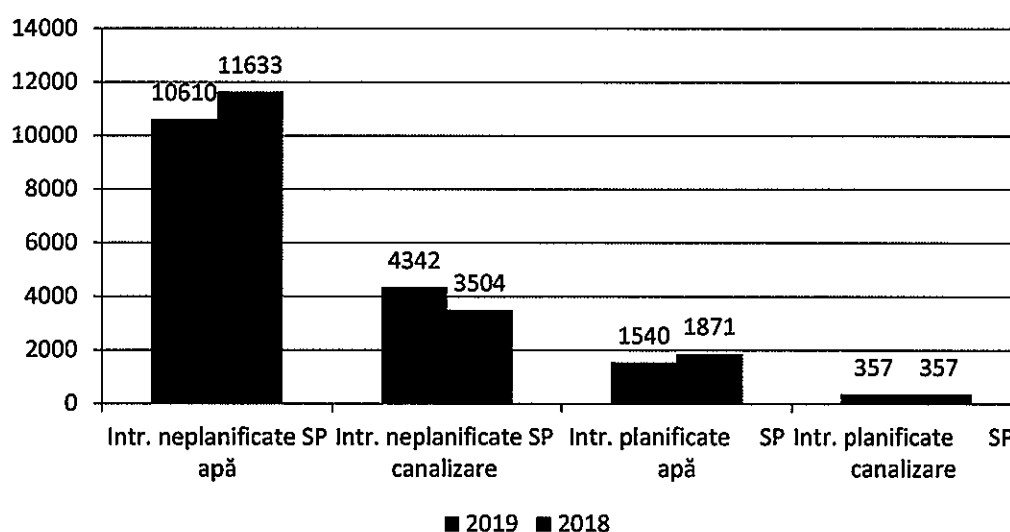

Figura 36. Dinamica numărului înregistrat de întreruperi planificate/neplanificate în 2018-2019

Un alt indicator monitorizat în scopul evaluării continuității și calității serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare este informarea consumatorilor cu privire la întreruperile ce urmează a fi efectuate sau care deja s-au produs din motive legate de defecțiuni sau acțiunea unor persoane terțe. Astfel, 20 operatori din cei 34 titulari care au raportat datele, au declarat despre informarea corespunzătoare a consumatorilor, în toate cazurile de întrerupere planificată a serviciilor. De asemenea, respectarea indicatorului ce vizează informarea consumatorilor despre întreruperile neplanificate, a fost raportată de către 19 operatori. Ceilalți titulari de licențe, printre care se regăsește și întreprinderea SA "Apă Canal Chișinău", nu s-au conformat prevederilor Regulamentului în ce privește obligația de a informa consumatorii în mod operativ prin intermediul anunțurilor, distribuite în termen de până la 1 oră din momentul întreruperii, cu indicarea termenului preconizat de reluare a prestării serviciului.

5.3.2. Indicatori de calitate ce reflectă modul de soluționare de către operator a solicitărilor și reclamațiilor recepționate în activitatea de prestare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

Indicatorii de calitate ce caracterizează modul de soluționare de către operator a solicitărilor și reclamațiilor, în sensul Regulamentului cu privire la indicatorii de calitate a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, se apreciază în baza următorilor indicatori:

Accesul la rețea

- Eliberarea în termen normativ a avizului de branșare/racordare;
- Avizarea documentației de proiect pentru montarea instalației interne de apă cu respectarea termenului normativ;
- Branșarea/racordarea instalațiilor potențialilor consumatori la rețeaua publică;
- Reconectarea instalațiilor consumatorilor deconectați, în termen normativ;
- Încheierea în termen normativ a contractelor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare;
- Facturarea;
- Examinarea și soluționarea reclamațiilor consumatorilor finali.

Examinând datele rapoartelor prezentate de către titularii de licențe, la capitolul „Eliberarea avizului de racordare la sistemul public de alimentare cu apă” se conturează o situație de conformare față de cerințele stabilite de Regulament, respectându-se termenul pentru eliberarea avizului de racordare – de 20 zile calendaristice din data înregistrării cererii solicitantului. Comparativ cu anul precedent, în anul 2019 S.A. „Apă-Canal Chișinău” a înregistrat o dinamică pozitivă a acestui indicator de performanță – constituind 89.09 %, din totalul de 1356 solicitări de eliberare a avizelor de racordare, 1208 au fost eliberate în termenul stabilit de Regulament.

Situația cu privire la dinamica indicatorilor ce vizează *Branșarea/Racordarea la rețea a instalațiilor interne ale solicitanților* în perioada 2018-2019, este reflectată în diagrama de jos:

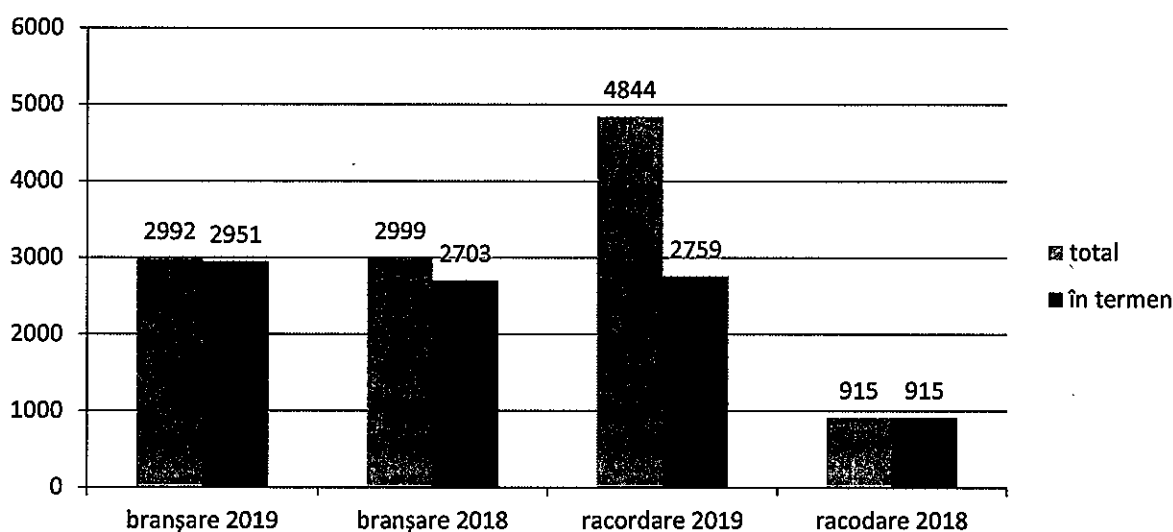

Figura 37. Branșarea/Racordarea la rețea a instalațiilor interne ale solicitanților

Analiza datelor reflectate în diagramă denotă o îmbunătățire a gradului de răspuns la solicitările de branșare (conectarea la rețeaua publică de alimentare cu apă) a instalațiilor interne ale potențialilor consumatori. Dacă în anul 2018 valoarea realizată în total pe țară era de 90,1 %, atunci în 2019 a fost înregistrată o creștere a indicatorului de performanță ce vizează “Branșarea la sistemul public de alimentare cu apă” înregistrând valoarea de 98,65%.

În cazul solicitărilor de acces la rețeaua de canalizare, se înregistrează o scădere semnificativă în comparație cu 2018 – aceasta fiind îndeplinită doar în proporție 60,98%. De remarcat că, din totalul de 6048 de cereri – 4935 îi revin operatorului SA “Apă Canal Chișinău”.

Pentru serviciul public de canalizare din totalul de 2906 cereri depuse de către potențialii consumatori, 2698 de cereri sau 92,75 % au fost eliberate în termen de 20 de zile, cu respectarea prevederilor Regulamentului.

La capitolul „Reconectarea instalațiilor” interne de apă ale consumatorilor la rețeaua publică de alimentare cu apă, s-a stabilit o dinamică pozitivă a cazurilor de reconectare în termenul stabilit de 3 zile lucrătoare de la data achitării de către consumator a tarifului. Doar în cazul Î.M. „Gospodăria Comunal-Localivă Călărași” și Î.M. Regia „Apă-Canal-Bălți” indicatorul menționat a atins valoarea de cca 90%.

În anul 2019 a fost remarcată o îmbunătățire a procesului de examinare și soluționare a reclamațiilor consumatorilor de către operatorul SA “Apa Canal Chișinău”. Dacă în anul 2018, de către operator au fost soluționate în termenul stabilit - 69,2% din numărul total de reclamații recepționate, atunci în 2019 ponderea acestora a crescut până la 78,6% din numărul total de 1917 reclamații.

În cazul operatorilor Î.M. Regia „Apă-Canal-Bălți”, S.A. „Regia Apă Canal-Orhei”, S.A. „Servicii Comunale Florești” - indicatorul de performanță la acest capitol este unul redus, circa 30%.

Potrivit pct. 21, secțiunea 2 din Regulamentul cu privire la serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 271/2015 din 16.12.2015, executarea branșamentului de apă, a racordului de canalizare se asigură numai în baza proiectului avizat de către operator. Deși importanța respectării indicatorului dat este evidentă, 9 din cei 27 titulari de licențe respondenți nu coordonează proiectele instalațiilor interne de apă și de canalizare. Astfel, lucrările de construcție și montaj a instalațiilor se execută în baza condițiilor tehnice și a recomandărilor oferite de către specialiștii întreprinderii veniți la locul desfășurării lucrărilor.

Pentru monitorizarea permanentă a serviciului furnizat, operatorii trebuie să-și creeze un sistem propriu de evidență, instituind bazele de date necesare. În acest sens, operatorii urmează să dețină o bază

de date pentru gestiunea facturilor care să reflecte informațiile privind emiterea, încasarea, anularea, rectificarea acestora.

Întreprinderile respondente au reușit să prezinte informația completă solicitată privind numărul total de facturi emise cu repartizarea lor pe categorii: facturi emise în baza indicațiilor contoarelor/normelor de consum, numărul de facturi emise cu penalități, numărul de facturi achitate și numărul facturilor neîncasate. Din aceste considerente, poate fi concluzionat că evidența sistemului de facturare este realizată de către operatori la un nivel satisfăcător.

În rezultatul totalizării datelor colectate pe parcursul anilor 2018-2019, se constată o dinamică pozitivă a majorității indicatorilor de calitate. În același timp, se constată o dinamică pozitivă inclusiv în ce privește repartizarea petițiilor înregistrate pe categorii de cauze și creșterea numărului întreprinderilor care duc evidența strictă a reclamațiilor depuse de către consumatori. În cazul serviciului public de alimentare cu apă, majoritatea reclamațiile adresate operatorilor au ca obiect branșarea, contractarea, facturarea, calitatea apei potabile, restabilirea părții carosabile în urma executării lucrărilor de terasament etc.

Cu referire la serviciul public de canalizare, problemele frecvent invocate de către consumatori sunt determinate de blocarea sistemului de canalizare, facturarea serviciilor și racordarea. Însă unii operatori până în prezent încă nu înregistrează datele privind reclamațiile adresate de consumatori.

Referitor la obligația operatorilor de a asigura funcționarea unui serviciu telefonic pentru preluarea apelurilor consumatorilor referitoare la serviciul public de alimentare și de canalizare, situația existentă se apreciază ca fiind una pozitivă. Toate întreprinderile respondente au organizat funcționarea serviciului telefonic, cu respectarea evidenței de apeluri aferente categoriilor de probleme semnalate. Potrivit datelor raportate, pe parcursul anului 2019, de către operatori au fost preluate 65106 apeluri, dintre care 22,89% sau 14905 cazuri – referitor la scurgeri de apă, 19440 sau 28,95 % - defecțiuni ale sistemului de canalizare. În celelalte cazuri s-a invocat problema calității apei sau lipsa acesteia.

5.4. Calitatea serviciului de distribuție și furnizare a energiei termice

Monitorizarea calității serviciului de distribuție și furnizare a energiei termice, prestat de unitățile termoelectrice de distribuție și furnizare a energiei termice s-a efectuat în conformitate cu prevederile *Regulamentului cu privire la indicatorii de calitate a serviciilor de distribuție și furnizare a energiei termice*, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr.484/2017 din 13.12.2017 (în continuare Regulament). Potrivit Regulamentului, indicatorii de calitate pentru serviciile de distribuție și furnizare a energiei termice pot fi grupați în următoarele categorii:

- Indicatori de continuitate a furnizării energiei termice;
- Calitatea și parametrii tehnici de alimentare cu energie termică;
- Accesul la rețea;
- Contractarea furnizării energiei termice;
- Măsurarea și facturarea contravalorii energiei termice;
- Reclamațiile consumatorilor și procedurile de soluționare.

Analiza a fost efectuată în baza informației prezentate de către 6 unități termoelectrice dintre cele 7 existente.

Continuitatea furnizării energiei termice consumatorilor finali

Pentru anul 2019, conform prevederilor Regulamentului, pentru unitățile termoelectrice de distribuție și furnizare a energiei termice, au fost stabilite valori maxime admisibile pentru **întreruperile planificate și neplanificate** a serviciului de furnizare a energiei termice.

Conform punctului 33 al Regulamentului, durata întreruperilor planificate nu va depăși mai mult de 12 ore, iar pentru întreruperile neplanificate aceasta poate să dureze până la 16 ore și nu va depăși 24 ore de la expirarea perioadei recunoscute ca perioadă cu eveniment de forță majoră.

Astfel, SA "Termoelectica", pentru anul 2019 a înregistrat 48 de **întreruperi planificate** cu o durată de 113 ore și 31 minute, fiind afectați 889 consumatori. Întreruperile planificate au fost legate de montare, branșare/racordare, reamplasare a anumitor segmente ale branșamentelor și nu au constituit abateri de la durata stabilită de reluare pe deplin a prestării serviciului. Celelalte unități termoenergetice nu au raportat întreruperi planificate.

În cazul **întreruperilor neplanificate** pentru anul 2019, SA "Termoelectica" a raportat 808 întreruperi în care durata lucrărilor nu a depășit termenele stabilite de Regulament. În aceeași perioadă a anului 2019, "CET-Nord" SA a raportat 7 întreruperi neplanificate de prestare a serviciului de alimentare cu energie termică. Unitatea termoenergetică respectivă a precizat că, întreruperile neplanificate au avut loc la punctele de delimitare a rețelelor din gestiunea instituțiilor publice cu statut de menire socială.

În rezultatul generalizării datelor prezentate de către "Apă-Canal Chișinău" privind respectarea continuității furnizării energiei termice pe perioada anului 2019, întreprinderea respectivă nu a înregistrat întreruperi în activitatea centralelor termice legate de reparații planificate, lipsei de sarcină termică, calamităților naturale, accidentelor, lipsei de combustibil, neplăților pentru energia livrată sau din alte cauze. Centralele termice "Aeroport", "Codru" și "Costiujeni" au funcționat fără întreruperi, toți consumatorii fiind asigurați cu agent termic în mod continuu.

De asemenea, unitatea termoenergetică Î.M. "Servicii Comunale Glodeni" a raportat că pe parcursul anului 2019 nu au fost înregistrate întreruperi planificate/neplanificate, cu excepția sistărilor din cauza deconectării energiei electrice sau cu scopul folosirii raționale a energiei termice pe perioada vremii calde în sezonul de încălzire. Întreruperi planificate și neplanificate în furnizarea energiei termice pentru consumatori în anul 2019 nu au fost raportate nici de către Î.M. "Termogaz-Bălți".

Calitatea și parametrii tehnici de alimentare cu energie termică

Pentru evaluarea calității serviciului în ce privește calitatea și parametrii tehnici de alimentare cu energie termică, Regulamentul prevede următorii indicatori:

- numărul de reclamații întemeiate privind calitatea energiei termice livrate consumatorilor;
- numărul de întreruperi a furnizării energiei termice în limitele indicatorilor de calitate prevăzuți în Regulament sau în contractele încheiate cu consumatorii;
- numărul de reclamații privind nerespectarea gradului de asigurare în livrare;
- valoarea pagubelor plătite consumatorilor, de furnizor, pentru nerespectarea indicatorilor garanți anuali de calitate privind serviciile de livrare a energiei termice.

Pe parcursul anului 2019 unitățile termoenergetice au înregistrat în total 178 de reclamații, dintre care 168 revin consumatorilor de energie termică din zona de activitate a SA "Termoelectrica".

Cele mai frecvente probleme abordate de consumatorii deserviți de cel mai mare furnizor de energie termică, SA "Termoelectrica", sunt legate de calitatea energiei termice livrate consumatorilor finali pentru încălzire, constituind 148 reclamații și a apei calde menajere - 20 de reclamații. Consumatorii deserviți de "CET-Nord" SA, de asemenea, au reclamant problema calității energiei termice livrate consumatorilor finali pentru încălzire.

S.A. "Apă-Canal Chișinău", Î.M. "Termogaz-Bălți", S.A. „Comgaz Plus Ungheni” și Î.M. "Servicii Comunale Glodeni" nu au raportat datele aferente acestui indicator.

Accesul la rețea

Modul de respectare de către unitățile termoenergetice a drepturilor consumatorilor privind accesul la rețea este evaluat în baza următoarelor date:

- numărul de solicitări ale consumatorilor pentru eliberarea avizelor de racordare;

- numărul de solicitări pentru eliberarea avizului de racordare, soluționate în termen de până la 15 de zile;
- numărul de solicitări de racordare a instalațiilor de utilizare a energiei termice la sistemului centralizat de alimentare cu energie termică;
- numărul de racordări efectuate în termen de până la 15 de zile.

Conform prevederilor Regulamentului, la solicitarea scrisă a oricărui consumator potențial sau existent de energie termică, cu **privire la eliberarea avizului de racordare**, unitatea termoelectrică este obligată, să emită aviz de racordare la sistemul de distribuție și furnizare a energiei termice în termen de 15 zile de la data înregistrării cererii.

Fiind analizate datele rapoartelor prezentate de către 3 titulari de licențe privind distribuția energiei termice, din numărul total de 190 de solicitări înregistrate, 177 de avize de racordare la sistemul public centralizat de alimentare cu energie termică au fost eliberate cu respectarea termenului de 15 zile stabilite de Regulament. Respectiv, au fost eliberate de către SA "Termoelectrica" 13 avize cu depășirea termenului stabilit de Regulament.

În ce privește aspectele legate de contractarea, măsurarea energiei termice și modul de soluționare a reclamațiilor, Regulamentul stabilește anumite obligații pentru unitățile termoelectrice, însă rapoartele în forma actuală nu conțin date suficiente pentru a evalua gradul de respectare a acestor prevederi.

În concluzie, se impune necesitatea de a revizui anumite prevederi din Regulament, în special în partea ce ține de forma și conținutul rapoartelor prezentate de unitățile termoelectrice, cât și de a efectua controale tematice la unitățile termoelectrice, cu scopul de a stabili volumul necesar de informații care ar permite o evaluare obiectivă și completă a situației privind calitatea serviciilor prestate consumatorilor de către unitățile termoelectrice.

6. Protecția consumatorilor

Misiunea ANRE în vederea protecției consumatorilor pe parcursul anului 2019 a fost realizată pe diferite dimensiuni: prin aprobarea mai multor acte de reglementare care vizează drepturile consumatorilor în relațiile cu întreprinderile din sectoarele reglementate; în cadrul examinării petițiilor adresate ANRE întru soluționarea neînțelegerilor dintre aceștia și întreprinderile energetice sau operatorii serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, precum și în procesele judiciare cu participarea ANRE în calitate de intervenient accesoriu de partea consumatorilor.

Potrivit art. 7 alin. (4) lit. d) și e) al Legii nr. 108 din 27.05.2016 cu privire la gazele naturale, art. 7 alin. (4) lit. d) și e) al Legii nr. 107 din 27.05.2016 cu privire la energia electrică, art. 9 alin. (2) lit. o) al Legii nr. 92 din 29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, art. 7 alin. (2) lit. q) din Legea nr. 303 din 13.12.2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, Agenția monitorizează respectarea de către titularii de licențe a drepturilor consumatorilor stabilite de lege și în reglementările ANRE, examinează și soluționează, în limitele competenței, în procedură extrajudiciară neînțelegerile apărute între consumatori și furnizori/operatori, examinează petițiile consumatorilor în conformitate cu prevederile Codului administrativ. Suplimentar, atribuțiile ANRE privind protecția intereselor legitime ale consumatorilor sunt prevăzute la art. 28 din Legea 105/13.03.2003 privind protecția consumatorilor.

Pe parcursul anului 2019, de către ANRE au fost înregistrate și examinate 825 de petiții. Ponderea cea mai mare a petițiilor examinate revine consumatorilor de energie electrică, cu un număr de 439 de petiții, ceea ce constituie cca 53,21% din numărul petițiilor înregistrate. Ponderea respectivă este urmată de petițiile consumatorilor din domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, în număr de 161 petiții sau cca 19,51% din numărul total de petiții înregistrate pe parcursul anului 2019, fiind urmată de petițiile consumatorilor de energie termică – 114 petiții sau 13,81% din numărul total de petiții. De asemenea, au fost înregistrate și examinate 108 petiții adresate de către consumatorii finali de gaze naturale, ceea ce constituie 13,09 % din numărul total și 3 petiții sau 0,3 % adresate de către consumatorii de produse petroliere (Figura 38).

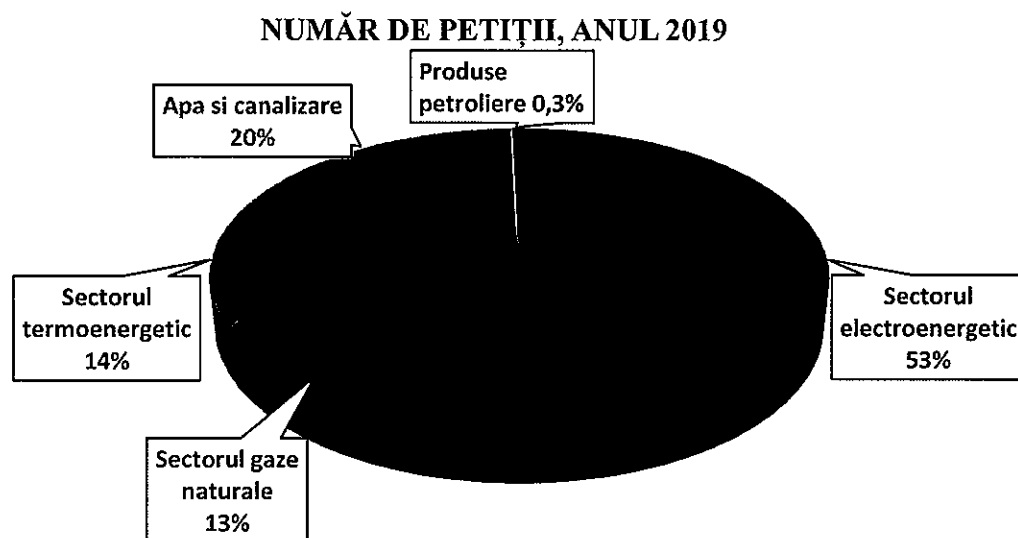

Figura 38. Ponderea petițiilor consumatorilor înregistrate la ANRE în anul 2019, în raport cu sectoarele reglementate

Pentru eficientizarea activităților de protecție a drepturilor legitime ale consumatorilor, ANRE monitorizează în permanență activitatea titularilor de licențe și supraveghează executarea de către aceștia a obligațiilor stabilite în raport cu consumatorii, prin actele normative de reglementare.

6.1. Sectorul electroenergetic

În sectorul electroenergetic, pe parcursul anul 2019 s-a menținut o tendință similară anilor precedenți din perspectiva numărului și a subiectelor petițiilor. S-a înregistrat un număr mare de petiții de la consumatorii finali de energie electrică, în special de la consumatorii finali de energie electrică deserviți de către furnizorul Î.C.S. „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L., redenumit Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L.

Din cele 439 de petiții depuse de consumatorii finali de energie electrică, 355 de petiții revin consumatorilor finali de energie electrică din zona de activitate a Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. (redenumit Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.) și Î.C.S. „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L (actualmente, Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L).

Cele mai frecvente probleme abordate de consumatorii finali deserviți de Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. au fost legate de calitatea serviciilor prestate (56 de petiții), racordare, inclusiv extinderea rețelelor electrice de distribuție (63 de petiții), încălcarea prevederilor contractuale și probleme ce țin de echipamentele de măsurare (39 de petiții), întreruperi în furnizarea energiei electrice, inclusiv deconectarea pentru neachitarea în termen a facturilor de plată (34 de petiții), facturarea energiei electrice (36 de petiții), contractare (13 de petiții), aplicarea prețurilor reglementate, producerea energiei electrice din surse regenerabile de energie (16 petiții) etc.

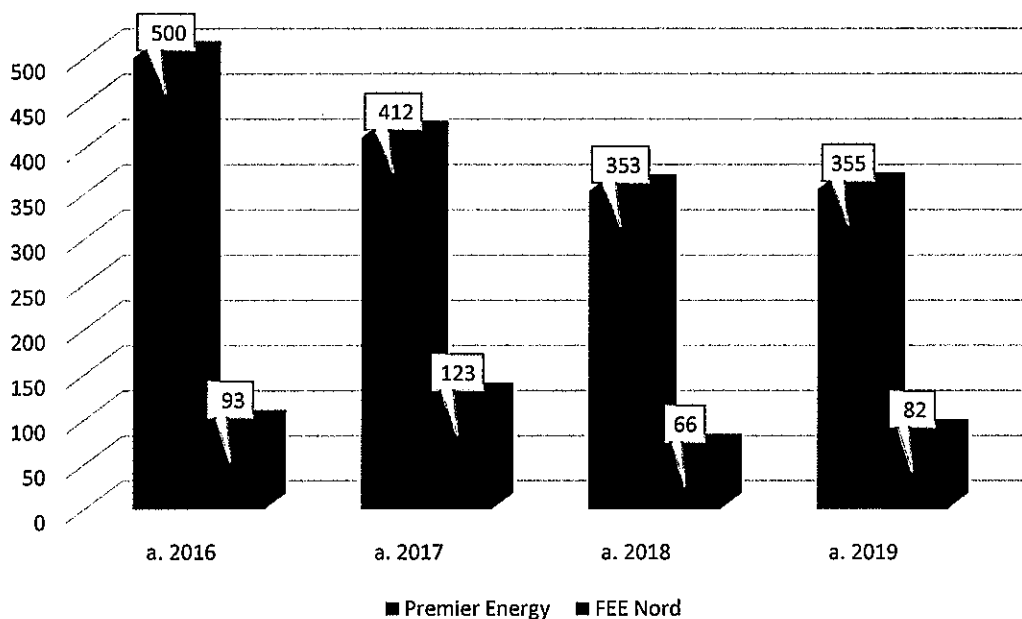

Figura 39. Petițiile depuse de consumatorii finali de energie electrică în perioada 2016-2019

În rezultatul unei generalizări realizate, se constată că din numărul total de petiții în care au fost vizate Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. (actual Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.) și Î.C.S. „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L (actualmente Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L), în 166 de cazuri de către ANRE au fost oferite explicații și informațiile necesare petiționarilor, în 56 cazuri cerințele au fost satisfăcute, în 5 cazuri petițiile au fost remise spre examinare conform competenței către alte autorități, în 7 cazuri au fost oferite recomandări, iar în 16 cazuri petițiile au fost respinse ca fiind nefondate.

Cu referire la petițiile înregistrate și examinate de către ANRE, adresate de către consumatorii finali de energie electrică deserviți de S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” și operatorul sistemului de distribuție S.A. „RED Nord”, este de relevat numărul semnificativ mai mic al acestora comparativ cu numărul petițiilor depuse de consumatorii finali care beneficiază de serviciile Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L. Aceasta se datorează în principal numărului mai mare de consumatori finali deserviți de Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L. în raport cu numărul de consumatori deserviți de către S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”. Respectiv, în anul 2019 de la consumatorii finali deserviți de titularul de licență S.A.„Furnizarea Energiei Electrice Nord”, de către ANRE au fost înregistrate și examinate 82 petiții, ceea ce constituie cca 19 % din numărul total de petiții depuse de consumatorii finali de energie electrică. Menționăm că numărul petițiilor depuse de consumatorii finali deserviți de S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”, în comparație cu anul 2018 s-a majorat de la 66 de petiții la 82 petiții în anul 2019.

În partea ce vizează subiectul petițiilor examinate de către ANRE în anul 2019, relevăm că în 29 de petiții supuse examinării a fost abordată problema calității serviciilor prestate în sectorul electroenergetic, în principal, problema întreruperilor în furnizarea energiei electrice și a deconectărilor de la rețeaua electrică de distribuție pentru neachitarea în termen a plății pentru energia electrică consumată; în 14 petiții – au fost reclamate probleme ce țin de facturare și prețurile reglementate aplicate, în 6 petiții – au fost reclamate probleme ce țin de contractarea la rețeaua de energie electrică, în 11 petiții au fost invocate probleme ce țin de racordarea la rețea, inclusiv extinderea rețelei electrice de distribuție etc.

Ca urmare a examinării de către ANRE a petițiilor respective, în 22 de cazuri petiționarilor le-au fost acordate explicațiile necesare soluționării problemelor abordate, în 14 cazuri solicitările au fost satisfăcute, iar în 3 cazuri petițiile au fost remise spre examinare conform competenței altor instituții.

În rezultatul examinării petițiilor depuse în anul 2019 de către consumatorii finali de energie electrică, s-a constatat că majoritatea petițiilor au avut ca obiect calitatea serviciilor prestate de către operatorii sistemelor de distribuție – 67 de petiții, dintre care 56 revin consumatorilor finali deserviți de Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A (actual Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.).

Din punct de vedere al numărului de petiții raportat la numărul de consumatori finali, de asemenea, rezultatele sunt nefavorabile în cazul Î.C.S. „Gas Natural Fenosa Furnizare Energie” S.R.L. (Î.C.S. „Premier Energy” SRL). Astfel, la 10000 de consumatori deserviți de acest furnizor, revin 3.91 petiții examinate.

În același timp, în teritoriul autorizat al S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” acest indicator constituie doar 1.07 petiții.

Tabelul 34. Numărul de petiții raportat la numărul de consumatori finali pentru anul 2019

Titularul de licență	Consumatori finali (total)	Înregistrate	Examinate	Cerințe satisfăcute	Recomandări	Explicatii	Respinse	Remise conform competenței	Petiții examinate la 10000 consumatori
Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L. și Î.C.S.„Premier Energy Distribution” SA	908766	355	270	56	7	166	15	5	3.91
„FEE NORD” S.A. și „RED Nord” SA	490855	53	46	14	2	22	1	3	1.07

Analiza petițiilor înaintate de consumatorii finali din teritoriul autorizat al titularilor de licențe, demonstrează că cele mai multe petiții au fost înaintate de consumatorii finali de energie electrică deserviți de Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L, preponderent din mun. Chișinău.

Din numărul total de 355 de petiții, 204 petiții (sau cca 57 %) revin consumatorilor finali din mun. Chișinău, consumatorii din raionul Cahul au adresat 20 de petiții, câte 14 petiții revin consumatorilor finali din raioanele Ialoveni, Orhei, Criuleni, Anenii-Noi etc.

Din teritoriul deservit de S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”, după cum s-a menționat, au fost depuse 82 de petiții. Cele mai multe petiții au fost depuse de către consumatorii finali din mun. Bălți – 35 petiții, ceea ce constituie 42 % din numărul total de petiții depuse de consumatorii finali din teritoriul autorizat al titularului de licență nominalizat. Din r-nul Florești au fost depuse 10 petiții, ceea ce constituie 12 % din numărul total de petiții depuse de consumatorii finali.

Un factor care influențează menținerea numărului sportit de petiții este cel legat de calitatea serviciilor prestate de către operatorii sistemelor de distribuție a energiei electrice. Pe parcursul anului 2019, 56 de consumatori din zona de activitate a Î.C.S. „RED Union Fenosa” S.A. (Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.) au reclamat problema calității serviciilor prestate. Însă datele înregistrate pe parcursul perioadei 2017-2019 reflectă o scădere constantă a petițiilor care au ca obiect calitatea serviciilor din sectorul electroenergetic (Tabelul 35).

Tabelul 35. Petițiile privind calitatea serviciilor prestate în sectorul electroenergetic depuse în anii 2017 – 2019

Zona de activitate a titularului de licență	Petiții privind calitatea serviciilor prestate		
	2017	2018	2019
Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L	94	64	56
S.A. „FEE Nord”	23	3	11

6.2. Sectorul gazelor naturale

Cu referire la sectorul gazelor naturale, numărul petițiilor consumatorilor finali înregistrate și examinate de către ANRE în anul 2019 a constituit 108 petiții, cu o diminuare nesemnificativă comparativ cu numărul de 118 petiții examinate de către ANRE în anul 2018.

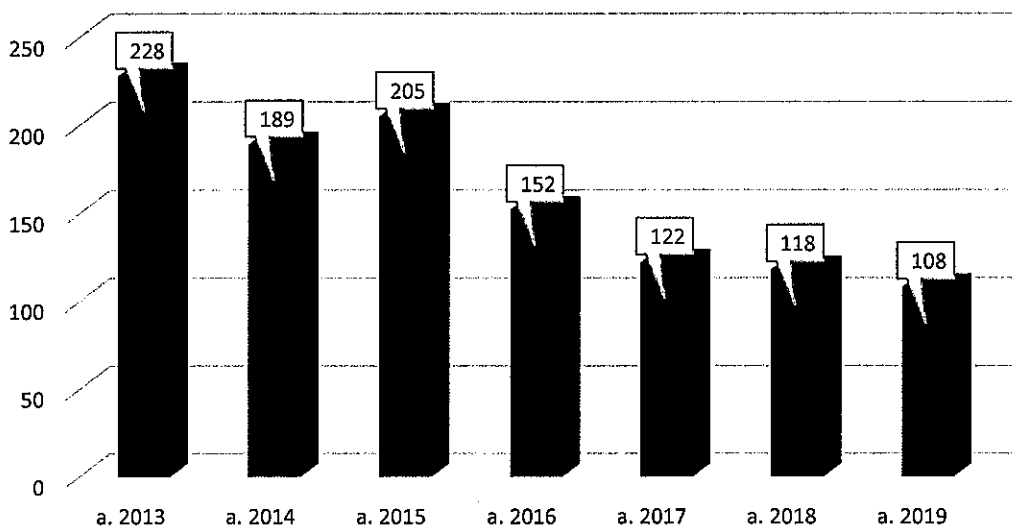

Figura 40. Dinamica numărului de petiții depuse de către consumatorii finali de gaze naturale în perioada 2013-2019

Din cele 108 petiții depuse de consumatori finali, majoritatea absolută revine consumatorilor finali din zona de activitate a întreprinderilor S.A. „Moldovagaz” și doar 7 petiții de la consumatorii finali deserviți de către Î.M. „Rotalin Gaz Trading” S.R.L.

În 11 cazuri cerințele consumatorilor finali au fost satisfăcute, în 73 de cazuri consumatorilor finali le-au fost acordate explicații și recomandări necesare soluționării problemelor, iar în 6 cazuri petițiile au fost remise spre examinare, conform competenței altor instituții.

Ca urmare a analizei obiectului petițiilor înregistrate și examinate de către ANRE, se constată că în sectorul gazelor naturale subiectul care predomină în petițiile adresate ține de racordarea la rețeaua de distribuție a gazelor naturale – 19 petiții, facturarea gazelor naturale furnizate – 15 petiții, deconectarea instalațiilor de utilizare de la rețeaua de gaze naturale – 16 petiții etc. (Figura 41).

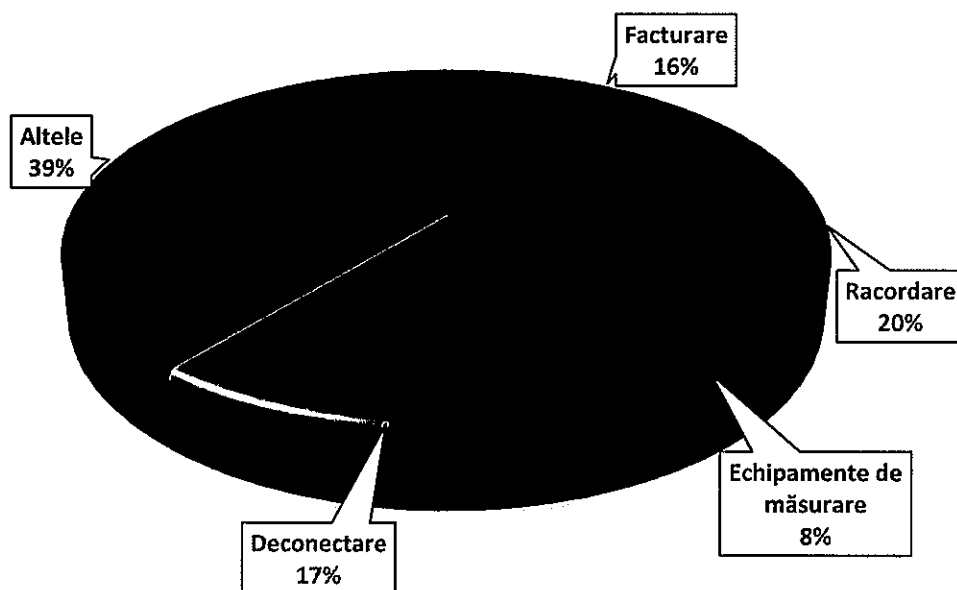

Figura 41. Tematica problemelor abordate în petițiile consumatorilor finali de gaze naturale în 2019

O problemă reclamată constant în petițiile consumatorilor noncasnici pe parcursul anului 2019 ține de efectuarea recalculului facturilor pentru consumul de gaze naturale de către furnizor pentru perioada 01.01.2018-17.03.2018, cu aplicarea prețurilor reglementate aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 88/2018 din 16.03.2018. În acest context, ANRE s-a expus de fiecare dată în sensul obligativității recalculării facturilor de către SA ”Moldovagaz” pentru perioada 01.01.2018-17.03.2018 în cazul tuturor consumatorilor, inclusiv pentru consumatorii noncasnici, fără discriminare.

Pentru ameliorarea situației activităților desfășurate în domeniul asigurării protecției drepturilor legitime ale consumatorilor se impune adoptarea de către titularii de licențe a unor măsuri orientate spre:

- eficientizarea acțiunilor privind informarea consumatorilor finali, în special, în problemele ce țin de drepturile și obligațiile părților, facturarea consumului de gaze, racordare și acces la rețea, asigurarea furnizării gazelor naturale în condiții optime și de siguranță, cu respectarea clauzelor specificate în contractul de furnizare a gazelor naturale, prezentarea consumatorului final a calculului volumelor de gaze naturale în cazul conectării neautorizate a aparatelor și a instalațiilor de gaze naturale, ocolirii echipamentului de măsurare sau denaturării indicațiilor echipamentului de măsurare de către consumatorul final;

- finalizarea procesului de montare a echipamentelor de măsurare la toți consumatorii casnici de către operatorii sistemelor de distribuție a gazelor naturale, la fel, neadmiterea depășirii perioadei legale în cazul schimbării/verificării metrologice a echipamentelor de măsurare.

6.3. Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare

Consumatorii serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare au beneficiat în egală măsură de consultații exhaustive privind modul de soluționare a problemelor abordate.

Cu titlu de precizare, este de menționat că atribuțiile ANRE în acest domeniu sunt strict determinate la art. 7 alin. (2) al Legii privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, nr. 303/13.12.2013. Prin urmare, nu toate petițiile în care consumatorii reclamă anumite probleme în domeniul respectiv țin de competența funcțională a ANRE. Organizarea serviciului public de alimentare cu apă la nivel de sat/comună, conform prevederilor art. 8 alin. (1) al Legii nr. 303/13.12.2013 ține de competența organelor administrației publice locale (cu unele excepții stabilite de lege), care sunt responsabile de soluționarea sesizărilor și petițiilor consumatorilor respectivi (art. 29 lit. a) al Legii privind protecția consumatorilor, nr. 105/13.03.2003).

De asemenea, nu toți consumatorii dispun de contracte directe cu operatorul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare. În blocurile locative furnizarea/prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare poate fi realizată prin intermediul administratorului blocului (gestionarul fondului locativ), care are încheiat contractul de prestare a serviciilor respective cu operatorul.

Pe parcursul anului 2019 au fost depuse 161 de petiții ce țin de serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, comparativ cu 143 petiții adresate în anul 2018.

Din totalul petițiilor adresate, 66 petiții se referă la dezacordul cu facturarea consumului de apă, majoritatea petiționarilor reclamând impunerea spre plată a volumelor suplimentare de apă sub formă de "cotă-parte", care este facturată de către gestionarii fondului locativ prin intermediul centrului de calcul ÎM "Infocom". Majorarea numărului de petiții cu acest subiect denotă rezultatul gestionării defectuoase a serviciului respectiv de către administratorii fondului locativ, prin repartizarea incorectă a volumelor de apă consumate de locatari și impunerea neîntemeiată spre plată a unor volume suplimentare sub formă de cotă-parte (fără să se conformeze modificărilor aprobate la Legea nr. 303/13.12.2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare).

În acest context, urmează a se menționa că prin Legea nr. 322/30.11.2018 (în vigoare din 08.03.2019) au fost excluse din art. 29 alin. (2) al Legii nr. 303/13.12.2013, prevederile care indicau că volumul înregistrat de contorul de la bransamentul blocului locativ, dar nedistribuit, în baza indicațiilor contoarelor individuale/normelor de consum aplicate se repartizează adăugător pentru fiecare apartament proporțional consumului înregistrat de contoarele instalate în apartament și conform normelor de consum.

Deși modificările operate la cadrul legal exclud, începând cu 08.03.2019, posibilitatea impunerii spre plată a unor volume suplimentare de apă, nu toți administratorii blocurilor locative au încetat să calculeze și să impună consumatorilor spre plată volume suplimentare de apă sub formă de "cotă-parte".

Drept răspuns la adresările petiționarilor care au reclamat astfel de cazuri, ANRE a oferit informații exhaustive despre modificările operate în legislație și lipsa temeiului juridic pentru calcularea și impunerea spre plată a volumelor suplimentare sub formă de "cotă-parte". Totodată, ținând cont că activitatea administratorilor fondului locativ nu este reglementată de către ANRE, consumatorii au fost îndemnați de a reclama faptele respective pe cale administrativă către organele administrației publice locale, fie soluționarea problemei respective pe cale judiciară.

Totodată, ANRE a sesizat Primăria mun. Chișinău pentru a lua act de activitatea administratorilor fondului locativ pe subiectul vizat, precum a fost sesizat și Centrul Național Anticorupție pentru a examina încălcările respective prin prisma art. 313 al Codului contravențional.

În partea ce vizează petițiile consumatorilor privind contractarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, s-a majorat și numărul acestora, în anul 2019 fiind depuse 33 petiții comparativ cu 18 petiții în anul 2018. După cum s-a menționat mai sus, începând cu data de 08.03.2019 au intrat în vigoare mai multe modificări la Legea nr. 303 din 13.12.2013 privind serviciul public de alimentare cu

apă și de canalizare, care au avut drept scop simplificarea procedurii de încheiere individuală a contractelor directe dintre consumatori și furnizorii de servicii. În procesul examinării petițiilor cu acest subiect, ANRE a intervenit cu explicații către consumatori și indicațiile necesare către operatorul SA "Apă-Canal Chișinău" pentru a nu admite refuzuri nejustificate din partea acestuia la încheierea contractelor individuale cu solicitanții. În acest context, în cadrul ANRE au avut loc mai multe ședințe de lucru cu operatorul SA "Apă-Canal Chișinău", la fel, Agenția s-a autosesizat și a pornit un proces contravențional pe cazurile de refuz nejustificat de încheiere a contractului la solicitarea unui grup de consumatori, locatari ai unui bloc de locuit.

Alte petiții examinate de către ANRE în domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, au vizat întreruperea sau deconectarea serviciului pentru neachitarea facturilor – 9 petiții, 6 petiții în anul 2018 și 12 petiții în anul 2017 (Figura 42).

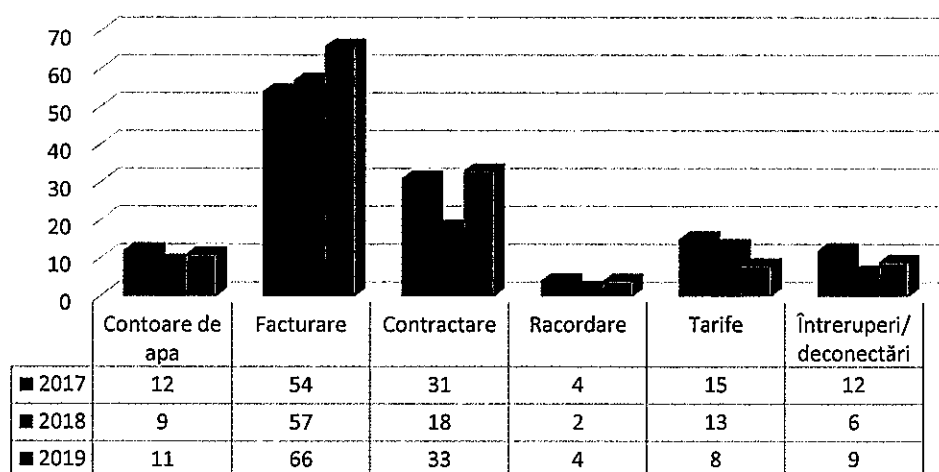

Figura 42. Tematica problemelor abordate în petițiile depuse de consumatorii serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, anii 2017-2019

Printre obiectivele ce se impun pentru îmbunătățirea situației și calității serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, putem menționa conlucrarea constantă dintre ANRE și titularii de licențe întru identificarea celor mai optime soluții pentru problemele cu care se confruntă consumatorii, precum și în procesul examinării cererilor consumatorilor privind încheierea individuală a contractelor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

6.4. Sectorul termoeenergetic

Cu referire la sectorul termoeenergetic, în anul 2019 au fost depuse de consumatorii de energie termică și examinate de către ANRE – 114 petiții, număr care reprezintă o scădere semnificativă comparativ cu numărul de 214 petiții depuse și examinate în anul 2018. În funcție de obiectul petițiilor, s-au evidențiat problemele legate de facturarea serviciului – 46 petiții, aplicabilitatea și valoarea tarifelor – 5 petiții, calitatea serviciilor prestate - 18 petiții, privind deconectările pentru neachitare – 9 petiții, referitor la contractare – 9 petiții, contravenții ș.a. – 47 sesizări.

Analiza cantitativă a numărului de petiții repartizate după localități, demonstrează că cel mai mare număr de sesizări revine consumatorilor de energie termică din municipiul Chișinău – 75 petiții și, respectiv, din municipiul Bălți – 39 petiții.

Reducerea numărului petițiilor adresate ANRE se datorează inclusiv faptului că prestarea serviciului de livrare a energiei termice consumatorilor din blocurile de locuit se realizează prin intermediul gestionarilor fondului locativ, care repartizează energia termică consumată locatarilor din bloc, furnizorul de energie termică fiind responsabil de livrarea energiei termice conform parametrilor stabiliți până la bransamentul blocului și facturarea acesteia conform contorului de bransament. Activitatea gestionarilor fondului locativ nu este reglementată/monitorizată de către ANRE, iar reclamațiile consumatorilor în privința acestora ce țin de serviciile comunale urmează a fi examinate de către organele administrației publice locale, fapt despre care Agenția a informat constant petiționarii, inclusiv, persoanele care apelează la serviciul gratuit de informare "Linia verde".

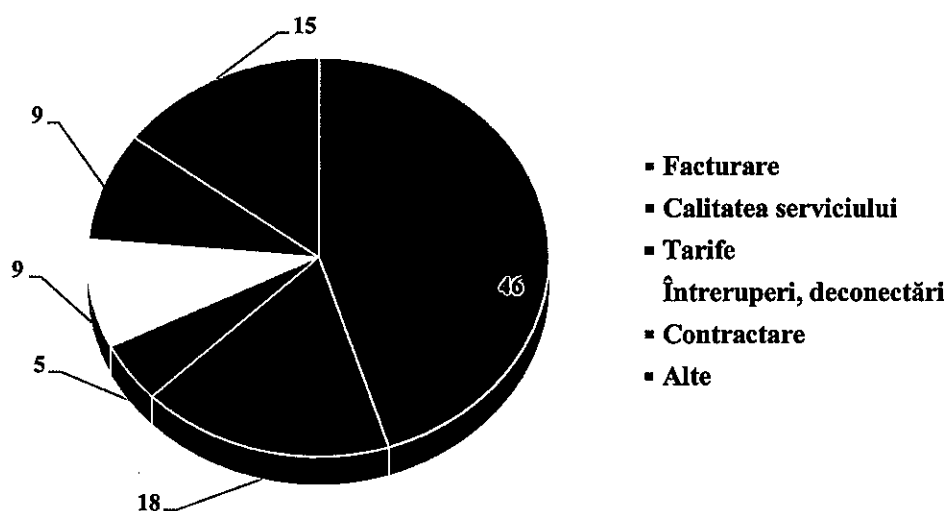

Figura 43. Tematica problemelor abordate în petițiile consumatorilor de energie termică

6.5. Piața produselor petroliere

În anul 2019 la ANRE au fost înregistrate 3 petiții legate de piața produselor petroliere, comparativ cu 12 adresări în anul 2018. Tradițional, cele mai multe întrebări adresate în acest domeniu au vizat formarea prețurilor la produsele petroliere. Dacă anterior, conform cadrului legal, ANRE era responsabilă pentru stabilirea prețurilor plafon la produsele petroliere principale, după modificarea Legii privind piața produselor petroliere și a metodologiei de formare a prețurilor, prețurile respective sunt stabilite de către operatori cu respectarea adaosului comercial limitat.

Pentru soluționarea divergențelor survenite între titularii de licențe și consumatorii din sectoarele reglementate de către ANRE, reclamate în petițiile depuse, ANRE intervine cu recomandări, convocarea grupurilor de lucru cu părțile interesate în scopul identificării celor mai optime soluții, emiterea unor decizii cu caracter obligatoriu pentru titularii de licențe, a prescripțiilor sau, după caz, cu ajustarea cadrului normativ de reglementare aferent.

Astfel, pe parcursul anului 2019 de către Agenție au fost emise 13 prescripții titularilor de licențe privind înlăturarea încălcărilor depistate, la fel, au fost adoptate 9 decizii privind obligarea titularilor de licențe de a încheia contracte cu potențialii consumatori conform cererilor depuse, de a racorda instalațiile la rețeaua operatorului, privind reconectarea sau neadmiterea deconectării, după caz. În eventualitatea stabilirii unor încălcări din partea titularilor de licențe care cad sub incidența răspunderii contravenționale, agenții constatatori din cadrul ANRE documentează și constată faptele contravenționale în temeiul art. 411 al Codului contravențional.

6.6. Linia de informare

Pe parcursul anului 2019, la „Linia de informare” a ANRE (apel gratuit la numărul de telefon 0800010008) au fost înregistrate 468 apeluri telefonice, la care cetățenii au abordat diverse probleme precum: asigurarea cu energie electrică, gaze naturale, apă potabilă, energie termică, produse petroliere etc.

Astfel, pe parcursul anului 2019, de la consumatorii finali de energie electrică au fost înregistrate 179 apeluri telefonice, dintre care în 60 de cazuri au fost abordate probleme cu privire la calitatea serviciului prestat: deconectările, căderile de tensiune, durata și frecvența deconectărilor. La fel, de către consumatori au fost reclamate cazuri de tergiversare din partea furnizorului/operatorului de sistem a reparării prejudiciilor materiale cauzate de șocurile de tensiune – 12 apeluri, iar în cazul a 25 de apeluri au fost invocate probleme referitoare la facturarea energiei electrice consumate.

De la consumatorii finali de gaze naturale au fost înregistrate 90 de apeluri, dintre care în 21 de apeluri a fost abordată problema recalculării sumelor facturate consumatorilor noncasnici pentru primele 2 luni ale anului 2018, în 22 de apeluri s-au invocat probleme ce țin de racordarea la rețeaua de gaze naturale și contractarea serviciilor, în 27 de cazuri au fost abordate probleme referitoare la facturarea consumului de gaze naturale, în 12 apeluri au fost invocate situații privind deconectarea de la rețeaua de gaze naturale a instalațiilor de utilizare din diferite motive etc. Calitatea gazelor naturale furnizate a fost reclamată în 8 apeluri.

De la consumatorii serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare au parvenit 124 de apeluri telefonice, fiind evidențiat numărul sporit de reclamații legate de includerea spre plată în facturi a volumelor suplimentare de apă sub formă de ”cotă-parte”. De notat că, pe parcursul anului 2019 la ANRE au fost înregistrate peste o sută de petiții și apeluri la ” Linia de informare” legate de ”cota-parte” (78 apeluri la ” Linia de informare” și 42 petiții). Calitatea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare a fost abordată în 11 apeluri. La fel, petiționarii au reclamat fapte privind racordarea la rețeaua publică de alimentare cu apă și de canalizare; verificarea contoarelor de apă; refuzul din partea operatorului de încheiere a contractelor individuale etc.

De la consumatorii de energie termică au parvenit 52 de apeluri, dintre care în 17 cazuri a fost abordată problema facturării cantității de energie termică utilizată, inclusiv și în cazurile debransării de la rețea a imobilelor situate în blocurile locative multietajate. În 16 cazuri a fost invocată problema recalculării plății pentru energia termică furnizată. Calitatea serviciului prestat a fost abordată în 13 apeluri.

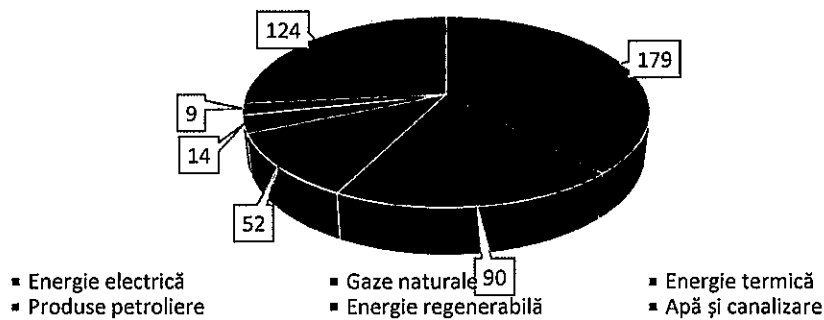
De la consumatorii de produse petroliere au fost înregistrate 14 apeluri la „Linia de informare”, dintre care 7 apeluri au vizat prețurile de comercializare a produselor petroliere, 3 privind măsurarea cantității de carburant etc.

În anul 2019 au fost înregistrate 9 apeluri legate de promovarea și utilizarea energiei regenerabile.

În procesul examinării subiectelor abordate de către apelanții la „Linia de informare”, angajații ANRE încearcă să soluționeze problemele reclamate, fie prin oferirea de explicații consumatorilor privitor la acțiunile ce urmează a fi întreprinse de către aceștia, fie prin sesizarea titularilor de licențe vizați. În cazul în care este abordată o problemă mai complexă, ce nu poate fi soluționată telefonic și necesită o examinare minuțioasă, consumatorul este îndemnat să depună o petiție în scris la ANRE (prin poștă sau la adresa electronică), în care să expună detaliat problema invocată, cu anexarea actelor doveditoare, eventual, corespondenței cu titularul de licență respectiv.

Este de menționat faptul, că apelul la ”Linia de informare” este gratuit pentru orice operator național. La fel, conținutul convorbirii telefonice este înregistrat în spațiul de stocare al operatorului, iar la ANRE apelul este înregistrat într-un registru al apelurilor la ”Linia de informare”. La începutul anului

2019 ANRE a lansat un spot publicitar pentru informarea consumatorilor despre existența și funcționarea în cadrul ANRE a serviciului gratuit de informare "Linia de informare", spotul publicitar fiind difuzat de

mai multe surse media.

Figura 44. Apeluri telefonice recepționate la „Linia de infomare” în anul 2019

6.7. Audiența consumatorilor

În cadrul ANRE este asigurată constant activitatea de primire și consultare a consumatorilor, care se confruntă cu diferite probleme în domeniile serviciilor reglementate de ANRE. În perioada de referință au fost primiți în audiență 221 cetățeni. În cadrul audiențelor au fost examinate reclamațiile consumatorilor și materialele prezentate, fiindu-le acordate consultații privind modul de soluționare a problemelor abordate, suportul tehnic și informațional necesar. Primirea în audiență a consumatorilor este înregistrată într-un registru, în care se face mențiunea privind problematica abordată și rezultatul consultației/soluției oferite. Astfel, pe parcursul anului 2019, în cadrul audiențelor au fost invocate probleme legate de furnizarea energiei electrice – de către 84 de persoane, 38 de persoane au abordat probleme ce țin de prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizate, în 16 cazuri persoanele au abordat probleme legate de furnizarea gazelor naturale, iar în 21 cazuri cetățenii s-au referit la chestiuni ce țin de furnizarea energiei termice, alte subiecte au fost abordate de 60 de consumatori primiți în audiență.

Este de menționat că, în cazul în care se constată existența unei probleme mai complexe ce nu poate fi soluționată în cadrul audienței consumatorului, acesta este îndemnat să formuleze o petiție în scris către ANRE, fiind asistat de către un reprezentant al ANRE la întocmirea acesteia, pentru a fi expuse toate detaliile relevante soluționării cazului.

6.8. Activitatea de informare a consumatorilor

Un rol important în activitatea ANRE privind promovarea și protecția drepturilor consumatorilor îi revine informării consumatorilor pentru familiarizarea acestora cu drepturile lor legitime, pornind de la premisa că un consumator informat este un consumator protejat. Astfel, pe parcursul anului 2019, ANRE a efectuat mai multe acțiuni menite să sporească gradul de educare și informare a consumatorilor.

În anul 2019 a fost lansată o pagină web nouă a ANRE, cu instrumente noi, utile pentru vizitatori. Astfel, din momentul lansării (mijlocul lunii iunie 2019) pagina web a Agenției a avut peste 29 mii de vizitatori. Pagina web cuprinde informațiile utile pentru consumatori, ușor accesibile, precum: numărul de telefon al serviciului gratuit de informare "Linia de informare", adresele de contact, linkul pentru adresarea petiției electronice, structura ANRE, domeniile de reglementare, actele normative de reglementare, Ghidul consumatorului etc.

La fel, pe site-ul ANRE sunt plasate comunicatele emise de Agenție destinate publicului larg, operatorilor/furnizorilor. Pe parcursul anului 2019 au fost plasate 85 de comunicate de presă. Totodată, este de menționat că cele mai actuale subiecte sunt plasate și pe portalurile de știri cu pondere a

vizualizărilor, precum comunicatul ANRE privind ilegalitatea facturării volumelor suplimentare sub formă de "cotă-parte", în care ANRE a ținut să informeze publicul larg, consumatorii despre modificarea cadrului legal care a exclus din Legea nr. 303/13.12.2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare prevederile ce permiteau calcularea și impunerea spre plată a volumelor suplimentare sub formă de "cotă-parte", care a avut un impact informativ pozitiv în rândul consumatorilor.

7. Reglementarea prețurilor și a tarifelor

În contextul activităților de reglementare tarifară, în scopul stabilirii costurilor strict necesare pentru funcționarea eficientă a operatorilor sistemelor de distribuție și a operatorului sistemului de transport, și în temeiul prevederilor Metodologiilor tarifare corespunzătoare, au fost aprobate, pentru anul de bază 2018, valorile costurilor de bază ale operatorului sistemului de distribuție S.A. „RED Nord” și ale operatorului sistemului de transport Î.S. „Moldelectrica”.

În baza analizelor efectuate de către ANRE privind consumurile și cheltuielile solicitate de agenții economici din sectoarele electroenergetic, termoenergetic și aprovizionării cu apă și de canalizare, întru asigurarea alimentării fiabile a consumatorilor cu energie electrică, termică și apă potabilă, întru ajustarea tarifelor la costurile reale, în decursul anului 2019, au fost emise, în câteva etape, Hotărâri ale Consiliului de Administrație al ANRE privind tarifele și prețurile reglementate la energia electrică, privind tarifele la energia termică livrată consumatorilor, privind tarifele la serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.

7.1. Tarifele și prețurile reglementate la gazele naturale

Pe parcursul anului 2019 nu au parvenit și ANRE nu a examinat solicitări de ajustare a prețurilor la gazele naturale furnizate de către furnizorul de gaze naturale la prețuri reglementate. Astfel, în perioada examinată a fost valabil prețul mediu final la gazele naturale furnizate determinat de ANRE și aprobat în anul 2018, egal cu 4 420 lei/1000 m³ (Figura 45).

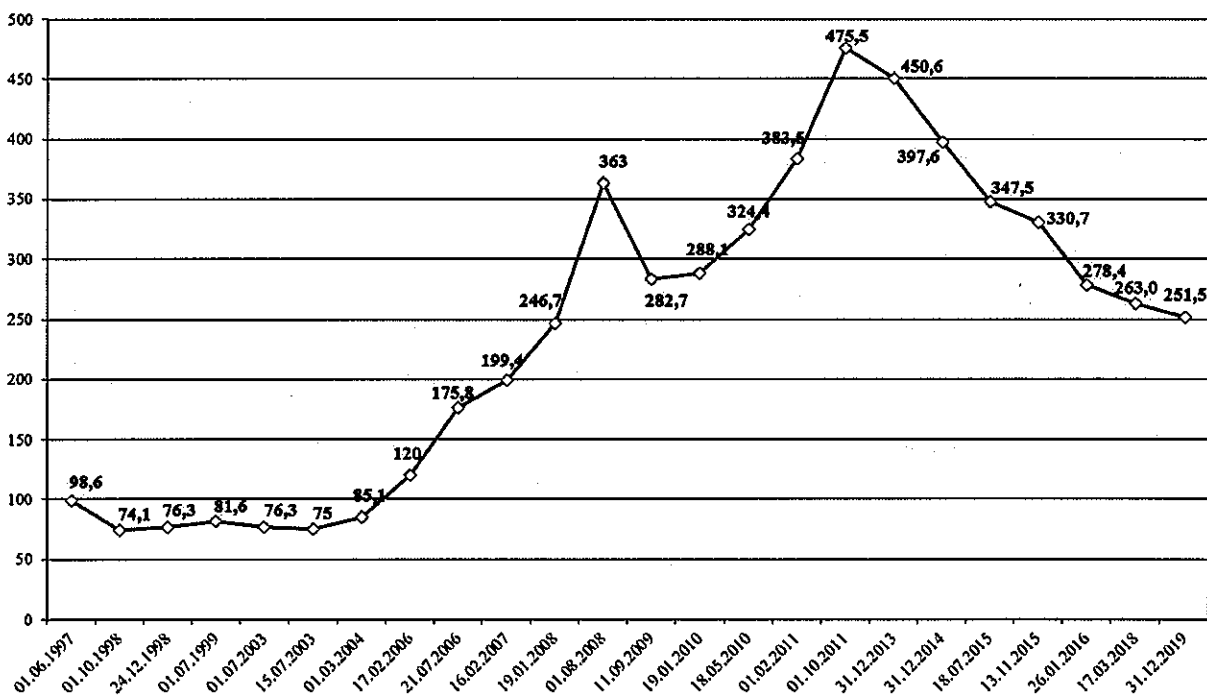

Figura 45. Evoluția tarifelor la gazele naturale în 1997-2019, lei/1000 m³

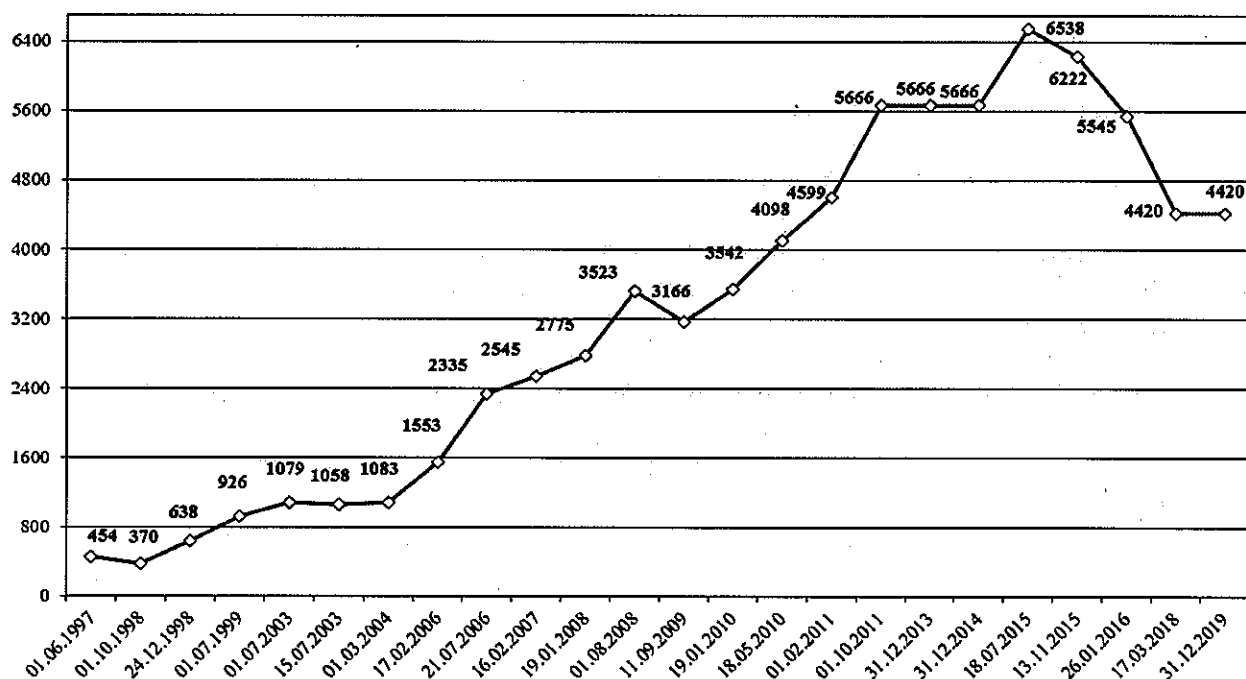

Figura 46. Evoluția tarifelor la gazele naturale în 1997-2019, \$SUA/1000 m³

Totodată, în condițiile unor eventuale modificări ale regimului de transport al gazelor naturale pe teritoriul Republicii Moldova și al diminuării semnificative a volumelor estimate de gaze transportate, în scopul alimentării fiabile a consumatorilor finali cu gaze naturale și având drept principiu asigurarea proporționalității și aplicării tarifelor reglementate într-un mod nediscriminatoriu, la finele anului 2019 au fost aprobate noi tarife reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale.

7.2. Tarifele reglementate la energia termică

În anul 2019 rezultatele activității titularilor de licențe au fost determinate și de următoarele Hotărâri ale Consiliului de Administrație al ANRE de stabilire a tarifelor la energia termică livrată consumatorilor:

- Î.M. a „Rețelelor și Centralelor Termice Comrat” - Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr.425/2019 din 22.11.2019 (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.352-359/1993 din 29.11.2019*). Conform Hotărârii nominalizate tariful la energia termică a fost micșorat de la 1593 lei/Gcal la 1200 lei/Gcal, cu 393 lei/Gcal mai puțin, ceea ce constituie o diminuare de 25%;

- S.A. „Comgaz-Plus” - Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr.426/2019 din 22.11.2019 (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.352-359/1994 din 29.11.2019*). Conform Hotărârii nominalizate tariful la energia termică a fost micșorat de la 1432 lei/Gcal la 1363 lei/Gcal, cu 69 lei/Gcal mai puțin, ceea ce constituie o diminuare de 5%;

- Î.M. „Servicii Comunale Glodeni” - Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr.427/2019 din 22.11.2019 (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.352-359/1995 din 29.11.2019*). Conform Hotărârii nominalizate tariful la energia termică a fost micșorat de la 1219 lei/Gcal la 955 lei/Gcal, cu 264 lei/Gcal mai puțin, ceea ce constituie o diminuare de 22%;

- Î.M. „Termogaz-Bălți” - Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr.428/2019 din 22.11.2019 (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.352-359/1996 din 29.11.2019*). Conform Hotărârii nominalizate tariful la energia termică a fost micșorat de la 1219 lei/Gcal la 1083 lei/Gcal, cu 136 lei/Gcal mai puțin, ceea ce constituie o diminuare de 11%;

- S.A. „CET-Nord” - Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr.540/2019 din 27.12.2019 (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.7-13/34 din 17.01.2020*). Conform Hotărârii nominalizate tariful la energia termică a fost menținut la același nivel, pentru asigurarea recuperării deficitului tarifar aferent perioadelor precedente de reglementare.

În același timp, în anul 2019 prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 396/2019 din 01. 11. 2019 a fost aprobată Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și tarifelor reglementate pentru producerea energiei electrice și termice, pentru serviciile de distribuție și furnizare a energiei termice (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.360-366/2028 din 06.12.2019*), precum și hotărârile cu privire la stabilirea costurilor de bază aferente serviciului de livrare a energiei termice pentru următorii titulari de licențe:

- Î.M.„Termogaz-Bălți” - Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr.114/2019 din 19.04.2019 (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.159-161/761 din 03.05.2019*);

- Î.M. a „Rețelelor și Centralelor Termice Comrat” - Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr.253/2019 din 05.07.2019 (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.230-237/1283 din 19.07.2019*);

- S.A. „Comgaz-Plus” - Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr.317/2019 din 16.08.2019 (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.261-268/1422 din 23.08.2019*).

7.3. Tarifele și prețurile reglementate la energia electrică

În conformitate cu prevederile Metodologiilor tarifare, întru asigurarea alimentării, în mod fiabil și la costuri minime, a consumatorilor cu energie electrică, urmare a analizei factorilor cu impact atât augmentativ, cât și diminutiv asupra tarifelor, ANRE a stabilit, începând cu 23 august 2019, tarife pentru serviciul de distribuție a energiei electrice prestat de către Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A., și S.A. „RED Nord”, diferențiate în funcție de nivelul tensiunii rețelelor electrice de distribuție și prețurile reglementate de furnizarea energiei electrice de către Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L. și S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”, diferențiate în funcție de punctele de delimitare sau locurile de consum ale consumatorilor finali.

Conform calculelor bazate pe costurile solicitate și rectificările ulterioare efectuate de ANRE, prețul mediu de furnizare a energiei electrice pentru consumatorii Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L. din 23 august 2019 a fost stabilit în mărime de 177 bani/kWh, cu 2,6 % majorat față de prețul anterior, iar prețul mediu de furnizare pentru consumatorii S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” a fost stabilit în mărime de 202 bani/kWh, cu 13,3 % în creștere față de prețul precedent (Figura 47).

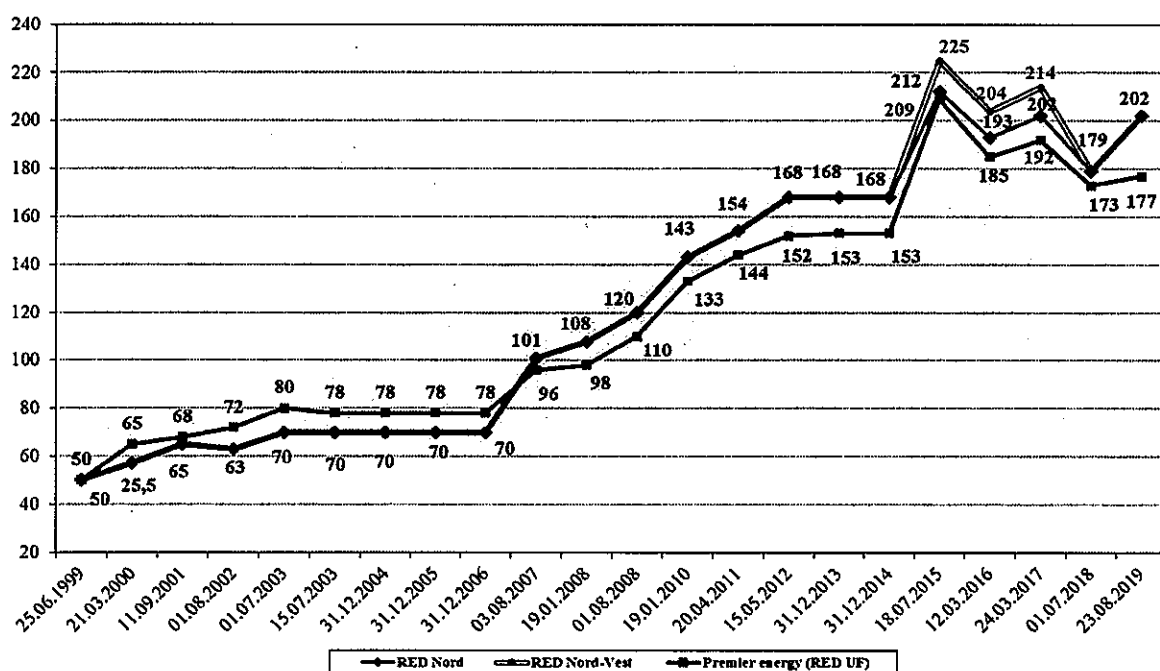

Figura 47. Prețurile reglementate de furnizare a energiei electrice consumatorilor finali în anii 1999-2019, bani/kWh

Factorii determinanți asupra impactului cumulativ de majorare a prețurilor nominalizate la energia electrică, au constat în majorarea treptată a prețului de procurare a energiei electrice, de la 98,7 bani/kWh până la 108,5, cauzată de evoluția cursului de schimb mediu anual al monedei naționale față de dolarul SUA (aplicat la procurarea energiei din import pentru anul 2019 în cuantum de 17,58 lei/USD, față de cursul de schimb mediu anual al monedei naționale de 16,83 lei/USD, reflectat în tarifele și prețurile reglementate precedente), precum și de majorarea prețului mediu de import al energiei electrice de la 5,16 ϕ /kWh la 5,38 ϕ /kWh.

Discrepanța dintre rata de creștere a prețurilor reglementate de furnizare a energiei electrice de către S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” și rata de creștere a prețurilor reglementate de furnizare a energiei electrice de către S.R.L. „Premier energy” a fost cauzată de faptul că, începând cu anul 2019 în prețurile reglementate ale S.R.L. „Premier energy” nu se mai regăsește suplimentul tarifar în cuantum de circa 7 bani/kWh, factor ce a cauzat un impact de moderare a creșterii prețurilor de furnizare a energiei electrice pentru anul 2019 în cazul S.R.L. „Premier energy”. În cazul S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” suplimentul tarifar a fost exclus integral din componența prețurilor reglementate în anul 2018, astfel încât factorii care cauzează majorarea prețurilor reglementate pentru anul 2019 au un impact mai accentuat asupra cuantumului prețurilor reglementate.

În același timp, dat fiind impactul determinant al cursului de schimb al monedei naționale asupra tarifelor și prețurilor reglementate din sectoarele reglementate de ANRE, implicit sectorul electroenergetic, prețurile reglementate de furnizare a energiei electrice consumatorilor finali în anii 1999-2019, exprimate în valută străină, au avut o evoluție specifică comparativ cu cele aprobate în monedă națională (Figura 48).

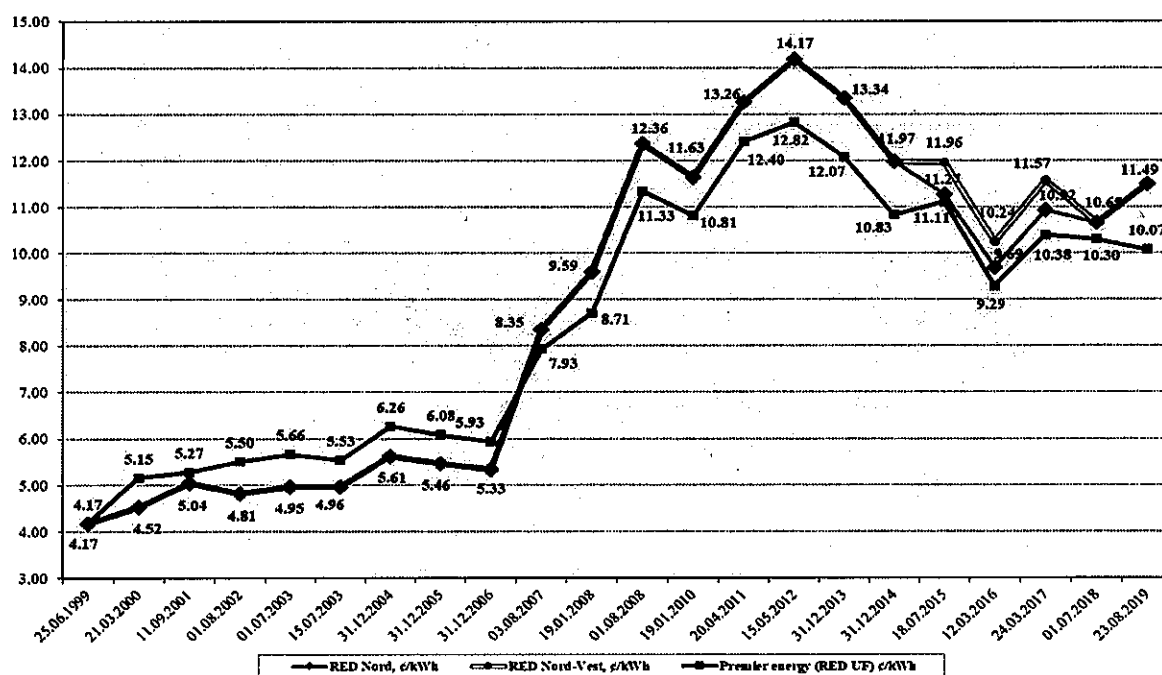

Figura 48. Prețurile reglementate de furnizare a energiei electrice consumatorilor finali în anii 1999-2019, €/kWh

7.4. Tarifele pentru serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare

În anul 2019 au fost examinate solicitările de aprobare și/sau avizare a cheltuielilor de bază a 13 operatori, din care:

1) pentru 3 operatori au fost avizate cheltuielile de bază prin Hotărâri ale Consiliului de Administrație al ANRE; dintre care pentru unul din operatori, cheltuielile de bază avizate de ANRE, dar neaprobat de consiliile locale în temeiul art.35 alin. 10 din Legea nr.303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare au fost aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE;

2) examinarea dosarelor a 10 operatori urmează a fi finalizată în anul 2020.

De asemenea, pe parcursul anului 2019, pentru 10 operatorii prestatori ai serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare au fost aprobate prin Hotărâri ale Consiliului de Administrație al ANRE tarifele pentru prestarea/furnizarea serviciului public de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate. Iar pentru doi din acești operatori, tarifele pentru prestarea/furnizarea serviciului public de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate avizate de ANRE, dar neaprobat de consiliile locale au fost aprobate prin Hotărâri ale Consiliului de Administrație al ANRE în conformitate art.35 alin. 10 din Legea nr.303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.

La sfârșitul anului 2019 nu erau dosare de examinare a tarifelor pentru serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare nefinalizate.

Până la 31.12.2019 Agenția a avizat/aprobat următoarele tarife la serviciul public de alimentare cu apă potabilă, de canalizare și epurare a apelor uzate.

Tabelul 36. Tarife avizate/aprobate de ANRE pentru prestarea/furnizarea serviciului public de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate, lei/m³

Denumirea operatorului	Tarife medii avizate de ANRE pentru prestarea/furnizarea serviciului public		Tarife aprobate de ANRE pentru prestarea/furnizarea serviciului public				
	de alimentare cu apă potabilă	de canalizare și de epurare a apelor uzate	de alimentare cu apă potabilă		de canalizare		de alimentare cu apă tehnologică
			pentru consumatori casnici	pentru consumatori noncasnici	pentru consumatori casnici	pentru consumatori noncasnici	
S.A. "Apă-Canal Chișinău"			8,65	13,29	2,04	11,17	8,86
Î.M. "Apă-Canal" Cahul			13,87	22,45	5,96	15,30	
ÎM „Apă-Canal” din Ungheni			13,40	22,15	7,07	16,32	
SA „Operator Regional Apă-Canal Hîncești”			18,40	50,28	7,35	23,51	
DP „Apă-Canal” din Ștefan Vodă			18,96	48,74	11,75	24,50	
ÎM DP „Apă-Canal” Telenești	20,77	15,30					
SA „Servicii Comunale Florești”			20,69	35,09	11,74	37,76	
Î.M. "Apă-Termo" Ceadr-Lunga			16,20	18,70	18,18	30,00	
Î.M.D.P. "Apă - Canal" Sîngerei	12,13	10,94					
Î.M. "DPGCL Fălești"			16,75	35,20	16,40	30,96	
Î.M. "AQUA Basarabeasca"	18,70						
ÎM „Servicii Comunale Glodeni”			16,09	54,83	13,83	52,99	
S.A. "Apa Canal Nisporeni"	22,62	22,17	17,99	37,23	18,02	28,00	
S.A. "Apa Canal Basarabeasca"	21,92	20,15	20,00	36,00	14,90	34,00	

8. Licențierea

Una din atribuțiile de bază a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, prevăzută de art. 2 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la energetică nr. 174/21.09.2017 este eliberarea, prelungirea, reperfectarea, suspendarea, reluarea valabilității sau retragerea licențelor și autorizațiilor pentru desfășurarea activităților în sectoarele energiei, în conformitate cu Legea nr.160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător și legile sectoriale.

Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, nr. 303/12.12.2013 atribuie la fel în competența ANRE licențierea activității de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

Pe parcursul anului 2019, ANRE a implementat integral mecanismul de gestionare și eliberare a actelor permise prin intermediul Sistemului Informațional Automatizat de Gestionare și Eliberare a Actelor Permise (SIA GEAP). Acest sistem contribuie la facilitarea procesului de eliberare a actelor permise atât pentru solicitanții de licențe, cât și pentru autoritățile publice emitente.

În anul 2019, ANRE a recepționat 131 de cereri online prin intermediul SIA GEAP, fapt ce le permite solicitanților să economisească timp, bani și eforturi administrative la obținerea actelor permise eliberate de Agenție.

În prezent, prin SIA GEAP sunt disponibile depunerea și recepționarea cererilor pentru următoarele servicii:

1. *Licență pentru importul și comercializarea cu ridicata și/sau cu amănuntul a benzinei, motorinei și/sau a gazului lichefiat la stațiile de alimentare;*
2. *Licență pentru producerea energiei electrice; operarea pieței energiei electrice; transportul energiei electrice; conducerea centralizată a sistemului electroenergetic; distribuția energiei electrice; furnizarea energiei electrice;*
3. *Licență pentru producerea gazelor naturale; transportul gazelor naturale; distribuția gazelor naturale; stocarea gazelor naturale; furnizarea gazelor naturale; furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare;*
4. *Licență pentru furnizarea serviciului public de alimentare cu apă și/sau de canalizare la nivel de regiune, raion, municipiu, oraș și, după caz, sat, comună;*
5. *Licență pentru activitatea de producere, distribuție și furnizare a energiei termice;*
6. *Licență pentru producerea energiei electrice din surse regenerabile; producerea energiei termice din surse regenerabile; producerea biogazului ce urmează a fi livrat în rețelele de gaze naturale; producerea biocarburantului care urmează a fi procurat de importatorii de produse petroliere principale;*
7. *Autorizație de import al motorinei.*

8.1. Licențierea pe piața produselor petroliere

În scopul realizării funcției de licențiere, pe parcursul anului 2019, ANRE a eliberat în total 46 de licențe pentru activitățile pe piața produselor petroliere, inclusiv 22 licențe fiind prelungite pentru activitățile în domeniu pentru următorii 5 ani (Tabelul 37).

În aceeași perioadă au fost reperfectate 83 licențe în vederea includerii sau excluderii din Anexa nr. 2 a adreselor autorizate de desfășurare a activității licențiate pe piața produselor petroliere.

Tabelul 37. Licențe eliberate/prelungite pentru desfășurarea activităților pe piața produselor petroliere pe parcursul anului 2019

Nr d/o	Genurile de activitate	Nr. licențelor eliberate	Nr. licențelor prelungite
1	Importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei	6	3
2	Importul și comercializarea cu ridicata a gazului lichefiat	3	-
3	Comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare	9	4
4	Comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare	6	15
	Total		46

Sursa: Registrul de licențiere al ANRE

La situația din 31.12.2019, Agenția a autorizat pentru desfășurarea activității licențiate în domeniul comercializării cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare 90 de titulari de licențe, pentru desfășurarea activității la 663 stații PECO.

Pentru activitatea în domeniul comercializării cu amănuntul a gazelor lichefiate au fost autorizați 76 de titulari de licențe, cu dreptul de a desfășura activitate licențiată la 550 stații SAAG.

Tabelul 38. Numărul titularilor de licențe pe piața produselor petroliere la situația din 31.12.2019

Nr d/o	Genurile de activitate	Numărul titularilor de licențe	Nr. copiilor autentificate de pe licență, eliberate titularilor de licențe pentru fiecare stație de alimentare
1	Importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei	23	
2	Importul și comercializarea cu ridicata a gazului lichefiat	11	
3	Comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare	90	663
4	Comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare	76	550
	Total	200	1213

Sursa: Registrul de licențiere al ANRE

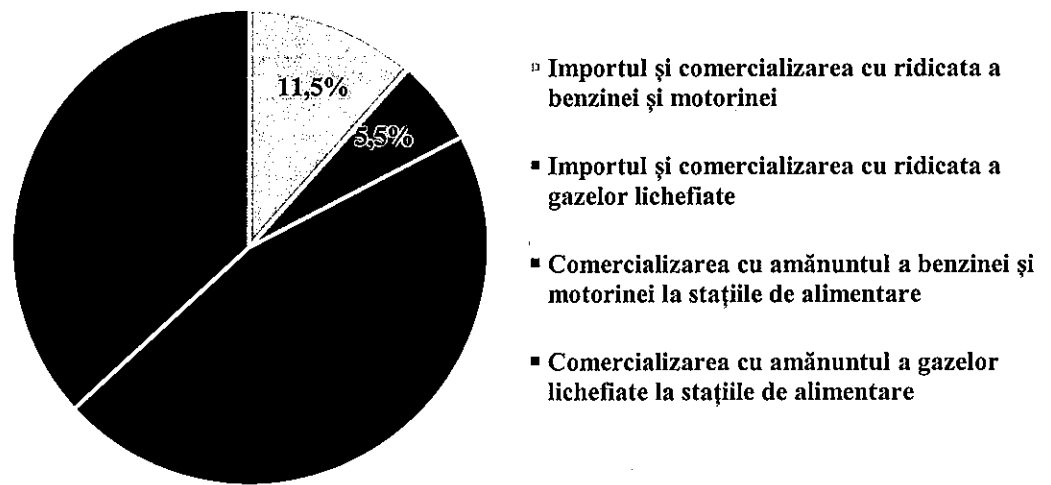

Figura 49. Ponderea titularilor de licențe care activează pe piața produselor petroliere

Sursa: Registrul de licențiere al ANRE

Așadar, din numărul total de stații în domeniul comercializării cu amănuntul a produselor petroliere la situația din 31.12.2019 putem evidenția 503 de stații mixte, 160 de stații PECO și 47 stații SAAG.

În temeiul Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 815 din 02.08.2005 cu privire la regularizarea fluxurilor de mărfuri ce constituie obiectul activității de comerț exterior al Transnistriei, ANRE a eliberat pe parcursul anului 2019 – 6 licențe pentru importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei și 3 licențe pentru importul și comercializarea cu ridicata a gazelor lichefiate. Licențele au fost eliberate pentru o perioadă de 6 luni.

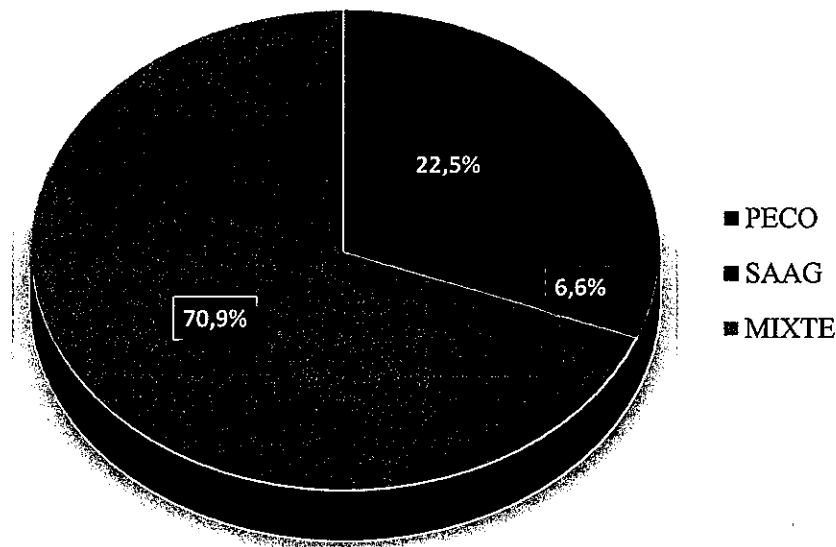

Figura 50. Ponderea stațiilor de alimentare în funcție de produsele petroliere comercializate

8.2. Licențierea în sectorul electroenergetic

Pe parcursul anului 2019 au fost eliberate 4 licențe pentru furnizarea energiei electrice. În aceeași perioadă au fost reperfectate 2 licențe pentru furnizarea energiei electrice și o licență pentru distribuția energiei electrice.

Tabelul 39. Numărul titularilor de licențe care activează pe piața energiei electrice (31.12.2019)

Nr d/o	Genurile de activitate	Numărul titularilor de licențe
1	Producerea energiei electrice	5
2	Transportul energiei electrice	1
3	Distribuția energiei electrice	2
4	Furnizarea energiei electrice	30
	Total	38

Sursa: Registrul de licențiere al ANRE

Obligații de serviciu public în sectorul electroenergetic:

Obligațiile de serviciu public privind prestarea serviciului universal și privind furnizarea de ultimă opțiune pe o perioadă de până la 08.07.2026, le sunt impuse ÎCS „Premier Energy” SRL și SA „Furnizarea Energiei Electrice NORD” în limitele teritoriilor deservite de operatorii sistemelor de distribuție ÎCS „Premier Energy Distribution” SA și SA „RED NORD”.

Licențierea în sectorul energiei electrice produsă din surse regenerabile

Pe parcursul anului 2019 a fost eliberată o licență pentru producerea energiei electrice din surse regenerabile. (SRL „JCG Solar”).

8.3. Licențierea în sectorul gazelor naturale

În perioada raportată au fost eliberate 2 licențe pentru furnizarea gazelor naturale și 2 licențe au fost reperfectate. Pentru activitatea de distribuție a gazelor naturale a fost reperfectată o licență.

Comercializarea gazului natural comprimat pentru vehicule la stațiile de alimentare (GNCV) este desfășurată de 5 titulari de licențe prin intermediul a 20 stații de alimentare. Pe parcursul anului 2019 au fost reperfectate 3 licențe.

Tabelul 40. Numărul titularilor de licențe care activează pe piața gazelor naturale (31.12.2019)

Nr d/o	Genurile de activitate	Numărul titularilor de licențe
1	Transportul gazelor naturale	2
2	Distribuția gazelor naturale	25
3	Furnizarea gazelor naturale	17
4	Furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule	5
	Total	49

Sursa: Registrul de licențiere al ANRE

Obligații de serviciu public în sectorul gazelor naturale:

- Obligația de serviciu public de furnizare de ultimă opțiune a gazelor naturale pe întreg teritoriul Republicii Moldova, pentru un termen de 3 ani, este executată de SA „Moldovagaz” (Hotărârea CA al ANRE nr. 272/2018 la data de 28.09.2018).
- Obligația de serviciu public de furnizare a gazelor naturale consumatorilor finali la parametrii de calitate stabiliți, la preturi reglementate, transparente, nediscriminatorii și ușor de comparat a fost impusă către 11 furnizori prin Hotărârea CA al ANRE nr. 487/2019 din 20.12.2019.

8.4. Licențierea în domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

Pe parcursul anului 2019 au fost eliberate 2 licențe pentru furnizarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare și a fost reperfectată o licență prin includerea în Anexa nr. 2 a localităților solicitate.

Astfel, potrivit situației la 31.12.2019, în domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare activează 44 de titulari de licențe.

8.5. Licențierea în sectorul termoeenergetic

În perioada de referință, ANRE nu a eliberat, prelungit și/sau reperfectat careva licențe pentru producerea, distribuția și furnizarea energiei termice.

La situația din 31.12.2019 în sectorul termoeenergetic activează 7 titulari de licențe.

9. Aspecte juridice privind actul de reglementare

Cadrul de reglementare elaborat, aprobat și implementat de către ANRE are un impact major asupra realităților economice și sociale, având în vedere că acesta are caracter obligatoriu atât pentru titularii de licențe, cât și pentru consumatorii din sectoarele reglementate.

Posibilitatea contestării actelor administrative cu caracter individual sau normativ ale autorității de reglementare constituie un factor important în asigurarea responsabilității acesteia față de consumatori. Astfel, hotărârile și deciziile emise de ANRE pot fi contestate în instanța de contencios administrativ de către orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său recunoscut de lege, prin aplicarea reglementărilor respective.

Reprezentarea judiciară a intereselor ANRE pe parcursul anului 2019 a fost asigurată în cadrul a **132 de cauze judiciare**. Conform obiectului cauzelor judiciare derulate cu participarea ANRE în anul de referință, acestea pot fi clasificate după cum urmează:

➤ 62 cauze litigioase dintre care:

- 27 cauze examinate în ordine de contencios administrativ, dintre care în 22 cauze ANRE a deținut calitatea de pârât, în 3 cauze – calitatea de autoritate publică, iar în altele 2 cauze – de intervenient accesoriu;

- 35 cauze civile, dintre care în 2 cauze ANRE a deținut calitatea de pârât, iar în altele 33 cauze de intervenient accesoriu;

➤ 4 cauze cu privire la insolvabilitate, în care ANRE deține calitatea de creditor, cauzele aflându-se pe rolul instanțelor de insolvabilitate în privința SRL „Rincor-Prim”, SRL „Agrocom Oil”, SRL „Defoil”, SRL „Moldis Trading LTD”;

➤ 66 cauze contravenționale, în care ANRE a avut calitatea de agent constator. De notat că, în scopul prevenirii și contracarării faptelor contravenționale în sectoarele reglementate, precum și întru responsabilizarea persoanelor fizice și juridice, ANRE deține calitatea de agent constator fiind investit cu competențe de documentarea, întocmirea proceselor-verbale cu privire la contravenții și remiterea acestora spre examinare instanțelor de judecată (art. 411 Cod contravențional).

Tabelul 41. Clasificarea litigiilor judiciare cu participarea ANRE în funcție de tipul cauzei (2017-2019)

Anul	2017	2018	2019
Contencios administrativ	32	26	27
Civile	24	24	35
Insolvabilitate	1	1	4
Contravenționale	5	8	66
Total	62	60	132

Din numărul total de 132 cauze judiciare în procedură pe parcursul anului 2019, 48 dintre acestea au fost finalizate definitiv și anume:

- 13 cauze examinate în procedură de contencios administrativ, în 8 dintre care ANRE a avut calitatea de pârât, iar în 5 cauze – calitatea de intervenient accesoriu;

- 4 cauze civile, dintre care în unul din dosare ANRE a deținut calitatea de pârât, iar 3 dosare – de intervenient accesoriu;

- 31 dosare cauze contravenționale, documentate de către ANRE în calitate de agent constator. Celelalte 84 cauze judiciare derulate în anul 2019 își continuă examinarea pe parcursul anului

2020.

Din totalul cauzelor contravenționale constatate de către ANRE și finalizate definitiv în anul 2019, în 30 cauze contravenienții au fost declarați vinovați în comiterea contravențiilor imputate

amenzilor prevăzute de Codul contravențional, iar unul din procese a fost încetat din lipsa faptului contravenției.

Cu referire la procesele-verbale de constatare a contravențiilor, menționăm că, acestea au vizat sancționarea titularilor de licențe, persoanelor cu funcții de răspundere, persoanelor fizice și juridice pentru contravențiile prevăzute de articolele art. 55³, 161, 163, 164, 168, 169 din Codul Contravențional.

Activitățile specifice desfășurate în rezolvarea litigiilor s-au materializat în principal prin pregătirea strategiei privind apărarea în fiecare cauză, redactarea actelor procedurale (de exemplu: cereri de chemare în judecată, referințe, concluzii scrise, căi de atac ordinare și extraordinare etc.), reprezentarea în instanță a intereselor instituției, monitorizarea circuitului actelor procedurale emise în dosare. Cauze finalizate definitiv, prin care ar fi fost prejudiciate interesele Agenției, nu au fost înregistrate.

Totodată, în scopul consolidării și asigurării respectării valorilor instituționale ale Agenției precum: legalitatea, obiectivitatea, profesionalismul, transparența, eficiența, corectitudinea, integritatea și imparțialitatea, au fost elaborate 12 acte normative aplicabile la nivel de instituție, printre care un rol deosebit îl constituie:

- *Codul de etică și conduită profesională al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, aplicabil atât personalului Agenției, cât și conducerii acesteia, care instituie norme de conduită etică și competență profesională destinate să asigure respectarea valorilor sus-enumerate întru sporirea credibilității Agenției în exercitarea atribuțiilor de autoritate de reglementare independentă decizional, organizațional și funcțional;*
- *Regulamentul privind procedurile de elaborare a actelor normative de reglementare de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, elaborat întru sporirea transparenței în cadrul procesului decizional al Agenției și respectarea etapelor procedurale prevăzute de lege;*
- *Regulamentul privind managementul performanței instituționale al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, care instituie un mecanism funcțional corect și eficient de stabilire a indicatorilor de performanță, în baza cărora va fi posibilă evaluarea performanțelor tangibile ale Agenției și va contribui esențial la eficientizarea activităților în cadrul acesteia.*
- *Regulamentul organizării și desfășurării sedințelor Consiliului de Administrație al ANRE.*
- *Alte acte normative cu aplicabilitate internă.*

10. Activitatea de control

Misiunile de control realizate de Agenție au drept scop de bază evaluarea punerii în aplicare de către întreprinderile reglementate a principiului eficienței maxime la cheltuieli minime, aceasta fiind de altfel și una din principalele atribuții ale instituției de reglementare din sectorul energetic și a domeniului serviciului public de alimentare cu apă și canalizare.

În conformitate cu Planul controalelor pentru anul 2019, Agenția a desfășurat 7 misiuni de control cu ieșire la fața locului la: „Basapetrol” SRL, „Clever Energy” SRL, ÎM „Tirex Petrol” SA, ÎM „Rompetrol Moldova” SA, „Ialoveni Gaz” SRL, „Moldovagaz” SA și „Datario” SRL.

În cadrul verificării titularilor de licențe din sectorul gazelor naturale, obiectivul prioritar urmărit de Agenție, a fost verificarea aplicării de către operatori a principiului eficienței maxime la costuri minime în timpul desfășurării activității reglementate. Controalele au fost axate pe verificarea corectitudinii, veridicității și justificării reflectării în evidența contabilă a consumurilor și cheltuielilor, precum și corectitudinii și plenitudinii raportării acestora în componența activității reglementate conform cerințelor cadrului normativ. Au fost examinate documentele primare, datele evidenței sintetice și analitice, rapoartele financiare și statistice, contractele privind procurarea mărfurilor, lucrărilor și serviciilor, procesele-verbale de executare a lucrărilor și serviciilor. A fost supus examinării procesul achizițiilor realizat de către titularii de licențe sub toate aspectele semnificative: planificare și elaborare a documentației de atribuire, lansare a procedurii de achiziție, evaluare a ofertelor și atribuire a contractelor, implementare și monitorizare a contractelor, corespunderea procedurilor aplicate prevederilor cadrului legal și Regulamentului privind procedurile de achiziție a bunurilor, lucrărilor și serviciilor utilizate în activitatea titularilor de licențe din sectoarele electroenergetic, termoenergetic, gazelor naturale și a operatorilor care furnizează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 24/2017 din 26.01.2017.

Operatorii pieței produselor petroliere au fost verificați sub aspectul respectării actelor legislative și normative în vigoare la formarea și aplicarea prețurilor la produsele petroliere, reieșind din prețurile de achiziție, consumurile și cheltuielile reale, strict necesare pentru importul și comercializarea acestora pe piața internă, precum și verificarea corectitudinii și plenitudinii raportării veniturilor și cheltuielilor pe genurile de activități licențiate și alte activități ale întreprinderii. Acțiunile de control au fost focusate în special pe aspectele privind corectitudinea repartizării cheltuielilor pe tipuri de activități, respectarea prevederilor Metodologiei formării și aplicării prețurilor la produse petroliere nr.50/2016 din 11.03.2019, corectitudinea calculării și achitării taxei pentru licență.

În Rapoartele privind rezultatele controalelor realizate au fost reflectate toate abaterile și încălcările depistate, fiind expuse și recomandările de rigoare. Hotărârile Consiliului de Administrație privind rezultatele controalelor respective nu au fost contestate de către titularii de licențe supuși controlului, iar abaterile și încălcările legislației stabilite prin acestea, au fost sau urmează a fi înlăturate de către operatori.

Totodată, în anul 2019, ANRE a realizat în continuare măsurile necesare transpunerii în practică a prevederilor art. 41 al Legii nr. 107 din 27.05.2016 cu privire la energia electrică și art. 34 și 45 ale Legii nr. 108 din 27.05.2016 cu privire la gazele naturale, care obligă operatorii sistemului de transport și de distribuție a gazelor naturale, operatorii depozitelor de stocare a gazelor naturale și operatorii sistemului de distribuție a energiei electrice să elaboreze și să prezinte ANRE pentru aprobare programul de conformitate și proiectul contractului cu persoana fizică sau juridică, denumit agent de conformitate, care va monitoriza acest program.

În perioada raportată, Agenția a examinat programele de conformitate a 15 operatori din sectoarele electroenergetic și a gazelor naturale, care reprezintă un set de măsuri menite să garanteze excluderea de comportament și/sau de practici discriminatorii în relațiile cu utilizatorii de sistem, precum și obligațiile specifice impuse angajaților pentru realizarea obiectivului de independență.

În același timp, au fost aprobate candidaturile agenților de conformitate și studiate planurile de măsuri pentru implementarea programelor de conformitate actualizate la următorii operatori de sistem a gazelor naturale și a energiei electrice: „Chișinău-Gaz” S.R.L., „Ungheni-Gaz” S.R.L., „Florești-Gaz” S.R.L., „Ștefan Vodă -Gaz” S.R.L., „Taraclia-Gaz” S.R.L., „Bălți-Gaz” S.R.L., „Orhei-Gaz” S.R.L., „Edineț-Gaz” S.R.L., „Cimișlia-Gaz” S.R.L., „Cahul-Gaz” S.R.L., „Ialoveni -Gaz” S.R.L., „Gagauz-Gaz” S.R.L., „Moldovatrangaz” S.R.L., „RED-Nord” S.A., Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.

11. Supravegherea energetică de stat

11.1. Planul controalelor tehnice pentru anul 2019

În conformitate cu atribuțiile de supraveghere energetică de stat stabilite în art. 14 din Legea nr. 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică, ANRE efectuează controale tehnice ale instalațiilor electrice (IE), întru asigurarea corespunderii acestora cerințelor documentelor normativ-tehnice în vigoare și securitatea în procesul de exploatare a acestora.

În Planul controalelor tehnice pentru anul 2019, aprobat prin Hotărârile Consiliului de Administrație al ANRE nr. 32 din 06.03.2019 și nr. 284/2019 din 26.07.2019, au fost prevăzute 2398 controale tehnice, dintre care 1176 controale pentru IE ale agenților economici și 1222 controale pentru IE ale instituțiilor bugetare prezentate (Tabelul 42).

Tabelul 42. Executarea planului controalelor tehnice pentru anul 2019

Repartizarea teritorială	Numărul controalelor tehnice		
	Agenți economici (AE)	Instituții bugetare (B)	Total
Centru	447	391	838
Nord	450	412	862
Sud	279	419	698
Total	1176	1222	2398

În corespundere cu Planul controalelor tehnice aprobat, pe parcursul anului 2019 de către ANRE au fost realizate 1218 controale tehnice a IE deținute de către agenți economici și 1232 controale tehnice a IE ce aparțin instituțiilor bugetare (reprezentate conform tabelului de mai jos).

Tabelul 43. Repartizarea controalelor tehnice pe tipuri de consumatori

	Acțiuni		Sector Sud	Sector Nord	Sector Centru	Total
1	Efectuate controale a IE ale consumatorilor mari	Un	121	180	237	538
2	dintre care bugetari	Un	23	31	70	124
3	Efectuate controale a IE ale consumatorilor mici	Un	449	439	400	1288
4	dintre care bugetari	Un	407	378	323	1108
5	Efectuate controale ale SE ale ÎS „Moldelectrica”	Un	12	28	4	44
6	Efectuate controale ale SE ale ÎCS „RED Union Fenosa” SA (actualmente ÎCS „Premier Energy Distribution” SA)	Un	12	0	27	39
7	Efectuate controale ale RE ale OSD din primării	Un	136	211	198	545
8	Efectuate controale inopinate a IE ale agenților economici / instituțiilor bugetare	un/ un	18/7	6/1	18/2	42/11
9	TOTAL controale IE ale agenților economici realizate	Un	295	450	473	1218
10	TOTAL controale IE ale instituțiilor bugetare realizate	Un	430	409	393	1232

Totodată, de către ANRE au fost realizate 53 controale tehnice inopinate, inițiate în baza petițiilor.

Concomitent cu examinarea instalațiilor electrice din primării au fost examinate și instalațiile electrice ale 2927 consumatori casnici.

În rezultatul controalelor au fost întocmite rapoarte, în care au fost reflectate neajunsurile depistate și încălcările cerințelor documentelor normativ-tehnice, fiind emise prescripții pentru înlăturarea acestora, pe numele proprietarilor sau al persoanelor care exploatează rețelele/instalațiile electrice respective.

Rezultatele controalelor tehnice privind starea tehnică a instalațiilor electrice ale operatorilor sistemelor de distribuție (OSD), operatorului sistemului de transport (OST) și ale consumatorilor sunt reflectate în capitolele următoare.

11.2. Starea tehnică a instalațiilor electrice ale OST și OSD

Controlul tehnic al rețelelor electrice ale OSD și OST - starea tehnică, modul de întreținere și deservire

În anul 2019 au fost executate controale atât planificate, cât și inopinate (Tabelul 44) ale rețelelor electrice (RE) din posesia operatorilor sistemelor de distribuție (6649 posturi de transformare (PT) 10/0,4 kV examinate), amplasate în teritoriul a 545 primării, care au în componența lor 901 localități.

Tabelul 44. Rezultatele controalelor tehnice efectuate la OSD

Denumirea lucrărilor	Unitatea de măs.	TOTAL
<i>Planificate/efectuate controale ale RE ale OSD</i>	un / un	519/545
examinate localități/localități examinate alimentate pe un fider	un / un	901/118
numărul PT la balanța OSD din primării, total/examinate:	un / un	7758/6649
linii electrice aeriene (LEA) 6-10 kV examinate la OSD	Fid	1137
nu corespund prevederilor ANT	Fid	468
linii electrice în cablu (LEC) 6-10 kV examinate la OSD	Fid	168
nu corespund prevederilor ANT	Fid	12
acces liber la părțile active aflate sub tensiune în IE.	caz	727
necorespunderea aparatului de protecție sau conectări directe, total:	caz	913
din care 0,4 kV/10 kV	caz / caz	773/140
Scurgeri sau lipsă de ulei la transformator	caz	971
Prezența tronsoanelor de linie fără legătură dublă a conductoarelor	caz	385
Existența pilonilor LEA 0,4 kV/10 kV în stare de avarie, total: (vizual)	un/un	4245/976
Existența LEA sau PT pe teritoriile instituțiilor de învățământ și preșcolare	Un	152
întocmirea fișelor de control la supravegherea periodică a PT/LEA	un / un	3815/3502
efectuarea încercărilor profilactice executate de LET autorizat la PT	nr. de PV	2009
la LEA 0,4 kV	nr. de PV	1945
la LEA 10 kV	nr. de PV	465
lipsa protecției împotriva supratensiunii atmosferice la PT	Un	651
la LEA 0,4 kV/10 kV	un / un	987/64
<i>Supravegherea IE ale unităților de producere și transport</i>		
Planificate/efectuate controale ale IE ale unităților de producere	un / un	0/0
Planificate/efectuate controale ale SE ale ÎCS „Premier Energy Distribution” SA	un / un	36/39
Planificate/efectuate controale ale SE ale ÎS „Moldelectrica”	un / un	48/44

În cadrul controalelor tehnice realizate, în mod prioritar s-a atras atenția asupra respectării gradului de fiabilitate în alimentarea cu energie electrică a consumatorilor finali din localități.

În rezultatul analizei documentației de profil, a schemelor de alimentare cu energie electrică a localităților, s-a depistat că, din cele 901 localități, rețelele electrice de distribuție care au fost supuse controalelor, 118 localități se alimentează pe un singur fider, ceea ce reprezintă 13,1% din totalul lor.

Conform repartizării pe rețele electrice de distribuție gestionate de operatori, se poate de menționat că, în cazul a 79 de localități deservite de către ÎCS „Premier Energy Distribution” SA, energia electrică este distribuită pe un singur fider 10 kV, iar în cazul SA „RED Nord” - 39 localități, ceea ce diminuează fiabilitatea alimentării cu energie electrică a consumatorilor de categoria a II și I.

Abaterile respective au fost reflectate în Rapoartele privind rezultatele controalelor tehnice emise de către ANRE și au fost elaborate Prescripții cu indicarea termenelor de înlăturare a lor.

Printre abaterile și încălcările depistate în cadrul controalelor tehnice a instalațiilor electrice ale OSD, în unele cazuri s-a stabilit starea tehnică deplorabilă a PT.

Abaterile și încălcările prevederilor documentelor normativ-tehnice (DNT) depistate în cadrul controalelor tehnice ale IE gestionate de OSD în anul 2019 sunt prezentate în Tabelul 45.

Tabelul 45. Abaterile și încălcările prevederilor DNT depistate în cadrul controalelor tehnice ale IE gestionate de OSD în anul 2019

Anul	Operator de sistem	Acces liber în IE (caz)	Necorespunderea aparatului de protecție sau conectări directe (caz)		Scurgeri sau lipsă de ulei la transformator (caz)	Existența stâlpilor ale LEA în stare de avarie (caz)	
			10 kV	0,4 kV		10 kV	0,4 kV
Anul 2019	Premier Energy Distribution	363	14	211	438	526	3246
	RED NORD	364	126	562	533	450	999

Analiza dinamicii numărului de abateri și încălcărilor depistate în cadrul controalelor rețelelor electrice de distribuție ale OSD în anul 2019 cu privire la nerespectarea prevederilor DNT este prezentată în Figura 51.

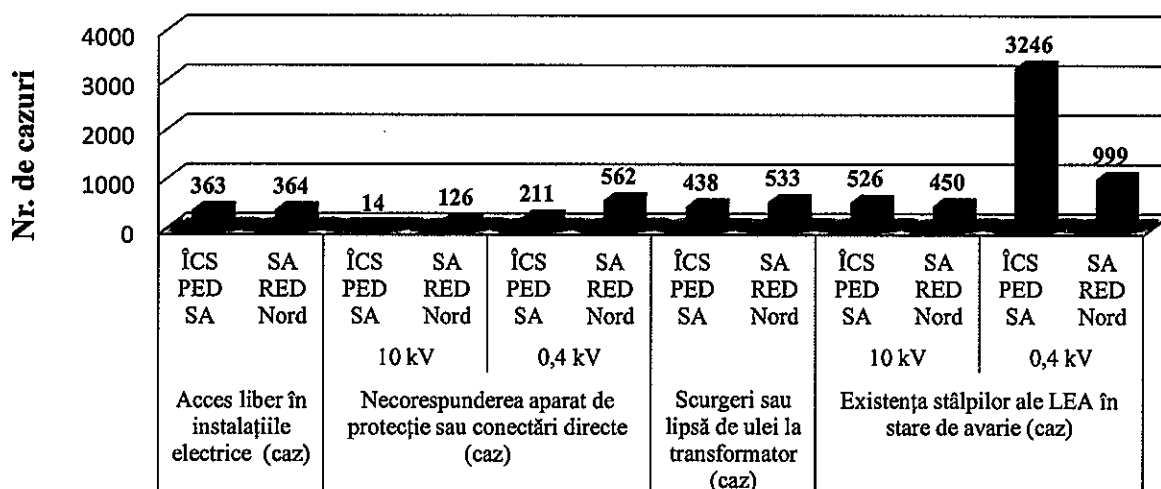

Figura 51. Analiza dinamicii numărului de abateri și încălcări cu privire la nerespectarea prevederilor DNT în rețelele de distribuție ale OSD în anul 2019

În tabelul 46 este prezentată analiza numărului de cazuri, pe trimestre a anului 2019, privind prezența rețelelor de distribuție ale OSD pe teritoriile instituțiilor preșcolare și de învățământ, fapt ce pune în pericol viața copiilor.

Tabelul 46. Analiza numărului de cazuri, privind prezența rețelelor de distribuție ale OSD pe teritoriile instituțiilor preșcolare și de învățământ

Nr. d/o	Prezența rețelelor de distribuție ale OSD pe teritoriile instituțiilor preșcolare și de învățământ				
	Trimestrul I	Trimestrul II	Trimestrul III	Trimestrul IV	Annual
Premier Energy Distribution	7	34	40	17	98
RED NORD	7	18	12	17	54

Analiza executării de către OSD a prescripțiilor emise de către ANRE

Începând cu data de 01 martie 2019 și până la finele anului 2019, în adresa OSD au fost emise 18232 puncte prescripții, din care executate au fost în număr de 6830 puncte prescripții. Gradul de executare a prescripțiilor pe parcursul anul 2019 constituie 37,46 %.

În Tabelul 47 este prezentată analiza numărului total de prescripții emise și gradul de executare, precum și dinamica anuală 2019 (pe trimestre), în urma controalelor tehnice ale rețelelor electrice de distribuție ale OSD și numărul de executare a acestor prescripții.

Tabelul 47. Analiza numărului total de prescripții emise și gradul de executare, precum și dinamica anuală 2019

Nr. d/o	Numărul total de prescripții			Grad executare
	Total emise (cumulativ)	Executate (cumulativ)	Neexpirate	%
Trimestrul I	1762	3	1762	0,16
Trimestrul II	8131	1630	3780	20,05
Trimestrul III	13108	3715	3301	28,13
Trimestrul IV	18232	6830	2769	37,46
Anual	18232	6830	2769	37,46

În figura 51 este reprezentată dinamica numărului total de prescripții emise în urma controalelor tehnice ale rețelelor electrice de distribuție ale OSD și gradul de executare a acestor prescripții, pe trimestre ale anului 2019.

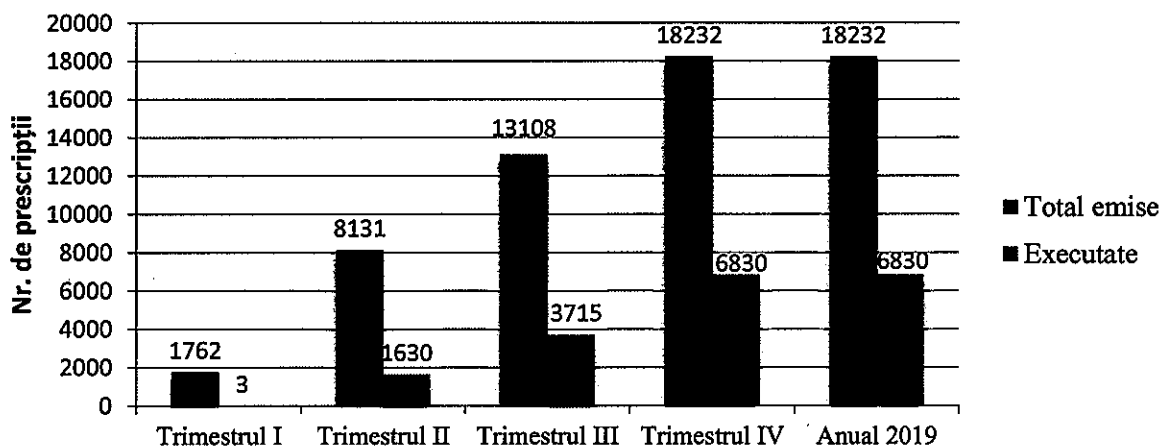

Figura 51. Numărul de prescripții emise în urma controalelor tehnice ale rețelelor electrice de distribuție ale OSD și numărul prescripțiilor executate a acestora, pentru trim. I-IV 2019

În Figura 52 este reprezentată dinamica gradului de executare a prescripțiilor emise în urma controalelor tehnice ale rețelelor electrice de distribuție din posesia OSD, pentru trimestrele anului 2019.

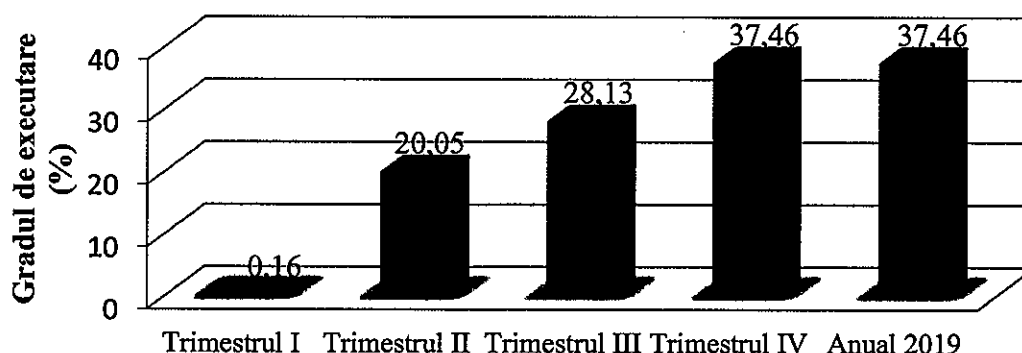

Figura 52. Dinamica gradului de executare a prescripțiilor emise în urma controalelor tehnice ale rețelelor electrice de distribuție ale OSD, pentru trim. I-IV 2019

*Notă: Gradul de executare a prescripțiilor pentru trimestrul I este determinat numai pentru luna martie 2019.

Prescripțiile emise OSD în mare măsură țin de neajunsuri legate de realizarea măsurilor tehnice precum: *înlăturarea accesului liber la PT; asigurarea protecției fiderelor 0,4 și 10 kV; înlăturarea scurgerilor de ulei din transformatoare de putere; asigurarea PT 10/0,4 kV cu aparate de protecție împotriva supratensiunilor; necurățarea traseelor LEA de crengile arborilor în zona de protecție; lipsa legăturilor repetate a conductorului de protecție cu priza repetată de pământ; nerespectarea gabaritelor LEA; exploatarea pilonilor cu grad de putrefacție avansat și/sau deteriorați; lipsa executării măsurărilor și încercărilor a echipamentului și utilajului de laboratoare electrotehnice autorizate, cu întocmirea proceselor-verbale respective etc.*

Analiza gradului de executare a prescripțiilor de către fiecare OSD, vizualizarea grafică a numărului total de prescripții emise în urma controalelor rețelelor electrice de distribuție separate și a numărului de executare a acestor prescripții, pentru fiecare OSD separat, în anul 2019, sunt reprezentate în Tabelul 48.

Tabelul 48. Gradul de executare de către OSD a prescripțiilor emise de ANRE în anul 2019

Nr. d/o	Operatorul sistemului de distribuție	Numărul total de prescripții			Gradul de executare a prescripțiilor (%)
		Total emise (cumulativ)	Executate (cumulativ)	Neexecutate	
*Trim. I	Premier Energy Distribution	790	3	790	0,4
	SA RED Nord	972	0	972	0
Trim. II	Premier Energy Distribution	5098	180	2517	3,53
	SA RED Nord	3582	1450	1263	40,43
Trim. III	Premier Energy Distribution	7838	879	2114	11,22
	SA RED Nord	5370	2836	1187	52,81
Trim. IV	Premier Energy Distribution	10593	1651	1821	15,6
	SA RED Nord	7639	5179	948	67,8
Anual	Premier Energy Distribution	10593	1651	1821	15,6
	SA RED Nord	7639	5179	948	67,8

*Notă: Pentru trimestrul I numărul de prescripții emise va include numai luna martie, iar numărul acestora nu va fi cumulativ, deoarece controalele tehnice au fost inițiate la 1 martie 2019.

În Figura 53 este reprezentată dinamica numărului total de prescripții emise în urma controalelor tehnice ale rețelelor electrice de distribuție ale OSD și numărul de executare a acestor prescripții, pe trimestre ale anului 2019.

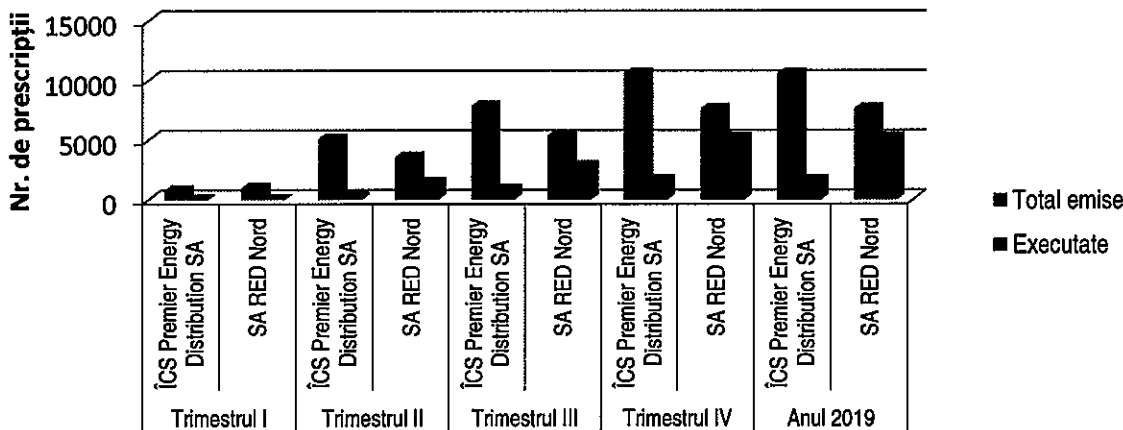

Figura 53. Numărul de prescripții emise și executate în urma controalelor rețelelor electrice de distribuție pentru fiecare OSD separat, pentru anul 2019

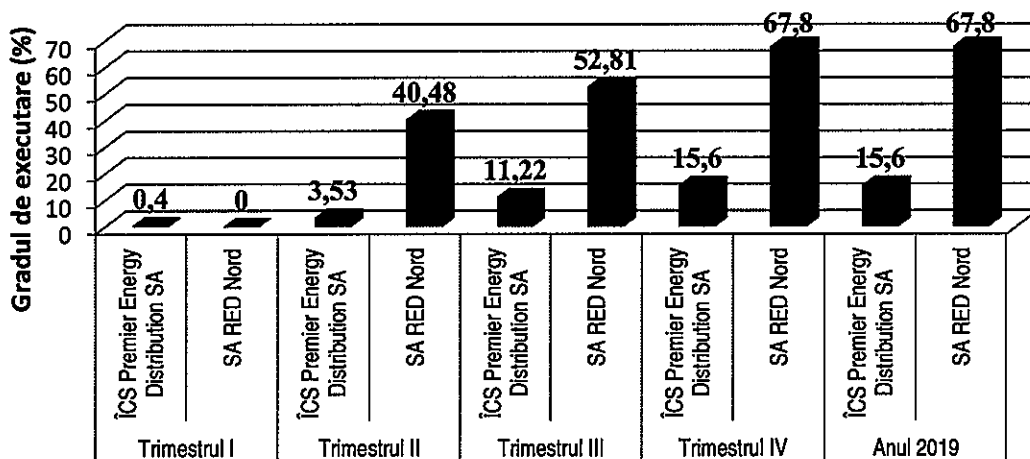

Figura 54. Dinamica gradului de executare a prescripțiilor emise în urma controalelor rețelelor electrice de distribuție, separat pentru fiecare OSD, pentru anul 2019

Analiza executării de către OST a prescripțiilor emise de către ANRE

În perioada de referință, Serviciul supraveghere energetică a efectuat 44 controale ale rețelelor electrice de transport ale Operatorului Sistemului de Transport ÎS „Moldelectrica”. În rezultatul examinării rețelelor electrice ale OST, au fost emise 139 prescripții, în scopul înlăturării încălcărilor cerințelor DNT în vigoare. Din numărul de prescripții emise au fost executate 69, ceea ce constituie circa 49%, ținând cont de faptul că 29 prescripții sunt cu termenul neexpirat.

Numărul de prescripții emise și executate în urma controalelor rețelelor electrice de transport pentru OST, pentru anul 2019 este prezentat în Tabelul 49.

Tabelul 49. Gradul de executare a prescripțiilor emise OST în anul 2019

Nr. d/o	Operatorul sistemului de transport	Numărul total de prescripții		Gradul de executare a prescripțiilor (%)
		Total emise (cumulativ)	Executate (cumulativ)	
*Trim. I	Moldelectrica	11	0	0
Trim. II		40	3	7,5
Trim. III		49	25	51
Trim. IV		139	68	49
Anual		139	68	49

Analiza gradului de executare a prescripțiilor pentru OST este prezentată în Figura 55.

Gradul de executare (%)

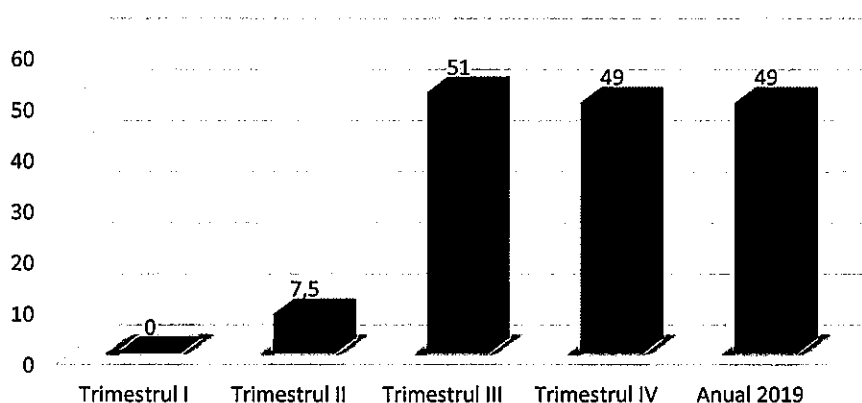

Figura 55. Dinamica gradului de executare a prescripțiilor emise în urma controalelor rețelelor electrice de transport ale OST, pentru anul 2019

Supravegherea respectării cerințelor Regulamentului cu privire la protecția rețelelor electrice

Nerespectarea cerințelor Regulamentului privind protecția rețelelor electrice (RPRE) în rețelele electrice ale operatorilor de sistem este o problemă care rămâne nesoluționată. Încercările de soluționare a problemei, inclusiv prin modificarea cadrului normativ, nu au avut deocamdată o finalitate, iar nerespectarea cerințelor RPRE rămâne actuală.

În rezultatul analizei de către ANRE a fișelor de examinare a instalațiilor din posesia operatorului de sistem, s-a stabilit că în procesul examinării LEA, în majoritatea cazurilor nu sunt reflectate obiectele situate în zonele de protecție a LEA, atât cele în construcție, cât și cele existente, pentru a fi posibilă identificarea acestora și întreprinderea măsurilor ce se impun întru restabilirea zonei de protecție a LEA.

În Tabelul 50 este prezentată analiza privind numărul cazurilor de încălcări a zonelor de protecție, depistate în urma controalelor IE ale OSD în anul 2019 și repartizarea acestora pe niveluri de tensiune a IE.

Tabelul 50. Analiza privind numărul cazurilor de încălcări a zonelor de protecție

Încălțări ale Regulamentului privind protecția RE, total	un	4621
construcții capitale neautorizate în zona de protecție a LEA: total	un	1456
- cu tensiunea de până la 0,4 kV	un	711
- cu tensiunea de până la 10 kV	un	724
- cu tensiunea de 35 - 110 kV	un	21
necurățarea traseelor ale LEA de crengile copacilor, 10 kV, 0,4 kV	fid.	3165

Pe parcursul anului 2019 au fost reevaluate 1456 cazuri a construcțiilor capitale în zonele de protecție a LEA, fiind depistate și cazuri noi de încălcare a zonei de protecție. În Tabelul 51 este reprezentat numărul de încălcări ale zonelor de protecție a LEA ale OSD pe trimestre și anual 2019.

Tabelul 51. Dinamica numărului de încălcări ale zonelor de protecție a LEA ale OSD pe trimestre și anual 2019

Nr. d/o	Nr. de încălcări ale Regulamentului privind protecția rețelelor electrice				
	Trimestrul I	Trimestrul II	Trimestrul III	Trimestrul IV	Anual
ICS „Premier Energy Distribution” SA	59	774	788	670	2291
SA „RED Nord”	111	506	460	491	1568

În cadrul controalelor tehnice a LEA 10 și 0,4 kV au fost depistate 3165 fidere privind necurățarea traseelor LEA.

Analiza cazurilor de nerespectare a cerințelor Regulamentului privind protecția rețelelor electrice atestă următoarele cauze:

- extinderea neautorizată de către persoanele fizice și juridice a terenurilor din contul zonelor de protecție a rețelelor electrice și executarea construcțiilor în aceste zone;
- eliberarea terenurilor pentru construcție în zona de protecție a rețelelor electrice prin decizii ale organelor administrativ-publice locale;
- intervenții în zonele de protecție cu acordul întreprinderilor rețelelor electrice;

Cele mai frecvente încălcări ale cerințelor Regulamentului, care au fost depistate, se evidențiază după cum urmează:

- executarea construcțiilor capitale (*case de locuit, magazine, baruri, garaje, șoproane etc.*) în zona de protecție a rețelelor electrice;
- plantarea arborilor și pomilor, inclusiv și celor fructiferi, precum și necurățarea traseelor ale LEA de crengile copacilor.

O mare parte a încălcărilor au loc pe motiv că organele administrației publice locale, la eliberarea autorizațiilor de construcție nu țin cont de cerințele pct. 13 al Regulamentului nominalizat, iar la emiterea acestor decizii, nu se solicită coordonarea proiectelor de construcție cu OSD.

Totodată, relatăm faptul că amplasarea construcțiilor în zona de protecție a rețelelor electrice, nerespectând distanța minimă admisibilă față de conductoarele LEA prezintă un pericol iminent pentru oameni și bunuri materiale.

Cu regret, din partea operatorilor sistemelor de distribuție a energiei electrice nu se întreprind măsuri la nivelul corespunzător pentru a evita apariția acestor cazuri, dar și pentru înlăturarea celor existente.

În rezultatul analizei efectuate de către ANRE s-a stabilit, că OSD și OST la examinarea periodică a rețelelor electrice conform art. 5.7.16 al Regulamentului de exploatare tehnică a centralelor și rețelelor electrice (RETCRE), nu acordă atenția corespunzătoare ocularii și examinării LEA, nu intervin la timp pentru a depista aceste încălcări și a sista lucrările de construcție, nu prezintă materialele în organele de drept pentru a trage la răspundere persoanele ce încalcă cerințele Regulamentului (p. 5.7.8, 5.7.18 al RETCRE).

Supravegherea pregătirii instalațiilor electrice de distribuție și transport pentru funcționare în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice

- ÎS „Moldelectrica”

În conformitate cu planul de activitate la data de 01.03.2019, ÎS „Moldelectrica” a emis ordinul nr. 123 cu privire la măsurile de pregătire a rețelelor electrice pentru lucrul în perioada sezonului de intensificare a supratensiunilor atmosferice, în baza căruia au fost efectuate acțiuni și măsuri. Conform acestui ordin, în filialele întreprinderii au fost emise dispoziții cu privire la măsurile de pregătire a RE din posesie. ÎS „Moldelectrica” a executat lucrările prevăzute de măsurile de pregătire a RE pentru lucrul în sezonul de supratensiuni însoțite de descărcări electrice, și anume:

- Crearea Comisiei centrale și în filialele întreprinderii, privind monitorizarea și evaluarea pregătirii IE pentru sezonul cu supratensiuni atmosferice;
- Îndeplinirea planurilor de măsuri de către serviciile: izolație și protecție împotriva supratensiunilor; stații electrice; linii și protecție prin rele;
- Coordonarea activităților de pregătire a filialelor pentru sezonul cu intensificarea supratensiunilor atmosferice;
- Verificarea în comun cu personalul Agenției a ieșirilor fiderelor LEA și LEC (6) 10 kV de la SE aleatoriu în comun cu reprezentanții OSD;
- Examinarea vizuală a LEA și SE, mijloace de protecție contra supratensiunilor atmosferice, a conductoarelor de protecție a LEA, legăturile metalice;
- Executarea măsurărilor și testărilor elementelor RE, aleatoriu și ale prizelor de pământ cu dezgolirea lor, verificării stării prizelor de pământ la SE 110/35/10 kV;
- Examinarea stării tehnice a izolatoarelor montate la LEA și la portalurile SE;
- Verificarea stării eclatoarelor și descărcătoarelor la ieșirile fiderelor 10 kV din stațiile electrice (SE) 110/35/10 kV; verificarea stării descărcătoarelor 110 kV din stațiile electrice (SE) la tensiune de lucru și valorile curenților de scurgere;
- Verificată executarea curățării traseelor de vegetație perenă din zona de protecție a LEA.

La finalizarea termenului de pregătire a RE pentru funcționare în perioada cu intensificarea supratensiunilor atmosferice în filialele întreprinderii au fost întocmite acte de raport și finalizare, în care sunt stipulate măsurile care au fost executate.

La data de 01.07.2019, conform raportului prezentat de ÎS „Moldelectrica”, lucrările de pregătire a RE pentru sezonul cu intensificarea supratensiunilor atmosferice, în filialele întreprinderii au fost efectuate în volum complet.

- SA „RED Nord”

Administrația SA „RED Nord” a emis ordinul nr. 42 din 18.02.2019 referitor la pregătirea IE ale întreprinderii pentru funcționarea în perioada de intensificare a supratensiunilor atmosferice, de asemenea au fost elaborate ordine de constituire a comisiilor locale în filiale pentru elaborarea și monitorizarea îndeplinirii planurilor de măsuri.

Conform activităților planificate au fost stabilite un șir de măsuri:

- corectarea schemelor 10 kV cu indicarea plasării mijloacelor de protecție contra supratensiunilor;
- corectarea schemelor 0,4 kV cu indicarea plasării mijloacelor de protecție contra supratensiunilor;
- revizuirea descărcătoarelor 10 kV la LEA 10 kV;
- măsurarea rezistenței prizelor la pământ, verificarea legăturilor metalice la ieșirea LEA 10 kV din SE 110/35/10 kV etc.

Activitatea de supraveghere a gradului de pregătire a RE pentru funcționare în perioada intensificării supratensiunilor atmosferice, este realizată de către ANRE în baza informațiilor prezentate de către operatorii de sistem și nomenclatorul volumelor de lucrări executate de către aceștia în perioada de referință.

Din informațiile prezentate de către SA „RED Nord” rezultă că, din cele 4914 de PT 10/0,4 kV planificate pentru lucrări de pregătire și dotare cu echipament de protecție împotriva supratensiunilor atmosferice, la finele trimestrului II, 2019 au fost dotate cu descărcătoare de protecție împotriva supratensiunilor atmosferice pe partea de 10 kV – 4760 unități, iar 154 unități fiind neprotejate.

Pe partea de 0,4 kV sunt executate măsurile de protecție a fiderelor prin instalarea descărcătoarelor la 4322 unități.

- ÎCS „RED Union Fenosa” SA (actualmente ÎCS „Premier Energy Distribution” SA)

Administrația ÎCS „RED Union Fenosa” SA a emis ordinul nr. 03/01 din 22.01.2019 cu privire la pregătirea IE ale întreprinderii pentru funcționarea în perioada cu intensificări a supratensiunilor atmosferice a anului 2019.

Prin acest ordin, managerii sectoarelor de munca a OSD au fost obligați de a elabora planuri cu măsuri tehnico-organizatorice, care permit pregătirea RE din sectoarele gestionate.

De asemenea, a fost prezentat planul de măsuri pentru rețelele electrice de tensiune înaltă proprietate a ÎCS „RED Union Fenosa” SA pentru funcționarea în perioada cu intensificări a supratensiunilor atmosferice în care sunt incluse un șir de măsuri.

Cu regret, măsurile incluse în plan au fost repartizate în termeni pe tot parcursul anului, ceea ce nu a permis evaluarea gradului de pregătire a întreprinderii la etapa de finalizare a perioadei de pregătire pentru sezonul cu intensificare a supratensiunilor.

În cele din urmă, din rapoartele OSD prezentate Serviciului Supraveghere Energetică, cu privire la gradul de pregătire a RE și nomenclatorul volumelor de lucrări executate în perioada de referință, se constată că:

- din cele 8447 de PT 10/0,4 kV planificate pentru lucrări de pregătire și dotare cu echipament de protecție la finele trimestrului II, au fost dotate cu echipament de protecție împotriva supratensiunilor atmosferice pe partea de 10 kV – 8344 PT, ceea ce reprezintă circa 98,7 %. Astfel, 103 PT-uri nu sunt protejate împotriva supratensiunilor atmosferice.

Pe partea 0,4 kV dispun de protecție împotriva supratensiunilor atmosferice 7089 PT-uri, ceea ce denotă faptul că și la acest nivel de tensiune dispun de protecție doar 83,9 % din numărul total al lor.

Ce ține de protejarea ieșirilor fiderelor 10 kV de la SE 110/35/10 kV, 110/10 kV și 35/10 kV: din numărul total de 642 ieșiri ale fiderelor LEA 6-10 kV de la SE, nu sunt protejate 20 fidere LEA 10 kV.

11.3. Supravegherea instalațiilor electrice (IE) ale consumatorilor

a) Examinarea complexă a IE din posesia consumatorilor mari și gradul de executare a prescripțiilor emise de către ANRE

Pe parcursul anului 2019 de către ANRE au fost organizate și desfășurate 268 seminare, în cadrul cărora s-a discutat cu reprezentanții agenților economici prevederile DNT la exploatarea instalațiilor electrice și despre necesitatea respectării de către consumatori a acestor prevederi în scopul asigurării exploatarea inofensive, fiabile și eficiente a IEU din posesie.

Conform planului de activitate anual 2019, au fost efectuate 538 controale la consumatorii mari (din care 124 - asupra IEU din posesia consumatorilor bugetari) privind respectarea prevederilor DNT la exploatarea instalațiilor electrice de utilizare (IEU).

În urma analizei rezultatelor din rapoartele cu privire la controalele tehnice privind respectarea de către consumatorii mari a prevederilor DNT în procesul exploatării IEU supuse controlului, în perioada de referință s-a constatat că la 132 consumatori (24 % din totalul lor) exploatarea instalațiilor se efectuează cu respectarea prevederilor DNT la un nivel înalt și în condiții inofensive, iar prescripțiile emise acestor consumatori au fost executate în termenele stabilite.

În același timp, s-a constatat că la 199 consumatori, instalațiile cărora au fost supuse controlului tehnic (37 % din totalul lor) se exploatau receptoare electrice (cu o putere totală de 1336 kW), starea tehnică a cărora nu corespundea prevederilor DNT, prezentând pericol de avarii și/sau incendii cu consecințe imprevizibile. La cererea inspectorilor din cadrul ANRE, toate receptoarele vizate au fost debransate de la rețelele electrice de către personalul agenților economici respectivi. Totodată, în rapoartele privind rezultatele controalelor tehnice a fost menționată consecințele ce pot avea loc la exploatarea instalațiilor electrice care nu corespund prevederilor DNT și despre responsabilitățile conducătorilor în aceste cazuri.

Starea tehnică a IE ale consumatorilor, cât și inofensivitatea exploatării lor, în mare parte depinde de asigurarea exploatării lor de către personalul electrotehnic instruit (calificat) și autorizat în modul stabilit. În rezultatul analizei controalelor efectuate, s-a constatat că la 339 consumatori este angajat personalul electrotehnic pentru exploatarea IEU, 42 consumatori au încheiat contracte de deservire a instalațiilor electrice pe care le dețin cu întreprinderi prestatoare de servicii în domeniul deservirii instalațiilor electrice, iar la 161 consumatori (29 % din totalul lor) nu este determinat modul de exploatare a instalațiilor electrice din posesie. Astfel, se constată că la 161 consumatori nu se organizează și nu se realizează în modul stabilit de DNT lucrările de exploatare a instalațiilor electrice, fapt ce în procesul exploatării va condiționa înrăutățirea stării tehnice a acestor instalații și ca rezultat pot deveni focare reale de accidente, avarii cu consecințe pentru personalul agenților economici la exploatarea instalațiilor electrice.

S-a mai constatat că:

- din numărul total al consumatorilor supuși controlului în perioada de referință, 51 consumatori dețin receptoare care necesită categoria I de fiabilitate a alimentării cu energie electrică, din care la 26 consumatori nu se asigură categoria I de fiabilitate, din care 22 sunt consumatori bugetari (preponderent spitalele raionale). Totodată, despre situația creată la acest capitol au fost informate atât Oficiile Teritoriale ale Cancelariei de Stat, cât și organele publice locale respective.

- 224 consumatori supuși controlului (41 % din totalul lor) nu au asigurat instalațiile electrice de utilizare cu scheme electrice operative, precum și cu alte documente tehnice de exploatare aprobate în modul stabilit (registrele de evidență a LEC, de evidență a mijloacelor de protecție, lista personalului electrotehnic împuternicit cu dreptul de a emite autorizații și dispoziții de lucru ș.a.), care sunt necesare pentru asigurarea organizării inofensive a lucrărilor operative și de reparație a instalațiilor electrice;

- la 260 consumatori, sau 48% din totalul consumatorilor supuși controlului, nu se planifică preventiv lucrările de întreținere a instalațiilor electrice din posesie, iar dacă se planifică - lucrările

nu se execută sau nivelul de executare a lucrărilor planificate este scăzut. Neîndeplinirea lucrărilor de întreținere în termenii stabiliți de documentele normativ-tehnice în vigoare, condiționează înrăutățirea stării tehnice a instalațiilor electrice pe care le dețin consumatorii și poate fi afectată atât fiabilitatea funcționării, cât și inofensivitatea exploatării lor;

- din 904 transformatoare de putere ce se află la balanța consumatorilor supuși controlului, 262 transformatoare (29 % din total), se întrețin cu abateri de la prevederile documentelor normativ-tehnice în vigoare;

- din 513 LEA (LC) 6-10 kV ce se află la balanța consumatorilor examinați în perioada de referință s-a depistat, că 113 linii (22 % din totalul lor) se exploatează cu abateri de la prevederile DNT;

- la 289 din consumatorii supuși controlului (la 53 % din totalul lor) IEU nu sunt asigurate cu mijloace de protecție, fapt ce poate condiționa electrocutări în rândul personalului electrotehnic atât la reparația, cât și la deservirea instalațiilor electrice din posesie.

Pentru înlăturarea neajunsurilor depistate, pe parcursul anului 2019 de către ANRE au fost emise proprietarilor instalațiilor 5898 prescripții, îndeplinirea căroră este obligatorie pentru asigurarea inofensivității exploatării instalațiilor electrice din posesie.

Tabelul 52 - Monitorizarea executării prescripțiilor emise consumatorilor mari (31.12.2019)

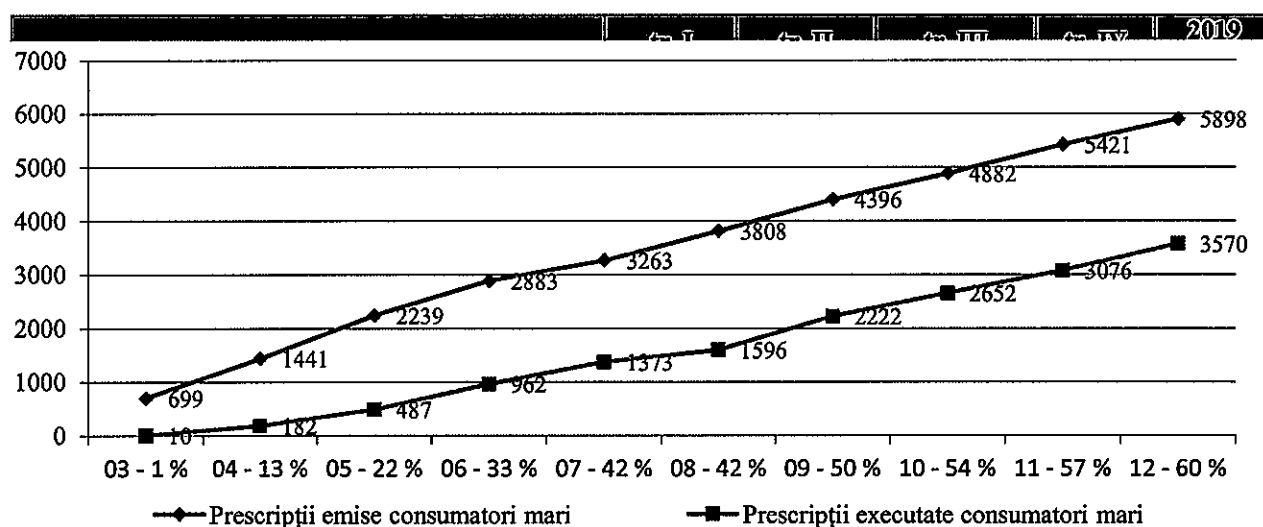

Figura 56. - Evoluția lunară a numărului de prescripții emise și executate la consumatorii mari

b) Analiza stării tehnice a instalațiilor electrice de utilizare ale consumatorilor mici

În anul 2019 au fost efectuate 1288 controale ale instalațiilor electrice ale consumatorilor mici (din care 1108 consumatori bugetari) privind respectarea prevederilor DNT la exploatarea instalațiilor electrice de utilizare (IEU) din posesie (scoli, grădinițe, case de cultură, biblioteci, oficii ale medicilor de familie, oficii poștale și alte obiective).

În cadrul controalelor tehnice a instalațiilor electrice deținute de către consumatorii mici realizate de către ANRE în anul 2019, au fost depistate încălcări ale cerințelor DNT în vigoare la un număr de 1203 consumatori (93 % din totalul lor).

Cele mai frecvente încălcări depistate în cadrul controalelor au fost:

- utilizarea aparatelor de protecție cu reglajele majorate față de sarcina reală, depistată în cazul a 394 consumatori (30 % din total);
- lipsa conductorului de protecție PE la receptoarele electrice de clasa I de protecție, depistată în cazul a 649 consumatori (50 % din totalul supuși controlului), ca rezultat aceste receptoare pot deveni focare de accidente cu consecințe imprevizibile.

Nu este binevenită tendința consumatorilor mici de a avea în proprietate posturi de transformare, linii electrice cu tensiunea 6, 10 kV, deoarece acești agenți economici nu dispun de personal electrotehnic autorizat în modul stabilit, încât devine problematică asigurarea inofensivității exploatării IE respective. S-a constatat că din 127 transformatoare de forță, aflate în gestiunea consumatorilor mici supuși controlului, 61 puncte de transformare, sau 48 % din numărul lor total, se exploatează cu încălcări a prevederilor documentelor normativ-tehnice în vigoare.

Este necesar de menționat că 894 consumatori (69% din totalul consumatorilor supuși controlului) nu dispun de personal electrotehnic calificat pentru deservirea instalațiilor electrice, și nici nu au încheiate contracte cu întreprinderi prestatoare de servicii în domeniul deservirii instalațiilor electrice; nu dispun de personal instruit și autorizat în modul stabilit pentru exploatarea inofensivă a instalațiilor electrice.

În cadrul controalelor efectuate în perioada de referință, consumatorilor supuși controlului le-au fost înaintate prescripții, în care au fost menționate și alte abateri de la prevederile DNT la exploatarea instalațiilor electrice de utilizare. Ca exemplu:

- la 933 consumatori (72 % din totalul consumatorilor supuși controlului) nu se execută încercările și măsurările profilactice în IE;
- la 19 consumatori s-a depistat scurgeri de ulei din transformatoare;
- la 17 consumatori nu se asigură protecția transformatoarelor de forță contra supratensiunilor atmosferice;
- la 19 consumatori nu se asigură protecția transformatoarelor de forță contra curenților de scurtcircuit.

În acest context, inspectorii din cadrul ANRE informează în permanență persoanele responsabile de exploatarea instalațiilor electrice privind responsabilitățile ce le revin conform actelor normative, precum și pericolul pe care îl prezintă instalațiile electrice la exploatarea incorectă a acestora.

În cadrul controalelor tehnice realizate s-a constatat și faptul că unii consumatori mici utilizează receptoare electrice, starea tehnică a cărora nu corespunde prevederilor DNT. S-a constatat că la 296 consumatori mici se exploatează 863 receptoare cu o putere totală de 1334 kW, starea tehnică a cărora prezintă pericol de incendii sau electrocutări. La cererea inspectorilor din cadrul ANRE receptoarele în cauză au fost debransate de la rețeaua electrică.

În urma analizei rapoartelor privind controlul tehnic a instalațiilor electrice de utilizare au fost emise 11054 prescripții pe parcursul anului 2019, îndeplinirea cărora este obligatorie pentru asigurarea inofensivității exploatării instalațiilor electrice din posesie.

Tabelul 53. Monitorizarea executării prescripțiilor emise consumatorilor mici (31.12.2019)

	Tr. I	Tr. II	Tr. III	Tr. IV	Anual 2019
Prescripții emise consumatorilor mici	996	4225	2779	3054	11054
din care cu termenul neexpirat	972	2068	1673	1315	1315
executate prescripții	24	1207	1450	1680	4361
% de realizare a prescripțiilor					39,45

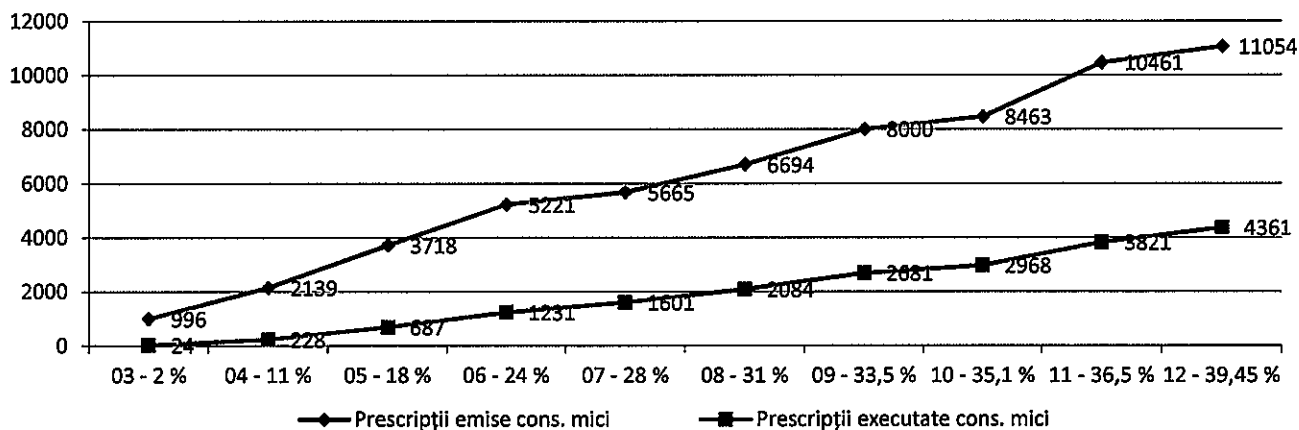

Figura 57. Evoluția lunară a numărului de prescripții emise și executate la consumatorii mici

c) Pregătirea instalațiilor electrice ale consumatorilor pentru funcționare în sezonul cu intensificarea supratensiunilor atmosferice

Pe parcursul trimestrelor I și II 2019 a fost asigurată supravegherea atât asupra planificării măsurilor de pregătire a instalațiilor electrice (IE) a consumatorilor pentru funcționare în perioada supratensiunilor atmosferice ale anului 2019, cât și asupra gradului executării lor.

În rezultatul analizei informațiilor prezentate, la consumatorii mari s-a atestat următoarea situație - din 999 instalații electrice de utilizare (IEU), proprietate a consumatorilor mari, care necesită pregătire pentru funcționare normală în perioada supratensiunilor atmosferice au fost verificate, în perioada de referință, 366 IEU sau cca 37 % din totalul lor.

La consumatorii verificați s-a constatat că:

- a) la consumatorii mari:
 - din cele 429 posturi de transformare a consumatorilor mari, 385 (90 %) erau pregătite pentru funcționare în sezonul cu supratensiuni atmosferice;
 - din totalul de 154 linii electrice cu tensiunea de 6-10 kV aeriene, 150 (97 %) erau pregătite;
 - din totalul de 375 de linii electrice aeriene de tensiunea 0,4 kV, 342 (91 %) erau pregătite;
 - din totalul de 108 linii electrice de cablu cu tensiunea de 10 kV, 97 (90 %) erau pregătite.
- b) la consumatorii mici:

- din totalul de 364 PT 10/0,4 kV, 113 PT (31%) sunt pregătite pentru funcționare în perioada supratensiunilor atmosferice, la 251 PT-10/0,4 kV au fost depistate abateri de la cerințele DNT care pot afecta fiabilitatea alimentării cu energie electrică a consumatorilor respectivi;
- din 102 LEA-10 kV, 97 erau pregătite (95 %);
- din 212 LEA-0,4 kV, 160 erau pregătite (75 %).

d) *Supravegherea stării tehnice și modului de deservire a instalațiilor termice (IT) și surselor de energie regenerabilă (SER)*

În perioada de referință au fost examinate instalațiile termice a consumatorilor noncasnici, precum instituțiile educaționale și de importanță vitală cu profil medical, conform planului controalelor tehnice.

Consumatori de importanță vitală:

- Penitenciarul nr. 18 Brănești, r-nul Orhei – se alimentează cu energie termică de la 5 cazane tip KЧM-5-80 kW, pe cărbune. Se necesită efectuarea lucrărilor de curățire a suprafețelor de transfer de căldură.
- Centrul de Plasament Temporar pentru Persoane cu Dezabilități or. Bălți - este aprovizionat cu agent termic de la centrala termică cu 4 cazane de tip PROTHERM-300 kW, pe gaz natural.

Instituții educaționale:

- Gimnaziul s. Cioburciu, r-nul Ștefan Vodă - rețeaua de alimentare cu căldură este utilată cu calorifere improvizate din conducte cu Ø 100. La gimnaziu este construită o centrală termică nouă cu cazane Thermostahl pe peleți/brichete, însă nu este racordată. De asemenea, starea tâmplăriei clădirii este nesatisfăcătoare.
- Liceul s. Talmaza, r-nul Ștefan Vodă – centrala termică cu 2 cazane KBa-1, instalate în anii '80, precum și rețelele termice subterane (≈250 m) necesită lucrări de reconstrucție.
- Gimnaziul s. Sturzeni, r-nul Râșcani – se alimentează cu căldură de la sobe ș.a.

Este îngrijorător faptul că centralele termice autonome pe biomasă, cărbune, lemne a instituțiilor bugetare, în marea majoritate sunt exploatate de un personal necalificat, care nu au trecut instruirii și atestări în comisii de specialitate, ceea ce pune în pericol atât starea tehnică a utilajului termotehnic, cât și siguranța alimentării cu căldură a instituțiilor în perioada rece a anului.

Instituții cu profil medical:

- ÎMPS "Spitalul Cancelariei de Stat", or. Chișinău - se alimentează cu energie termică de la 3 cazane tip "Romstal"-2×750 kW + 1×319 kW pe gaz natural. Starea tehnică este satisfăcătoare, personalul de deservire este autorizat în comisii de specialitate.
- ÎMSP "Spitalul raional Glodeni" - maternitatea se alimentează cu energie termică de la 2 cazane KBa-0,8 MW, cabinetul ftiziopneumologie de la 2 cazane ПТТІІ-60 kW, toate pe gaz natural. În perioada de vară apa caldă menajeră este produsă de 12 colectoare solare CBK-A 20.

În perioada de referință consumatorii au raportat despre executarea recomandărilor și prescripțiilor emise în cadrul controalelor tehnice efectuate de către ANRE, astfel:

- Gimnaziul s. Botnărești, r-nul Anenii Noi - în vara anului 2019 s-au executat lucrări de reconstrucție capitală a rețelelor termice cu amenajarea unei centrale termice cu 2 cazane Term TRIO-90 kW, cu înlocuirea conductelor sistemului de încălzire și a caloriferelor.

- Liceul s. Drepcăuți, r-nul Briceni – au fost efectuate lucrări de reconstrucție a sistemului de alimentare cu căldură cu înlocuirea caloriferelor.

- Gimnaziul s. Gaidar, r-nul Ciadr-Lunga – au fost instalate 2 panouri solare pentru pregătirea apei calde menajere.

- Au fost efectuate lucrări de termoizolare a zidăriei exterioare a clădirilor grădinițelor de copii din s. Tomai, s. Sărățica Nouă, r-nul Leova; grădinița nr. 8 or. Drochia; grădinița nr.1 or. Ialoveni; grădinița s. Bardar, r-nul Ialoveni; grădinița nr. 1 or. Cantemir.

- Gimnaziul s. Săiți, r-nul Căușeni - a fost efectuată termoizolarea pereților exteriori cu plăci de polistiren; au fost schimbate ferestrele din lemn cu termopane; a fost reutilată rețeaua de alimentare cu căldură cu calorifere din oțel dotate cu dispozitive de reglare.

- Spitalul Raional Nisporeni - a fost efectuată termoizolarea pereților exteriori, planșeului cu plăci de polistiren; au fost schimbate ferestrele din lemn cu termopane.

e) Pregătirea instalațiilor termice de sezonul rece 2019-2020

Spre deosebire de instituțiile publice ce se alimentează cu energie termică de la sistemul de încălzire centralizat (mun. Chișinău, mun. Bălți), majoritatea instituțiilor din țară sunt alimentate cu energie termică de la centralele termice proprii, fiind nevoite să asigure reparația curentă, exploatarea utilajului termomecanic, aprovizionarea cu combustibil, precum și instruirea și autorizarea personalului de deservire.

Astfel, în perioada lunilor octombrie și noiembrie s-au desfășurat lucrări de profilaxie, reglare a cazanelor din centralele termice ale instituțiilor publice din republică. În majoritatea cazurilor aceste lucrări au fost efectuate de întreprinderi specializate în reparația și deservirea centralelor termice.

Cu părere de rău, în cadrul acestor lucrări nu se efectuează și lucrări de profilaxie a sistemelor de alimentare cu căldură (curățarea suprafețelor de transfer de căldură, testări hidraulice ș.a.).

De asemenea, de către ANRE s-au constatat cazuri când lucrările de profilaxie a centralelor termice autonome pe combustibil solid (biomasă, cărbune, lemne) nu sunt efectuate de întreprinderi specializate, dar de personalul neautorizat, s-a constatat că centralele termice autonome pe combustibil solid a instituțiilor bugetare, în marea majoritate sunt exploatate de un personal necalificat, care nu au trecut instruire și atestări în comisii de specialitate, ceea ce pune în pericol atât starea tehnică a utilajului termotehnic, cât și siguranța alimentării cu căldură a instituțiilor în perioada rece a anului.

Instruirea și atestarea periodică a personalului de deservire a centralelor termice pe gaz natural se efectuează în modul stabilit în centrele de instruire autorizate.

În multe raioane (Anenii Noi, Ialoveni, Strășeni ș.a.) are loc o instruire formală a directorilor de școli, grădinițe, cu eliberarea certificatelor de responsabil de deservirea centralelor termice.

În procesul pregătirii pentru sezonul rece, în urma recomandărilor inspectorilor din cadrul ANRE, unele instituții bugetare au achiziționat generatoare electrice autonome de puteri mici, dar suficiente pentru asigurarea cu căldură cu capacități de $S=5-7$ kVA (Cahul – 5 un.; Căușeni – 6 un.; Ștefan Vodă – 3 un. ș.a.), ceea ce va asigura sursă de rezervă de alimentare cu energie electrică a centralelor termice a instituțiilor respective.

La fel, în procesul pregătirii către sezonul rece a centralelor termice pe biomasă, conducătorii instituțiilor au întâmpinat greutăți în aprovizionarea cu peleți/brichete de calitate corespunzătoare și preț competitiv. În majoritatea cazurilor prețurile de achiziționare a peletilor în raport cu căldura de ardere,

costul 1 Gcal de energie termică produsă este mai mare decât costul 1 Gcal de energie termică produsă la utilizarea gazului natural sau cărbunelui.

În linii generale, în cadrul examinărilor din perioada trimestrului IV 2019 nu au fost înregistrate cazuri când centralele termice ale instituțiilor publice nu au fost pregătite pentru sezonul rece, totuși în procesul examinărilor au fost depistate cazuri în care nu se respectă regimurile de temperaturi a aerului în interior, conform GOST 30494-2011.

f) Conlucrarea cu APL

Inspectorii din cadrul ANRE participă lunar la ședințele ordinare ale Consiliului Consultativ al Cancelariei de Stat din raioane (*Ungheni, Sorooca, Hâncești, Glodeni, Drochia, Călărași, Sângerei, Râșcani, Cahul, Edineț, Căușeni ș.a.*), în cadrul cărora se aduce la cunoștință informația cu privire la starea tehnică a instalațiilor electrice de utilizare din posesia instituțiilor bugetare, a consumatorilor de importanță vitală, cu privire la modul de deservire a instalațiilor electrice, lipsa personalului electrotehnic, se prezintă comunicatele informative privind cazurile de electrocutare recente ș.a.

Inspectorii din cadrul ANRE au participat în luna august 2019 în cadrul comisiilor instituite de către APL privind evaluarea gradului de pregătire, funcționarea fiabilă și inofensivă a instalațiilor electrice în noul an de studii 2019-2020, fiind expuse abaterile depistate cu privire la starea tehnică și modul de deservire a instalațiilor electrice ale instituțiilor educaționale (*din raioanele Briceni, Edineț, Ungheni, Căușeni, Cantemir ș.a.*).

De asemenea, în cadrul acestor comisii au fost discutate măsurile necesare a fi întreprinse pentru pregătirea instituțiilor publice către sezonul rece 2019-2020, de către inspectorii ANRE fiind raportate neajunsurile și abaterile de la DNT depistate în cadrul examinărilor și propuse soluții pentru înlăturarea acestora.

În același timp, au avut loc întâlniri cu președinții de raioane și consilieri raionali (*Leova, Cantemir, Edineț, Cahul, Sorooca, Căușeni, Briceni, Nisporeni etc*), unde au fost puse în discuție pregătirea instituțiilor școlare către noul an de studii și măsurile întreprinse în vederea monitorizării lucrărilor efectuate, rețelelor electrice de distribuție din raion către sezonul rece 2019-2020, problema lipsei personalului electrotehnic autorizat, care ar trebui să deservească IE, efectuarea încercărilor și măsurărilor în IE de laboratoare electrotehnice autorizate.

Pentru a monitoriza și îmbunătăți starea lucrurilor la acest capitol s-au luat următoarele măsuri:

1. Au fost emise Rapoarte privind rezultatele controalelor cu prescripții pentru lichidarea încălcărilor.
2. Conducătorii instituțiilor bugetare și a agenților economici au fost informați despre pericolele în procesul exploatării IE și posibilitatea cazurilor de electrocutări sau avarii în IEU în urma neexecutării prescripțiilor și recomandărilor. Au fost coordonate termenele de realizare a prescripțiilor.
3. S-a accentuat necesitatea exploatării IEU de un personal electrotehnic autorizat, angajat sau contractat de la întreprinderi specializate.
4. În procesul de exploatare a IEU s-a accentuat necesitatea efectuării măsurărilor și încercărilor de laborator electrotehnic.
- 5.

11.4. Admiterea în exploatare a instalațiilor electrice noi sau reconstruite

Conform prevederilor art. 2 și art. 48 alin. 7) și 8) din Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică, ANRE în calitate de organ al supravegherii energetice de stat emite acte de corespundere la racordarea la rețeaua electrică a centralelor electrice sau a locurilor de consum cu o putere contractată ce depășește valoarea de 150 kW, sau care au o putere mai mică, dar fac parte din categoria: grădinițe, școli, spitale, aziluri de bătrâni și orfeline.

Prin urmare, pe parcursul anului 2019 ANRE a emis în total 290 acte de corespundere pentru diferite tipuri de instalații electrice, respectiv 125 acte de corespundere pentru instalațiile electrice de utilizare de tip permanente și 22 de acte pentru instalații de tip provizoriu, 68 de acte pentru centrale electrice, predominant centralele electrice fotovoltaice și 75 acte pentru transmiterea instalațiilor electrice, cu titlu gratuit, în proprietatea operatorului de sistem (Tabelul 54).

Tabelul 54. Numărul actelor de corespundere emise pe parcursul anului 2019

Tipul actului	Emise acte de corespundere în 2019				Putere, kW	Total
	Tr. I	Tr. II	Tr. III	Tr. IV		
Instalații electrice de utilizare	6	45	39	35	27329	125
Centrale electrice	4	17	18	29	16565	68
Instalații transmise la balanță	8	25	25	17	-	75
Instalații electrice provizorii	0	7	5	10	9773,5	22
Total emise de către ANRE	18	94	87	91	53667,5	290

În tabel se poate observa o tendință ascendentă a numărului de acte emise pentru perioada 2015-2020, fapt ce se datorează atât construcției mai intense a obiectivelor noi și reconstrucției celor vechi, cât și construcției unui număr mai mare de centrale electrice destinate producerii energiei electrice din surse regenerabile. Tot în creștere este și numărul actelor de corespundere emise în scopul transmiterii cu titlu gratuit a instalațiilor electrice, liniilor electrice și posturilor de transformare ale persoanelor fizice și persoanelor juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, în proprietatea operatorului de sistem. Totodată, este necesar de menționat faptul că la etapa de examinare a documentației, inclusiv la ieșirea în teren și examinarea tehnică a instalațiilor electrice în scopul emiterii Actului de corespundere pentru admiterea în exploatare și racordarea la rețeaua operatorului de sistem, angajații ANRE pot depista și unele necorespunderi ale acestora cu cerințele documentelor normativ-tehnice. Ca rezultat al intervenției acestora, abaterile depistate sunt lichidate obligatoriu în termen, până la emiterea Actului de corespundere.

11.5. Autorizarea șefilor laboratoarelor electrotehnice, electricienilor; autorizarea la grupa de securitate electrică a personalului electrotehnic al agenților economici care prestează servicii de deservire a obiectivelor din sectorul energetic

În conformitate cu prevederile art. 14 pct. (1) lit. l); lit. m) și lit. n) din Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică eliberează, suspendă sau retrage autorizațiile de electrician autorizat și autorizații cu privire la laboratorul electrotehnic.

Ținând cont de Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr.13/2019 cu privire la organizarea supravegherii energetice de stat, RA 02-02: 2019 „Regulamentul cu privire la autorizarea de electrician autorizat”, aprobat prin HCA nr. 404/2019 și RA 01-02:2019 „Regulamentul privind autorizarea laboratoarelor electrotehnice” aprobat prin HCA nr. 405/2019, ANRE organizează procesul de autorizare a laboratoarelor electrotehnice, a electricienilor și procesul de verificare a cunoștințelor personalului electrotehnic al agenților economici, al întreprinderilor electroenergetice și termice și al agenților economici care prestează servicii de deservire a obiectelor energetice.

Prin urmare pe parcursul anului 2019 au fost organizate 22 ședințe ale Comisiei de examinare a ANRE:

- 9 ședințe pentru verificarea cunoștințelor șefilor de laborator electrotehnic (în continuare LET);
- 8 ședințe pentru verificarea cunoștințelor solicitanților autorizației de electrician autorizat;
- 5 ședințe pentru verificarea cunoștințelor personalului agenților economici care prestează servicii de deservire a obiectivelor din sectorul energetic.

Astfel, în rezultatul verificării de către Comisia de examinare a cunoștințelor șefilor de laborator în funcție de gradul de pregătire, au promovat examenul și au fost eliberate 96 autorizații cu privire la laboratorul electrotehnic, din numărul total de 112 șefi de laboratoare electrotehnice supuși examenului.

De notat că în Republica Moldova au fost înregistrate și au dreptul de a activa 96 laboratoare electrotehnice pentru efectuarea măsurărilor și încercărilor de reglare-recepție la admiterea în exploatare a instalațiilor electrice noi sau reconstruite.

a) Organizarea ședinței Comisiei de examinare pentru verificarea cunoștințelor la autorizarea electricienilor

Totodată, pe parcursul anului 2019 au fost examinați 79 solicitanți de autorizație de electrician autorizat, fiind emise 55 de autorizații de electrician autorizat.

În Tabelul 55 este prezentată situația privind electricienii autorizați cu dreptul de a activa pe teritoriul Republicii Moldova, la data de 30 decembrie 2019.

Tabelul 55. Repartizarea electricienilor autorizați după grade la finele anului 2019

Electricieni autorizați	Gradul de autorizare				Total
	II	III	III	IV	
	66	56	84	4	210

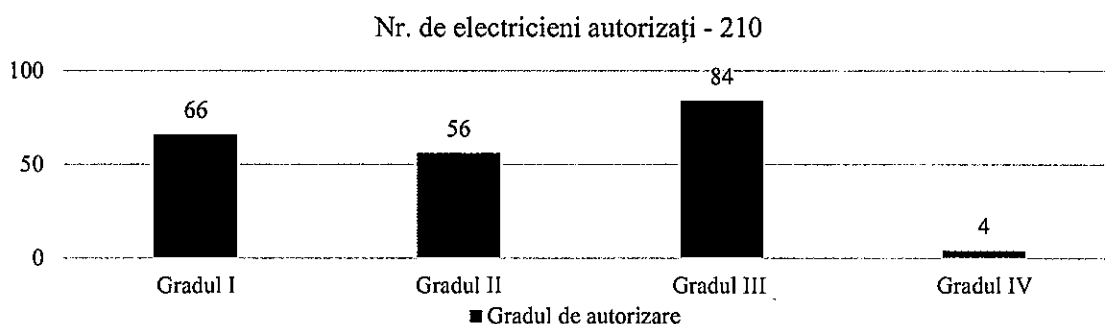

Figura 58. Repartizarea electricienilor autorizați după grade la finele anului 2019

Listele titularilor autorizațiilor de electrician autorizat și autorizațiilor cu privire la laboratorul electrotehnic se publică lunar pe pagina oficială a ANRE.

b) Personalul electrotehnic al agenților economici

După cum a fost menționat mai sus, ANRE organizează și realizează procesul de examinare, la solicitare, a cunoștințelor personalului Comisiilor agenților economici, al întreprinderilor electroenergetice și termoeenergetice și al agenților economici care prestează servicii de deservire a obiectivelor energetice, cu acordarea grupei de securitate electrică și eliberarea talonului de autorizare.

Pentru autorizarea personalului electrotehnic al întreprinderilor electroenergetice, termoeenergetice și al agenților economici care prestează servicii de deservire și întreținere a obiectivelor din sectorul energetic, pe parcursul anului 2019 au fost organizate 5 (cinci) ședințe ale Comisiei de examinare, fiind examinate 43 de persoane care activează în cadrul a 12 companii din sector.

În tabelul de mai jos este redată situația privind autorizarea personalului la Grupa de securitate electrică, de către comisiile instituite de către ANRE.

Tabelul 56. Personalul electrotehnic și electrotehologic autorizat de ANRE la grupa de securitate electrică

Grupa de securitate electrică	Tr. I	Tr. II	Tr. III	Tr. IV	Total
II	44	71	74	76	265
III	265	518	428	504	1715
IV	178	241	237	279	935
V	187	252	246	270	955
Total emise taloane	674	1082	939	1129	3870

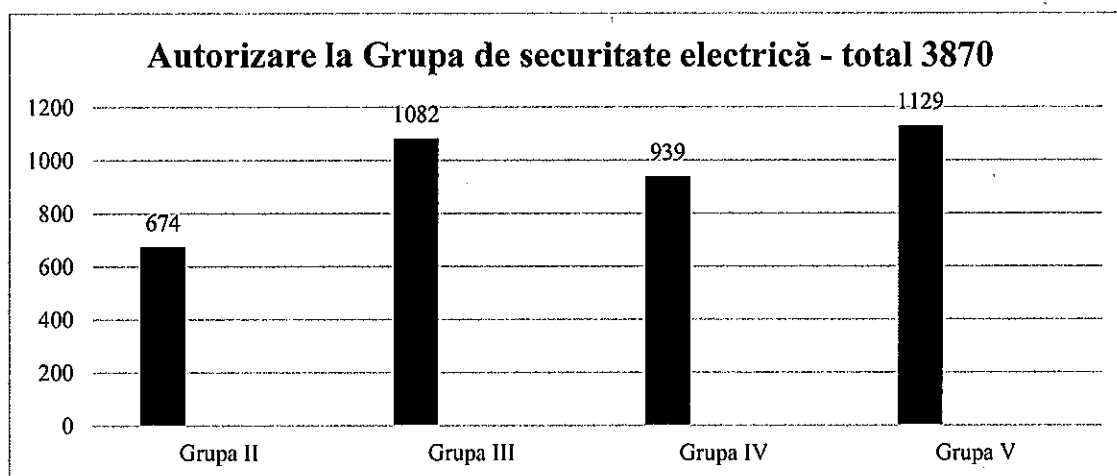

Figura 59. Repartizarea personalul electrotehnic autorizat după grupele de securitate electrică

11.6. Siguranța ocupațională

Pe parcursul anului 2019 siguranța ocupațională a fost asigurată de către ANRE conform Planului controalelor de stat în domeniul siguranței ocupaționale pentru anul 2019, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație nr. 282/2019 din 26 iulie 2019.

În acest scop, de către ANRE a fost elaborată Instrucțiunea privind efectuarea controalelor de stat în domeniul securității și sănătății în muncă, aprobată prin Ordinul Directorului general al ANRE nr. 99-a din 05.09.2019

Pe parcursul anului 2019 în adresa Serviciului siguranță ocupațională prin intermediul liniei de comunicare au fost comunicate 11 accidente de muncă, dintre care: 3 accidente în afara muncii la ÎS "Moldelectrica", filiala Nord (accident mortal, cercetat de comisia unității); ÎCS "Premier Energy Distribution" SA, Chișinău (cercetat de comisia unității); SRL "Electrocon" (accident mortal, cercetat de către inspectorul de muncă din cadrul Serviciului siguranță ocupațională a Agenției la care a fost întocmit procesul-verbal de cercetare a accidentului de muncă, în conformitate cu prevederile Regulamentului privind modul de cercetare a accidentelor de muncă, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1361/2005), un accident de muncă grav – ÎS "Moldelectrica", filiala Nord-Vest (cercetat de către inspectorul de muncă din cadrul Serviciului siguranță ocupațională și a fost întocmit procesul-verbal de cercetare a accidentului de muncă grav, în conformitate cu prevederile Regulamentului privind modul de cercetare a accidentelor de muncă) și un accident de muncă grav la ÎCS "Premier Energy Distribution" SA, Chișinău (în proces de cercetare de către inspectorul de muncă din cadrul Serviciul Siguranță Ocupațională a Agenției), 4 accidente de muncă cu incapacitate temporară de muncă, care au fost cercetate de către comisiile unităților – SA "RED-Nord" of. r. Drochia; ÎS "Moldelectrica" filiala Sud; SA "RED-Nord" of. mun. Bălți; SA "RED-Nord" of. r. Glodeni, și un accident de muncă la SC "Condimelectro" SRL pe marginea căruia a fost inițiat un proces contravențional în temeiul art. 55³ al Codului contravențional, pentru necomunicarea accidentului, în baza materialelor parvenite de la IP Centru a DP mun. Chișinău, accidentul a fost înscris în registru accidentelor de muncă, însă rămâne fără atribuirea tipului de accident din motiv că agentul economic nu recunoaște evenimentul ca accident.

Totodată, inspectorii de muncă din cadrul ANRE, în temeiul planului controalelor în domeniul siguranței ocupaționale, au întreprins 7 vizite de control la întreprinderi din domeniul electroenergetic – SA "RED-Nord (Oficiul raional Rezina și Oficiul raional Râșcani); SRL "SDS Ekip"; SRL "Pliton"; SA „Premier Energy Distribution”; SRL "Electrostrat" și FPC "Tenar" SRL. În rezultatul controalelor efectuate au fost constatate 32 încălcări ale actelor normative în domeniul siguranței ocupaționale. În cazul a doi agenți economici care au fost supuși controlului (SRL "Pliton" și SRL "SDS Ekip") au fost inițiate procese contravenționale în temeiul art. 55³ al Codului contravențional. De asemenea, a fost inițiată examinarea cazului de electrocutare care avut loc în s. Ilenuța, r. Făleşti la data de 12.10.2019, sub aspectul accidentului de muncă. În cadrul acumulării materialelor s-a stabilit că examinarea ține de competența Agenției pentru Supraveghere Tehnică, în adresa acesteia fiind remise spre examinare toate materialele acumulate de către ANRE.

Pe tot parcursul anului 2019 ANRE a prezentat lunar Inspectoratului de Stat al Muncii informațiile despre activitatea serviciului, accidentele comunicate în adresa Agenției și accidentele cercetate.

11.7. Analiza cazurilor de electrocutare

În conformitate cu prevederile art. 14 pct. (1) lit. i), din Legea nr. 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică, Agenția participă la examinarea circumstanțelor și a cauzelor electrocutărilor provocate de instalațiile electrice.

Pe parcursul anului 2019 au avut loc 16 accidente cu persoane fizice în instalațiile electrice:

- 10 cazuri de electrocutări cu decesul persoanelor electrocutate;

➤ 6 cazuri cu șocuri electrice – cu arsuri și/sau acordarea ajutorului medical.

În rezultatul examinărilor cazurilor de electrocutare de către inspectorii din cadrul ANRE au fost emise Acte de examinare a accidentelor în cazul consumatorilor casnici și Avize cu privire la cercetarea cazului de electrocutare, care au avut loc la întreprinderi sau în instalațiile electrice ale operatorilor de sistem.

Cauzele principale ale electrocutării persoanelor:

- efectuarea lucrărilor de persoane neinstruite și neautorizate.
- nerespectarea cerințelor normelor de securitate electrică.
- exploatarea receptoarelor electrice cu abateri de la normele de exploatare.
- nesupravegherea corespunzătoare a minorilor în apropierea părților active ale instalațiilor electrice.

Pe parcursul anului 2019, ANRE a organizat întruniri-seminare cu caracter informativ pentru angajații întreprinderilor, electricienii autorizați, șefii laboratoarelor electrotehnice. O altă metodă de promovare a securității electrice este organizarea și participarea la amenajarea în peste 1300 de instituții preuniversitare a „Panourilor securității electrice” și propagării regulilor de securitate atât de către profesori la orele civice, cât și de inspectorii în misiunile de control tehnic la aceste instituții.

Totodată, inspectorii de muncă din cadrul ANRE atenționează atât angajatorii, cât și salariații privitor la măsurile de precauție în timpul îndeplinirii sarcinilor de muncă inclusiv și în instalațiile electrice, lucrările la înălțime, precum și în încăperile cu pericol sporit de incendiu pentru asigurarea gradului minim necesar de siguranța personală și integritate fizică.

12. Cooperarea internațională

În anul 2019 Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică și-a dinamizat și consolidat relațiile de cooperare cu autoritățile de reglementare și instituțiile europene și internaționale din domeniul energetic, intensificând și dialogul cu corpul diplomatic și misiunile instituțiilor financiare internaționale.

Membrii Consiliului de Administrație al ANRE au avut numeroase întrevederi cu ambasadori și reprezentanți ai ambasadelor Statelor Unite, României și Ucrainei, cu privire la evoluțiile din sector și securitatea energetică. De asemenea, directorii ANRE au avut mai multe întrevederi cu reprezentanții Misiunii Fondului Monetar Internațional în Republica Moldova și ai Băncii Mondiale.

Un eveniment important în activitatea pe plan extern al ANRE a fost semnarea Programului de Cooperare și Asistență cu Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei din România la data de 26 septembrie 2019. Programul are drept obiectiv intensificarea cooperării bilaterale, prin schimb de experiență în vederea preluării de către ANRE a celor mai bune practici în reglementarea sectorului energetic, precum și implementarea standardelor europene în toate domeniile de responsabilitate.

Programul are ca obiectiv dezvoltarea și intensificarea pe multiple planuri a cooperării bilaterale, în vederea preluării celor mai bune practici în reglementarea sectorului energetic, precum și implementarea standardelor europene și internaționale în următoarele domenii de responsabilitate: sectorul electroenergetic, sectorul gazelor naturale, sectorul termoenergetic, licențiere, monitorizare și control al activităților licențiate, probleme juridice și de protecție a consumatorilor, supravegherea energetică, domeniul tehnologiilor informaționale (IT), cooperare internațională și comunicare.

Colaborarea dintre cele două autorități publice include întâlniri periodice la nivelul conducerii autorităților sau a structurilor din subordine, schimbul de experiență și asigurarea suportului în domeniul elaborării și perfecționării cadrului normativ național de reglementare în domeniul energetic prin prisma experienței României ca stat-membru al Uniunii Europene, proiecte comune, cu atragerea fondurilor europene disponibile, vizite de studiu, training-uri sau stagii de instruire pentru angajați, participări la conferințe, reuniuni, seminare sau alte acțiuni organizate cu suportul partenerilor internaționali.

În urma semnării programului de cooperare și asistență a fost stabilit un plan de acțiuni prioritare, care a fost realizat până la sfârșitul anului. În scopul cooperării bilaterale și reciproc avantajoase, în luna octombrie a avut loc deplasarea reprezentanților ANRE la București, pentru consultații și transfer de expertiză în domeniul activităților de control.

Totodată, în luna noiembrie a fost efectuată o vizită a experților din ANRE România pentru un schimb de experiență privind stabilirea și implementarea tarifelor pentru serviciul de transport al energiei electrice și gazelor naturale de tip intrare/ieșire. Asistența și transferul de expertiză din partea ANRE România va acoperi toate domeniile de activitate ale ANRE și are un termen nedeterminat.

O vizită de lucru a membrilor Consiliului de Administrație al ANRE pentru discuții cu conducerea Secretariatului Comunității Energetice a avut loc în luna martie la Viena, având un impact semnificativ asupra continuării primirii asistenței tehnice și juridice, inclusiv prin intermediul misiunilor de experți și a vizitelor de lucru ale reprezentanților Secretariatului în Republica Moldova.

În scopul unei conlucrări și cooperări bilaterale în sectoarele electroenergetic, gazelor naturale dar și stabilirea unei platforme de interacțiune la nivel bilateral și regional a avut loc o întrevedere cu conducerea Comisiei Naționale pentru Reglementarea de Stat a Sectorului Energetic și Utilităților (NEURC) a Ucrainei. A fost inițiată propunerea din partea ANRE de a semna un Acord de Cooperare

dintre Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică a Republicii Moldova și Comisia Națională pentru Reglementarea de Stat a Sectorului Energetic și Utilităților a Ucrainei, și transmis un proiect de Acord și inclusiv un plan de acțiuni pentru perioada următoare. Astfel, prin eforturile comune, relațiile bilaterale urmează o dezvoltare dinamică continuă și vor contribui la extinderea dialogului în scopul schimbului de experiență.

Anul 2019 a fost unul extrem de prodigios în sensul participării reprezentanților ANRE în Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice (ECRB), care are scopul de a extinde aplicarea regulilor și principiilor pieței energetice a Uniunii Europene pe piața energetică a țărilor din Europa de Sud-Est, și nu numai. Reprezentanții ANRE sunt încadrați în activitățile ECRB, participând în calitate de membri ai Grupului de lucru pentru electricitate (EWG), Grupului de lucru cu privire la piața cu amănuntul în sectorul energetic și a Grupului de lucru pentru gaze naturale (GWG), în cadrul căruia Elena Stratulat a fost desemnată în calitate de Președinte.

Reprezentanții ANRE au participat la programele de instruire și perfecționare a cunoștințelor în domeniul de reglementare oferite de Asociația Regională a Reglementatorilor în domeniul Energetic (ERRA), a cărei membru ANRE a devenit în anul 2000. Ridicarea gradului de calificare a angajaților ANRE și schimbul de experiență în domeniul de reglementare a fost asigurat și de Consiliul Reglementatorilor Europeni în domeniul Energiei (CEER), care a acordat asistență pentru dezvoltarea condițiilor de funcționare a sectoarelor reglementate și ajustarea legislației naționale la directivele și regulamentele europene.

Tot în acest an, având în vedere continua colaborare cu Autoritățile Europene de Reglementare în domeniul Apei (WAREG), reprezentanții ANRE au participat la cea de-a 20-a Adunare Generală a Autorităților Europene de Reglementare în domeniul Apei (WAREG), organizată de Autoritatea Italiană de Reglementare în Energetică, Rețele și Mediu (ARERA). În cadrul adunării generale au fost abordate subiecte privind armonizarea practicilor și principiilor UE în scopul de a proteja resursele de apă și de a promova utilizarea eficientă a apei. În calitate sa de membru WAREG, ANRE conlucrează cu autoritățile de reglementare în domeniu, în scopul armonizării legislației naționale cu cea europeană privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.

13. Managementul administrativ al ANRE

13.1. Activitatea de dezvoltare internă

În anul 2019, în temeiul art.32 alin.(2) din Legea nr.174/2017 cu privire la energetică, ANRE a preluat activitatea de supraveghere energetică de stat. La data de 01.01.2019, urmare a interviurilor de evaluare desfășurate cu personalul Inspectoratului Energetic de Stat au fost angajați prin transfer 93 de persoane.

După evaluarea necesarului de *resurse umane*, cu scopul optimizării și eficientizării activității, pe parcursul anului 2019 a fost modificată structura organizatorică, potrivit căreia 19 funcții au fost reduse, iar efectivul limită al ANRE de la 214 unități a fost redus la 195 unități de personal. Pentru suplinirea funcțiilor vacante/temporar vacante în cadrul Agenției, în conformitate cu prevederile Regulamentului privind angajarea personalului ANRE, a fost anunțat concurs pentru ocuparea a 23 funcții, și anume: 4 funcții de conducere și 19 de execuție. Au fost depuse 123 de dosare. În rezultatul desfășurării etapelor de selecție a concursului, au fost angajate 19 persoane.

Pentru a îmbunătăți procesul de comunicare pe parcursul anului 2019 au fost realizate următoarele obiective:

- Lansarea unei noi versiuni a site-ului ANRE, care este unul mai performant, mai bine structurat și care constituie un instrument util în procesul de comunicare cu publicul;
- Elaborarea Manualului de identitate vizuală, care creează cadrul instituțional corect de implementare a identității ANRE și este un ghid de reglementare a modului de utilizare atât în mediul intern, cât și extern, a elementelor grafice, scriptive și de identitate vizuală, și care stabilește principiile de bază și regulile ce se aplică tuturor categoriilor de produse de comunicare;
- Lansarea unui spot social despre activitatea instituției: „Ce știi tu despre Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică?”, în care consumatorii și publicul sunt informați despre atribuțiile și competențele Agenției;

În conformitate cu prevederile art.19 din Legea nr. 229-din 23.09.2010, în anul 2019 a fost instituită funcția auditorului intern, care în anul 2019 a realizat auditul intern al Secției secretariat din cadrul ANRE. În rezultatul auditării subdiviziunii a fost întocmit un raport care a reflectat neajunsurile activității subdiviziunii și a propus anumite recomandări legate de eficientizarea proceselor de lucru auditate.

În anul de referință ANRE a întreprins măsuri pentru minimizarea corespondenței pe suport de hârtie și trecerea la un format preponderent electronic în procesul de lucru, a exploatat eficient echipamentele tehnologiilor informaționale de comunicare (TIC), și a fost acordată o atenție sporită asigurării securității datelor și a rețelei sistemelor informaționale, a pus în aplicare un sistem de management al securității cibernetice a instituției. De asemenea, au fost implementate proiecte specifice subdiviziunilor de suport, proiecte specifice de securitate a TIC și inițiative de dezvoltare a funcționalității specifice.

În anul 2019 ANRE a elaborat și aprobat Programul de Dezvoltare Strategică al ANRE pentru anii 2020-2023. Astfel, au fost stabilite obiectivele subdiviziunilor ANRE, realizarea cărora va permite îndeplinirea misiunii și ascensiunea ANRE ca autoritate de reglementare la un nivel calitativ nou, care să fie considerată de societate ca o autoritate credibilă, cu personal competent ce activează în interesul societății.

13.2. Aprobarea și executarea bugetului ANRE

Bugetul Agenției se aprobă anual în temeiul art. 11 al Legii cu privire la energetică nr. 174 din 21.09.2017, art. 25 lit. b) și al Regulamentului de organizare și funcționare a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 334 din 14.12.2018. Bugetul Agenției este elaborat în condițiile cadrului regulator în vigoare, care stabilește normele (cantitative și valorice) de formare a costurilor și cheltuielilor, corelat cu indicatorii macroeconomici care asigură o funcționalitate relativă a Agenției.

Veniturile Agenției se formează în baza plăților regulatorii, aplicate anual de Agenție, titularilor de licențe. Agenția stabilește mărimea plăților regulatorii pentru anul următor la un nivel suficient, încât să acopere cheltuielile necesare pentru asigurarea activității sale conform legii.

Mărimea plăților regulatorii se determină după cum urmează:

- a) *pentru energia electrică* – din venitul de vânzări al titularului de licență pentru producerea energiei electrice, al titularului de licență pentru operarea pieței energiei electrice, al titularului de licență pentru transportul energiei electrice, al titularului de licență pentru conducerea centralizată a sistemului electroenergetic, al titularului de licență pentru distribuția energiei electrice, precum și al titularului de licență pentru furnizarea energiei electrice;
- b) *pentru gazele naturale* – din venitul de vânzări al titularului de licență pentru producerea gazelor naturale, al titularului de licență pentru transportul gazelor naturale, al titularului de licență pentru distribuția gazelor naturale, al titularului de licență pentru stocarea gazelor naturale, al titularului de licență pentru furnizarea gazelor naturale, precum și al titularului de licență pentru furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare;
- c) *pentru energia termică* – din venitul de vânzări al titularului de licență pentru producerea energiei termice, al titularului de licență pentru distribuția energiei termice, precum și al titularului de licență pentru furnizarea energiei termice;
- d) *pentru produsele petroliere* – de la volumul produselor petroliere principale și al gazelor lichefiate importate;
- e) *pentru serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare* – în conformitate cu legea de profil.

Domeniile reglementate	Mărimea plății regulatorii, % 2019
Piața energiei electrice	0,19
Piața gazelor naturale	0,19
Piața produselor petroliere	0,19
Serviciul public de alimentare cu apă și de Sectorul termoeenergetic	0,15 0,19

Conform Hotărârii Consiliului de Administrare al ANRE nr.46/2019 din 06.03.2019, pentru anul 2019 au fost estimate venituri în sumă totală de 67107,0 mii lei. Prin urmare, veniturile calculate pentru anul 2019 au constituit 69535,2 mii lei. Structura veniturilor ANRE pentru anul 2019 se prezintă în tabelul mai jos:

Tabelul 57. Structura veniturilor ANRE în 2019

VENITURI		Planificat 2019 (mii lei)	Executat 2019 (mii lei)
1.	Plata regulatorie pentru activitatea pieței energiei electrice	29812,0	33416,1
2.	Plata regulatorie pentru activitatea pieței gazelor naturale	11256,0	12901,3
3.	Plata regulatorie pentru importul produselor petroliere	18942,0	18569,5
4.	Plata regulatorie pentru activitatea serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare	1558,0	1611,2
5.	Plata regulatorie pentru activitatea sectorului termoelectric	5539,0	3037,1
Total venituri		67107,0	69535,2

Pentru anul 2019, conform Hotărârii Consiliului de Administrare al ANRE nr. 46/2019 din 06.03.2019, au fost bugetate (rectificate și precizate) cheltuieli în sumă de 110 297,4 mii lei.

Potrivit datelor Raportului privind executarea bugetului în perioada de gestiune a anului 2019, cheltuielile sumare au constituit 90420,10 mii lei, având nivelul de executare comparativ cu planul precizat, în proporție de 81,9 %.

Structura cheltuielilor precizate și executate sunt prezentate în Tabelul 58.

Tabelul 58. Structura cheltuielilor precizate și executate

Denumirea	Aprobat	Blocat	Precizat (mii lei)	Executat (mii lei)	Executat față de precizat (%)
1	2	3	4	5	6
Cheltuieli, totale	110297.4		110297.4	90420.10	81.9
Remunerarea personalului conform statelor	46490.4		71645.2	72002.6	100.5
Bunuri și servicii	24795.8		12011.0	10280.3	85.6
Prestații sociale (indemnizații)	600.0		600.0	700.2	116.7
Cotizații de membru la organizații internaționale	147.5		147.5	147.5	100.0
Cheltuieli	2533.0		2533.0	2186.6	86.3
Active nefinanciare, inclusiv:	35730.7		23360.7	5102.9	21.8
<i>mijloace fixe</i>	33854.7		21484.7	3820.7	17.8
<i>stocuri de materiale circulante</i>	1876.0		1876.0	1282.2	68.3

Tabelul 59. Descifrarea serviciilor pentru desfășurarea activității

Denumire	Precizat (mii lei)	Executat (mii lei)	Executat față de precizat (%)
1	2	3	4
Servicii locațiune și comunale	5500.0	5497.5	99.9
Deplasări de serviciu	530.0	530.0	100.0
Servicii informaționale	1716.0	1303.5	76.0
Servicii de telecomunicații	560.0	320.6	57.2
Servicii de transport	920.0	938.6	102.0
Servicii de reparații curente	70.5	70.5	100.0
Servicii de formare profesională	1600.0	563.2	35.2

Servicii editoriale	40.0	37.8	94.0
Servicii de protocol	36.0	33.9	94.0
Servicii de pază	264.0	263.8	100.0
Servicii alte (inclusiv preluarea atribuțiilor IES)	3455.0	3055.0	88.42
	14691.5	12614.4	85.86

La capitolul cheltuielilor ce țin de plata serviciilor necesare pentru desfășurarea activității Agenției, pentru perioada de gestiune a fost precizată suma *14691,5 mii lei*, executate în sumă de *12614,4 mii lei* sau *11,43 %* din totalul cheltuielilor precizate. Din informația prezentată observăm că ponderea cea mai mare din totalul serviciilor în anul 2019 o au serviciile de locațiune și comunale, serviciile de transport, precum și alte servicii. Ținem să menționăm că Agenția nu deține imobil la evidență și prin urmare este impusă să preia spațiu în locațiune pentru desfășurarea activității. Totodată în urma preluării atribuțiilor de supraveghere de stat, este necesară contractarea (achiziționarea) unui volum mai mare de servicii, deoarece aria de acoperire este teritoriul integral al Republicii Moldova. Astfel, la capitolul servicii sunt incluse și cheltuielile în urma preluării atribuțiilor IES conf. HG 906 din 24.09.2017

În perioada ianuarie-decembrie 2019, pentru deplasări în interes de serviciu conform destinației au fost precizate mijloace financiare în sumă de *530,0 mii lei*. Conform destinației au fost executate cheltuieli în sumă de *530,0 mii lei*, cheltuieli aferente participării angajaților Agenției la congrese, seminare, reuniuni, întâlniri desfășurate de organizațiile internaționale, ținând cont de faptul că Agenția este membru cu drepturi depline al Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice (ECRB) din anul 2010. Activitatea în cadrul ECRB este o procedură permanentă de schimb de experiență în domeniul energetic cu reprezentanții diferitelor țări. Republica Moldova are obligația de a pune în aplicare acquis-ul în domeniul energetic în vigoare, care generează la rândul său diverse obligații de raportare. Conducerea și angajații ANRE sunt încadrați în activitățile Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice și, respectiv, ale grupurilor de lucru din cadrul acestui Comitet. În prezent, reprezentanții ANRE participă la următoarele grupuri de lucru: EWG (Grupul de lucru pentru electricitate), GWG (Grupul de lucru pentru gaze naturale) și grupul de lucru cu privire la piața cu amănuntul în sectorul energetic.

La capitolul „Cotizația de membru” se referă cheltuielile aferente achitării cotizației de membru al organizațiilor internaționale de specialitate. În acest context, achitarea cotizațiilor este efectuată din contul bugetului propriu al Agenției. Totodată, ținem să menționăm că Agenția este autoritate de reglementare a Republicii Moldova, care este parte contractantă a Tratatului de Instituire a Comunității Energetice și participă la ședințele de lucru cum ar fi :

- Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice (ECRB);
- Secretariatului Comunității Energetice (Energy Community Secretariat).

Agenția este membru-fondator al Asociației Regionale a Reglementatorilor din domeniul Energetic (ERRA) și de asemenea are statut de observator al CEER și este membru a WAREG.

Active nefinanciare

La capitolul active nefinanciare, pentru perioada ianuarie-decembrie 2019 au fost precizate mijloace financiare în mărime de *23360,7 mii lei*, fiind executată suma de *5102,9 mii lei*, sau *21,84 %* din totalul cheltuielilor precizate. Din informația prezentată observăm că ponderea cea mai mare în total procurărilor în anul 2019 o au mijloacele fixe, combustibilul, precum și materialele de uz gospodăresc.

Ținem să menționăm că în urma preluării *atribuțiilor de supraveghere de stat*, apare necesitatea mai multor consumabile, deoarece aria de acoperire s-a extins pe întregul teritoriu al Republicii Moldova. Totodată, pentru o mai bună activitate, Departamentul Supraveghere Energetică a fost dotat în anul 2019 cu un număr suficient de automobile.

Prin urmare, la sfârșitul perioadei de gestiune, din mijloacele bugetate pentru perioada 2019 au rămas neutilizate – *19877,3 mii lei*, iar conform art. 11 alin. (4) al Legii cu privire la energetică nr. 174 din 21.09.2017 *mijloacele neutilizate în exercițiul financiar curent se transferă în bugetul anului următor.*

Astfel, nivelul executării cheltuielilor precizate a constituit 81,9 %. Totodată, conform datelor din bilanțul Agenției, la situația din 31.12.2019 activele de bilanț înregistrate la finele perioadei au constituit *47941,4 mii lei*, care reprezintă:

- *valoarea de bilanț a mijloacelor fixe – 5277,8 mii lei;*
- *stocuri de materiale circulante – 742,5 mii lei;*
- *creanțe comerciale – 18221,7 mii lei; (plata regulatorie calculată pentru tr.IV 2019)*
- *avansuri acordate în țară – 84,9 mii lei;*
- *numerar la cont de decontare – 23376,8 mii lei; (instituția dispune de un sold financiar suficient pentru acoperirea cheltuielilor necesare perioadei ulterioare, până la încasarea plăților regulatorii viitoare);*
- *alte active circulante – 237,7 mii lei.*

Totodată, din datele bilanțului Agenției, la finele perioadei de raportare suma datoriilor creditoare tranzitorii la situația din 31.12.2019 constituie *187,8 mii lei*. Datoriile creditoare formate nu au termenul expirat și reprezintă:

- *datorii comerciale – 173,6 mii lei (față de agenții economici cu termenul de achitare în luna ianuarie 2019);*
- *avansuri primite – 2,7 mii lei (pentru plata regulatorie);*
- *datorii față de buget – 11,5 mii lei (cu termenul de achitare în luna ianuarie 2019).*

BILANȚUL la 31 decembrie 2019

Nr. cpt.	ACTIV	Cod rd.	Sold la	
			Începutul perioadei de gestiune	Sfârșitul perioadei de gestiune
1	2	3	4	5
1.	Active imobilizate			
	Imobilizări necorporale	010	110 546	127 174
	Imobilizări corporale în curs de execuție	020		356 244
	Terenuri	030		
	Mijloace fixe	040	3 642 231	4 794 374
	Resurse minerale	050		
	Active biologice imobilizate	060		
	Investiții financiare pe termen lung în părți neafiliate	070		
	Investiții financiare pe termen lung în părți afiliate	080		
	Investiții imobiliare	090		
	Creanțe pe termen lung	100		
	Avansuri acordate pe termen lung	110		
	Alte active imobilizate	120		
	Total active imobilizate (rd.010 + rd.020 + rd.030 + rd.040 + rd.050 + rd.060 + rd.070 + rd.080 + rd.090 + rd.100 + rd.110 + rd.120)	130	3 752 777	5 277 792
2.	Active circulante			
	Materiale	140	346 941	159 994
	Active biologice circulante	150		
	Obiecte de mică valoare și scurtă durată	160	134 309	582 504
	Producția în curs de execuție și produse	170		
	Mărfuri	180		
	Creanțe comerciale	190	18 902 263	18 164 070
	Creanțe ale părților afiliate	200		
	Avansuri acordate curente	210	235 697	84 913
	Creanțe ale bugetului	220	102	17 212
	Creanțe ale personalului	230		4 504
	Alte creanțe curente	240		35 979
	Numerar în casierie și la conturi curente	250	43 190 401	23 376 841
	Alte elemente de numerar	260		
	Investiții financiare curente în părți neafiliate	270		
	Investiții financiare curente în părți afiliate	280		
	Alte active circulante	290	34 779	237 682
	Total active circulante (rd.140 + rd.150 + rd.160 + rd.170 + rd.180 + rd.190 + rd.200 + rd.210 + rd.220 + rd.230 + rd.240 + rd.250 + rd.260 + rd.270 + rd.280 + rd.290)	300	62 844 492	42 663 698
	Total active (rd.130 + rd.300)	310	66 597 269	47 941 491

Nr. cpt.	P A S I V	Cod rd.	Sold la	
			Începutul perioadei de gestiune	Sfârșitul perioadei de gestiune
	2	3	4	5
3.	Capital propriu			
	Capital social și suplimentar	320		
	Rezerve	330		
	Corecții ale rezultatelor anilor precedenți	340	x	1 396 016
	Profit nerepartizat (pierdere neacoperită) al anilor precedenți	350	66 262 270	66 262 270
	Profit net (pierdere netă) al perioadei de gestiune	360	x	(19 904 644)
	Profit utilizat al perioadei de gestiune	370	x	
	Alte elemente de capital propriu	380		
	Total capital propriu (rd.320 + rd.330 + rd.340 + rd.350 + rd.360 - rd.370 + rd.380)	390	66 262 270	47 753 642
4.	Datorii pe termen lung			
	Credite bancare pe termen lung	400		
	Împrumuturi pe termen lung	410		
	Datorii pe termen lung privind leasingul financiar	420		
	Alte datorii pe termen lung	430		
	Total datorii pe termen lung (rd.400 + rd.410 + rd.420 + rd.430)	440		
5.	Datorii curente			
	Credite bancare pe termen scurt	450		
	Împrumuturi pe termen scurt	460		
	Datorii comerciale	470	329 113	173 644
	Datorii față de părțile afiliate	480		
	Avansuri primite curente	490	5 886	2 683
	Datorii față de personal	500		
	Datorii privind asigurările sociale și medicale	510		
	Datorii față de buget	520		11 522
	Venituri anticipate curente	530		
	Datorii față de proprietari	540		
	Finanțări și încasări cu destinație specială curente	550		
	Provizioane curente	560		
	Alte datorii curente	570		
	Total datorii curente (rd.450 + rd.460 + rd.470 + rd.480 + rd.490 + rd.500 + rd.510 + rd.520 + rd.530 + rd.540 + rd.550 + rd.560 + rd.570)	580	334 999	187 849
	Total pasive (rd.390 + rd.440 + rd.580)	590	66 597 269	47 941 491

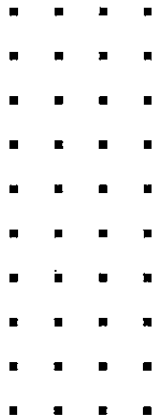
Rezultatul financiar

Rezultatul financiar al Agenției se formează din soldul bugetar al anilor precedenți și diferența dintre veniturile și cheltuielile Agenției al anului de gestiune. Astfel, urmare a modalității de planificare a bugetului, excedentul veniturilor acumulate pe parcursul anilor reprezintă rezultatul financiar al instituției.

Sold bugetar - diferența dintre veniturile și cheltuielile bugetului. Soldul negativ al bugetului reprezintă deficit, soldul pozitiv - excedent, iar soldul „zero” reprezintă echilibrul bugetar.

Inventarierea anuală s-a efectuat conform prevederilor Ordinului ministrului Finanțelor nr.60 din 29.05.2012 „Cu privire la aprobarea și punerea în aplicare a Regulamentului privind inventarierea”, cu modificările respective. Procedura de inventariere în cadrul Agenției a fost desfășurată în perioada de referință în baza ordinului Directorului general nr.126 din 18.10.2019.

ANRE

MD-2005, mun. Chişinău, str. Alexandr Puskin, 52/A

Tel: 022 852 901, e-mail: anre@anre.md

www.anre.md

